

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู
อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
Participatory Strategic Management for Community-based Tourism in Bangpoo,
Yaring District, Pattani Province

ฮารียานี เจ๊ะไซ๊ะ
Hareeyanee Chesoh

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Arts in Social Development Administration
Prince of Songkla University

2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ การบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู
 อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
 ผู้เขียน นางสาวฮารียานี เจ๊ะโซ๊ะ
 สาขาวิชา การบริหารการพัฒนาสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

.....
 ฅรรรช
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฅรรรช หลักชัยกุล)

คณะกรรมการสอบ

.....
 ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาแว มะแส)

.....
 ฅรรรช
 กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฅรรรช หลักชัยกุล)

.....
 ปรจวบ ทองศรี
 กรรมการ
 (ดร.ประจวบ ทองศรี)

.....
 รุศดา แก้วแสงอ่อน
 กรรมการ
 (ดร.รุศดา แก้วแสงอ่อน)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
 เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
 การพัฒนาสังคม

.....
 (ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งแสง)
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มี
ส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....*ณรรช*.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรรช หลักชัยกุล)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....*ฮาริษาณี เจะโซ๊ะ*.....
(นางสาวฮาริษาณี เจะโซ๊ะ)
นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....*ฮาริยานี เจ๊ะเซ๊ะ*.....
(นางสาวฮาริยานี เจ๊ะเซ๊ะ)
นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ชื่อวิทยานิพนธ์	การบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
ผู้เขียน	นางสาวฮาริยานี เจ๊ะโซ๊ะ
สาขาวิชา	การบริหารการพัฒนาสังคม
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู 2) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู และ 3) เพื่อเสนอกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู ทั้งนี้ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้คือ กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู หน่วยงานผู้สนับสนุน ประชาชนและนักท่องเที่ยวจำนวน 13 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ การบริหารคุณธรรมหรือจริยธรรม และการตลาด และปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและภูมิปัญญา เทคโนโลยี สภาพแวดล้อม และสื่อมวลชน 2) ผลกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู ประกอบด้วย 7 กระบวนการ ได้แก่ การวางแผน การตัดสินใจ การจัดองค์การ การประสานงาน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล

กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู ได้แก่ (1) ควรพัฒนาสร้างรูปแบบกิจกรรมการบริการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายขึ้น (2) จัดเวที และเปิดพื้นที่พูดคุยอย่างมีส่วนร่วมในการจัดหาหรือรวมกลุ่มกับเครือข่ายอื่น ๆ ที่มีความหลากหลาย เพศ อายุ ในชุมชน เพื่อเกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานท่องเที่ยวให้ทันสมัยปัจจุบันต่อไป (3) พัฒนาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง (4) หน่วยงานผู้สนับสนุนควรส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

Thesis Title	Participatory Strategic Management for Community-based Tourism in Bangpoo, Yaring District, Pattani Province
Author	Miss Hareeyanee Chesoh
Major Program	Social Development Administration
Academic Year	2018

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to analyze internal factors and outside that affected the participatory management of Bangpoo community tourism 2) to analyze the participatory management process of Bangpoo community tourism and 3) to propose participatory management strategy of Bangpoo community tourism. The researcher had a method for collecting data using the interview form, which the main informant in this research was Bangpoo Tourism community group, sponsor agencies, people and tourists overall 13 cases, and analyzed by collecting data from in-depth interviews and group discussions.

The results showed that 1) The internal factors affected participatory management of Bangpoo community tourism consist of 6 aspects, such as: leadership, finance, materials, equipment, management, morality or ethics and marketing, and external factors that affected participatory management of tourism in Bangpoo community consist of 6 aspects, such as: politics, economy, society culture and wisdom, technology, environment and press 2) results the participatory management process of Bangpoo community tourism consist of 7 procedures, such as: planning, decision, organizing, coordinating, operation, receiving benefits, and evaluation.

The participatory management strategy of Bangpoo community tourism were 1) should develop modal variety of tourism service activities 2) provide a forum and open the discussion area to participate in the procurement or group integration with other diverse networks, gender age in the community, that have shaped tourism operations to catch up with the current society. 3) develop tourism environment to participate continuously. 4) The sponsor agencies should promote the development of tourism attractions to be able to generate revenue for the community continuously.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ “เรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรรช หลักชัยกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำ พร้อมทั้งตรวจทานข้อบกพร่องและให้ข้อเสนอแนะในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณและระลึกถึงความกรุณานี้ตลอดไป

ขอขอบคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารการพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตลอดจนคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาแวมะแสะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรรช หลักชัยกุล ดร.ประจวบ ทองศรี และ ดร.รุศดา แก้วแสงอ่อน ที่มีส่วนช่วยเหลือ แนะนำ และชี้แนวทางให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณโครงการทุนผลการเรียนดีเด่นเข้าศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปี 2560 รวมถึงทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ ประจำปีงบประมาณ 2562 ที่สนับสนุนงบประมาณในการศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี นักพัฒนาชุมชนอำเภอยะหริ่ง เทศบาลตำบลบางปู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู และผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย และอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ ครอบครัวของข้าพเจ้า และขอมอบความสำเร็จของการศึกษานี้ให้กับคุณแม่เขาเตาะ ปิแฉ ซึ่งเป็นมารดาที่คอยห่วงใย ให้กำลังใจอันยิ่งใหญ่เสมอมาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนประสบความสำเร็จ

คุณประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์และสถาบันการศึกษาที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา มีส่วนร่วมในการวางรากฐานการศึกษาอบรมให้การสนับสนุนผู้วิจัยตลอดมา

ฮาริยานี เจ๊ะเซ๊ะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(5)
ABSTRACT.....	(6)
กิตติกรรมประกาศ.....	(7)
สารบัญ.....	(8)
สารบัญตาราง.....	(10)
สารบัญภาพ.....	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญ.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดการท่องเที่ยวชุมชน.....	9
ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม.....	17
ทฤษฎีกลยุทธ์การบริหาร.....	36
บริบทของชุมชนบางปู.....	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	54
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	63
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	65
กลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	65
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการตรวจสอบเครื่องมือ.....	68
การวิเคราะห์ผลการวิจัย และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล.....	69
การนำเสนอ และรายงานผลการวิจัย.....	70

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	72
บริบทของกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบางปู.....	73
ปัจจัยภายใน และภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู.....	78
กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู.....	110
กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู.....	131
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	141
สรุปผลการวิจัย.....	141
อภิปรายผล.....	156
ข้อเสนอแนะ.....	167
บรรณานุกรม.....	168
ภาคผนวก.....	175
ภาคผนวก ก ภาพผลิตภัณฑ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	176
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว.....	183
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ.....	188
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล.....	192
ภาคผนวก จ หนังสือผลการพิจารณารับรองจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์.....	198
ภาคผนวก ฉ หนังสือตอบรับการนำเสนอบทความวิจัยภาคบรรยาย.....	203
ภาคผนวก ช เกียรติบัตรการนำเสนอบทความวิจัยภาคบรรยาย.....	205
ภาคผนวก ญ เครื่องมือแบบสัมภาษณ์.....	207
ประวัติผู้วิจัย.....	219

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1.1 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างปี พ.ศ. 2555-2557.....	3
ตาราง 2.1 องค์ประกอบของกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม.....	30
ตาราง 3.1 การสร้างรหัสการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	65
ตาราง 3.2 การสร้างรหัสสนทนากลุ่มครั้งที่ 1.....	67
ตาราง 3.3 การสร้างรหัสสนทนากลุ่มครั้งที่ 2.....	67
ตาราง 3.4 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	71
ตาราง 4.1 การร่างกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู.....	136
ตาราง 5.1 การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกของการท่องเที่ยวชุมชนบางปูด้วย SWOT Analysis ที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของชุมชนท่องเที่ยวบางปู.....	149
ตาราง 5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกด้วย TOWS Matrix ที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู.....	150
ตาราง 5.3 กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู.....	156

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1.1 สถิตินักท่องเที่ยวชาวไทย และต่างชาติ พ.ศ. 2559 จังหวัดปัตตานี.....	4
ภาพ 2.1 แผนที่ของชุมชนบางปู.....	52
ภาพ 4.1 แผนที่เดินดินชุมชนท่องเที่ยวบางปู.....	74
ภาพ 4.2 แผนที่ทรัพยากรป่าโกงกาง.....	76
ภาพ 4.3 สถิตินักท่องเที่ยวมาล่องเรือในชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-2560.....	78
ภาพ 5.1 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม.....	151

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

ยุทธศาสตร์ของการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นเรื่องสำคัญของการพัฒนา ในปัจจุบันเนื่องจากสภาพทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ที่เป็นฐานของการผลิตที่สำคัญ และการให้บริการ กำลังเป็นจุดอ่อนในการรักษา ซึ่งกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ จากปัญหาดังกล่าวนี้ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม พื้นที่ป่าไม้ลดน้อยลง ทรัพยากรดินมีความเสื่อมโทรม และความเสี่ยงในอนาคตอาจขาดแคลนทรัพยากรน้ำ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจ และชุมชนเมือง การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งภัยพิบัติทางธรรมชาติมีความรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันได้มีข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เพิ่มความเข้มข้น ซึ่งจะส่งผลต่ออนาคตในการพัฒนาประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560)

การพัฒนาต่อไปในอนาคตจึงต้องมุ่งเน้นการรักษา ฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีการสร้าง และรักษาแหล่งน้ำให้มีความมั่นคง โดยมีการจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพ และสร้างให้มีคุณภาพต่อสิ่งแวดล้อม ลดภาวะมลพิษ ลดผลกระทบที่เป็นภัยต่อสุขภาพประชาชน และระบบนิเวศ ทั้งนี้การมีประสิทธิภาพในการเพิ่มการลดก๊าซเรือนกระจก และขีดความสามารถในการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพในการจัดการ เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ และความสูญเสียในชีวิต และทรัพย์สินจากสาธารณภัยให้น้อยที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2560, น. 13-14) การพัฒนาที่ดำเนินควบคู่กับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีนี้จะเกื้อกูลกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจที่นับวันจะมีความสำคัญมากขึ้น ให้มีความยั่งยืน ทั้งนี้นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีผลในการผลักดันอย่างสำคัญต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีหลายประการ เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชน และการยกระดับการท่องเที่ยวไทยให้มีภาพลักษณ์ที่ดีสู่สายตาของนักท่องเที่ยวทั่วโลก การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวคิด “Thailand 4.0” การประกาศให้เป็น “การท่องเที่ยววิถีไทย” “2015 Discover Thainess” ทั้งนี้การใช้สื่อสังคม (Social Media) เป็นสิ่งสำคัญในการยกระดับการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวในประเทศ การพัฒนาแก้ไขการให้บริการ และการอำนวยความสะดวกให้ได้มาตรฐานสากล เป็นต้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560, น. 6-7)

ในปัจจุบันการให้บริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - based Tourism: CBT) เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในประเทศไทยเริ่มเป็นที่รู้จัก และเป็นที่ยอมรับในแวดวงต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ สถาบันการศึกษา ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพราะได้เห็นว่าการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณค่า มีโอกาสที่จะเกิดความยั่งยืน และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้ ซึ่งในประเทศไทยได้จัดตั้งกระทรวงท่องเที่ยว และกีฬา เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2545 และได้รับโอนหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวจากกระทรวงต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน จากนั้นจึงได้จัดตั้งหน่วยงานในระดับภูมิภาคขึ้น คือ สำนักงานท่องเที่ยว และกีฬาจังหวัด เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามแนวนโยบายที่ได้รับผิดชอบจากกระทรวงฯ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน, 2553) ชุมชนท่องเที่ยว หรือการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรทางสังคมวัฒนธรรม มีทิศทางที่กำหนดโดยชุมชน บริหารโดยชุมชน เพื่อชุมชน ทั้งนี้บทบาทของชุมชนในการเป็นเจ้าของ และมีสิทธิหน้าที่ในการบริหารจัดการ เพื่อให้ผู้มาเยือนเกิดองค์ความรู้ร่วมกัน การท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นบทบาทที่สำนักงานท่องเที่ยว และกีฬาของทุกจังหวัด ต้องให้ความสำคัญ และสนับสนุนการทำงานของชุมชนในด้านการท่องเที่ยวรวมถึงการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนระดับจังหวัด (วรพงศ์ ผูกู, 2558)

นอกจากนี้ CBT ยังช่วยเสริมสร้างพลังชุมชนท้องถิ่นให้เกิดการบริหารจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ในลักษณะของ “กลุ่มหรือองค์กรชุมชน” เพื่อให้การท่องเที่ยวส่งผลประโยชน์กับชุมชนทั้งด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการขยายขอบข่ายของรายได้ที่เป็นธรรม และเกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ในทางกลับกัน นักท่องเที่ยว มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ที่ได้พบเจอกับความหลากหลายของกิจกรรม และมีส่วนร่วมในการลงมือทำ มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และสมาชิกกลุ่มเป็นผู้รับผิดชอบ และมีการต้อนรับอย่างอบอุ่น (ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือเชื่อมโยงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้, 2555) เป็นที่น่าสนใจว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นฐานต่อการบริหารจัดการในระยะเวลา 2 ทศวรรษที่ผ่านมาได้ขยายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และแนวโน้มในอนาคตจะเกิดการเติบโตเป็นเครือข่ายมากขึ้น ทั้งนี้รูปแบบในการจัดการโดยชุมชนได้คาดหวังว่าเป็นกระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบหนึ่งที่มีศักยภาพ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ และสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวในตัวเอง ในขณะที่เดียวกันก็เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจของคนในชุมชนอีกด้วย นอกจากนี้เมื่อมองถึงด้านการตลาดปรากฏว่า ตลาดของการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นกลุ่มเฉพาะ และบางครั้งคำว่า "การท่องเที่ยวโดยชุมชน" หรือ "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ" (Ecotourism) หรือ "การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์" (Conservation Tourism) หรือที่เรียกชื่ออื่น ๆ ในลักษณะที่เหมือน ๆ กัน ได้นำมาใช้เพียงแค่อธิบายประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมภาพพจน์ของการท่องเที่ยว แต่ในทางตรงกันข้ามเกิดส่งผลกระทบต่อฐานทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ประเพณีของคนในชุมชน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2555)

น่าเสียดายการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ เศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิตของคนปลายด้ามขวาน ในระยะเวลา 11 ปีที่ผ่านมาของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547 และเกิดขึ้นมาโดยตลอด หากติดตามข่าวสาร และภาพจินตนาการของผู้คนทั่วไป จะเกิดความรู้สึกที่ว่า จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่คนไม่กล้าเดินทางไปสัมผัสหรือ

เดินทางท่องเที่ยวแต่อย่างใดเลย โดยเฉพาะจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ยังไม่อยู่ในความสนใจของผู้คนจากภายนอก จะมีข้อวั่นก็คงจะเป็นจังหวัดสตูล และสงขลา ที่ไม่ค่อยมีภาพด้านลบนัก แต่จริง ๆ แล้วทั้ง 5 จังหวัด ความเคลื่อนไหวด้านการท่องเที่ยว ยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีการปรับตัวของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน ที่เกี่ยวข้องช่วยกันขับเคลื่อนกิจการการท่องเที่ยวให้ดำรงอยู่ และพัฒนาได้บ้าง ท่ามกลางวิกฤตทางด้านความมั่นคงในพื้นที่โดยตรงในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส และวิกฤตด้านภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นกับจังหวัดสงขลา และสตูล โดยยังมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากข้อมูลระหว่างปี 2555 ถึง 2557 ที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี ดังแสดงในตาราง 1.1 (เบญจวรรณ วงศ์คำ, 2560, น. 24-25)

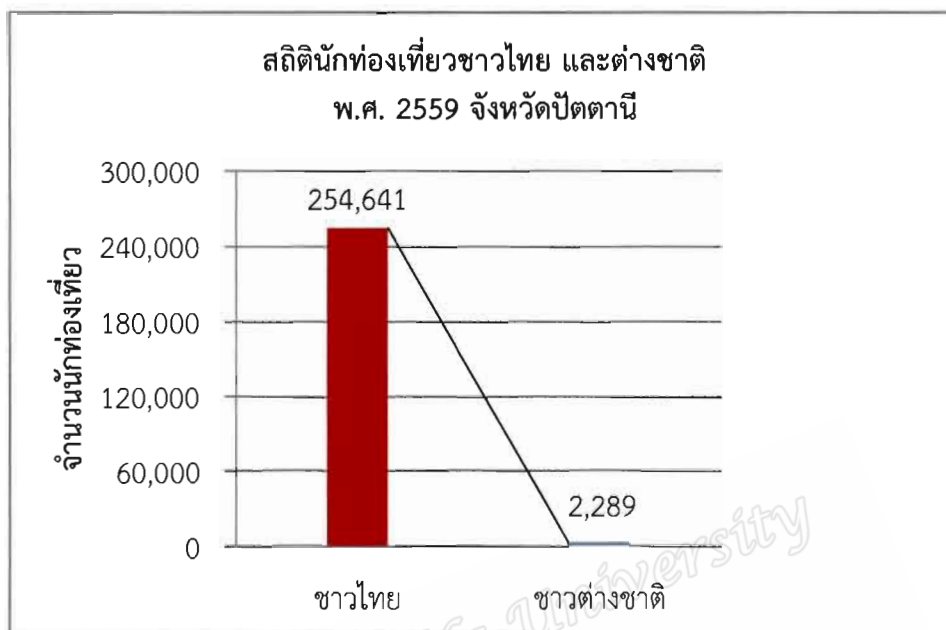
ตาราง 1.1 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างปี พ.ศ. 2555-2557

พ.ศ.	จังหวัด	สตูล	สงขลา	ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส	รวม (คน)
2555	ไทย	938,052	3,407,412	213,184	110,299	180,661	4,849,603
	ต่างชาติ	62,372	956,396	1,101	318,745	309,283	1,647,897
	รวม (คน)	1,000,424	4,363,808	214,285	429,044	489,944	6,497,505
2556	ไทย	991,843	3,551,191	233,755	115,650	215,718	5,108,157
	ต่างชาติ	101,636	2,212,248	1,851	448,121	355,255	3,119,111
	รวม (คน)	1,093,479	5,763,439	235,606	563,771	570,973	8,227,088
2557	ไทย	1,086,358	3,831,735	236,039	122,740	218,209	5,495,081
	ต่างชาติ	137,876	2,293,237	1,886	466,913	371,481	3,271,393
	รวม (คน)	1,224,234	6,124,972	237,925	589,653	589,690	8,766,474

ที่มา: เบญจวรรณ วงศ์คำ, 2560

การที่ข้อมูลจากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี แสดงว่ายังมีโอกาสในการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งตลาดภายในประเทศ และตลาดภายนอกประเทศ โดยเฉพาะตลาดในกลุ่มประเทศอาเซียนที่มีวัฒนธรรมที่คล้ายกันกับผู้คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ขณะที่แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลในจังหวัดสตูล และแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดสงขลา ก็ได้รับความชื่นชอบของนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศ และต่างประเทศเช่นกัน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย กลุ่มประเทศในยุโรป และกลุ่ม BRIC (บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน) ที่กำลังถูกจับตามองจากทั่วโลกว่า จะเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อในอนาคต ซึ่งจากที่ได้กล่าวมาข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังมีโอกาสพัฒนาทางการตลาดให้สูงขึ้นได้ เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีหลากหลาย ทั้งเขา ป่า หุบเขา ทะเล และป่าพรุ อีก

ตั้งแต่ละจังหวัดจึงมีสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว (Tourism Products) ที่แตกต่าง และหลากหลาย

ภาพ 1.1 สถิตินักท่องเที่ยวชาวไทย และต่างชาติ พ.ศ. 2559 จังหวัดปัตตานี

ที่มา: กรมการท่องเที่ยว, 2560

สำหรับในจังหวัดปัตตานี ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวชาวไทย และต่างชาติ พ.ศ. 2559 สรุปว่า มีนักท่องเที่ยวชาวไทย มีจำนวน 254,641 คน ซึ่งมากกว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่มีจำนวนเพียง 2,289 คน

แม้ว่าปัญหาความรุนแรงอาจส่งผลกระทบต่อเนื่องต่อการดำเนินงานพัฒนาในหลากหลายด้านของพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่อง ในการสร้างคุณภาพของคน ชุมชน สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และสิ่งแวดล้อม แต่การมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กร หน่วยงาน ในการบริหารการท่องเที่ยวในลักษณะของชุมชนท่องเที่ยว ยังคงดำเนินอย่างต่อเนื่อง ชุมชนบางปูยังเป็นชุมชนท่องเที่ยวหนึ่งในสิบของจังหวัดปัตตานี ด้วยการเป็นแหล่งที่สมบูรณ์ของทรัพยากรความสวยงามของธรรมชาติ ความโดดเด่นของป่าชายเลนที่มีหิ้งห้อยแฝงตัวอยู่นับแสน และฝูงนกที่อยู่บนยอดไม้อย่างสวยงาม (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดปัตตานี, 2561)

ชุมชนบางปู เป็นชุมชนมุสลิมที่ตั้งอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่ชุมชนที่อยู่บริเวณริมอ่าวปัตตานี ที่มีความเป็นมาเก่าแก่นับร้อยปี สภาพทั่วไปของพื้นที่เป็นดินทราย ราบลุ่ม และพื้นที่ติดกับทะเล สภาพชุมชนแออัด ชื่อชุมชนบางปูมีที่มาจากความเป็นแหล่งของปู เนื่องจากในอดีตในพื้นที่นี้มีปูดำอยู่เป็นจำนวนมาก เดิมชาวบ้านบางปูจะประกอบอาชีพทำประมงพื้นบ้าน ตามมาด้วยการเลี้ยงเป็ด และประกอบอาชีพอื่น ๆ แต่ในปัจจุบันชาวบ้านบางปูส่วนใหญ่จะหันมาประกอบอาชีพขาย

สินค้ามือสองเป็นหลัก แต่ยังมีบางส่วนที่ยังคงยึดเหนี่ยวแน่นกับการทำประมงพื้นบ้าน ด้วยการออกเรือหากุ้ง หอย ปู ปลา เลี้ยงปลาในกระชัง และเลี้ยงปูดำแบบอิงสภาพธรรมชาติ สถานที่นี้จึงอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรมากมายมหาศาล และเป็นแหล่งทรัพยากรทางทะเลที่สำคัญแห่งหนึ่งที่ถูกจัดว่าเป็นเสียบึงป้อนเข้าสู่อำเภอเมืองปัตตานี ดังคำขวัญที่ว่า “ตำนานบางปู สืบรู้อิงกังง กระจายงามถิ่นดินแดนอนุรักษ” อย่างไรก็ตามป่าชายเลนยะหริ่งประสบปัญหาความเสื่อมโทรม จากที่เคยมีการให้สัมปทาน ตัดป่าโกงกางเพื่อเผาถ่านในอดีต และไม่มีการบริหารจัดการที่เหมาะสม (ปิ่น บุตรี, 2560) ทั้งนี้ชุมชนท่องเที่ยวบางปู เป็นหนึ่งในชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบของจังหวัดปัตตานี จึงมีความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าโกงกาง

เมื่อความสมบูรณ์ของป่าชายเลนได้ลดน้อยลง เนื่องจากการใช้ทรัพยากรแบบไม่ใส่ใจในการอนุรักษ์ และไม่คำนึงถึงอนาคต ทำให้ฐานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมีความเสื่อมโทรม จึงเกิดความพยายามในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติขึ้น โดยกลุ่มในชุมชนที่เห็นความสำคัญของป่าโกงกาง และทรัพยากรชายฝั่งชนิดอื่น ๆ และถือเป็นโอกาสที่สำคัญในการหารายได้ แต่พื้นที่ท่องเที่ยวชุมชนบางปูยังขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งความเสื่อมโทรมของพื้นที่ท่องเที่ยวที่ยังขาดการดูแลพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยยังไม่มีการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้สามารถสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนได้ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความร่วมมือด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้เข้มแข็ง ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาปัจจัยภายใน และภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนบางปูแบบมีส่วนร่วม กระบวนการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนบางปูแบบมีส่วนร่วมให้เกิดผล เพื่อจะได้นำผลการศึกษาค้นคว้าไปกำหนดกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ให้เป็นเครื่องมือกับชุมชนบางปู รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้นำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น และสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำถามการวิจัย

1. ปัจจัยภายใน และภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีอะไรบ้าง และเป็นอย่างไร
2. กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีขั้นตอน และรายละเอียดอย่างไร
3. กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
3. เพื่อเสนอกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยภายใน และภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน สรุปลได้ดังนี้ ได้แก่ ผู้นำ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ การบริหาร คุณธรรมจริยธรรม และการตลาด ปัจจัยภายนอก สรุปลได้ดังนี้ ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญา เทคโนโลยี สภาพแวดล้อม และสื่อมวลชน รวมทั้งกำหนดร่างกลยุทธ์พัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี โดยการร่างกลยุทธ์ ผ่าน (SWOT Analysis) ที่เน้นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อเสนอผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนบางปูให้ยั่งยืน

ส่วนการศึกษาระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี สรุปลมาจากหลายคนได้ดังนี้ ได้แก่ การวางแผน การตัดสินใจ การจัดองค์การ การประสานงาน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล และการเสนอกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มกับชุมชนท่องเที่ยวบางปู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้เกิดการกำหนดกลยุทธ์ที่สมบูรณ์

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2.1 กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 ผู้สนับสนุนจาก ภาครัฐ องค์กร และหน่วยงานเอกชน ได้แก่ ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี ตัวแทนที่ว่าการอำเภอยะหริ่ง ตัวแทนเทศบาลตำบลบางปู และกำนัน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.3 ประชาชน และนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการ โดยใช้วิธีการเลือกแบบ (Snowball Sampling Technique)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

4. ขอบเขตด้านเวลา

วิเคราะห์ และพรรณนาความการบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชน บางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ซึ่งใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยระหว่างเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2561 – มีนาคม พ.ศ.2562 รวมระยะเวลา 8 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวชุมชน หมายถึง ชุมชนที่ให้ความสำคัญต่อทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม จนเกิดแหล่งท่องเที่ยว เป็นผลจากการควบคุมดำเนินการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ รักษาวิถีธรรมชาติ ดั้งเดิม และคงเอกลักษณ์ไว้ จึงสามารถสร้างความเป็นชุมชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา

การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การดำเนินงานที่มีการรวมกลุ่มวางแผน ตัดสินใจ จัดองค์การ ประสานงาน ดำเนินงาน รับผลประโยชน์ และประเมินผล เกี่ยวกับการบริหารชุมชนท่องเที่ยวให้ชุมชนมีฐานเศรษฐกิจที่ดี และเป็นแหล่งเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวให้รู้จักรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม

ปัจจัยการบริหาร หมายถึง เงื่อนไขภายในที่มีองค์ประกอบหลักในการบริหารภายในชุมชนท่องเที่ยว คือ ผู้นำ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ การบริหาร คุณธรรมจริยธรรม และการตลาด และเงื่อนไขภายนอกที่ประกอบไปด้วย การเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญา เทคโนโลยี สภาพแวดล้อม และสื่อมวลชน

กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง ขั้นตอนในการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ของผู้ที่เกี่ยวข้องจากการวางแผน การตัดสินใจ การจัดองค์การ การประสานงาน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล

กลยุทธ์การบริหาร หมายถึง ขั้นตอนวิธีการบริหารที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของชุมชนท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวชุมชนบางปู หมายถึง คนในบางปูที่อยู่บริเวณใกล้น้ำทะเล และมีป่าไม้โกงกาง เป็นจำนวนมากล้อมรอบ จึงรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติ สามารถสร้างแหล่งท่องเที่ยวให้กับชุมชน ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยสามารถเกิดองค์ความรู้ในการบริหารของกลุ่ม และเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู เพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุด ได้แก่ กลุ่มได้มีประสิทธิภาพต่อการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม ผู้สนับสนุนทั้งที่เป็นผู้ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจจะได้รับความเชื่อมั่นในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป เพื่อเกิดความต่อเนื่องในการอนุรักษ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมชุมชน ส่วนประชาชน และนักท่องเที่ยวได้เพิ่มการรับรู้ และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมชุมชนที่แตกต่างกัน

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยภายใน และภายนอกการบริหารแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม รวมถึงเสนอกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู ผู้วิจัยได้นำทฤษฎี และแนวคิดต่าง ๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการท่องเที่ยวชุมชน
2. ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม
3. ทฤษฎีกกลยุทธ์การบริหาร
4. บริบทของชุมชนบางปู
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดการท่องเที่ยวชุมชน

1.1 ความหมาย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2551) การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ซึ่งมีชาวบ้านที่เป็นเจ้าของชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยววนั้น ๆ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยว และอนุรักษ์ทั้ง ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และรูปแบบการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างการพัฒนาให้เกิดการยั่งยืนสู่ชนรุ่นหลัง และเกิดประโยชน์สูงสุด

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุง คุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมที่สุดอย่างยั่งยืนยาว

ประเวศ วะสี (2540, น. 33) ได้กล่าวถึงชุมชนว่า ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่ง มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการศึกษากระบวนการในการกระทำร่วมกัน มีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน รวมถึงมีความเชื่อ ผลประโยชน์ กิจกรรม และมีคุณสมบัติอื่นที่คล้ายคลึงกัน คุณลักษณะเหล่านี้มีลักษณะเด่นเพียงพอที่จะทำให้สมาชิกนั้นตระหนัก และเกื้อกูลกัน

ยศ บริสุทธิ์ (2558) ได้กล่าวถึงชุมชนว่า ชุมชน หมายถึง การอยู่ร่วมกันในหน่วยพื้นที่เดียวกันของประชากรที่เป็นสมาชิก โดยมีความสัมพันธ์กันหรือมีผลประโยชน์บางอย่างร่วมกัน และมีกรอบบรรทัดฐานหรือระเบียบกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันของประชากรที่เป็นสมาชิก

สุถิ เสริฐศรี (2558) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง ความสำคัญของนักท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมที่แตกต่าง

เพื่อให้มีความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งอาจจะทำให้รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดการปรับเปลี่ยนไป ทำให้เกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ขึ้นมา

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2554) ได้กล่าวถึงชุมชนว่า ชุมชน หมายถึง หมู่ชน, กลุ่มคนที่อาศัยรวมกันเป็นสังคมขนาดเล็กหรืออยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

อนุรัักษ์ อิมสิริก (2554) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การมีรูปแบบแนวทางการใช้ประโยชน์ และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สามารถรักษาเอกลักษณ์ของสังคม ธรรมชาติ และวัฒนธรรมให้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

สรุปได้ว่า ชุมชนท่องเที่ยว หมายถึง การที่คนในชุมชนร่วมกันบริหารจัดการกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และต้องดูแลรักษาให้คงอยู่คู่ชุมชนต่อไป ซึ่งทุกฝ่ายทั้งกลุ่มที่เป็นตัวแทนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มสนับสนุน ประชาชน และนักท่องเที่ยว ต่างก็ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน

1.2 องค์ประกอบของชุมชนท่องเที่ยว

องค์ประกอบสำคัญ (จิม ไอฟ Jim Ife อ้างถึงใน สายันต์ ไพรชาญจิตร 2549, น. 13) ได้กล่าวถึงความเป็นชุมชนว่า มี 5 ประการด้วยกัน ได้แก่

1) มีขอบเขตหรือขนาดที่ไม่เกินความสามารถของมนุษย์ที่จะสามารถทำความรู้จักคุ้นชินได้ (Human Scale) คือ มีขนาดตั้งแต่พอประมาณจนถึงใหญ่ ไม่มีความเป็นส่วนตัว มีศูนย์รวมจิตใจที่โยงยึดผู้คนเข้าด้วยกันอย่างเหนียวแน่น เป็นระบบปฏิสัมพันธ์ของคนส่วนใหญ่ ซึ่งขนาดของหน่วยหรือชุมชนมักมีขอบเขตอยู่ในระดับที่สมาชิกคนหนึ่งสามารถทำความรู้จักมักคุ้นกับคนอื่น ๆ ได้เท่าที่ต้องการ และก็เป็นขนาดที่ทุกคนในนั้นสามารถเข้าถึง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของส่วนรวมได้โดยไม่มีอุปสรรค ทั้งนี้โครงสร้างชุมชนต้องไม่ใหญ่โตเกินกว่าที่คนที่เป็นสมาชิกจะสามารถรู้สึกได้ถึงความเป็นเจ้าของ และรู้สึกว่ามีอำนาจ ควบคุมความเป็นไปในชุมชนได้ ซึ่งในความเป็นจริงเราไม่สามารถระบุตัวเลขเฉพาะเจาะจงลงไปได้ว่าต้องมีจำนวนคนเท่าไร บางครั้งก็อาจจะเป็นเพียงกลุ่มคนจำนวนไม่กี่คนไปจนถึงเป็นพันเป็นหมื่นหรือจำนวนมากในระดับประเทศก็ได้

2) มีอัตภาวะหรือความเป็นตัวตน และความเป็นเจ้าของ (Identity and Belonging) ในความเป็นชุมชนโดยทั่วไปมักมีสาระเกี่ยวกับความรู้สึกเป็นเจ้าของแฝงอยู่ หรือไม่ก็มีความยอมรับ และเห็นคุณค่าร่วมกันภายในกลุ่มอันเป็นที่มาของคำว่า สมาชิกของชุมชน มีความหมายครอบคลุมคำว่า ความเป็นเจ้าของ การยอมรับจากคนอื่น ๆ ความจงรักภักดี และการยอมรับในความคิดหวังของกลุ่มด้วยความเต็มใจ ซึ่งในการรู้สึกเป็นเจ้าของหรือเป็นสมาชิกมักจะแทรกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นตัวตนในปัจจุบัน เนื่องจากสถาบันชุมชนที่เคยเอื้อต่อการแสดงตัวตนของคนในอดีตได้คลายความสำคัญลงไปมาก ไม่ว่าจะเป็นตระกูล เผ่า หมู่บ้าน โบสถ์ หรือวัด ที่เคยสร้างความรู้สึก

ร่วมกัน ในขณะที่ทุกวันนี้สถานที่ทำงานโรงงาน บริษัท องค์การ สถาบันการศึกษา ลักษณะอาชีพ กำลังมีความสำคัญมากขึ้นในฐานะแหล่งกำหนดสถานภาพ และบทบาทของบุคคลอย่างเป็นทางการ

3) มีพันธหน้าที่ (Obligations) สมาชิกของชุมชนต้องมีภาระหน้าที่ที่ชัดเจนที่รู้สึกได้โดยอัตโนมัติว่าต้องทำอะไร และอย่างไรให้กับชุมชนที่สังกัด โดยสมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทุกอย่างของชุมชน เพื่อสร้างและดำรงวิถีชีวิตของชุมชน

4) มีความสนิทสนมแบบสังคมนิยม (Gemeinschaft) โครงสร้างของชุมชนต้องก่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมของหมู่สมาชิก สมาชิกสามารถมีสัมพันธภาพต่อกัน และกันได้ในหลาย ๆ บทบาทในสภาพที่เปิดกว้างสำหรับทุกคน ไม่มีเงื่อนไขที่ส่อไปในทางขีดวงจำกัดเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะพวกซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับการเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลในการที่จะแสดงความสามารถในเรื่องต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนหมู่มากและเป็นคุณแก่ชุมชนโดยตรง

5) มีวัฒนธรรม (Culture) ชุมชนเป็นแหล่งกำเนิดของระบบคุณค่า การสร้างสรรค์ และการแสดงออกซึ่งวิถีวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งที่ต่างก็มีคุณลักษณะเฉพาะตัวที่ติดตรึงอยู่กับชุมชนนั้น ๆ ซึ่งเป็นกลไกหนุนเสริมให้สมาชิกของชุมชนเป็นผู้ผลิตวัฒนธรรมเพื่อใช้เองมากกว่าเป็นเพียงผู้บริโภควัฒนธรรมที่หยิบยืมมาจากชุมชนอื่น อีกทั้งมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดความแตกต่างหลากหลายระหว่างชุมชนต่าง ๆ และเกิดภาวะการณ์มีส่วนร่วมที่กว้างขวางมากขึ้น โดยสรุปแล้วจะเห็นว่าองค์ประกอบของชุมชนจะมีลักษณะสำคัญ คือ มีพื้นที่ มีขอบเขตที่แน่นอนโดยคนในชุมชนต้องเข้าใจตรงกันถึงขอบเขต และพื้นที่นั้น มีทรัพยากรทั้งที่เป็นธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงมีวัฒนธรรม ประเพณีที่ชุมชนท้องถิ่นสร้างขึ้นหรือรับมาซึ่งสะท้อน รับรู้ หรือบ่งบอกได้ถึงความเป็นชุมชน ๆ นั้น

องค์ประกอบของการจัดการชุมชนท้องถิ่น

องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการท้องถิ่นมี 4 ด้าน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การมหาชน, 2553) คือ

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม 1) ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ และมีวิธีการผลิตที่พึ่งพา และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า เพื่อคงความยั่งยืนไว้ 2) ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

ด้านองค์กรชุมชน 1) ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน 2) มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ และมีทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย 3) ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

ด้านการจัดการ 1) มีกฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว 2) มีองค์กรในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และมีความเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ 3) มีการแบ่งทรัพยากรที่เป็นธรรม 4) มีองค์กรที่เอื้อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน

ด้านการเรียนรู้ 1) ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่ต่างกัน 2) มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน 3) ลักษณะของกิจกรรมหรือรูปแบบการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้ และสร้างความ

เข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ 4) มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน 5) สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งชาวบ้านเอง และผู้มาเยือน

หลักการของชุมชนท่องเที่ยว

หลักการที่สำคัญของชุมชนท่องเที่ยวที่สามารถยกระดับการพัฒนาให้แก่ชุมชน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การมหาชน, 2553) ประกอบด้วย 10 หลักการ ดังนี้

1) ชุมชนได้เป็นเจ้าของ 2) ชาวบ้านเข้ามากำหนดทิศทาง และตัดสินใจร่วมกัน 3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง 4) ยกระดับคุณภาพชีวิต 5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม 6) คงเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น 7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของคนต่างสังคม และวัฒนธรรม 8) เคารพในความแตกต่างทั้งในกฎระเบียบ วัฒนธรรม และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 9) ได้ผลประโยชน์ที่มีความเป็นธรรมแก่ท้องถิ่น 10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

สรุปได้ว่า การให้ความสำคัญในการจัดการชุมชนท่องเที่ยว เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมดั้งเดิม รวมทั้งสามารถสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้ ทั้งนี้การได้รับความร่วมมือจากชุมชนจะเกิดความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของโดยแท้จริง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนถึงจะยั่งยืนได้

1.3 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

การแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวได้ 2 ประเภท (สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์, 2549, น. 61-63) ได้แก่ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติและ การท่องเที่ยวที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่มีสภาพทางกายภาพตามธรรมชาติที่สวยงาม และน่าสนใจ ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก แม่น้ำ ลำธาร ทะเลสาบ หาดทราย ทะเล ดังเช่นสถานที่นี้ อุทยานแห่งชาติภูกระดึง อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ น้ำพุร้อนสันกำแพง หาดกระรอน หมู่เกาะสิมิลัน ถ้ำมรกต

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาตินี้เมื่อเดินทางไปเที่ยวแล้ว นอกจากจะได้รับความเพลิดเพลินเป็นสำคัญแล้ว ยังจะได้ศึกษาถึงสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ ภูมิสิณฐานวิทยา ธรณีวิทยา สัตวศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับสภาพแวดล้อม และวิถีความเป็นอยู่ของคนต่อสังคม เช่น การท่องเที่ยวชมทะเล สามารถเรียนรู้ถึงลักษณะของชายหาด การกำเนิดของสันทรายที่กลายเป็นพื้นดิน ภูมิอากาศที่ร้อนชื้น มีฝนตกชุก เป็นเพราะได้รับลมมรสุมจากทั้งสองฝั่งทะเลของภาคใต้

1.3.2 แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น

1) ประเภทประวัติศาสตร์ หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมาตามวัตถุประสงค์ และเพื่อประโยชน์ของมนุษย์เรา เป็นมรดกจากอดีต หรือตลอดจนที่ได้สร้างขึ้นในปัจจุบัน มักเป็นโบราณสถาน และศาสนสถาน มีลักษณะเป็นตัวอาคาร วัตถุ พื้นที่ สิ่งก่อสร้าง และมีผลดึงดูดใจด้านท่องเที่ยว เช่น เมืองโบราณ พระราชวัง โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์สถาน อนุสรณ์สถาน โบสถ์วิหาร เป็นต้น ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ ได้แก่ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระบรมมหาราชวัง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ปราสาทหินพิมาย

2) ประเภทศิลปวัฒนธรรม รวมถึงประเพณี และกิจกรรมต่าง ๆ ที่แสดงรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม และได้ประยุกต์ปฏิบัติยึดถือสืบเนื่องต่อมา ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เช่น สภาพชีวิตริมแม่น้ำลำคลอง ตลาดน้ำ เรือนแพ หมู่บ้านชาวเขา ศูนย์วัฒนธรรมสวนสนุก งานเทศกาลประเพณี ศิลปะการแสดง ตัวอย่างทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทนี้ ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานลอยกระทง งานสงกรานต์ งานเทศกาลดนตรี งานมหกรรมกีฬา งานเกษตรประจำปี และงานเทศกาลประเพณีประจำปีของแต่ละจังหวัด

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวที่สามารถแบ่งประเภทออกมาเป็น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ กับแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวแต่ละแหล่งมีความแตกต่างกัน คือตามธรรมชาติจะเป็นแนวกายภาพตามธรรมชาติที่สวยงามและน่าสนใจ ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก แม่น้ำ ลำธาร ทะเลสาบ หาดทราย ทะเล จะเป็นการท่องเที่ยวที่ผ่อนคลาย ในขณะที่การท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้น จะเป็นแนวการศึกษาหาความรู้ รักษา มรดกบรรพบุรุษที่ได้สร้างขึ้นมา เป็นต้น

1.4 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวจะต้องมีการเดินทางโดยสมัครใจ เป็นการชั่วคราวหรือมีความมุ่งหมายของ (Douglas Foster อ้างถึงใน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2556, น. 21-24) แบ่งออกเป็น 9 ประการคือ

1) การท่องเที่ยวเพื่อผ่อนคลายในวันหยุด เป็นการเดินทางช่วงวันหยุดหรือพักผ่อน โดยไม่ทำอะไร อันเป็นการขจัดความเมื่อยล้าทางร่างกาย และจิตใจจากการทำงานให้หมดไป และพลังกำลังกลับขึ้นมาสำหรับเริ่มต้นทำงานในวันใหม่

2) การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม และศาสนา เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เช่น การศึกษาศิลปะดนตรีการแสดงต่าง ๆ การศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และอื่น ๆ

3) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้ การเดินทางโดยทำการวิจัยหรือสอนหนังสือหรือเข้าศึกษาหรือดูงาน

4) การท่องเที่ยวเพื่อความบันเทิง และการกีฬา เป็นการเดินทางที่พัฒนาจากประชุมการแข่งขันกีฬาหรือเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา หรือเล่นกีฬาในท้องถิ่นนั้น

5) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และความสนใจพิเศษ เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะไปชมฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

6) การท่องเที่ยวเพื่องานอดิเรก เป็นการเดินทางเพื่อทำงานอดิเรก เช่น ชีมน้ำที่ชายหาด วาดรูปบนภูเขา และอื่น ๆ

7) การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมญาติมิตร เป็นการเดินทางเพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพให้ดียิ่งขึ้น

8) การท่องเที่ยวเพื่อการประกอบธุรกิจ การเดินทางของนักธุรกิจได้จัดเวลาให้เหลือหรือว่าการปฏิบัติธุรกิจในประเทศนั้น เพื่อถือโอกาสท่องเที่ยวต่อกิจพัทหนึ่ง

9) การท่องเที่ยวเพื่อการจัดประชุมสัมมนา เป็นการเดินทางเพื่อเข้าร่วมการประชุมสัมมนาโดยปกติการจัดในการประชุมสัมมนาผู้จัดมักมีรายการนำเที่ยวอย่างน้อยหนึ่งครั้ง ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเป็นนักท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบ

วัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พงนา สวนศรี (2546, น. 185-188) ซึ่งการนำมากำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรม ให้มีความชัดเจนขึ้นโดยชุมชนจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์หลักอยู่ 4 ประการ คือ

1) เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในรูปแบบอื่น ๆ ที่ต้องเอื้ออำนวยการเรียนรู้ต่อกันและกันได้ เช่น การท่องเที่ยวในรูปแบบการเยือนชาวประมงพื้นบ้านหรือชาวประมงขนาดเล็กในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดองค์ความรู้

2) เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นส่งเสริมให้ชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นให้เข้าใจถึงคุณค่า ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนให้กลับฟื้นคืนสภาพที่ยั่งยืน

3) เพื่อเกิดการรวมตัวกันของคนในชุมชน ที่เผชิญต่ออุปสรรคในการท่องเที่ยวแบบเดิมให้เข้ามีส่วนร่วมจัดการแก้ไขปัญหา และจัดระเบียบชุมชนอย่างเป็นระบบให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

4) เพื่อเป็นเครื่องมือการเผยแพร่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องของวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตกับสาธารณชนภายนอก จะเห็นว่าในมิติของชุมชนได้มองข้ามในรายได้ที่เป็นหลัก ตรงข้ามกับระดับนโยบายการท่องเที่ยวที่เห็นถึงความสำคัญของรายได้เป็นอันดับแรก ทั้งนี้การรับคุณค่า วิธีคิดที่เป็นพื้นฐานในสังคมไทย ได้แก่ การเผื่อแผ่น้ำใจ ความเอื้ออารี รวมถึงการมีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ ความรักใคร่ในศิลปวัฒนธรรม อันเป็นทุนทางสังคมของคนไทย จะเกิดการริเริ่ม และมองการท่องเที่ยวได้ถูกทิศทางยิ่งขึ้น

ระบบการท่องเที่ยวที่สำคัญ จำแนกได้เป็น 3 ระบบ (บุญพา คำวิเศษณ์, 2557) ดังนี้

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงทรัพยากรที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ สภาพสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพของทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างขึ้นมา ตลอดจนวัฒนธรรมของชุมชน และท้องถิ่น

2) การบริการท่องเที่ยว (Tourism Service) ได้แก่ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งที่มีในพื้นที่ รวมถึงกิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น ๆ

3) การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) เป็นความต้องการที่สำคัญของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ ไปจนถึงรูปแบบกิจกรรม หรือกระบวนการที่เกิดขึ้นในพื้นที่

จึงพอสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการรวมตัวกันของคนในชุมชน ที่เผชิญต่ออุปสรรคในการท่องเที่ยวแบบเดิมให้เข้ามีส่วนร่วมจัดการแก้ไขปัญหา และจัดระเบียบชุมชนอย่างเป็นระบบให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ทั้งนี้ให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นส่งเสริมให้ชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นให้เข้าใจถึงคุณค่า ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนให้กลับฟื้นคืนสภาพที่ยั่งยืน ซึ่งระบบพื้นฐานของการท่องเที่ยวเกิดขึ้นได้เมื่อมี ทรัพยากรการท่องเที่ยว การบริการ และการตลาด ที่จะนำไปถึงความเข้มแข็งของแหล่งท่องเที่ยว

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (อุทิศ สังขรัตน์ และคณะ, 2558, น. 12) ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ดังนี้

1) ภาคประชาชน ได้แก่ ชุมชนที่เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเพื่อที่จะเสนอแหล่งท่องเที่ยว และให้บริการแก่นักท่องเที่ยวตลอดจนแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรม เพื่อก่อให้เกิดการกระจายรายได้ และพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น

2) ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น ที่พักแรม แหล่งท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรม และบริการต่าง ๆ ผู้ประกอบการลงทุนดำเนินธุรกิจโดยมีจุดประสงค์ที่จะเสนอสินค้า และบริการที่มีคุณภาพให้นักท่องเที่ยวโดยมุ่งสร้างกำไรจากธุรกิจ

3) ภาครัฐ หมายถึง รัฐบาลของประเทศที่รองรับซึ่งต้องการดึงดูดนักท่องเที่ยวมาสู่จุดหมายปลายทาง เพื่อที่จะใช้การท่องเที่ยวในการสร้างเงิน และสร้างงานในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

4) นักท่องเที่ยว คือ ผู้ที่ลงทุนเงิน และเวลาเพื่อแสวงหาสินค้า และบริการตลอดจนประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

การท่องเที่ยว อดีต ปัจจุบัน และอนาคต

ในสถานการณ์โลกที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี การสื่อสาร และการขนส่ง รวมถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ที่มีรูปแบบความต้องการที่ต่างไปจากเดิม จากการท่องเที่ยวในอดีต การนำมาปรับใช้กลยุทธ์ จึงขึ้นกับความเหมาะสมในแต่ละประเทศที่ว่า มีจุดขายอย่างไร (สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์, 2549, น. 12-13) ดังนั้น การเดินทางเพื่อท่องเที่ยวได้เพิ่มมากขึ้นทุกปีของจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งเกิดการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวนเงินมหาศาล จึงต้องมีการพัฒนาให้ทันกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

1.5 กระบวนการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

การมีความพร้อมของชุมชน และมีปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีบทบาทจัดการการท่องเที่ยวแล้วนั้น ผู้นำชุมชน และแกนนำที่หลากหลาย ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ฯลฯ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น องค์กรบริการส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ครู อาจารย์ในโรงเรียน เป็นต้น ร่วมกันประชุมสัมมนาเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งเป็นการฝึกกำลังความคิดสร้างสรรค์ ประสานแนวคิดของทุกคนรวมเป็นหนึ่งเดียว ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำวิสัยทัศน์ที่ได้มากำหนดเป็นเป้าหมาย เป็นทิศทางของการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะต่อไป ดังที่ พงณา สนวนศรี (2546, น. 185-188) ได้กล่าวไว้ว่า

วิสัยทัศน์ มีการตัดสินใจเปิดการท่องเที่ยวภายในชุมชนที่มากขึ้น และมีการบริหารจัดการโดยชุมชนเอง มีรูปแบบการมองวิสัยทัศน์ 3 รูปแบบดังนี้

1) มองกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารกับคนภายนอกให้เกิดองค์ความรู้ความเข้าใจต่อสภาพปัญหาชุมชนที่เกิดขึ้น และคาดว่าจะได้กลุ่มเพื่อนที่เข้าใจร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน อันเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เพื่อประสานการมีส่วนร่วมปรับแก้ไขปัญหาของชุมชนนั้น

2) การท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จำเป็นที่ชุมชนต้องรวมกลุ่มในการจัดการให้นักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติในกฎเกณฑ์ของชุมชน การจัดระเบียบการแบ่งผลประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผลประโยชน์ในชุมชน การสร้างมาตรฐานต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเอง ทั้งเพื่อควบคุมผลกระทบที่มากเกินไปขีดความสามารถที่ชุมชนจะจัดการได้

3) การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการเรียนรู้ระหว่างคนกับธรรมชาติ เป็นการสร้างโอกาสในการฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสิ่งแวดล้อม โดยมองถึงรายได้จากกระบวนการเรียนรู้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว

นอกจากนี้รูปแบบทั้ง 3 มีพื้นฐานมาจากการคิดของชุมชนเอง ที่มีความภูมิใจในวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของตนเองที่พร้อมจะแพร่ต่อให้คนภายนอกได้รู้จัก โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด ทั้งนี้ชุมชนเองมีความปรารถนาในความเข้าใจ ความร่วมมือของนักท่องเที่ยวให้มีการเคารพในกฎเกณฑ์ที่ชุมชนร่วมกันสร้างไว้เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ร่วมกันกับผู้คนต่างวัฒนธรรม

จึงสรุปได้ว่า การที่มีผู้นำชุมชน และแกนนำที่หลากหลาย ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ฯลฯ และผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรบริการส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ครู อาจารย์ในโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้คือกำลังสำคัญต่อการร่วมกันสร้างให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นที่รู้จัก และสามารถสร้างรายได้กับประชาชนอย่างแท้จริงได้

2. ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม

เนื่องจากปัจจุบันมนุษย์ต้องพบกับปัญหาอยู่เสมอ การเลือกหนทางให้มีการแก้ปัญหาการบริหารโดยไม่มีรูปแบบใดดีที่สุด (There is One Best Way) ซึ่งสถานการณ์เท่านั้นที่จะกำหนดถึงการบริการบริหารรูปแบบใดที่เหมาะสม ทั้งนี้ ในการบริหารได้มุ่งเน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับสภาพแวดล้อมขององค์การ และเป็นส่วนขยายของทฤษฎีระบบที่ว่าทุก ๆ ส่วนจะมีความสัมพันธ์กัน ในสถานการณ์แต่ละครั้งจำเป็นต้องมีการตัดสินใจที่เฉียบขาดหรือฟังพาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือนึกถึงในหลักมนุษย์หรือสิ่งจูงใจ และคำนึงถึงผลผลิตขององค์การเป็นหลัก ดังนั้นสถานการณ์ในการการบริหารจึงเป็นตัวกำหนดเพื่อตัดสินใจ

2.1 ความหมาย

2.1.1 ความหมายการบริหาร

ธงชัย สันติวงษ์ (2546, น. 18) ให้นิยามการบริหารว่า หมายถึง งานของหัวหน้าหรือผู้นำที่จะต้องกระทำ เพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ ที่มีคนหมู่มากมาอยู่รวมกัน และร่วมกันทำงาน เพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จะสัมฤทธิ์ผลโดยได้ประสิทธิภาพ กล่าวอย่างง่าย ๆ การบริหารก็คือการทำให้งานเสร็จลงได้โดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำให้เสร็จนั่นเอง

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2545) ให้นิยามการบริหารว่า หมายถึง การดำเนินงาน การปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ที่เรียกชื่อว่า กระบวนการบริหาร

สโตนเนอร์ (Stoner, 1987, น. 32) กล่าวว่า วิวัฒนาการแนวคิดหลักหรือแนวคิดที่สำคัญ ๆ ที่ได้เกิดขึ้น และที่ผ่านมา ได้แก่ ยุคแนวความคิดทางการจัดการสมัยดั้งเดิมยุคแนวความคิดทางการจัดการแนวพฤติกรรมศาสตร์ และยุคแนวความคิดทางการจัดการเชิงปริมาณ ทั้งนี้ วิวัฒนาการของแนวคิดที่ได้กล่าวมา มีความสำคัญที่จะนำเสนอถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ และยังถูกนำมาใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในยุคนั้น ๆ และผลกระทบ ซึ่งมีผลต่อการโครงสร้างในการออกแบบขององค์การ ส่งผลทำให้เกิดสภาวะการณ์ขององค์การที่มีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ขึ้นตามมา

ฮาร์โรลด์ ดี คูนต์ซ์ (Harold D. Koontz, 1968) มีความเห็นว่า การบริหาร หมายถึง การนำเอาศาสตร์ และศิลป์ทางด้านทรัพยากรบริหาร (Administrative Resource) เช่น คน เงิน วัสดุ และการจัดการ มาเป็นกระบวนการบริหาร (Process of Administration) เช่น POSDCo Model ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

จึงสรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง บุคคลหลาย ๆ คนที่เห็นถึงทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนบางปู และสามารถให้ประโยชน์ได้กับทุกฝ่าย จึงมีความสำคัญในการรวมเป็นกลุ่มกัน และการได้รวมกลุ่มกันให้มีกระบวนการหรือวัตถุประสงค์เดียวกัน และร่วมมือกันกระทำกัน ให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้ร่วมกัน

2.1.2 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ไบร์แมน (Bryman, 1986) นิยามถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการที่จะร่วมมือร่วมใจของบุคคลที่มากกว่า 1 คนขึ้นไป และมีเป้าหมายเดียวกันในการปฏิบัติงาน และมีกระบวนการตัดสินใจเป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วม

ไพร์ตัน เดชะรินทร์ (2529) การมีส่วนร่วมเป็นคำที่นักวิชาการหลายท่านอ้างถึงกลุ่มเป้าหมาย และชุมชนในกิจกรรมนั้น ๆ กล่าวว่า “แต่เดิมรัฐมองในแง่ของการเน้นการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน และร่วมบำรุงรักษามากกว่าร่วมสมทบด้านวัตถุ และการเงิน ซึ่งอาจมีความจำเป็นอยู่ก็ตาม โดยภาพรวมแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา” จึงต้องมีความเกี่ยวเนื่องกันดังต่อไปนี้ คือ 1) มีความร่วมมือศึกษาปัญหา สาเหตุของผลกระทบ และความต้องการร่วมของชุมชน 2) มีความร่วมมือคิดวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน 3) มีความร่วมกำหนดทิศทาง แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง 4) มีความร่วมตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดผลประโยชน์ต่อส่วนรวม 5) มีความร่วมมือพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด

เสริมศักดิ์ ยิ้มน้อย (2558) นิยามถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งในทางความคิด จิตใจ อารมณ์ และทางกาย บางครั้งรวมไปถึงในด้านปริมาณ และคุณภาพ และบางครั้งครอบคลุมทั้ง มิติด้านความสามารถ เวลา และโอกาส ที่จะมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมเป็นการกระทำ จึงมีทั้งผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำหรือผู้รับ และสาธารณชน

จึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง สิ่งที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีสิทธิ โอกาส ในการเข้าร่วมวางแผน ตัดสินใจ ร่วมกัน ทำให้เกิดความเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีความรับผิดชอบรักษา ห่วงแหน กับสิ่งที่ได้ร่วมกระทำกัน

2.1.3 ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2547) ได้กล่าวนิยามการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และสำเร็จ ทั้งนี้การมีส่วนร่วม นั้น ๆ จะอยู่ในขั้นตอนใด ๆ ก็ตาม โดยขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์

รัตนา อยู่สุข (2551) ได้กล่าวนิยามการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การให้บุคคลผู้ร่วมงาน หรือบุคคลผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมต่อการกำหนดเป้าประสงค์ในกระบวนการตัดสินใจอันเป็นการให้ความสำคัญต่อบุคคล และการสนองตอบในความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่อยากให้ความสำคัญต่อบุคคล และเป็นการสนองตอบความต้องการขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ต้องการได้มีส่วนร่วม

สมยศ นาวิการ (2545) ได้กล่าวนิยามการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ปัญหาของ

การบริหารที่สำคัญ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ที่ถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารให้เข้ากับผู้ใต้บังคับบัญชา และต้องการให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์การไม่ใช่เพียงแค่สัมผัสปัญหาหรือแสดงความกังวลห่วงใย

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมศึกษาปัญหา ร่วมคิด ร่วมกำหนด ร่วมตัดสินใจ ร่วมสมทบลงทุน และร่วมรักษาวัตถุประสงค์ทรัพยากร เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกันสูงสุด

2.2 ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

สากล สถิติวิทยานันท์ (2532, น. 38) ที่ได้เสนอ 3 ประการ ไว้ดังนี้

- 1) การให้ความสนใจ และความห่วงใยร่วมกัน เกิดจากการให้ความสนใจ และความกังวลต่อกันจนกลายเป็นความสนใจ และความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
- 2) การเกิดความเดือดร้อน และความไม่พอใจร่วมกัน ต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ จนผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำร่วมกัน
- 3) การได้ตกลงใจร่วมกัน ในการปรับเปลี่ยนกลุ่มหรือชุมชนให้ไปในทิศทางที่พึงต้องการ การตัดสินใจร่วมกันนี้ต้องรุนแรงมากพอที่จะผลักดันให้เกิดความริเริ่มที่สามารถตอบสนองต่อความเห็นชอบของเสียงส่วนใหญ่ในกิจกรรมนั้น ๆ

ประเภทของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารที่ใช้การมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบ (สมยศ นาวิการ, 2545, น. 6) สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ได้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นเรื่องที่ เกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการ การปฏิบัติเป็นไปตามหน้าที่ก็ตาม มักจะเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษา ที่จะให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ เพราะกิจกรรมบางอย่างอาจมี อุปสรรคไม่สามารถ แก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงจำเป็นต้องให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้ผลการตัดสินใจ เป็นที่เห็นชอบแก่คนทั่วไปหรือเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมโดยตรงจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่ว่า เป็นการร่วมอย่างมีระบบตามกระบวนการบริหาร มักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น เมื่อมีคำสั่งแต่งตั้งบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องใดก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจาก การตัดสินใจร่วมกัน เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ที่ไม่เป็นทางการ ทั้งนี้ไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการบริหารแต่อย่างใด แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้บรรลุวัตถุประสงค์เท่านั้น เช่น การบริจาคเงินทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เข้าช่วยสมทบ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยินดีร่วมมือ เป็นต้น ลักษณะของการมีส่วนร่วม ลักษณะในการเข้าไปมีส่วนร่วม สามารถพิจารณาได้

หลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าเราจะสนใจในด้านใด บางท่านพิจารณาจากกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม เช่น การเลือกตั้ง การประชุม บางท่านก็พิจารณาในเชิงการบริหาร เช่น การมีส่วนร่วมในแนวราบ-แนวตั้ง เป็นต้น

ระดับของการมีส่วนร่วม

การมีอำนาจตัดสินใจของประชาชนนั้น ซึ่งมีพิสัยความเข้มจากการไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ไปจนถึงการมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ของ อันสไตน์ (Arnstein, 1969, น. 216-224) แบ่งเป็น 3 ระดับ สรุปได้ ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมเทียม (Pseudo Participation) การที่ผู้เข้าร่วมไม่มีอำนาจในการตัดสินใจใด ๆ แต่เป็นฝ่ายกระทำตามการตัดสินใจของบุคคลอื่นเท่านั้น

ระดับที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมบางส่วน (Partial Participation) การที่ผู้เข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็น แต่อำนาจในการตัดสินใจจะอยู่ที่บุคคลอื่น

ระดับที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่ได้เข้าร่วมรับฟัง และการยอมรับตัดสินใจร่วมกันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้เข้าร่วมนั่นเอง

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

ได้นำเสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วม ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม มีด้วยกัน 3 ปัจจัย (ประยูร ศรีประสาธน์, 2542) คือ

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ
- 2) ปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจ ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม
- 3) ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ ความถี่ในการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และแหล่งที่มาของข่าวสาร

แนวทางในการส่งเสริม และการพัฒนาของ สถาบันวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี แห่งประเทศไทย (2540) มีแนวทางไว้ดังนี้

1) การพัฒนาแผนการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงการมีส่วนร่วมขององค์กร เอกชน และประชาชนในการลงทุนผลิตสินค้า และบริการ ทั้งนี้จัดต้องมีความเสมอภาค มีความเป็นธรรมในกรอบที่วางไว้อย่างเหมาะสม มีความสอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

2) สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งรูปแบบองค์กรระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น มีเครือข่ายครอบคลุมทุกภาคส่วน โดยอำนาจในการตัดสินใจอยู่ที่องค์กร และมีอิสระในการดำเนินการ

3) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ตัดสินใจ และติดตาม ประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งปรับทัศนคติของหน่วยงาน ให้สามารถร่วมมือ และเกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมากยิ่งขึ้น

4) ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชน ที่มีความเป็นนิติบุคคล และไม่ได้เป็นนิติบุคคล

5) พัฒนากฎหมาย และระบบของภาครัฐ ทำให้สามารถส่งเสริม และอำนวยความสะดวก ประสานความร่วมมือในทุกระดับกับประชาชน ท้องถิ่น ตลอดจน กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ในการ ให้ชุมชนมีโอกาสควบคุม กำกับ ดูแล และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง

6) สนับสนุนศักยภาพของคน โดยการเพิ่มความรอบรู้ และพัฒนาทักษะการดำเนิน ธุรกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งการให้อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม กับชุมชนให้ กว้างขวางมากขึ้น

7) สนับสนุนการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพในการ จัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทางสังคมให้มีโอกาสเข้าช่วยเหลือ และยกระดับการมีส่วนร่วมจนการจัดตั้งองค์กรของประชาชน

8) สนับสนุนการพัฒนาเอกชนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การ อนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทางสังคมให้มีโอกาสในการเข้าช่วยเหลือ และ ยกระดับการมีส่วนร่วมจนการจัดตั้งองค์กรชุมชนของประชาชนอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้กิจกรรมที่มีการ เข้าร่วมของประชาชนโดยการปรับปรุงดำเนินการของชุมชน สามารถทำได้โดยตรงด้วยการวางแผน กิจกรรม ร่วมทั้งปฏิบัติงานในลักษณะของการเสียสละ บริจาค และร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วม แบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผลด้วยความสมัครใจ ตลอดจนการบำรุงรักษา สาธารณประโยชน์ในชุมชนร่วมกันหรือโดยอาจร่วมผ่านตัวแทน เช่น ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด หรือองค์กรอื่น ๆ ที่นำชุมชนไปสู่ความเข้มแข็ง และมีความจำเป็นที่จะสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้

เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม

ประชาชนจะเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมหรือไม่เข้าร่วมนั้น มีเงื่อนไขหลาย ประการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งอาจเป็นไปได้ด้วยความสมัครใจหรือถูกบังคับหรือ ผลักดันให้เข้าไปมีส่วนร่วม ดังนั้นเงื่อนไขในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีอยู่หลายประการ โคเอนท์ และอัปฮอฟ (Cohen, J. M. and N. T. Uphoff., 1977) ได้เสนอว่า บริบทหรือเงื่อนไขแวดล้อมของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย

1) ลักษณะของโครงการโดยพิจารณาจากความสลับซับซ้อนของเทคโนโลยี ทรัพยากรที่ต้องการ ลักษณะประโยชน์ที่จะได้รับ ความเชื่อมโยงของโครงการ ความยืดหยุ่นของ โครงการ การเข้าถึงการบริหารจัดการโครงการ และการครอบคลุมเนื้อหาการบริหารงานโครงการ

2) สภาพแวดล้อมของงานหรือกิจกรรมตามโครงการในปัจจุบันต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัย ทางกายภาพ และชีวภาพ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์

0
1646
2562

องค์การสหประชาชาติ (United Nation, 1981) เสนอเงื่อนไขเบื้องต้นของการมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการคือ

- 1) รัฐบาลจะต้องมีการยอมรับในแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนในเบื้องต้น และได้บรรจุหลักการนี้ไว้ในแผนหรือนโยบายในระดับต่าง ๆ ของประชาชน
- 2) ต้องมีพื้นฐานองค์กรประชาชนที่สามารถเป็นตัวแทนในการเจรจาต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์ และบุคคลอื่น ๆ ได้
- 3) ประชาชนต้องมีอิสระในความคิดริเริ่ม และในการตัดสินใจในระดับท้องถิ่นเพื่อกำหนดกิจกรรมของตนเอง
- 4) ชุมชนต้องมีการไหลเวียนของข่าวสาร และความรู้ใหม่ ๆ โดยเฉพาะหลักการและปรัชญาในการพัฒนาเทคนิคการจัดสรรทรัพยากร และความรู้ทางการบริหาร
- 5) ชุมชนต้องได้รับการสนับสนุนทางด้านสิ่งของ และความคิดเทคนิคที่จำเป็น โดยเฉพาะในระยะแรก

อรรถัย กิกผล (2552) กล่าวว่า เงื่อนไขขั้นพื้นฐานของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนามี 4 ประการคือ

- 1) ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะเข้ามีส่วนร่วมกล่าวคือ ต้องมีศักยภาพที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การค้นหาความต้องการ การวางแผน จัดการ ตลอดจนบริหารองค์กร และการใช้ทรัพยากรในที่สุด
- 2) ประชาชนต้องมีความพร้อมที่จะเข้ามีส่วนร่วมกล่าวคือ ต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม
- 3) ประชาชนจะต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมกล่าวคือ ต้องมีความเต็มใจเห็นประโยชน์ในการเข้าร่วมต้องมีใช่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วมโดยที่ประชาชนไม่ได้มีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม
- 4) ประชาชนจะต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วมกล่าวคือ ต้องมีโอกาสที่จะเข้าร่วมซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมพัฒนาที่ต้องการในระดับที่เหมาะสม

สรุปได้ว่า การบริหาร มีความสำคัญตามบริบทสถานการณ์ที่ต้องนำไปปรับใช้ และการนำไปใช้ในแต่ละครั้งจำเป็นต้องมีประสิทธิภาพ เพื่อความสมดุลกันของการบริหาร ซึ่งปัจจัยที่เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การบริหารให้มีประสิทธิภาพ และเกิดผลความสำเร็จตามเป้าหมาย คือ ปัจจัยการมีส่วนร่วม

2.3 ปัจจัยการบริหาร

คุณลักษณะในการบริหาร ซึ่งมีหน้าที่หลักที่สำคัญต่อการบริหาร คือ การดำเนินงานให้สำเร็จโดยอาศัยบุคคลอื่นเป็นผู้ทำ ดังนั้น ผู้บริหารทุกคนจึงเท่ากับต้องปฏิบัติหน้าที่ตาม (กระบวนการบริหาร) เหมือนกันทุกคน การเข้าใจถึงกระบวนการบริหารโดยละเอียดว่ามีอะไรบ้าง และการฝึกฝนให้มีทักษะสูงขึ้น นับว่าจะช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้ (ธงชัย สันติวงษ์, 2543, น. 5)

2.3.1 ปัจจัยภายใน

ปัจจัยในการบริหารที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญ เพื่อใช้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ (ธงชัย สันติวงษ์, 2543, น. 7-9) ดังนี้

- 1) คน (Man) คือ เป็นทรัพยากรบุคคลที่ถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะก่อผลสำเร็จให้กับกิจการได้อย่างมาก ทั้งในแง่ของปริมาณงาน และคุณภาพงาน
- 2) เครื่องจักร (Machine) คือ เครื่องจักร อุปกรณ์ที่จัดหา และซื้อมาอย่างพิถีพิถัน เพื่อใช้ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด และคุ้มค่า
- 3) เงินทุน (Money) คือ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการให้การสนับสนุนในการจัดหาทรัพยากร เพื่อหล่อเลี้ยง และเอื้ออำนวยให้กิจกรรมในการดำเนินงานไปโดยไม่ติดขัด ซึ่งเงินทุนนี้มีทั้งระยะสั้น และระยะยาว รวมถึงราคาต้นทุนของเงิน คือ ดอกเบี้ย
- 4) วัสดุสิ่งของ (Material) คือ ปัจจัยที่มีปริมาณ และมูลค่าสูงไม่ต่างไปจากปัจจัยตัวอื่น ๆ เพราะวัตถุดิบ และวัสดุสิ่งของต่าง ๆ จะต้องสรรหามาใช้ดำเนินการผลิต หรือสร้างบริการตลอดเวลา

ปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินธุรกิจมี 4 ประเภท หรือที่เรียกว่า 4M

ในขั้นตอนการดำเนินธุรกิจต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ อย่างประกอบเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดกิจกรรมในการประกอบธุรกิจ (โชคชัย อาษาสนา, 2554) ได้แก่

- 1) คน (Man) เป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุด เพราะธุรกิจที่สามารถเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยความคิดของคน มีคนเป็นผู้ดำเนินการหรือจัดการ จนเกิดกิจกรรมทางธุรกิจที่มีความหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้สามารถประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจนั้น ๆ
- 2) เงิน (Money) เป็นการดำเนินธุรกิจอีกชนิดหนึ่งที่ต้องนำมาประกอบเพื่อให้เกิดธุรกิจ ซึ่งแต่ละธุรกิจจะใช้ปริมาณเงินที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับว่าธุรกิจนั้นมีขนาดเล็กหรือใหญ่
- 3) วัสดุหรือวัตถุดิบ (Material) เป็นปัจจัยในการผลิตสินค้า ที่ต้องอาศัยวัสดุหรือวัตถุดิบ ในการผลิต ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องรู้จักการบริหารหรือนำวัตถุดิบให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับบริบท เพื่อให้เกิดการผลิตที่ต้นทุนต่ำ แต่ให้เกิดผลกำไรทางธุรกิจที่สูง
- 4) วิธีปฏิบัติงาน (Method) การวางแผน และควบคุมให้เกิดการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสำคัญในการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจ

ทรัพยากรในการจัดการ มี 8 ประเภท หรือเรียกว่า 8M

องค์กรที่ประสบความสำเร็จมีการจัดการ (ดำรงค์ วงษ์โชติปิ่นทอง, 2553, น. 122-151) ซึ่งประกอบไปด้วย ดังนี้

1) คน (Man) สิ่งที่สำคัญในการทำธุรกิจ คือ ทรัพยากรบุคคลที่สำคัญมากสำหรับทุก ๆ องค์กรในโลก และขาดไม่ได้ นั่นคือ คนทำงาน หากเราไม่มีพนักงานในการทำธุรกิจเราก็ไม่อาจจะเริ่มต้นทำธุรกิจได้ บุคลากรนั้นคือสิ่งหนึ่งที่สำคัญที่สุดในการทำธุรกิจ และเราจะต้องสรรหาพนักงานให้เหมาะสมกับงานที่ทำ

2) เงิน (Money) สิ่งที่สำคัญสำหรับองค์กรนั้น คือ เงินทุน หากเราขาดเงินทุนในการทำธุรกิจเราก็ไม่อาจจะทำธุรกิจไปได้ตลอดรอดฝั่ง สิ่งหนึ่งที่สำคัญ และเราจะต้องคำนวณให้ดี ก่อนการทำลงมือธุรกิจใด ๆ

3) วัสดุอุปกรณ์ (Material) สิ่งที่สำคัญสำหรับองค์กรนั้น คือ วัตถุดิบ องค์กรในยุคอุตสาหกรรมต้องมีวัตถุดิบในการผลิตสินค้าเพื่อที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบให้กลายเป็นสินค้าสำเร็จรูป และนำออกมาวางจำหน่ายในท้องตลาด โดยอาศัยการสร้างคุณค่าให้เกิดมูลค่า

4) วิธีการ (Method) สิ่งที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญสำหรับองค์กรนั้น คือ วิธีการ หากเราไร้ซึ่งวิธีการบริหารงานที่ฉลาดในการทำธุรกิจ เราก็ไม่อาจจะทำธุรกิจไปได้ยืนยาวหรือยั่งยืน ดังนั้นวิธีการจัดการจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการองค์กร ทั้งนี้จะต้องศึกษาวิธีการให้ดี ก่อนการลงมือทำธุรกิจใด ๆ ก่อนที่จะพลาดพลั้ง ซึ่งจะทำให้เราเสียธุรกิจไปอย่างง่ายดาย และสูญเสียทรัพยากรที่มีค่า เช่น เงิน และเวลา พร้อมกับความเครียดจากการทำงานที่ไม่ประสบความสำเร็จ

5) ศีลธรรม และจรรยาบรรณ (Moral) ที่ต้องการให้คนรุ่นใหม่เห็นถึงศีลธรรมอันดีในการบริหารงานไม่ใช่การที่ต้องการได้ผลงานหรือตัวเลขจนกระทั่งทำให้ตนเองเป็นคนไร้หัวใจในการใช้ชีวิตเนื่องจากความต้องการให้เกิดความสำเร็จที่มีมากจนเกินพอดี และสามารถทำให้มนุษย์หลายคนกลายร่างจากมนุษย์เป็นอมมนุษย์ได้เพราะขาดศีลธรรมอันดีงามในจิตใจ

6) แรงจูงใจ (Motivation) สิ่งจูงใจต่อการทำงานให้คนอื่นทำงานให้กับเราได้เป็นอย่างดี แรงจูงใจสามารถมีได้หลายอย่างทั้งด้าน ชื่อเสียง เกียรติยศ รางวัล ใบประกาศคอมมิชชัน (Incentive) ค่าครองชีพ ค่าเบี้ยเลี้ยง ทองคำ และอื่น ๆ อีกมากมาย ที่สามารถทำให้พนักงานทุกคนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยความเต็มใจหรือแม้แต่น้ำใจของหัวหน้าที่มีต่อลูกน้อง ซึ่งในบางครั้งสิ่งตอบแทนที่กระตุ้นให้เกิดการทำงานนั้นอาจจะไม่ใช่เงินทองหรือของรางวัลเสมอไป สิ่งอื่น ๆ ที่มีคุณค่าทางจิตใจอาจจะมีความหมายในชีวิตกว่าก็เป็นได้

7) การจัดการ (Management) สำหรับคำว่า Method นั้นได้แตกออกมาเป็นอีกหนึ่งคำนั่นคือ Management หรือการจัดการ สิ่งที่สำคัญของวิธีการก็คือ การจัดการ การจัดการแบ่งได้ออกเป็นหลายรูปแบบหลายวิธี และหลายแนวคิด การจัดการที่มีประสิทธิภาพขององค์กรขนาดใหญ่จากองค์กรขนาดกลางและองค์กรขนาดเล็กนั้นไม่เหมือนกัน ซึ่งผู้นำองค์กรแต่ละคนแต่ละองค์กรก็สามารถเลือกใช้วิธีต่าง ๆ ของตนให้ได้เหมาะสมกับองค์กรของตนเอง และบางครั้งก็มักจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์รวมทั้งองค์ประกอบของการตัดสินใจด้วย

8) การตลาด (Marketing Method) ได้แตกออกมาเป็นอีกชั้นหนึ่งที่สำคัญมากคือการตลาด หรือ marketing แนวคิดด้านการตลาดนั้นมีความหมายถึงส่วนลึกของลูกค้า ซึ่งมีผลต่อภายในใจหรือความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) หรือความต้องการของลูกค้า (Customer Needs) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการวางรากฐานนโยบายการดำเนินธุรกิจว่าลูกค้าเป็นใคร ลูกค้าต้องการอะไร ลูกค้าสามารถหาซื้อได้ที่ไหน ลูกค้าจะซื้อเมื่อไหร่ และทำไมลูกค้าถึงยอมควักเงินในกระเป๋าออกมาซื้อสินค้าของเราได้

จะเห็นได้จากปัจจัยพื้นฐานดังกล่าว เรื่องของคน ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะมีผลกับองค์กรต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับการจัดการขององค์กรเหล่านั้นว่ามีการบริหารจัดการที่ดีหรือไม่

การพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างไม่เคยหยุดยั้งของการเรียนรู้เรื่องราวใหม่ ๆ บนโลกของการจัดการ ทำให้มีการคิดค้นเทคนิคการบริหารองค์กรขึ้นมาเพิ่มเติม เพราะโลกเราเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง ทำให้หน้าที่ของนักจัดการ และนักบริหารรุ่นใหม่ ๆ จึงได้คิดค้นวิธีการบริหารแบบใหม่ ๆ โดยใช้รากฐานเดิมจาก 4M

ดังนั้นจากปัจจัยพื้นฐาน 4M สามารถนำมาสรุปทั้งหมด จะเห็นได้ว่าปัจจัยการบริหารสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาควบคู่กับกลุ่ม ซึ่งได้แยกออกมาเป็น 6M ดังนี้

1) ผู้นำ (Leader) หมายถึง บุคคลซึ่งนำพากลุ่มไปสู่เป้าประสงค์ที่วางไว้ และเพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ และช่วยเหลือให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2) เงินทุน (Capital) หมายถึง เงินต้นทุนที่กลุ่มได้จัดหามา เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินกิจการ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ได้ผลตอบแทนจากการลงทุนอย่างคุ้มค่า

3) วัสดุอุปกรณ์ (Material) หมายถึง สิ่งที่สำคัญสำหรับกลุ่มในการบริหาร คือ วัสดุอุปกรณ์ กลุ่มต้องมีเครื่องมือในการผลิตสินค้าเพื่อที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กลายเป็นสินค้าที่สามารถใช้บริการ และเปิดให้บริการ โดยอาศัยการสร้างคุณค่าให้เกิดมูลค่า

4) การบริหาร (Administration) หมายถึง เป็นการลงมือกระทำหลังจากวางหลักในการบริหาร ทั้งนี้ในขั้นตอนนี้ต้องใช้ทั้งศาสตร์ และศิลป์เพื่อที่จะนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ทั้ง ผู้นำ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ มาบริหารตามหลักการที่ได้วางไว้ โดยมีกระบวนการที่ชัดเจนให้เกิดความสำเร็จเป็นรูปธรรมตามจุดประสงค์ที่วางไว้

5) คุณธรรมจริยธรรม (Morality or Ethics) หมายถึง การทำงานด้วยจิตอาสา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น แม้ปราศจากการได้รับส่วนได้ส่วนเสียก็ตาม จนเป็นแบบอย่างให้กับบุคคลต่อ ๆ ไป ในการทำงาน

6) การตลาด (Marketing) หมายถึง การสร้างความเจริญให้กับสิ่งที่ได้สร้างขึ้นมา จนเกิดความพอใจในการบริการ โดยการแนะนำผ่านกิจกรรมทางใดทางหนึ่งหรือกลับมาใช้บริการอีกครั้ง และสามารถขยายกิจการให้เป็นที่รู้จักได้กว้างขึ้น

2.3.2 ปัจจัยภายนอก

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (เอกชัย บุญยาพิชฐาน, 2553, น. 47-56) ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1) ปัจจัยทางการเมือง และกฎหมาย เป็นเสมือนกฎเกณฑ์ของการดำเนินธุรกิจ และการแข่งขัน ซึ่งจะต้องดำเนินการภายในกรอบที่กฎหมายกำหนด เช่น การออกกฎหมายรักษาสภาพแวดล้อมก็จะส่งผลให้องค์การต้องจัดตั้งหน่วยงานบริหาร สภาพแวดล้อม และขณะเดียวกันส่งผลในทางลบต่อธุรกิจที่ใช้สารบางชนิดที่ต้องห้าม

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจทั้งระยะสั้น และระยะยาว ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ทั้งมหภาค และจุลภาคคือ สถานการณ์ทางการค้า สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การเงินค่าครองชีพ ภาษีการตลาด

3) ปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรม สิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านนี้ คือ วัฒนธรรมความเชื่อ ศาสนา ทักษะคติเกี่ยวกับสินค้า และการบริการ ภาษา ชีวิตความเป็นอยู่อายุ สิ่งแวดล้อมการใช้แรงงาน สื่อการศึกษา

4) ปัจจัยทางเทคโนโลยี เทคโนโลยีนั้นมีส่วนสำคัญทำให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบในการแข่งขัน และเป็นปัจจัยสำคัญตัวหนึ่งของความเป็นโลกาภิวัตน์ ปัจจัยมีดังต่อไปนี้ การผลิต การจำหน่ายนวัตกรรม การสื่อสารโทรคมนาคมการถ่ายทอดเทคโนโลยี

5) ปัจจัยทางกฎหมาย การวิเคราะห์แบบที่เพิ่มขึ้นมานี้มีออกภายนอกที่บีบอัดออกมาแล้วเพื่อที่จะขยายความออกไปให้ชัดเจนมากขึ้นเพราะผู้บริโภคมีความต้องการที่จะออกกฎหมายให้รัดกุมมากยิ่งขึ้นหากได้รับความไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับสินค้าหรือการบริการเช่นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคหรือกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค เป็นต้น

6) ปัจจัยสภาพแวดล้อม ปัจจุบันการให้ความสนใจต่อสภาพแวดล้อมของประชาชนเพิ่มมากขึ้นทุกที จึงให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมเด่นชัดมากขึ้น การวิเคราะห์แบบนี้จึงแยกสภาพแวดล้อมออกมาต่างหาก

องค์ประกอบในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่มีประสิทธิภาพ ใน SWOT Analysis ของทีม เอฟเอ็มอี (Team FME, 2013) สามารถใช้จำแนกโอกาส และอุปสรรค ซึ่ง PESTLE Analysis มีความสามารถในการระบุถึงปัจจัยการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1) ปัจจัยทางการเมือง (Political) ควรเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่อาจเกิดขึ้นของทางรัฐบาลเพราะแม้แต่ในเหตุการณ์ที่มีความเสถียรภาพก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงในระดับสูงสุด และอาจมีผลกระทบอย่างรุนแรง ระดับชั้นของรัฐบาลระดับสูงอาจมีการเปลี่ยนแปลง นั่นหมายถึงจะมีการเปลี่ยนระเบียบการค้า การเก็บภาษี อาจรวมถึงการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายจ้างงาน กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ข้อจำกัดทางการค้า เป็นต้น

2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic) ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นกับองค์กร ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงอัตราเงินเฟ้อของเศรษฐกิจ ภาษีอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยน กฎการค้าขาย และภาษีสรรพสามิต

3) ปัจจัยทางด้านสังคม (Social) จะต้องพิจารณา คือ ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อตลาดขององค์กร ได้แก่ การกระจายอายุ การเติบโตของประชากร อัตราการจ้างงาน สถิติรายได้ สถิติการศึกษา และแนวโน้มอาชีพ ความเชื่อทางศาสนาอนุสัญญาด้านวัฒนธรรม และสังคม นอกจากนี้องค์กรควรพิจารณาทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม และสุขภาพการทำงาน และบทบาทสำคัญในตลาดสากลระหว่างประเทศ คือ การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technological) นี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ด้านการผลิต และด้านโครงสร้างที่เป็นพื้นฐานขององค์กร เทคโนโลยีนี้อาจจะเป็นปัจจัยสำคัญขององค์กรในการประเมิน และระบุปัญหา

5) ปัจจัยทางด้านกฎหมาย (Legal) ที่ควรพิจารณา ได้แก่ กฎหมายปัจจุบัน และในอนาคตที่จะมีผลต่ออุตสาหกรรมในด้านต่าง ๆ เช่น การจ้างงาน การแข่งขัน ความปลอดภัย และสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในกฎหมายในประเทศคู่ค้าหลักควรจะได้รับ การตรวจสอบในปลายสุด มีการติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทั้งหมดรวมถึงการคุ้มครองผู้บริโภค สวัสดิการของพนักงาน การกำจัดของเสีย และรายได้ และการลงทุนว่าจะถูกเก็บภาษีอย่างไร นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในภาษีสรรพสามิตที่จะต้องพิจารณา

6) ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) ปัญหาด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมปัจจุบันมีความสำคัญมากขึ้นในช่วงหลาย ๆ ปีที่ผ่านมาเนื่องจากความสำคัญของการเคลื่อนตัวทางเศรษฐกิจที่ควบคุมไม่ได้ในปัจจุบัน เรื่องนี้มีความสำคัญมากขึ้นกับยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากผลที่เกิดจากการกระทำขององค์กรอาจเกิดขึ้นนอกประเทศของตน และอาจต้องเสียค่าปรับที่ไม่สามารถตกลงได้

ดังนั้นสรุปได้ว่า องค์กรประกอบปัจจัยภายนอกที่สำคัญนั้น สามารถที่จะนำไปใช้กับการพัฒนากลุ่มต่อไป อันประกอบด้วย ดังนี้

1) ปัจจัยทางการเมือง (Politic) หมายถึง เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงผลักดันทางการเมือง และข้อกำหนดต่าง ๆ ที่จะมาส่งผลกระทบต่อให้การดำเนินธุรกิจทั้งในแง่บวก และแง่ลบ แรงผลักดันนี้มักมีพลังค่อนข้างสูง สิ่งที่ควรนำมาพิจารณามักประกอบด้วย ระเบียบการปกครอง สถานการณ์ทางการเมือง นโยบายของรัฐ ระบบความปลอดภัย

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic) หมายถึง สถานการณ์การขยายตัวหรือหดตัวทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อผู้ใช้บริการ และส่งผลกระทบต่อกิจการ และคู่แข่งกัน ทั้งด้านการตลาด ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม และสภาพภูมิประเทศที่ตั้ง

3) ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญา (Sociocultural and Wisdom) หมายถึง ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรม เกี่ยวข้องกับทัศนคติของประชาชนในสังคม และค่านิยมที่มีรากฐานมาจากวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

4) ปัจจัยทางเทคโนโลยี (Technology) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่ความรวดเร็วยังถูกจำกัดในการนำมาใช้

5) ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม (Environment) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพ และชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้น สิ่งแวดล้อมนั้น ๆ อยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ มีความเกี่ยวเนื่อง และสัมพันธ์ต่อกันเป็นลูกโซ่ เมื่อทำลายสิ่งแวดล้อมหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมจะมีลักษณะที่ทนทานต่อการถูกกระทบที่แตกต่างกัน

6) ปัจจัยทางสื่อมวลชน (Mass Media) หมายถึง สื่อมวลชนเป็นแหล่งความรู้ ความคิด ที่สามารถกระตุ้นให้นำไปสู่การมีแนวความคิด มีพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวางได้ อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

2.4 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมจะต้องประกอบด้วย การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับประชาชน ซึ่งของโคเฮนท์ และอัปฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1977) สามารถแบ่งได้ 4 ประการ ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)
- 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ระดับของการมีส่วนร่วม

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งของ (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2545) แบ่งออกเป็น 6 ระดับ คือ ระดับที่ 1 ร่วมรับรู้ ระดับที่ 2 ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น ระดับที่ 3 ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ ระดับที่ 4 ร่วมดำเนินการ ระดับที่ 5 ร่วมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล และระดับที่ 6 ร่วมรับผล

กระบวนการบริหาร POSDCoRB

กูลิค และเออร์วิกค์ (Gulick, L. & Urwick, L., 1937) ได้รวบรวมแนวคิดทางด้านการบริหารต่าง ๆ เอาไว้ในหนังสือชื่อ Paper on the Science of Administration โดยเสนอแนวคิดกระบวนการบริหาร ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีชื่อว่า (POSDCoRB) ภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร 7 ประการ ได้แก่

1) การวางแผน (Planning) เป็นการวางแผนโครงการกิจกรรมซึ่งเป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เช่น การแบ่งงาน (Division of Work) เป็นกรม กอง หรือแผนก โดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพงาน หรือจัดตามลักษณะเฉพาะของงาน (Specialization)

3) การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความสอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้

4) การอำนวยการ (Directing) เป็นภาระกิจในการใช้ศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) การจูงใจ (Motivation) และการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นต้น

5) การประสานงาน (Coordinating) เป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น

6) การรายงาน (Reporting) เป็นกระบวนการ และเทคนิคให้ผู้บังคับบัญชาตามชั้นได้รับทราบถึงผลการปฏิบัติงาน โดยที่มีความเชื่อมโยงกับการติดต่อสื่อสารกัน (Communication) ในองค์กร

7) การงบประมาณ (Budgeting) เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การทำบัญชี การควบคุมการเงิน และการคลัง

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

ฉลูวิทย์ ดิวังค์ (2545) ได้สรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเริ่มพัฒนา โดยการค้นหาปัญหา ตลอดจนการตัดสินใจในการกำหนดความต้องการร่วมกัน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผนพัฒนา โดยการกำหนดนโยบาย และเป้าประสงค์ วิธีการ และแนวทางดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดแหล่งทรัพยากร และทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนทรัพยากร แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ หรือเข้ามาบริหารงาน ประสานงานขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 ผลประโยชน์ในการพัฒนา ได้รับผลประโยชน์ที่ควรได้รับการพัฒนา หรือยอมรับผลกระทบอันเกิดจากการพัฒนา ทั้งด้านวัตถุ และจิตใจต่อสังคม หรือบุคคล

ขั้นที่ 5 การประเมินผลการพัฒนา โดยการประเมินผลความก้าวหน้าจากการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการที่ทำซึ่งอาจประเมินผลเป็นระยะ ๆ หรือประเมินผลรวมก็ได้

เฮนรี ฟาโยล์ (Henri Fayol, 1929, อ้างถึงใน กัลยาณี สุงสมบัติ, 2552) เป็นวิศวกรและนักอุตสาหกรรมชาวฝรั่งเศส ได้เสนอแนวคิดที่มีลักษณะเป็นสากลสำหรับนักบริหาร ได้แก่

- 1) การวางแผน (Planning)
- 2) การจัดองค์กร (Organizing)
- 3) การบังคับบัญชา (Commanding)
- 4) การประสานงาน (Coordinating)
- 5) การควบคุม (Controlling)

ฟอร์นารอฟ (Fornaroff, 1980, น. 104) เสนอว่ากระบวนการของชุมชน มีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้

- 1) การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าประสงค์ วิธีการ ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล
 - 2) การดำเนินงาน
 - 3) การใช้บริการจากโครงการ
 - 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
- จากที่ได้กล่าวมา แยกเป็นตารางการนำเสนอสามารถตรวจสอบได้ดังนี้

ตาราง 2.1 องค์ประกอบของกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม

องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม	กู๊ด และเออร์วิค (1937)	สูนีย์ มัลลิกะมาลย์ (2545)	โคเอนท์ และอับฮอร์ฟ (1980)	เฮนรี ฟาโย (1929)	ฉลุศิริพย์ ดีวงศ์ (2545)	ฟอร์นารอฟ (1980)	จำนวนผลงานที่เห็นตรงกัน
การค้นหาปัญหา					√		1
การรับรู้		√					1
การวางแผน	√	√		√	√	√	5
การตัดสินใจ		√	√				2
การจัดองค์การ	√			√			2
การประสานงาน	√			√			2
การบังคับบัญชา				√			1
การดำเนินงาน		√	√		√	√	4
การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน	√						1
การอำนวยความสะดวก	√						1
การประเมินผล	√	√	√	√	√		5
การงบประมาณ	√						1
การใช้บริการจากโครงการ						√	1
การรับผลประโยชน์		√	√		√	√	4

จากตาราง 2.1 สรุปได้ว่า องค์ประกอบของกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีผลงานทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเห็นตรงกันตั้งแต่ 2 ผลงานขึ้นไป รวมทั้งหมด 7 กระบวนการ ได้แก่ PODOCIBE

1) การวางแผน (Planning) หมายถึง เป็นกระบวนการในการกำหนดเป้าประสงค์ การวางแผนเค้าโครง และกำหนดสิ่งที่จะปฏิบัติก่อนล่วงหน้า เพื่อให้มีความประสิทธิภาพต่อการดำเนินงาน

2) การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง เป็นการแสดงความคิดเห็น ระดมความคิด และการเลือกทางใดทางหนึ่งอย่างมีส่วนร่วม จากหลาย ๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณา หรือ ประเมินอย่างดีแล้วว่า เป็นทางเลือกให้บรรลุวัตถุประสงค์

3) การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง เป็นการจัดการโครงสร้างขององค์การ ในการพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน ทั้งนี้กระบวนการมีความสัมพันธ์ระหว่างคนงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การ ที่จะก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เช่น การแบ่งงาน เป็นต้น

4) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง เป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น

5) การดำเนินงาน (Implementation) หมายถึง เป็นการปฏิบัติตามที่ได้วางไว้ โดยการสนับสนุนทรัพยากร แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ หรือเข้ามาบริหารงาน ประสานงานการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

6) การรับผลประโยชน์ (Benefits) หมายถึง ผลที่เห็นตรงกันในเรื่องการบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมกัน

7) การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง เป็นกระบวนการดำเนินงานด้านการกำกับควบคุม เพื่อติดตามกระบวนการดำเนินงานของภารกิจ หรือประเมินว่าภารกิจได้สำเร็จตามจุดประสงค์หรือไม่

2.5 การบริหารกลุ่ม (Management Group)

ประเภทของกลุ่ม (Types of Groups)

กลุ่มที่มีความสัมพันธ์ในเชิงพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และต่างมีอิทธิพลต่อกันเพื่อให้บรรลุจุดหมายการทำงานร่วมกัน จำแนกได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2545, น. 122–126) คือ

1) กลุ่มที่เป็นทางการ (Formal Group) หมายถึง กลุ่มที่เกิดขึ้นจากการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการขององค์การหรือหน่วยงานให้มาทำงานร่วมกันเพื่อผลสำเร็จของผลงานที่รับผิดชอบ โดยมีคนหนึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มออกมาจากหัวหน้าหน่วยงาน กลุ่มที่เป็นทางการอาจแบ่งแยกออกมาเป็นหลายประเภทแล้วแต่วัตถุประสงค์ที่ตั้งขึ้นส่วนใหญ่แยกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1) กลุ่มทำหน้าที่เดียวกันหรือในหน่วยงานเดียวกัน ซึ่งอาจเรียกว่า Functional Group หรือ Command Group หมายถึง กลุ่มที่ตั้งขึ้นอย่างถาวร อันเกิดจากโครงสร้างองค์การ ซึ่งตั้งคนมาจากหน่วยงานเดียวกัน เช่น จากฝ่ายแผนกหรือกอง เช่น กลุ่มทำงานจากฝ่ายตลาด ทีมทำงานจากแผนกพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือกลุ่มทำงานจากกองงานเลขานุการ เป็นต้น โดยปกติหัวหน้ากลุ่มงานก็คือผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานนั้น

1.2) หน่วยเฉพาะกิจ (Task Group) ได้แก่ กลุ่มที่เป็นทางการที่ตั้งขึ้นเพื่อทำงานเฉพาะงานใดงานหนึ่ง เมื่องานเสร็จกลุ่มนี้ก็หมดหน้าที่ แต่อาจตั้งเป็นการถาวรก็ได้ และอาจแต่งตั้งคนที่มาจากหลายฝ่ายหรือหน่วยงาน หน่วยเฉพาะกิจตั้งขึ้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะซึ่งอาจเป็นการทำงานเสริมหรือทำงานแทนเราก็ได้ หน่วยเฉพาะกิจมักจะแต่งตั้งเป็นการชั่วคราว ถ้าแต่งตั้งถาวรเรียกว่าคณะกรรมการ

1.3) คณะกรรมการ (Committee) คือ กลุ่มที่ได้จัดตั้งให้ดูแลเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยกำหนดไว้อย่างชัดเจนมักจะต้องเป็นการถาวรซึ่งเรียกว่า (Standing Committee) หรือ (Pre-task Group) คนที่เป็นคณะกรรมการมักจะมาจากหลายหน่วยงานคณะกรรมการที่ตั้งเป็นการชั่วคราว

2) กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal Group) ได้แก่ กลุ่มที่ตั้งโดยสมาชิกของกลุ่มหรือพนักงานขององค์การโดยมีจุดประสงค์เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มหรือตอบสนองความต้องการทางสังคมของสมาชิก หากมีความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ก็ได้ ในบางครั้งสมาชิกของกลุ่มที่ไม่เป็นทางการอาจมาจากหน่วยงานเดียวกันหรือมาจากคนละหน่วยงาน และสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1) กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) ได้แก่ กลุ่มที่เกิดขึ้นเพราะมีผลประโยชน์หรือมีกิจกรรมร่วมกันจึงรวมกลุ่มเพื่อรักษาผลประโยชน์นั้นโดยปกติมีอายุสั้นหรือเกิดขึ้นชั่วคราวในองค์การ กลุ่มประเภทนี้เกิดขึ้นเพื่อผลักดันองค์การให้เป็นนโยบายบางอย่างในสังคม กลุ่มได้ผลประโยชน์หรืออีกชื่อหนึ่งว่า (Pressure Group) ตั้งขึ้นเพื่อรักษาประโยชน์ของกลุ่มต่อต้านฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยรวมทั้งผลักดันรัฐบาล

2.2) กลุ่มเพื่อน (Friendship Group) เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของความเป็นเพื่อนระหว่างสมาชิกด้วยกัน ปกติพัฒนามาจากความต้องการของสังคมในมนุษย์ คนในกลุ่มมักจะเกิดความดึงดูดใจกัน มีลักษณะคล้ายกัน มีทัศนคติเดียวกัน มีพื้นฐาน และค่านิยมเหมือนกัน สมาชิกกลุ่มเพื่อนมักจะมีการสร้างสรรค์ในทางสังคมร่วมกัน เล่นกีฬา รับประทานอาหารด้วยกัน โครงการจะได้ประโยชน์จากกลุ่มเพื่อนเพราะส่งเสริมการไหลเวียนของข้อมูล และความร่วมมือกันในการทำงานแต่ก็อาจได้รับผลกระทบในทางลบหากความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิกขาดลงหรือประสบผลสำเร็จแล้วตามจุดประสงค์ของกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม (Group Size)

ขนาดของกลุ่มมีผลต่อความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม และต่อการปฏิบัติงานของกลุ่ม ที่มีผลต่อความมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกในกลุ่มอาจพิจารณาได้ (สายหยุด ใจสำราญ และสุภาพร พิศาลบุตร, 2549) ดังนี้

1) กรณีกลุ่มที่มีสมาชิก 2 คน หากมีใครคนใดคนหนึ่งจากไปงานก็อาจไม่สำเร็จหรือหากทำงานด้วยกันก็อาจเกิดลักษณะการทำงาน 2 รูปแบบ คือ ในรูปแบบที่ว่ากันว่าตามกันหรือหลีกเลี่ยงข้อโต้แย้ง

2) กรณีเป็นกลุ่มที่มีสมาชิก 4 คน หรือ 6 คน อาจเกิดการตั้งป้อมสู้กัน เนื่องจากสามารถแยกเป็น 2 กลุ่มที่เท่ากันได้ จึงให้ข้อเสนอแนะว่ากลุ่มที่มีสมาชิก 5 คน หรือ 7 คน มีผลดีหลายประการโดยเฉพาะในการตัดสินใจ เนื่องจากมีจำนวนเป็นเลขคี่ มีขนาดใหญ่พอเหมาะกับการเสนอความคิดที่แตกต่างกัน แต่มีขนาดเล็กพอเหมาะกับการมีส่วนร่วมกันอย่างเข้มข้นได้

3) กรณีมีสมาชิกเกินกว่า 7 คนขึ้นไป หากมีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้นของสมาชิกกลุ่มมีแนวโน้มจะรวมศูนย์ เนื่องจากมีเพียงบางคนแสดงบทบาทที่สำคัญ ดังนั้นความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้ง่าย และมีความพึงพอใจน้อยลง อย่างไรก็ตามกลุ่มขนาดใหญ่ก็อาจเหมาะสำหรับปัญหาที่มีความซับซ้อนได้

ความมีประสิทธิภาพของกลุ่ม

ปัจจัยกระบวนการกลุ่มที่สำคัญ 3 ปัจจัย (สมยศ นาวิการ, 2545) คือ

1) ปทัสถานการทำงานของกลุ่ม เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นมาเกี่ยวกับพฤติกรรมความคาดหวังร่วมกันเพื่อให้การแสดงพฤติกรรมมีความเป็นแบบเดียวกันซึ่งคงมิใช่ทุก ๆ พฤติกรรม แต่จะเป็นพฤติกรรมที่เป็นกลาง ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับกระบวนการผลิต เช่น มาตรฐานเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ วิธีการทำงาน กฎเกณฑ์ และหน้าที่ทางสังคมของกลุ่ม

2) ความเกาะเกี่ยวกันเป็นกลุ่ม เป็นระดับที่สมาชิกในกลุ่มมีความผูกพัน และมีแรงจูงใจที่จะยังคงรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ขึ้นกับปัจจัยหลายประการ เช่น ความมีทัศนคติ และค่านิยมที่สอดคล้องกัน ทั้งมีสิ่งคุกคามจากภายนอกมาร่วมกัน เช่น สถานะการแข่งขันหรือสิ่งท้าทายต่อความอยู่รอด เป็นต้น

3) พัฒนาการของกลุ่ม เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความมีประสิทธิภาพของกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นใหม่แบบชั่วคราว เช่น คณะกรรมการเฉพาะกิจหรือทีมงานโครงการ เป็นต้น ซึ่งจะมีพัฒนาการเป็นขั้นตอนที่พอจะทำนายได้ ขั้นตอนเหล่านี้ผู้บริหารพึงทำความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การจัดการที่ดีต่อไปได้ให้เหมาะสม

ผลดีของกลุ่มต่อสมาชิกของกลุ่ม

กลุ่มสามารถสร้างประโยชน์ให้กับสมาชิกของกลุ่ม (เสนาะ ตีเยาว์, 2543) ดังต่อไปนี้

1) ช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้องค์การ และสภาพแวดล้อมขององค์การมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีในการทำงานร่วมกันของคนในกลุ่ม 2) กลุ่มทำให้สมาชิกรู้จักตัวเองด้วยการเรียนรู้จากข้อมูลสะท้อนกลับที่ตัวเองมีความสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม 3) ช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้เทคนิค และทักษะใหม่ ๆ ในการทำงานเป็นการพัฒนาตัวเองให้มีความก้าวหน้าในการทำงาน และในทางส่วนตัว 4) กลุ่มช่วยให้สมาชิกมีค่าตอบแทนจากการทำงานเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการมีส่วนร่วมทำงานในกลุ่ม ซึ่งเป็นงานที่ไม่สามารถทำได้เองโดยลำพัง 5) ทำให้สมาชิกบรรลุความต้องการขั้นพื้นฐาน

(Social Need และ Esteem Need) เมื่อตัวเองมีส่วนร่วมในกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มได้ รับความรักจากกลุ่ม และการยอมรับว่าตัวเองมีความสำคัญ และในบางครั้งได้รับตำแหน่งสูงขึ้น 6) ทำให้สมาชิกเกิดความมั่นคงในการทำงาน และได้รับความเห็นใจหากมีความคิดเห็นที่แตกต่างกับองค์การ สมาชิกของกลุ่มจะช่วยกันปกป้องผลประโยชน์ และรักษาสีทอิอันควรมีควรได้ 7) สมาชิกได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกอื่นในการทำงานหรือการแก้ปัญหาอันเกิดจากนอกเหนือไปจากผู้บังคับบัญชาโดยตรง

สรุปได้ว่า กลุ่มมีทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ กลุ่มสามารถดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามที่ได้วางไว้ จากการมีส่วนร่วมตัดสินใจกันภายในกลุ่มที่มีความผูกพัน มีแรงจูงใจ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์กับทุกฝ่าย และทำให้กลุ่มมีศักยภาพในการดำเนินงานมากขึ้น ทั้งนี้การก่อตั้งกลุ่มเป็นผลดีที่ช่วยพัฒนาหลาย ๆ อย่าง ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

2.6 บทบาทและความสำเร็จของการบริหาร

การบริหาร (Management) มีสภาพเหมือนกับมือที่มองไม่เห็นที่เข้ามาจับบทบาท ประสานปัจจัยการผลิตต่าง ๆ หรือทรัพยากรทั้งเงินทุน (Money) เครื่องจักร (Machine) วัตถุดิบ (Material) และคน (Man) ให้เป็นระบบงานที่สามารถทำงานโดยได้ประสิทธิภาพเสร็จสิ้นออกมาเป็นผลผลิตที่ดีทั้งในแง่ของสินค้าที่ดีเลิศหรือบริการที่ดีเยี่ยม ในการแสดงบทบาทการบริหารโดยตัวนักบริหารนั้นสิ่งสำคัญที่เราเขาจะต้องใช้เป็นความสามารถจากตัวเขาเองก็คือ การรู้จักมีความคิด และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับงานที่กำลังดำเนินการอยู่ และที่กำลังจะทำต่อไป ทั้งนี้วิธีการแก้ไขปัญหางานที่ทำอยู่ และการตกลงใจกำหนดแผนงาน ก็คือการตัดสินใจของนักบริหารนั่นเอง (ธงชัย สันติวงษ์, 2546, น. 39-40)

หลักการของการบริหารโดยสถานการณ์

หลักการที่ควรพิจารณาในการบริหาร (พิริยะ อนุกุล, 2549) ซึ่งสามารถแบ่งได้ 6 สถานการณ์ ดังนี้

1) ถือว่าการบริหารจะเกิดผลดีหรือเสียจะขึ้นกับบริบทสถานการณ์ 2) การบริหารที่ต้องมีความพยายามวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ที่เหมาะสม 3) การผสมผสานแนวคิดระหว่างระบบปิด และระบบเปิด ซึ่งในทุกส่วนของระบบจะมีความสัมพันธ์ และเกิดผลกระทบต่อกันและกัน 4) สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจะกำหนดการตัดสินใจ และวิธีการบริหารอย่างเหมาะสม 5) ให้คำนึงต่อความต้องการของบุคคล และสิ่งแวดล้อมมากกว่าสรรหาวิธีที่เป็นเลิศมาใช้ในการทำงาน ซึ่งนำปัจจัยด้านจิตวิทยามาใช้ในการพิจารณา 6) การใช้วิธีที่ต่างออกไปจากเดิมในองค์การอย่างชาญฉลาด เช่น ความแตกต่างในตัวบุคคล ในระเบียบกฎเกณฑ์ และการควบคุมงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การ และจุดหมายระหว่างการทำงานขององค์การ เป็นต้น

สาเหตุที่ทำให้บริหารล้มเหลว

ผู้บริหารบางคนได้รับความล้มเหลวในการบริหารหรือหากไม่ล้มเหลวก็ไม่เกิดผลสำเร็จเท่าที่ควร ความล้มเหลวย่อมต้องมีสาเหตุ (พริยะ อนุกุล, 2549) ซึ่งอาจแยกได้ดังนี้

1) ความล้มเหลวทางด้านความรู้ (Knowledge Failures) ความล้มเหลวในเรื่องต่างๆ ทั้งในด้านนโยบาย และวิธีการปฏิบัติความรู้ทางเนื้อหาวิชาที่จำเป็นต้องศึกษา การไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ของการศึกษา ตลอดจนการขาดความรู้ทางด้านกฎหมายกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

2) ความล้มเหลวทางด้านส่วนบุคคล (Personality Failures) ความล้มเหลวในด้านบุคลิกภาพส่วนบุคคลมีความสำคัญพอ ๆ กับความล้มเหลวทางด้านความรู้ ความล้มเหลวทางด้านบุคลิกภาพมีสาเหตุมาจากขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้ไม่มีความสามารถในการตัดสินใจ เพราะเกิดความกลัวว่าจะเกิดความผิดพลาด ผู้บริหารบางคนขาดความสามารถในการร่วมทำงานกับผู้อื่น ไม่กระจายความรับผิดชอบให้กับผู้ร่วมงาน และไม่สามารถวิเคราะห์ และประเมินผู้ร่วมงานได้

สรุปได้ว่า บทบาทของนักบริหารในการบริหารองค์การ และการตัดสินใจ ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ไม่ว่าจะเป็นด้านคน เงิน เครื่องจักร และวัตถุดิบก็ตาม เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้ และการดำเนินงานได้ประสิทธิภาพเสร็จสิ้นออกมาเป็นผลผลิตที่ดี ทั้งนี้ทั้งนั้น ผู้บริหารอาจเป็นปัญหาถ้าปราศจากความรู้ที่เพียงพอ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงคำพูดการปฏิบัติที่เป็นตัวอย่างได้

2.7 ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าในหน่วยงานใดก็ตามเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา เพราะการมีส่วนร่วมมีคุณประโยชน์หลากหลายประการ อย่างไรก็ตามประโยชน์ที่จะได้รับขึ้นอยู่กับความจริงใจ และความจริงจังในการดำเนินการด้วย

สถาบันพระปกเกล้า (2545) ประโยชน์ที่จะได้จากการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับความจริงใจ และความจริงจังในการดำเนินการด้วย ซึ่งประโยชน์โดยทั่วไป ได้แก่

1) การเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร และความคิดเห็นต่าง ๆ จะช่วยให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ครบถ้วนรอบคอบมากขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยให้เกิดทางเลือกใหม่ทำให้การตัดสินใจรอบคอบ และได้รับการยอมรับมากขึ้น โดยเฉพาะการตัดสินใจที่กระทบกับประชาชนโดยตรง

2) ลดค่าใช้จ่าย และการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจได้เป็นที่ยอมรับ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น รับทราบข้อมูลคำอธิบายต่าง ๆ เห็นประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับจะช่วยลดความเห็นต่างระหว่างการนำไปปฏิบัติ

3) การสร้างฉันทามติ สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันการสร้างฉันทามติ อาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก สังคมอาจกลายเป็นพหุลักษณะ และต้องยอมรับความหลากหลายที่แตกต่างทางความคิด

4) ร่วมมือในการนำไปปฏิบัติการมีส่วนร่วมของประชาชน เมื่อประสบความสำเร็จจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเกิดการกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5) ช่วยทำให้เกิดความใกล้ชิดกับประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานเกิดความใกล้ชิดสร้างความสัมพันธ์ที่ดี

6) ช่วยพัฒนาความเชี่ยวชาญ และความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีผู้นำชุมชน

7) ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น การมีส่วนร่วมเป็นทุนทางสังคมที่จะช่วยเพิ่มให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม (พิริยะ อนุกุล, 2549) แบ่งออกเป็น 10 ประการ ดังนี้

1) ช่วยสร้างความสามัคคี และความขัดแย้งจากพนักงานระดับต่ำ 2) ช่วยถึงความต้องการขององค์กรทั้งหมด 3) ช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงานให้สูงขึ้น ลดความเฉื่อยชาในการทำงาน การย้ายงาน และการหยุดงาน 4) เกิดการลดความขัดแย้ง และการต่อต้านจากพนักงานระดับต่ำ 5) ได้สร้างบรรยากาศในการทำงานให้สุขภาพจิตในองค์กรดีขึ้น 6) เพิ่มผลผลิตในองค์กร 7) สร้างหลักประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในองค์กร 8) ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และทะนุถนอม สามารถลดค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน 9) พนักงานรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร 10) เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา ในการควบคุมการใช้งานให้น้อยลง และสร้างผลงานให้ดีขึ้น

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินการให้บรรลุจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ โดยในด้านความสามัคคีที่ต้องมีเป็นอันดับแรก และจากนั้นจึงจะเกิดผลความร่วมมือในด้านอื่น ๆ ตามมา ทั้งนี้ผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมสามารถเกิดขึ้นได้มากมาย ซึ่งมีทั้งทางตรง และทางอ้อม

3. ทฤษฎีกลยุทธการบริหาร

กลยุทธ์นั้นควรเริ่มต้นด้วยจุดมุ่งหมาย ซึ่งเกิดจากพันธกิจขององค์กร แต่ภายใต้วัตถุประสงค์ในเชิงปฏิบัติแล้วเป้าหมายย่อมไม่สามารถกำหนดขึ้นได้อย่างโดดเด่นได้ แต่จำเป็นต้องมีการสำรวจข้อมูลสภาพแวดล้อมภายนอก และสมรรถนะหลักภายในองค์กร เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ร่วมกัน อีกหลาย ๆ รอบ ทั้งคนส่วนใหญ่ยังเข้าใจว่าทุก ๆ อย่างถูกกำหนดขึ้นมาจากเป้าหมาย แต่ที่จริงแล้วบุคลากรที่ปฏิบัติงานจริงจะเป็นผู้กำหนดจุดหมายบนฐานของการศึกษาที่ว่า สิ่งใดที่มีความเป็นไปได้ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่องค์กรจะต้องบริหารจัดการทั้งทรัพยากร และสมรรถนะขององค์กร (จักร ดิงศภัทย์, 2553, น. 24-26)

3.1 ความหมายกลยุทธ์การบริหาร

ธงชัย สันติวงษ์ (2546, น. 370) ได้นิยามกลยุทธ์ หมายถึง วิธีที่ชาวนฉลาดของนักบริหารในการดำเนินการขององค์การให้มีประสิทธิผล และเกิดประสิทธิภาพให้มากที่สุดตามสถานการณ์ นั่นคือ การสามารถมีมาตรการ สำหรับในองค์การการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงภายนอกในสภาพที่เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา กลยุทธ์เพื่อการปรับตัวต่อภายนอกนี้ในทางปฏิบัติ คือ กลยุทธ์ทางธุรกิจ สำหรับกรณีของกิจการที่ทำธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งหรือกลยุทธ์องค์การ สำหรับกรณีของกิจการที่ทำธุรกิจหลาย ๆ อย่างในกลุ่มเครือ

ปรกรณ์ คำกอง (2553) ได้นิยามกลยุทธ์ (Strategy) หมายถึง ขอบข่ายหรือกรอบจินตนาการทางความคิดในการปฏิบัติงานของนักบริหารโดยทำหน้าที่เป็นเครื่องชี้ทิศทางในการดำเนินงาน ซึ่งสังเกตได้จากจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ กลยุทธ์เป็นสิ่งที่นักบริหารชั้นสูงเป็นผู้จัดทำโดยวิเคราะห์จากจุดอ่อนข้อจำกัดหรือจุดแข็งของส่วนประกอบต่าง ๆ ภายในองค์การอย่างชัดเจนแล้วนำมาเลือกในสิ่งที่ดี ที่มีทั้งเหตุ และผลขึ้นมาเป็นกลยุทธ์ต่อการดำเนินงาน

เอกชัย อภิศักดิ์กุล (2550) ได้นิยามกลยุทธ์ หมายถึง เครื่องมือของนักบริหารในการบริหารงานเพื่อให้ตอบสนองถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่ทวีเพิ่มมากขึ้น การบริหารเชิงกลยุทธ์จะเน้น และให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (Strategic Decision Making) ที่ไม่เหมือนกับการตัดสินใจในลักษณะอื่น ๆ เพราะการบริหารเชิงกลยุทธ์จะเกี่ยวข้องกับอนาคตในระยะยาวขององค์การทั้งหมด

สรุปได้ว่า กลยุทธ์ หมายถึง รูปแบบ วิธีการ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติหรือพัฒนาให้ดีกว่าเดิม เพื่อให้เกิดกระบวนการบริหารจัดการที่แตกต่างไปจากเดิม แปรกใหม่ ให้ทันกับคู่แข่ง และสังคมที่เปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และการมีกลยุทธ์ที่ดี จะทำให้เครื่องมือมีประสิทธิภาพทั้งต่ออนาคต และในระยะยาวมากขึ้น

3.2 ประวัติความเป็นมาแนวคิด SWOT

ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้พัฒนาเทคนิค SWOT ขึ้นมา คือ ศาสตราจารย์ อัลเบิร์ต ฮัมพรีย์ (Albert Humphrey) ซึ่งท่านได้มีบทบาทในการเป็นผู้นำในคณะวิจัยที่เกิดขึ้นระหว่างปี 1960-1970 โดยการวิจัยนี้ได้ทำกับผู้บริหารของบริษัทต่าง ๆ ในนิตยสาร Fortune 500 ของสหรัฐอเมริกา (บริษัทที่ได้รับคัดเลือกมาอยู่ใน Fortune 500 คือบริษัทที่มีผลประกอบการชั้นนำในอันดับ 500 แรกของโลก) ผลการวิจัยนี้สุดท้ายได้ออกมาเป็นรูปแบบการบริหารจัดการรูปแบบหนึ่ง ที่มีชื่อว่า Team Action Model (TAM) ที่ให้แนวทางแก่ผู้บริหารในด้านการบริหารเปลี่ยนแปลง (Change Management) (อดิสัน เอย, 2555)

หลักการสำคัญของ SWOT (อารีย์ แผ้วสกุลพันธ์, 2553) เป็นการวิเคราะห์ถึงการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ปัจจัย คือ สภาพการณ์ภายใน และภายนอก ดังนั้น การวิเคราะห์ SWOT ซึ่งเป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation Analysis) ที่วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อทราบถึงตัวตน (รู้เรา) ทราบถึงสภาพแวดล้อม (รู้เขา) และวิเคราะห์โอกาส อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอก และภายในองค์กร ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่

เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งในสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว และความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ ผลกระทบเหล่านี้ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีผลต่อองค์กรธุรกิจ รวมถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถขององค์กรในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้การมีข้อมูลที่ได้กล่าวมาก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรให้เหมาะสมในครั้งต่อไป

ความสำคัญของกลยุทธ์

กลยุทธ์มีความสำคัญ (ปกรณ ค่ำกอง, 2553) เกือบทุกช่วงเวลาทั้งในขั้นตอนการวางแผน ซึ่งถือว่ามีความสำคัญมาก กลยุทธ์จะช่วยทำหน้าที่เป็นเครื่องช่วยจำกัดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกัน เพื่อเป็นขั้นตอนพื้นฐานของการวางแผนที่จะปฏิบัติในต่อไป ลักษณะของกลยุทธ์จึง คล้อย ๆ กับเป็นการออกแบบหรือกำหนดแบบสำหรับเรื่องต่าง ๆ (Grand Design) คือ เป็นการรวมเรื่องราวทั้งหมดของแต่ละบุคคลหรือองค์การเพื่อเอาไว้ช่วยในการขับเคลื่อนไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้น กลยุทธ์ จึงมีความสำคัญต่อหน่วยงานเพราะเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาในภาพรวม มีการจัดทำแผนอย่างเป็นรูปแบบแต่ละระดับเพื่อเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และควบคุมการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า ให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด และเกิดโทษกับทรัพยากรน้อยที่สุด ทั้งนี้การส่งเสริมให้มีความร่วมมือต่อการปฏิบัติงาน ทำให้ทราบแนวทางวิธีการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย

ชนิดของกลยุทธ์

ประเภทของกลยุทธ์ซึ่ง วิลเลียม กลูท (William Glueck, 1977) ได้แยกไว้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1) กลยุทธ์การหดตัว คือ การลดหรือถดถอย การดำเนินงานให้เหลือน้อยลง บางครั้งเพื่อยอมจำกัดตัวใต้อำนาจขององค์การอื่น บางครั้งรอจังหวะเพื่อจะขายบริษัทหรือเลิกกิจการ ซึ่งในกรณีนี้จะใช้เฉพาะช่วงเวลาที่หมดหนทางเลือกแล้ว
- 2) กลยุทธ์การคงตัว คือ การคงตัวหรือการเกิดความมั่นคง ซึ่งใช้เมื่อองค์การเกิดความพอใจกับงานที่ได้ดำเนินการอยู่
- 3) กลยุทธ์การเติบโต คือ การที่องค์การได้พยายามขยายตัวหรือเร่งการเจริญเติบโต ในด้านต่าง ๆ ตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพแวดล้อมเพื่อไม่ให้เกิดอาการทรงตัว
- 4) กลยุทธ์ผสม คือ การใช้กลยุทธ์หลาย ๆ แบบผสมกันเพื่อความมีประสิทธิภาพขององค์การ

ระดับของกลยุทธ์

กลยุทธ์แบ่งออกเป็น 5 ระดับ (พิชิต เทพวรรณ, 2554) ดังนี้

1) กลยุทธ์ระดับบริษัท (Corporate Strategy) คือ กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับระดับบริษัท (Corporate Level) ซึ่งจะต้องกำหนดแนวทางเพื่อการเจริญเติบโตของแต่ละหน่วยธุรกิจ

2) กลยุทธ์ระดับธุรกิจ (Business Level Strategy) คือ กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันในแต่ละหน่วยธุรกิจกลยุทธ์ (Strategic Business Unit - SBU) ที่จะนำไปใช้แนวทางในการแข่งขันเป็นเช่นใด

3) กลยุทธ์ระดับหน้าที่ (Functional Strategy) คือ กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องในการสร้างความสามารถต่อการแข่งขันของธุรกิจ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการให้คุณค่ากับลูกค้า องค์ประกอบของความสามารถในการแข่งขันจะประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพ (Quality) ด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) ด้านนวัตกรรม (Innovation) และด้านความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า (Customer Responsiveness)

4) กลยุทธ์ระดับงาน (Task Strategy) คือ กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสิ่งสนับสนุนที่นำไปสู่การมีความสามารถต่อการแข่งขันของธุรกิจ ในภาวะปัจจุบัน

5) กลยุทธ์ระดับสังคม (Societal Strategy) คือ กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภาพพจน์ของธุรกิจที่ต้องการจะมีบทบาทต่อสังคม พนักงาน ผู้ถือหุ้น และผู้ที่มีส่วนได้เสีย ทั้งนี้ กระบวนการพิจารณาจัดวางกลยุทธ์ แบ่งได้เป็น 6 ขั้นตอน คือ

5.1) การพิจารณาโอกาส และข้อจำกัด คือ การตรวจสอบพิจารณาให้ทราบถึงโอกาส และข้อจำกัดต่าง ๆ ซึ่งสิ่งที่ต้องทำก็คือ ต้องมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อม และรวมไปถึงเรื่องทั้งหมดทุกอย่าง

5.2) การประเมินทรัพยากรที่คงอยู่ คือ สิ่งที่อยู่ควบคู่กัน และต้องทำพร้อมกัน อีกด้านหนึ่ง คือ การต้องประเมินถึงความเข้มแข็ง และอ่อนแอของทรัพยากรที่มีอยู่ขององค์กร

5.3) การพัฒนาทางเลือกกลยุทธ์ คือ การรวมเอาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโอกาส และข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมมารวมพิจารณากับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่มีอยู่

5.4) การกำหนดกลยุทธ์หลัก คือ การพิจารณาตัดสินใจเพื่อกำหนดกลยุทธ์หลักหรือกลยุทธ์แนวทางที่เป็นพื้นฐานในการใช้ปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุผลที่วางไว้

5.5) การดำเนินตามกลยุทธ์ คือ ขั้นตอนของการนำเอากลยุทธ์ที่นำมาพัฒนาแล้วไปดำเนินการ ซึ่งวิธีการก็จะทำโดยมีการพัฒนาแผนงานต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อนำไปปฏิบัติให้ได้ผลตามกลยุทธ์ที่ได้วางไว้

5.6) การประเมินกลยุทธ์ คือ การต้องประเมินกลยุทธ์เป็นครั้งคราวนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำตลอดเวลา ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันกลยุทธ์ที่ใช้อยู่เกิดความล้าหลัง เชื่องช้ากับสถานการณ์ในปัจจุบันที่ได้เกิดขึ้นใหม่ ๆ

องค์ประกอบของ SWOT

อดุลย์ จาตุรงค์กุล (2547) ได้แบ่งองค์ประกอบของ SWOT ออกมาดังนี้

S มาจาก (Strengths) หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในบริษัท เช่น จุดแข็งด้านการเงิน ด้านการผลิต ด้านทรัพยากรบุคคล ซึ่งจะเป็นการนำไปใช้ประโยชน์จากจุดแข็งในการกำหนดกลยุทธ์การตลาด

W มาจาก (Weaknesses) หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่าง ๆ ของบริษัท ซึ่งจะเป็นการกำหนดวิธีแก้ปัญหาต่อสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็น

O มาจาก (Opportunities) หมายถึง โอกาส การที่สภาพแวดล้อมภายนอกของบริษัทอำนวยประโยชน์หรือสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กร โอกาสมีความแตกต่างจากจุดแข็งคือ โอกาส เป็นสิ่งที่ได้จากสภาพแวดล้อมนอก แต่จุดแข็งเป็นสิ่งที่ได้จากสภาพแวดล้อมภายใน ดังนั้นนักการตลาดที่ดีควรสรรหาโอกาสอยู่บ่อย ๆ และใช้โอกาสให้เป็นประโยชน์ เช่น การเมือง การปกครอง กฎหมาย ราคาน้ำมัน ค่าเงินบาท คู่แข่ง เป็นต้น

T มาจาก (Threats) หมายถึง อุปสรรค ข้อจำกัด ซึ่งมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก บางครั้งในการจำแนกโอกาส และอุปสรรคเป็นการกระทำที่ยากมาก เพราะทั้งสองสิ่งนี้สามารถเปลี่ยนแปลงไปมา จนเกิดสถานการณ์ที่เคยเป็นโอกาสกลับกลายเป็นอุปสรรคได้ เช่น ค่าเงินบาท คู่แข่ง เป็นต้น

คุณลักษณะของกระบวนการวิเคราะห์ SWOT

กระบวนการวิเคราะห์ SWOT เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการสร้างกลยุทธ์สำหรับองค์กรธุรกิจชุมชนโดยพบคุณลักษณะ 7 ประการของกระบวนการวิเคราะห์ SWOT (นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร, 2545, น. 9-15) ที่เป็นเครื่องบ่งชี้ข้อสรุปดังกล่าว ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมทุกระดับ คือ ผู้นำหลักเป็นผู้ที่มีอิทธิพล และมีส่วนร่วมสูงสุดในการกำหนดกลยุทธ์ของกลุ่ม ผู้นำหลักจะเป็นผู้คิดริเริ่ม ค้นหาปัจจัย ตัดสินใจ รวมไปถึงการนำเสนอกลยุทธ์ทางเลือกได้ ดังนั้นผู้นำหลักขององค์กรจะเป็นบุคคลสำคัญที่จะพัฒนากลยุทธ์ และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ จึงสรุปได้ว่ากระบวนการวิเคราะห์ SWOT เอื้ออำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้นำ และสมาชิกในการวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งข้อนี้เกิดสอดคล้องกับงานของ สก๊อต (Scott, 1976) ที่กล่าวถึงคุณค่าของ SWOT อยู่ที่ตัวกระบวนการ ซึ่งอำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคคลในทุกระดับขององค์กร

2) กระบวนการเรียนรู้ คือ กระบวนการวิเคราะห์ SWOT เป็นวิธีการเรียนรู้ระหว่างผู้นำระดับต่าง ๆ 3 ระดับ คือ (1) ผู้นำหลักมีความสามารถต่อการถ่ายทอดข้อมูลสู่ผู้นำระดับกลาง (2) ผู้นำระดับกลางได้เรียนรู้ประสบการณ์จากผู้นำหลัก (3) ผู้นำทุกระดับได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน

กระบวนการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เข้าร่วมต้องคิดอย่างจริงจังในการเสนอแนวความคิดเห็นของตนต่อกลุ่ม ต้องอภิปรายโต้แย้ง แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และที่สำคัญต้องตัดสินใจกำหนดทิศทาง และกลยุทธ์ของกลุ่ม

3) การใช้เหตุผล กระบวนการวิเคราะห์ SWOT เป็นกระบวนการที่เป็นระบบซึ่งให้เกิดการใช้ความคิด และตัดสินใจในการกำหนดกลยุทธ์อย่างมีเหตุผลในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผู้เข้าร่วมต้องใช้ความคิด และอธิบายถึงเหตุผลต่าง ๆ ในการตัดสินใจซึ่งทำให้เกิดความรอบคอบในการกำหนดกลยุทธ์ หลายครั้งที่กลุ่มมีการโต้แย้ง อภิปราย และแบ่งเป็นฝ่ายสนับสนุน และฝ่ายค้าน จนถึงต้องใช้คะแนนเสียงเป็นตัวชี้ขาดที่จะเลือกข้อสรุปหนึ่ง ๆ กระบวนการวิเคราะห์ SWOT จึงเป็นกระบวนการ ที่ต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจกำหนดกลยุทธ์

4) การใช้ข้อมูล การใช้ข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในกระบวนการวิเคราะห์ SWOT หรือหมายถึงว่า ผู้เข้าร่วมจำเป็นในการใช้ข้อมูลต่อการวางแผนกลยุทธ์ หากการได้รับข้อมูลข่าวสารของผู้เข้าร่วมที่น้อยหรือไม่มี กลยุทธ์ที่ได้จะขาดฐานของความเป็นจริงของกลุ่ม มีโอกาสสูงที่จะผิดพลาดต่อการกำหนดกลยุทธ์

ข้อมูลที่ใช้ในกระบวนการวิเคราะห์ SWOT มาจาก 3 แหล่ง คือ (1) จากที่มีประสบการณ์การในการปฏิบัติงานของผู้เข้าร่วม (2) จากการวิเคราะห์ถึงผลการศึกษาศึกษาขององค์กร (3) จากแหล่งข้อมูลข่าวสารภายนอก เช่น การเชิญวิทยากรให้ความรู้ และสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม เป็นต้น

5) การกระตุ้นให้คิด และเปิดเผยประเด็นที่ซ่อนเร้น กระบวนการวิเคราะห์ SWOT อำนาจให้เกิดการคิดวิเคราะห์สูงเพราะผู้เข้าร่วมจะเป็นศูนย์กลางของกระบวนการ ผู้เข้าร่วมจะเป็นผู้ปฏิบัติการต่าง ๆ ในแต่ละขั้นตอน หากในขั้นตอนใดผู้เข้าร่วมทำไม่ได้ก็ไม่สามารถข้ามไปได้ ดังนั้น กระบวนการวิเคราะห์ SWOT จึงเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความคิด การวิเคราะห์ และการอภิปรายโต้แย้งเพื่อบรรลุให้ถึงการตัดสินใจร่วมกัน

6) การเป็นเจ้าของ และพันธสัญญา การที่ผู้เข้าร่วมเป็นผู้คิด วิเคราะห์ ใช้เหตุผล อภิปรายแลกเปลี่ยน จนกระทั่งนำไปสู่การตัดสินใจในการทำภารกิจ จุดประสงค์ และกลยุทธ์ของกลุ่ม กระบวนการวิเคราะห์ SWOT จึงช่วยสร้างให้ผู้เข้าร่วมมีความรู้สึกได้เป็นเจ้าของแผนงาน และมีความผูกพันกับแผนกลยุทธ์ ที่จะเป็นตัวนำไปสู่การปฏิบัติการเป็นเจ้าของที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนประการหนึ่ง คือ การกล่าวถึงแผนโดยใช้คำว่า "แผนของเรา" ของผู้เข้าร่วม

7) การปฏิบัติทันที จากการที่กระบวนการวิเคราะห์ SWOT เปิดเผยให้เห็นจุดอ่อนที่เป็นปัญหา ซึ่งผู้เข้าร่วมพิจารณาว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข เมื่อเสร็จสิ้นการวางแผน ผู้เข้าร่วมจะลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้น ๆ ทันทีหรือบางครั้งอาจจะไม่รอจนสิ้นสุดกระบวนการ อาจตัดสินใจแก้ไขปัญหานั้น ๆ เลย จึงอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการวิเคราะห์ SWOT ทำให้เกิดผลทางการปฏิบัติทันที

ขั้นตอนการดำเนินการทำ SWOT Analysis

การวิเคราะห์ SWOT (เอกวินิต พรหมรักษา, 2555) เป็นการระบุถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคองค์กร เพื่อให้ได้ข้อมูลต่อการกำหนดเป้าหมายที่จะถูกสร้างขึ้นมาจากจุดแข็งขององค์กร และแสวงหาประโยชน์จากโอกาส ทั้งนี้สามารถจัดวางกลยุทธ์ที่มีความอยากเอาชนะอุปสรรคหรือให้มีจุดอ่อนน้อยที่สุดภายใต้การวิเคราะห์ SWOT ซึ่งมีการวิเคราะห์ทั้งปัจจัยภายใน และภายนอกองค์กร โดยดำเนินการดังนี้

1) ปัจจัยภายในองค์กร เป็นการวิเคราะห์ พิจารณาถึงทรัพยากร และความสามารถภายในองค์กรทุก ๆ ด้านให้สามารถระบุจุดแข็ง และจุดอ่อน โดยมีที่มาของข้อมูลเพื่อการประเมินปัจจัยภายใน คือ ข้อมูลข่าวสารในการบริหารสามารถครอบคลุมในทุกด้าน ทั้งด้านของโครงสร้างระบบ ข้อบังคับ วิธีการ บรรยากาศของการทำงาน และทรัพยากรในการบริหาร จนถึงประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมาขององค์กรเพื่อให้เข้าใจในสถานการณ์ และผลของกลยุทธ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ด้วย

1.1) S จุดแข็ง (Strengths) เป็นการวิเคราะห์ถึงความคิดเห็นของคนภายในองค์กรที่กล่าวถึง ปัจจัยที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดการพัฒนา และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างให้องค์กรเข้มแข็ง

1.2) W จุดอ่อน (Weaknesses) เป็นการวิเคราะห์ถึงความคิดเห็นของคนภายในองค์กรที่กล่าวถึง ปัจจัยที่เป็นข้อเสียเปรียบหรือจุดด้อยในการนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือขจัดทิ้งให้หมดไปเพื่อเป็นประโยชน์กับองค์กร

2) ปัจจัยภายนอกองค์กร สามารถสืบค้นโอกาส และอุปสรรคต่อการดำเนินงานขององค์กรที่เกิดผลกระทบจากเศรษฐกิจทั้งใน และระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องการดำเนินงานขององค์กร เช่น นโยบาย การเงิน การงบประมาณ จากสังคม เช่น ระดับชั้นของการศึกษา และอัตราการรู้หนังสือของประชาชน ขนบธรรมเนียมประเพณี จากการเมือง เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา และจากเทคโนโลยี หมายถึงกรรมวิธีใหม่ ๆ ที่พัฒนาเครื่องมือ ให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิต และการให้บริการ

2.1) O โอกาส (Opportunities) เป็นการวิเคราะห์ว่า ปัจจัยที่เกิดผลกระทบหรือผลประโยชน์ ทั้งทางตรง และทางอ้อมต่อการดำเนินการในระดับมหภาค และเกิดการสร้างโอกาสจากข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรขึ้นได้

2.2) T อุปสรรค (Threats) เป็นการวิเคราะห์ว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบในระดับมหภาค ทั้งทางตรง และทางอ้อมที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งองค์กรต้องเสี่ยงความเสี่ยงหรือควบคุมสภาพองค์กรให้เกิดความเข้มแข็งให้พร้อมกับการเผชิญผลกระทบดังกล่าวได้

3) การระบุสถานการณ์ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอก โดยการนำจุดแข็ง จุดอ่อน มาเปรียบเทียบกับโอกาส อุปสรรค เพื่อเปรียบเทียบว่าองค์กรกำลังเผชิญกับสถานการณ์อย่างไร และจะแก้ไขอย่างไร โดยทั่วไปในการวิเคราะห์ SWOT ดังกล่าวนี้องค์กรจะอยู่ในสถานการณ์ 4 รูปแบบ ดังนี้

3.1) รูปแบบที่ 1 (จุดแข็ง-โอกาส) เป็นสถานการณ์ที่ดีที่สุด เนื่องจากเป็นการได้ประโยชน์หลายอย่าง ดังนั้น สิ่งที่ควรกำหนด คือ กลยุทธ์ในเชิงรุก (Aggressive Strategy) เพื่อดึงเอาจุดเด่นที่มีอยู่มาปรับใช้ให้เป็นโอกาสต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่

3.2) รูปแบบที่ 2 (จุดอ่อน-อุปสรรค) เป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด เนื่องจากองค์กรกำลังเผชิญกับอุปสรรคจากภายนอก และมีปัญหาจุดอ่อนภายในหลายประการ ดังนั้น ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด คือ กลยุทธ์การตั้งรับหรือป้องกันตัว (Defensive Strategy) เพื่อพยายามหลบเลี่ยงอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น รวมไปถึงการค้นวิธีการที่ก่อให้เกิดความสูญเสียที่น้อยที่สุด

3.3) รูปแบบที่ 3 (จุดอ่อน-โอกาส) เป็นสถานการณ์ที่มีโอกาสเป็นข้อได้เปรียบทางด้านการแข่งขันอยู่หลายสิ่ง แต่ติดปัญหาอุปสรรคที่เป็นจุดอ่อนอยู่หลายอย่าง ดังนั้น ทางแก้ไขคือ กลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-oriented Strategy) เพื่อควบคุมหรือแก้ไขจุดอ่อนภายใน ที่พร้อมจะสร้างโอกาสต่าง ๆ ที่ได้เปิดให้

3.4) รูปแบบที่ 4 (จุดแข็ง-อุปสรรค) เป็นสถานการณ์ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมไม่อำนวยให้ดำเนินงาน แต่ได้เปรียบที่มีจุดแข็งหลายสิ่ง ดังนั้น แทนที่จะรอให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ควรจัดเลือกกลยุทธ์การแตกตัวหรือขยายขอบข่ายกิจการ (Diversification Strategy) เพื่อนำประโยชน์จากจุดแข็งให้เป็นโอกาสต่อการสร้างระยะยาวด้านอื่น ๆ แทน

เทคนิคที่ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์

เทคนิคในการกำหนดกลยุทธ์ มีทั้งหมด 3 ระดับ (วรรณพรธม รัชชชน, 2555) ซึ่งประกอบด้วย ดังนี้

1) เทคนิคที่ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ระดับองค์กร หลังจากได้วิเคราะห์ลักษณะโดยทั่วไปขององค์กรแล้ว และได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ปัจจัยทั้งภายใน และภายนอกในรูปแบบของ SWOT analysis แล้ว มีเทคนิคที่นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ระดับองค์กรดังนี้

1.1) เมทริกซ์ทาวส์ (TOWS Matrix)

1.2) เมทริกซ์ประเมินกลยุทธ์และตำแหน่ง (The Strategic Position and Action Evaluation Matrix: SPACE Matrix)

1.3) เมทริกซ์กลุ่มปฏิบัติการบอสตัน (BCG Matrix)

1.4) เมทริกซ์กลยุทธ์หลัก (The Grand Strategy Matrix)

2) เทคนิคที่ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ระดับธุรกิจ การนำเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ระดับธุรกิจนี้ เน้นการนำปัจจัยทางธุรกิจมาพิจารณา ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

2.1) เมทริกซ์การเจริญเติบโตของส่วนแบ่งทางการตลาด (Growth-share Matrix)

2.2) เมทริกซ์ความดึงดูดทางอุตสาหกรรม จุดแข็งของธุรกิจ (Industry Attractiveness-business Strength Matrix)

2.3) เมทริกซ์วงจรชีวิตตลาด จุดแข็งในการแข่งขัน (The Market Life Cycle-competitive Strength Matrix)

3) เทคนิคที่ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ เป็นวิธีการที่ยึดหลักในการสร้างคุณค่าของบริษัท และธุรกิจในสายตาลูกค้า (Customer Value) ซึ่งค่านิยมพื้นฐานของลูกค้ามี 3 ประการ คือ มีสินค้าหรือบริการที่ดีกว่า ถูกกว่า และรวดเร็วกว่า

ขั้นตอนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

การวิเคราะห์ SWOT นิยมใช้เวลาประมาณ 2 วัน ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน (นันทิยา หุตานวัตร และณรงค์ หุตานวัตร, 2545, น. 9-15) คือ

1) การเตรียมตัวผู้เข้าร่วม ขั้นตอนนี้จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมตระหนักถึงสถานการณ์ในปัจจุบันขององค์กรของตน ที่จำเป็นต้องวางแผน และกระตุ้นให้เกิดความพร้อมที่จะเข้าสู่กระบวนการวางแผน โดยมีกระบวนการดังนี้

1.1) นำเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์องค์กรในส่วน ภารกิจ วัตถุประสงค์ ผลที่ได้เกิดขึ้น และกลยุทธ์ที่ได้ผ่านมาของกลุ่ม

1.2) ให้ผู้ที่เข้าร่วมคิดค้นหาปัจจัยที่ทำให้เกิดผลเช่นนั้น โดยอธิบายความคิดเห็นนั้นต่อกลุ่ม จากนั้นจึงสรุปเป็นข้อสรุปรวม ในการนี้อาจให้ผู้เข้าร่วมหรือผู้ดำเนินการเป็นผู้สรุปก็ได้

1.3) เมื่อผู้เข้าร่วมเข้าใจสถานการณ์ของกลุ่มว่า กลุ่มทำอะไรบ้าง ทำไมจึงทำอย่างนั้น และกลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด อย่างไร ซึ่งในความเข้าใจต่อสถานการณ์ของกลุ่มดังกล่าวจะทำให้ผู้เข้าร่วมเกิดพร้อมในการเข้าสู่การวางแผนต่อไป

2) การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน จุดอ่อน จุดแข็ง เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ดังนี้

2.1) กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมคิดถึงการทำงานที่กลุ่มสามารถทำได้ดี และที่กลุ่มยังทำไม่ได้พอ

2.2) เมื่อแต่ละคนเสนอความคิดเห็นของตน แล้วจึงกระตุ้นผู้เข้าร่วมอภิปรายข้อเสนอแนะ ๆ เพื่อให้มีความเข้าใจ และตัดสินใจว่าข้อเสนอแนะเป็นจุดแข็งจริงหรือไม่

2.3) ผู้ดำเนินการนำเสนอจุดแข็งซึ่งได้จากการศึกษาองค์กร พร้อมทั้งให้กลุ่มตรวจสอบความถูกต้อง และพิจารณาว่าเป็นจุดแข็งจริงหรือไม่

2.4) นำเอาจุดแข็งทั้งหมดมาสรุปรวม แล้วจัดทำเป็นรายการจุดจุดแข็ง

2.5) ผู้เข้าร่วมให้นำหน้าจุดแข็งในแต่ละข้อ โดยพิจารณาจาก (เป็นจุดแข็งที่มีศักยภาพส่งผลกระทบต่อกลุ่ม Potential Impact) และ (เป็นจุดแข็งที่มีความสำคัญในเชิงเปรียบเทียบ Relative Important)

2.6) ดำเนินการในการวิเคราะห์จุดอ่อน โดยพิจารณาจากการทำงานที่กลุ่มยังทำไม่ได้พอ ให้ดำเนินการตามขั้นตอนในการวิเคราะห์จุดแข็ง

3) การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก โอกาส อุปสรรค เป็นการเชื่อมโยงผลการศึกษาด้านกลยุทธ์กับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์สังคม เศรษฐกิจ โดยชี้ให้ผู้เข้าร่วมเห็นว่า เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เป็นสิ่งจำเป็น จากนั้นกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมคาดการณ์ถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงนั้นจะกระทบต่อกลุ่มของเขาในเชิงโอกาสหรืออุปสรรค โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

3.1) ผู้ดำเนินการเสนอคาดการณ์การเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้จากการศึกษาวิเคราะห์องค์กร และผู้เข้าร่วมพิจารณา และอภิปรายการคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ทั้งในระดับหมู่บ้าน จนถึงระดับโลก

3.2) กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมแต่ละคนพิจารณาการเปลี่ยนแปลงนั้น จะกระทบต่อกลุ่มของเขาในเชิงโอกาส และอุปสรรค แล้วให้แต่ละคนนำเสนอข้อพิจารณาของตน และร่วมอภิปราย

3.3) ประมวลส่วนที่เป็นเชิงบวกหรือดี เป็นข้อสรุปรวม ในบางข้ออาจไม่ต้องพิจารณาเมื่อผู้เข้าร่วมเห็นว่าไม่กระทบต่อกลุ่มแต่อย่างใด จากนั้นจัดทำเป็นรายการชุดโอกาส

3.4) ผู้เข้าร่วมให้นำหน้าโอกาสแต่ละข้อ โดยพิจารณาจาก (เป็นโอกาสที่มีศักยภาพส่งผลกระทบต่อกลุ่ม Potential Attractiveness) และ (เป็นโอกาสที่มีความเป็นไปได้ของความสำเร็จ Probability Success)

3.5) ประมวลในส่วนที่เป็นเชิงลบเป็นข้อสรุปรวม พร้อมจัดทำเป็นรายการอุปสรรค ผู้เข้าร่วมอาจไม่พิจารณาบางข้อ ซึ่งเห็นว่าไม่มีผลกระทบต่อกลุ่มแต่อย่างใด

3.6) ผู้เข้าร่วมให้นำหน้าอุปสรรคแต่ละข้อ โดยพิจารณาจาก (เป็นอุปสรรคที่มีศักยภาพรุนแรงต่อกลุ่ม Potential Severity) และ (เป็นอุปสรรคที่มีความเป็นไปได้ของการเกิดขึ้น Probability Occurrence)

จะเห็นได้ว่า แม้กระบวนการวิเคราะห์ SWOT จะเป็นเทคนิคที่มีประโยชน์อย่างมากในการศึกษาวิเคราะห์กลุ่ม องค์กร หรือชุมชน ที่จะไปถึงการวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาแล้ว แต่กระบวนการก็มีความซับซ้อน และยังเป็นเรื่องของประชาชนอยู่บ้าง จึงทำให้เกิดเงื่อนไข และข้อจำกัดของการใช้เทคนิคนี้ เช่น การให้ความสำคัญถึงความจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนา กลุ่มของผู้เข้าร่วม การพัฒนาความสามารถของผู้นำในการมองการไกล และการรับข้อมูลเสริมจากวิทยากรภายนอก จะมีความคล่องจองกับบริบทของสังคมวัฒนธรรมชุมชนทั้งด้านภาษา ระยะเวลา สถานที่ สถานภาพ บทบาทชายหญิง เป็นต้น ดังนั้น หากทำความเข้าใจกระบวนการวิเคราะห์ SWOT อย่างถ่องแท้ และดัดแปลงหรือประยุกต์เทคนิคบางสิ่งให้อื้อเพื่อเกิดความเข้าใจ และได้ดำเนินการต่อ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ศึกษาวิเคราะห์ชุมชนหรือนักพัฒนาต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้การใช้เทคนิคนี้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การจัดการเชิงกลยุทธ์ให้ประสบผลสำเร็จ

แม้ว่ามีความพยายามนำการจัดการเชิงกลยุทธ์มาใช้ในองค์กรมากขึ้น แต่ยังมีหลายองค์กรที่ไม่ประสบผลสำเร็จ อะไรคือหลักการพื้นฐานที่จะช่วยให้องค์กรประสบผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเชิงกลยุทธ์ของ โรเบิร์ต แคพลัน และเดวิด นอร์ตอน (Robert S.Kaplan and David P.Norton, 2001) ได้กล่าวถึงการดำเนินกลยุทธ์ไว้ในหนังสือที่ชื่อ

The Strategy-focused Organization ว่าองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจนั้น จะดำเนินการอยู่บนหลักการที่สำคัญ 4 ประการคือ 1) แปลงกลยุทธ์ไปสู่ทีมปฏิบัติการต่าง ๆ ทำความชัดเจนให้เกิดขึ้น สร้างให้เกิดความเข้าใจบนพื้นฐานร่วมกัน 2) ปรับองค์การให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ เพราะแต่ละหน่วยย่อย ต่างมีบทบาทหน้าที่ มีองค์ความรู้ มีภาษา มีวัฒนธรรม ที่เป็นของตนเองที่อาจเหมือนหรือแตกต่างจากหน่วยอื่น ๆ 3) ทำกลยุทธ์ให้เป็นเสมือนงานประจำของทุกคน (Make Strategy Every ones Everyday Job) 4) ทำกลยุทธ์ให้เป็นกระบวนการต่อเนื่อง (Make Strategy a Continual Process)

สรุปได้ว่า กลยุทธ์มีความสำคัญต่อองค์กร และกลุ่ม เพราะเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนา มีการจัดทำแผนอย่างเป็นรูปแบบตามลำดับ ทำให้ทราบแนวทางวิธีการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายเพื่อเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งระดับ และชนิดของกลยุทธ์จะมีข้อที่ต่างกัน การใช้ในองค์กรจึงตามความเหมาะสมขององค์กร และกลุ่ม

3.3 ข้อดี และข้อเสียของ SWOT

ข้อดีของ (SWOT) (เอกชัย บุญยาพิษฐาน, 2553) คือ 1) ใช้ประเมินสภาวะแวดล้อมและสถานภาพขององค์กรโดยเน้นศักยภาพ และความพร้อมที่องค์กรควรมีอยู่ รวมทั้งพยายามหลีกเลี่ยงภัยคุกคามหรือความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อมภายนอก รวมถึงแก้ไขจุดอ่อนขององค์กรด้วย เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ได้เพิ่มมากขึ้น 2) ใช้ปรับแก้ไขแนวคิด และแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนหรือโครงการขององค์กรให้มีโอกาสมากขึ้นต่อการสร้างความสำเร็จ 3) ทำให้ทราบถึงกลวิธีในการปรับแก้ไขการทำงานให้ทันสมัย และข้อจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณ และระบบงาน เป็นเกราะป้องกันในการเข้าแทรกแซงถึงการทำงานจากสภาพภายนอกได้มากขึ้น

ปัญหาในการทำกระบวนการวิเคราะห์ (SWOT) ที่ควรคำนึง 4 ประการของ บอสแมนท์ (Boseman et al., 1986) คือ 1) องค์กรต้องกำหนดก่อนว่า องค์กรต้องการที่จะทำอะไร 2) ในการวิเคราะห์โอกาส และอุปสรรคต้องปฏิบัติในระยะเวลาดังกล่าว 3) องค์กรต้องกำหนดปัจจัยหลักที่สำคัญ (Key Success Factors) ที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องต่อการดำเนินงาน 4) องค์กรต้องประเมินให้ถูกต้องถึงศักยภาพขององค์กรเอง

สรุปได้ว่า การได้นำแนวคิด SWOT มาประยุกต์ใช้กับองค์กรในการบริหารเพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการวิเคราะห์ให้องค์กรสามารถสร้างความแข็งแกร่ง และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

4. บริบทของชุมชนบางปู

4.1 บริบทเชิงพื้นที่

4.1.1 ด้านกายภาพ

ประวัติความเป็นมา

ตำบลบางปู เล่ากันว่าหมู่บ้านแห่งนี้ อยู่ริมทะเล (อ่าว) ในทะเลมีปลาชุกชุม ชาวบ้านประกอบอาชีพประมงน้ำตื้น ทุกคนครอบครัวจะมีเรือ และเครื่องมือจับปลา ลักษณะเดี๋ยวนี้อีกยังมีอยู่ และบางปูได้เปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาล เทศบาลตำบลบางปูตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาล เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 9 ก. ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542 ซึ่งตั้งอยู่ในตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีพื้นที่ประมาณ 4.90 ตารางกิโลเมตร ราษฎรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยนับถือศาสนาอิสลาม มีถนนสายหลักตัดผ่านในเขตเทศบาล 2 สาย คือ ถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 คลองแจะ-นราธิวาส และ

ถนนทางหลวงแผ่นดินสายเอเชีย (สายเกาหลี) ซึ่งอยู่ห่างจากจังหวัดปัตตานีประมาณ 15 กิโลเมตร (สำนักงานเทศบาลตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี, 2561)

ลักษณะที่ตั้ง และอาณาเขต

ตำบลบางปู ตั้งอยู่ทิศตะวันออกของจังหวัดปัตตานี มีพื้นที่ประมาณ 4.90 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดกับตำบลต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อ่าวบางปู และป่าสงวนแห่งชาติ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลตากะ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลยามู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลบาราโหม อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

ลักษณะภูมิประเทศ

มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มดินปนทราย ทางตอนเหนือของพื้นที่ติดต่อกับอ่าวบางปูเหมาะสำหรับการประมงชายฝั่ง ช่วงน้ำทะเลหนุนน้ำจะทะลักเข้า ทำให้พื้นที่ในส่วนดังกล่าวมีน้ำท่วมอยู่ตลอด

ลักษณะภูมิอากาศ

เทศบาลตำบลบางปูอยู่ใกล้อ่าวปัตตานีจะมีลมมรสุมทั้งทิศตะวันตกเฉียงใต้ และตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีสภาพอากาศร้อนชื้น มีลมทะเลพัดเข้าฝั่งตลอดเวลา อากาศเย็นสบายตลอดปี มี 2 ฤดู ฤดูร้อน กับฤดูฝน อุณหภูมิโดยเฉลี่ย 26 ถึง 30 องศาเซลเซียส

ลักษณะของดิน

ด้านทิศใต้ เป็นที่ราบลุ่มดินเหนียวปนทราย เหมาะสำหรับทำนา ปัจจุบันเป็นนาเลี้ยงเนื่องจากประชาชนไม่ทำนาแล้ว ไปประกอบอาชีพอื่นแทน เช่น ค้าขายเสื้อผ้ามือสอง ไปทำงานประเทศมาเลเซีย ทางด้านทิศเหนือติดอ่าวบางปูมีลักษณะเป็นดินเหนียว เดิมทำนาเกลือ ปัจจุบันเปลี่ยนไปเป็นเลี้ยงปลา นากุ้งบ้าง สำหรับอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นอาชีพหลัก

ลักษณะของแหล่งน้ำ

มีคลองจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) คลองโต๊ะโสม 2) คลองบือเงาะ และ 3) คลองอาแวเบา

ลักษณะของไม้ และป่าไม้

ไม้ยืนต้นที่ปลูกในเขตเทศบาลตำบลบางปู ประกอบไปด้วย ต้นยางพารา ต้นตาล ต้นมะพร้าว ต้นปาล์ม เป็นต้น

4.1.2 ด้านการปกครอง

การปกครอง

ตำบลบางปู ตั้งอยู่ ณ ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีหมู่บ้านอยู่ในเขตเทศบาล ประกอบด้วย 3 หมู่บ้าน 8 ชุมชน (สำนักงานเทศบาลตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี, 2561) คือ

- 1) หมู่บ้านโต๊ะโสม ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 มี 2 ชุมชน ได้แก่
 - (1.1) ชุมชนโต๊ะโสม
 - (1.2) ชุมชนปือเจาะ
- 2) หมู่บ้านบาลาดูวอ ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 มี 2 ชุมชน ได้แก่
 - (2.1) ชุมชนบาลาดูวอ
 - (2.2) ชุมชนบางปูสุหร่า
- 3) หมู่บ้านบางปู ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 มี 4 ชุมชน ได้แก่
 - (3.1) ชุมชนบางปูนามัย
 - (3.2) ชุมชนบางปูตือเงาะ
 - (3.3) ชุมชนบางปูกือลือ
 - (3.4) ชุมชนบางปูกือลือจือแร

4.1.3 ด้านประชากร

ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

ประชากร ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี จำนวนประชากรทั้งหมด 10,251 คน จำนวนครัวเรือน ทั้งหมด 2,130 ครัวเรือน (สำนักงานเทศบาลตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี, 2561)

4.1.4 ด้านสภาพทางสังคม

ลักษณะสังคมโดยรวมเป็นชุมชนแออัด มีการใช้ชีวิตแบบวิถีชาวบ้านโดยยึดหลักคำสอนทางศาสนาอิสลามเป็นแนวทางสำคัญในการดำเนินชีวิต และใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในการสื่อสาร (สำนักงานเทศบาลตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี, 2561)

การศึกษา

ในเขตเทศบาลตำบลบางปูมีสถานศึกษาจำนวน ๓ แห่ง ประกอบด้วย

- 1) โรงเรียนบ้านบางปู
- 2) โรงเรียนบ้านปือเจาะ
- 3) โรงเรียนมุสลิมพัฒนศาสตร์

สาธารณสุข

- 1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลบางปู จำนวน 1 แห่ง
- 2) บุคลากรทางการแพทย์ จำนวน 9 คน

4.1.5 ด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพ

ประชากรในชุมชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ ทำประมงพื้นบ้านเป็นหลัก มีการทำประมงชายฝั่งขนาดเล็ก เลี้ยงกุ้ง ปลาตุ๊ก และปลากะพงในกระชัง อาชีพค้าขายเป็นอันดับรองลงมา นอกนั้นทำการเกษตร และปศุสัตว์บ้าง (สำนักงานเทศบาลตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี, 2561)

การท่องเที่ยว

ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ มีร่องน้ำเป็นช่องสามารถจะล่องเรือชมความงามของป่าโกงกางทั้งสองฝั่งได้ตลอดอูโมงค์โกงกาง ชมนกนานาชนิด และชมหิ่งห้อยยามค่ำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เครื่องมือประมงพื้นบ้าน เนื่องจากชุมชนบางปู มีอาชีพประมง บรรพบุรุษได้คิดค้นเครื่องมือ ประมงพื้นบ้าน เช่น การช่อมเรือ การทำกรงนกหัวจุก การทำลอบดักปลา การทำตะกร้าไว้ใส่สัตว์น้ำ และวิธีการผูกอวนที่มีความสอดคล้องในการจับสัตว์น้ำแต่ละชนิด เช่น อวนปู อวนปลา อวนกุ้ง (กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู, ม.ป.ป)

อาหารที่มีชื่อประจำท้องถิ่น

- 1) กุ้งแห้ง 2) ถั่วลิสงทอดแป้ง 3) ยำสาหร่าย 4) ขนมมาตุฆาตง 5) ขนมไข่

6) ไข่อั่ว

สินค้าพื้นเมือง และของที่ระลึก

สินค้าพื้นเมืองที่จำหน่ายมีดังนี้ กรงนกเขาชวา กรงนกกรงหัวจุก น้ำบูดู ไข่อั่ว ปลาเค็มตากแห้ง

4.1.6 ด้านระบบบริการพื้นฐาน

การเดินทางเข้าสู่ตำบลบางปู

ถนนรามโกมุท จากที่ว่าการอำเภอยะหริ่งถึงตำบล ระยะทาง 3 กิโลเมตร เส้นทางสัญจรสะดวก สามารถเดินทางได้ด้วยยานพาหนะทุกประเภท (สำนักงานเทศบาลตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี, 2561)

เส้นทางคมนาคม

มีถนนทางหลวงแผ่นดิน สายที่ 42 (คลองแงะ – นราธิวาส) เป็นถนนสายหลักตัดผ่านตำบลบางปู ซึ่งอยู่ในการควบคุมดูแลของกรมทางหลวง มีถนนเล็ก ๆ และซอยต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน รถยนต์ที่ให้บริการเป็นรถยนต์ขนาดเล็กขนส่งผู้โดยสารจากในตัวอำเภอเมืองปัตตานี เข้าสู่อำเภอยะหริ่ง

การไฟฟ้า

ส่วนใหญ่มีไฟฟ้าใช้กันทั่วครัวเรือน ส่วนที่ยังไม่เพียงพอเป็นไฟฟ้าสาธารณะ และซอยต่าง ๆ

การประปา

การประปาของเทศบาลยังไม่ได้ให้บริการน้ำประปาแก่ประชาชน เนื่องจากอยู่ระหว่างการดำเนินการประกอบระบบประปาเชื่อมต่อสามทางเพื่อแยกเข้าซอย และติดตั้งเครื่องกรองน้ำประชาชนในเขตเทศบาลใช้น้ำประปาหมู่บ้านโดยมีมัสยิดในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ

4.1.7 ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

การนับถือศาสนา

ประชากรทั้งหมดส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ประชาชนได้รับการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมเรื่อยมาอย่างมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผสมผสานกลมกลืนกันจนกลายเป็นประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะการแต่งกายที่สวยงาม ส่วนใหญ่ผู้ชายนิยมนุ่งโสร่งหรือกางเกงขายาวสวมเสื้อแขนสั้นหรือแขนยาว และสวมหมวกกะปิเยาะ ส่วนผู้หญิงก็จะสวมเสื้อแขนยาวถึงข้อมือ และสวมผ้าคลุมศีรษะตามข้อบัญญัติทางศาสนา รวมถึงศาสนสถานเพื่อประกอบกิจทางศาสนา มีมัสยิด และสุเหร่าจำนวน 14 แห่ง (สำนักงานเทศบาลตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี, 2561)

ประเพณีวัฒนธรรม

1) การถือศีลอด (ถือบวช) หรือในภาษายาวีเรียกว่า (ปอซอ) ซึ่งจะถือศีลอดในเดือน (รอมฎอน) หรือเดือนที่ 9 ของปีฮิจเราะห์ศักราช ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามทุกคนจะถือศีลอดเป็นเวลา 1 เดือนโดยจะงดเว้นสิ่งอบายมุขทั้งหลาย ทั้งกาย วาจา และใจ ตั้งแต่รุ่งอรุณ

จนกระทั่งดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า ทั้งนี้เพื่อให้ชาวมุสลิมได้รู้สึกถึงภาวะการณอดทน อดกลั้น และให้นึกถึงสภาพผู้คนที่มียาได้น้อยหรือไม่มีอันจะกิน เป็นต้น

2) ฮารีรายอ ในรอบปีอิจเราะห์ศักราช จะมีเทศกาลรายอปีละ 3 ครั้ง คือ

(2.1) รายออติลฟิตรี หรือรายอซากาต คือ วันเฉลิมฉลองในศาสนาอิสลาม (หลังการออกบวช) โดยจะมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น แต่งกายให้สะอาดเรียบร้อย ร่วมกันละหมาดที่มัสยิด เยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง เป็นต้น โดยจะตรงกับวันที่ 1 เดือน (เซาวัล) หรือเดือนที่ 10 ของปีอิจเราะห์ศักราช

(2.2) รายอ 6 คือ นับจากหลังรายออติลฟิตรี จะมีการถือศีลอดอีก 6 วัน และจะมีการเฉลิมฉลองอีกครั้ง หรือเรียกภาษาถิ่นว่า (รายอแน) ทั้งนี้การถือศีลอด หรือรายอ 6 จะทำหรือไม่ก็ได้

(2.3) รายออติลอัฎฮา หรือรายอฮัจญ์ คือ วันเฉลิมฉลองในศาสนาอิสลาม อีกครั้งหนึ่ง โดยกลุ่มคนที่มีศักยภาพทางกาย และทรัพย์สินจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ทั้งนี้ยังมีการเชือดสัตว์พลี (กurban) และเลี้ยงอาหารให้แก่ผู้ยากจน หรือญาติมิตรหลังจากได้ทำพิธีละหมาดในตอนเช้าแล้ว ซึ่งจะตรงกับวันที่ 10 (ซุลฮิจญะห์) หรือเดือนที่ 12 ของปีอิจเราะห์ศักราช

3) การเข้าสู่ันต์ เป็นหลักการของศาสนาอิสลาม ที่ถือหลักความสะอาด คือ การขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศชาย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วกระทำเมื่อเด็กอายุระหว่าง 6-12 ปี ภาษาถิ่นเรียกว่า (มาโซะยาวี)

4) งานเมาลิด คือ วันคล้ายวันประสูติของท่านนบีมุฮัมมัด (ช.ล.) ซึ่งตรงกับวันที่ 3 เดือนรอบีอุลเอาวัล ของปีอิจเราะห์ศักราช ซึ่งในช่วงเดือนนี้จะเป็นการเลี้ยงอาหาร หรือทำกิจกรรมอย่างอื่น ซึ่งจะทำหรือไม่ก็ได้

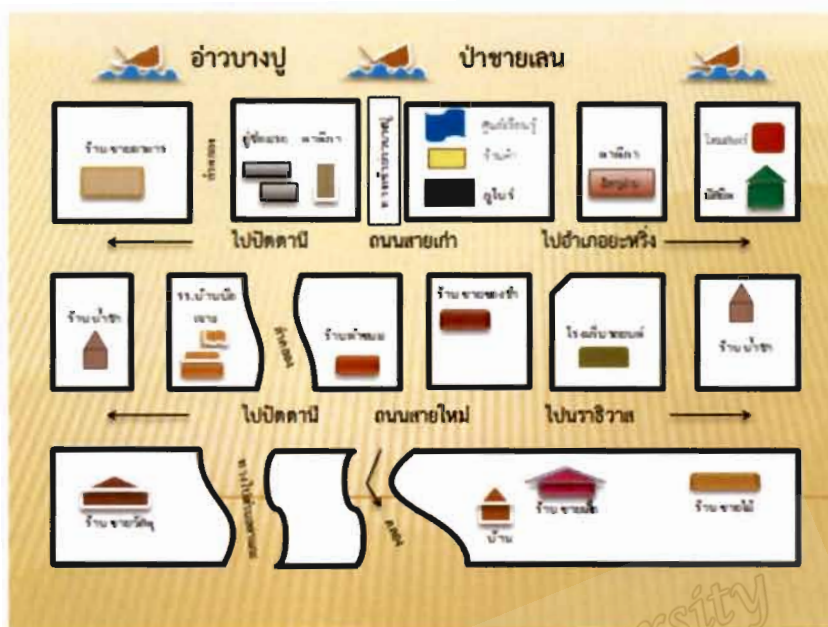
5) การกวนอาซุรอ เป็นการรวมกลุ่มกันทำ และสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน โดยการนำอาหารจำพวก ผัก ผลไม้ มากวนให้สุกเป็นเนื้อเดียวกัน เมื่อสุกแล้วจะแจกจ่ายให้ทุกคนได้รับประทานกัน

ขนบธรรมเนียมการเคารพทักทายของชาวมุสลิมเมื่อพบปะกันก็จะกล่าวว่า (อัสسالามูออลัยกุม) หมายถึง ขอความสันติสุขจงมีแด่ท่าน และจะมีการกล่าวตอบรับว่า (วาออลัยกุม มุสسالาม) หมายถึง ขอความสันติสุขจงมีแด่ท่านเช่นกัน และยื่นมือสัมผัสกัน เรียกว่า (ซาลาม)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในชุมชนมีการทำกรงนกเขา และกรงนกกรงหัวจุก มีการแกะสลักลายจากไม้ต่าง ๆ เพื่อตกแต่ง ประตู หน้าต่าง ฝาบ้าน หรือซีกรงนก เป็นต้น

ภาษาถิ่นประชาชนส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นเป็นภาษาพูด และการสื่อสาร สามารถเขียนแผนที่ของสภาพชุมชนบางปู ได้ดังภาพ 2.1

ภาพ 2.1 แผนที่ของชุมชนบางปู

ที่มา: กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู, ม.ป.ป.

4.1.8 ยุทธศาสตร์ของเทศบาลบางปู

วิสัยทัศน์เทศบาลตำบลบางปู คือ ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจก้าวไกล การเมืองโปร่งใส บริการฉับไว ภูมิทัศน์สวยงาม (สำนักงานเทศบาลตำบลบางปู อำเภอชะอำ จังหวัดปัตตานี, 2561)

- 1) การพัฒนาสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ
- 2) การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3) การพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน
- 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน
- 5) การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
- 6) การพัฒนาด้านการศึกษา กีฬา ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา

ท้องถิ่น

- 7) การพัฒนาการเมือง การบริหาร และการบริการประชาชน

4.2 บริบทของกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบางปู

หมู่บ้านบาลาดูวอ เริ่มต้นจัดการท่องเที่ยว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็นการหาทางออกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และมีกิจกรรมเพื่อเพิ่มความสมดุลทางธรรมชาติ และการสื่อความหมายให้กับคนต่างถิ่น ต่างวัฒนธรรมเข้าใจเรื่องของชุมชนที่อยู่แบบอนุรักษ์ พื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และนำทรัพยากรที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาประกอบการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ชุมชน อาหารพื้นถิ่น และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพราะชุมชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดการท่องเที่ยว คือ เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่ทำลาย เพื่อสื่อให้บุคคลเข้าใจวัฒนธรรม และร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ของตน เนื่องจากสามารถสร้างรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวอันเป็นผลดีที่เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ดังคำขวัญที่ว่า (ตำนานบางปู สีสู้โกงกาง กระจายงามถิ่น ดินแดนอนุรักษ์) ซึ่งเป็นคำขวัญบางปู ที่บ่งบอกถึงตัวตนของชุมชนแห่งนี้ได้อย่างชัดเจน (สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอยะหริ่ง, 2561)

ทั้งนี้ชุมชนท่องเที่ยวบางปู เป็นชุมชนที่มีจุดเด่นในเรื่องของการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนเป็นป่าชายเลน ที่มีระบบนิเวศน์ที่สมบูรณ์ และพื้นที่อ่าวปัตตานี ที่เป็นแนวธรรมชาติเกือบตลอดพื้นที่ กิจกรรมหลักที่สนับสนุนการท่องเที่ยวจะประกอบด้วย การล่องเรือชมป่าชายเลน อุโมงค์โกงกาง การตกปลาในอ่าวปัตตานี การนั่งเรือชมพระอาทิตย์ และดูนกนานาพันธุ์บินกลับเข้ารังยามใกล้สายัณห์ และจุดสำคัญของคืนเดือนแรมจะพบหิ่งห้อยเล่นเวฟอย่างเมามัน เป็นภาพธรรมชาติที่หากพบสักครั้งจะรู้ว่าความสุขที่แท้จริงคืออะไร นอกจากความเป็นธรรมชาติของสถานที่แล้ว สิ่งที่เป็นจุดเด่นอีกประการหนึ่งของชุมชน คือ ธรรมชาติของคน ความใสบริสุทธิ์ ความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตน รวมถึงแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ที่ปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้รองรับความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยว โดยยึดความพึงพอใจของผู้มาเยี่ยมชมเป็นหลัก ดังกล่าวแล้ว บางปูวันนี้มีจุดยืนที่แน่วแน่ มีธรรมชาติที่สวยงาม มีประกายของดวงตาที่มุ่งมั่น ให้เกิดการพัฒนารท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี, 2561)

สิ่งอำนวยความสะดวก

ระบบสาธารณูปโภค หรือสิ่งอำนวยความสะดวกภายในชุมชน ได้แก่

- 1) โคมสเตย์ 2) ระบบไฟฟ้า น้ำสะอาด โทรศัพท์ 3) ที่จอดรถ 4) ถนน 5) ร้านอาหาร 6) ห้องน้ำสาธารณะ ณ จุดขึ้นเรือ 7) มัสยิดสำหรับประกอบศาสนกิจ

ข้อตกลงนักท่องเที่ยว

- 1) ห้ามนำ 5 ส. คือ สุนัข สุนัข สุรา สายเดี่ยว สิ่งเสพติด เข้ามาในชุมชน
- 2) ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด
- 3) แต่งกายสุภาพ
- 4) ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นในยามวิกาล
- 5) ไม่ประพฤติในทางชู้สาวหรือทำอนาจาร

- 6) รักษาความสะอาด ไม่ทิ้งขยะในสถานที่ท่องเที่ยวและชุมชน
- 7) ห้ามจัดกิจกรรมที่ผิดหลักศาสนาอิสลามในชุมชน

ลักษณะนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มนักเรียน หน่วยราชการต่าง ๆ และนักท่องเที่ยวมาเป็นครอบครัว เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยง

- 1) ชุมชนท่องเที่ยวสะพานไม้บานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
- 2) ชุมชนบ้านปาตา หมู่ที่ 1 ตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี โดยเรือท่องเที่ยวบูงาดารา
- 3) ชุมชนท่องเที่ยวบ้านดาโต๊ะ และบ้านตะโละสะมิแล ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
- 4) วังยะหริ่ง หมู่ที่ 1 ตำบลยามู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้จากการทบทวนเอกสาร และการบันทึกข้อมูลสามารถแบ่งการนำเสนอรายละเอียดที่มีความสอดคล้องอยู่ 3 ส่วน คือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การบริหาร ซึ่งผู้วิจัยได้นำเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาดังนี้

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชน

การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา หมู่บ้านจุฬารณพัฒนา 10 อำเภอเบตง จังหวัดยะลา สถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว ดังนี้ ด้านพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนมีความโดดเด่นด้านพันธุ์ไม้ และพืชสมุนไพรในผืนป่าบาลา-ฮาลา ด้านการจัดการ มีการจัดการอำนวยความสะดวกเรียบร้อยให้กับนักท่องเที่ยวจากหน่วยงานตำรวจ และทหาร ด้านร้านอาหาร และที่พัก มีให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม และกระบวนการ ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วม ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว ส่วนในการสังเคราะห์แนวทางในการพัฒนาแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ การพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ การจัดการ การตลาด และทรัพยากรมนุษย์ (วีรภรณ์ โตศิริ, 2557) ซึ่งมีปัจจัยต่อการตัดสินใจใช้บริการท่องเที่ยว ณ อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 9 ด้าน ดังนี้ ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ การคมนาคม ค่านิยมในการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย ภาวะเศรษฐกิจ และการเมือง การโฆษณา เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ และสินค้าของที่ระลึก ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่าง เพศ อายุ

ระดับการศึกษา อาชีพ และภูมิฐานะ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาใช้บริการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันด้วยเช่นกัน (ชฎาภรณ์ แซ่ตั้ง, 2559)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาบ้านลวงเหนือ ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ นักท่องเที่ยวชาวไทย มีความเห็นว่า ปัจจัยทางการตลาดท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ คือ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีความเห็นว่า ปัจจัยทางการตลาด การท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ คือ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิต ส่วนในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ พบว่า การบอกต่อจากคนใกล้ชิดหรือคนรู้จัก และอินเทอร์เน็ต มีอิทธิพลมากที่สุด ในด้านค่าครองชีพ และงบประมาณในการท่องเที่ยว มีอิทธิพลมากที่สุด ส่วนในด้านความน่าสนใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศมีความเห็นว่า ยังไม่แน่ใจ และผู้ประกอบการ ธุรกิจท่องเที่ยวมีความเห็นว่า สถานการณ์ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ค่อนข้างชะลอตัวเนื่องจาก ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาทางการเมือง โดยเล็งเห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีความสำคัญมากขึ้น สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าควรจะจัดขึ้นในรูปแบบของโฮมสเตย์ และต้องอาศัยการส่งเสริมจากภาครัฐ สำหรับความเห็นของผู้นำชุมชนบ้านลวงเหนือมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ประกอบการ อีกทั้งยังพบปัญหา 3 ส่วนคือ 1) ปัญหาภายนอกชุมชน ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ และการเมือง 2) ปัญหาภายในชุมชน เช่น การขาดความเข้มแข็งของชุมชนในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น การขาดแคลนบุคลากร และภาษาอังกฤษ เป็นต้น 3) ปัญหาจากภาครัฐ คือ การขาดการส่งเสริมที่ดีจากภาครัฐเท่าที่ควร สำหรับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถแบ่งได้สองส่วน คือ ผลกระทบด้านบวก ทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นรายได้การประชาสัมพันธ์ชุมชน ส่วนผลกระทบด้านลบ คือ อาจเกิดปัญหาด้านอาชญากรรม ยาเสพติด และโรคระบาด เป็นต้น แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านลวงเหนือคือ การพัฒนาในรูปแบบของโฮมสเตย์ และการสร้างแหล่งความรู้ชุมชน (กฤษดา ชูยอาภัย, 2552)

ดังนั้น แนวทางในการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลเขาน้อย อำเภอเวียงเก่า จังหวัดขอนแก่น การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่มีการเจริญเติบโต และขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในขณะที่การแข่งขันทางการตลาด ก็สูงยิ่งขึ้น จนทำให้ผู้ประกอบการต้องพยายามแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ที่แตกต่างกันออกไป มาเป็นจุดเสนอขายตามความนิยม และในสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ อย่างไรก็ตาม การเดินทางของนักท่องเที่ยวมาสู่แหล่งท่องเที่ยว ย่อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมการดำรงชีวิตของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น เป็นจุดหมายที่สำคัญต่อการรับเน้นให้มีในกระบวนการท่องเที่ยวแบบใหม่ ถือเป็นพื้นฐานของการพัฒนาแบบยั่งยืนในองค์กรรวมของระบบ (ณรงค์ศักดิ์ คำหาญสุนทร, 2554) การนำเสนอเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยว ทั้งนี้ในนิตยสารท่องเที่ยวได้ให้เจ้าหน้าที่ในการนำเสนอเนื้อหา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อสนองต่อความพึงพอใจของผู้อ่าน ในการได้รับประสบการณ์อันสวยงามจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วิถีชุมชน และเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่ามากกว่าเนื้อหา

ความสำคัญของการเป็นอยู่ที่ชุมชนเป็นเจ้าของพื้นที่ และเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว (วิชุดา สายสมุทร และดวงกมลชาติประเสริฐ, 2557)

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านร้านอาหารและที่พัก ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม และรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน โดยมีพฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกบริการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ การคมนาคม ค่านิยมในการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย ภาวะเศรษฐกิจและการเมือง การโฆษณาเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ และสินค้าของที่ระลึก ทั้งนี้ การส่งเสริม และพัฒนาแหล่งน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานโดยการจัดทำปรับปรุงภูมิทัศน์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาด้านการเกษตร วัฒนธรรม พรีอิมโฮมสเตย์ และสามารถพัฒนาเศรษฐกิจโดยการนำเสนอข้อมูลผ่านนิตยสาร และสื่อต่าง ๆ ให้เป็นที่รู้จักกว้างมากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น ชุมชนท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญต่อชุมชน โดยการค้นหาสิ่งที่โดดเด่นในชุมชน และแพร่ขยายให้เป็นที่รู้จักชุมชน และสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนต่อไป

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชนหึ่งห้อยกรณีศึกษาคลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชนหึ่งห้อยเป็นไปตามวงจรการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1980) ตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจ (Decision Making) มีส่วนร่วมในการจัดการผลกระทบ (Implementation) ทุกฝ่ายได้รับผลประโยชน์ (Benefits) และการมีส่วนร่วมต่อการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งจากกระบวนการที่กล่าวมาชุมชนมีส่วนร่วมจัดการด้วยทั้งหมด ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการผลกระทบ คือ การได้รับผลกระทบโดยตรง โดยเฉพาะชาวบ้านที่อยู่ริมน้ำ และมีต้นลำพูที่มีต้นหึ่งห้อยจำนวนมากเป็นจุดที่เรือนำนักท่องเที่ยวมาจอดชมหึ่งห้อยเป็นประจำ และปัจจัยอีกส่วนหนึ่งมาจากความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะมลภาวะทางน้ำที่ส่งผลกระทบต่อหึ่งห้อยซึ่งเป็นจุดเด่นของชุมชน (สุชาติดา กรเพชรปानी และคณะ, 2550) ซึ่งส่งผลต่อการตลาดอย่างยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยว มีแนวคิดของการตลาดอย่างยั่งยืนที่เกี่ยวกับการวางแผน การจัดการ การปฏิบัติ และการควบคุมทรัพยากร และโปรแกรมทางการตลาดเพื่อตอบสนองความจำเป็นต่อสิ่งที่ผู้บริโภคมีความต้องการ ในขณะที่ควรคำนึงถึงคุณลักษณะทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการบรรลุจุดประสงค์ขององค์กร ประกอบด้วย 3 มิติ คือ ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ ความเสมอภาคทางสังคม และการปกป้องสิ่งแวดล้อม (นิจกานต์ หนูอุไร และเกตุศิริ เจริญวิศาล, 2557)

ส่วนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา อุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง สภาพทั่วไปของอุทยานนกน้ำทะเลน้อย มีพื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นพื้นที่อนุรักษ์ห้ามล่าสัตว์ เปิดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม และพักผ่อน โดยในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก แต่ขาดการบริหารจัดการ และการ

ประเมินศักยภาพด้านพื้นที่ที่เหมาะสม ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมไปอย่างรวดเร็ว โดยปัญหาการท่องเที่ยวยุทยานนกกน้ำทะเลน้อย คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง และการประชาสัมพันธ์ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานนกกน้ำทะเลน้อย ควรจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่ดังกล่าวร่วมกัน โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนที่กับพัฒนาพื้นที่ทะเลน้อย และมีการจัดตั้งคณะทำงานที่จัดเป็นตัวกลางประสานการทำงานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (โกวิทย์เหมือนสังข์, 2557) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาตลาด 100 ปี สามชุก ตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีรูปแบบการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ได้แก่ การที่สมาชิกในชุมชนเห็นคุณค่ารู้สึกผูกพันกับสถานที่ มีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชน ในการทำงานที่ชัดเจนจนก่อตั้งเป็น “คณะกรรมการพัฒนาตลาดสามชุก” ภายใต้อำเภอสามชุก “การทำความเจริญ และพลิกฟื้นเศรษฐกิจของตลาดสามชุก” พร้อมการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ จากการสนับสนุนขององค์กรเอกชนภายนอก การให้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และคนในพื้นที่ (ประภัสสร แจ่มโพธิ์, 2554)

กระบวนการจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชน พื้นที่บางกะเจ้า อำเภอบางปะอิน จังหวัดอยุธยา พื้นที่บางกะเจ้าเป็นพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ ที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น และชื่อเสียงของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จึงมีการสนับสนุน และส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวจากชุมชนท้องถิ่น องค์กรบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน ผู้นำชุมชนองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน ผู้ประกอบการในพื้นที่ และผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ได้มีส่วนร่วมเสนอแนวทางการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชนท้องถิ่น และได้จัดทำคู่มือการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นโดยเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว (ศรีณัฐ ไทรชมภู, 2555)

ดังนั้น ข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในประเทศกำลังพัฒนา แนวคิดเชิงบรรทัดฐานของแนวทางการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีต้นกำเนิดในประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะการวิเคราะห์ การอธิบายข้อจำกัดของแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา พบว่า มีข้อจำกัดในประเทศกำลังพัฒนา ด้านการดำเนินงานเชิงโครงสร้าง และวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมของชุมชน แม้ว่าจะไม่มีความเท่าเทียมกันในทุกสถานที่ท่องเที่ยว ในขณะที่ข้อจำกัดเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะแสดงถึงความรุนแรง และความคงอยู่ที่สูงขึ้นในประเทศกำลังพัฒนามากกว่าในประเทศที่พัฒนาแล้ว และจะเป็นภาพสะท้อนถึงโครงสร้างทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ในหลายประเทศที่กำลังพัฒนา (Tosun, Cevat, 2000) อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว หลักฐานเชิงประจักษ์จากชนบท การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เติบโตอย่างรวดเร็วที่สุด กลายเป็นประเด็นสำคัญที่สุดของวาระการประชุมเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ เชื่อว่าการท่องเที่ยวสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา เช่น การว่างงาน และความยากจนในประเทศกำลังพัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชนมักเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากมีความสัมพันธ์ทางชีวภาพระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นรูปแบบที่ประสบความสำเร็จประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะการพัฒนาเกี่ยวกับท่องเที่ยว แต่เป็นอุปสรรคในประเทศ

กำลังพัฒนาในการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ อุปสรรคของการดำเนินงานเชิงโครงสร้าง และทางวัฒนธรรม (Dogra, Ravinder, 2012)

สรุปได้ว่า การได้รับผลกระทบโดยตรง จึงเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจ (Decision Making) การจัดการ (Implementation) การรับผลประโยชน์ (Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) ในขณะที่ความยั่งยืนของการท่องเที่ยว คือ ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ ความเสมอภาคทางสังคม และการปกป้องสิ่งแวดล้อม ที่ได้จากการวางแผน การจัดการ การปฏิบัติ และการควบคุม และโปรแกรมทางการตลาด โดยมีแนวทางการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ที่ควรจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่ร่วมกัน โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนที่ และมีคณะทำงานที่เป็นใจกลางสำคัญต่อการประสานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และได้จัดทำคู่มือการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นโดยเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวจัดได้ว่าสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา เช่น การว่างงาน และความยากจนในประเทศกำลังพัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชนมักเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยว สิ่งสำคัญในการมีส่วนร่วมต้องมาจากความต้องการในการรวมกลุ่มของชุมชน ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการจัดการท่องเที่ยวนั้นสำคัญคือ ต้องให้ความสำคัญกับความต้อง และการรวมกลุ่มของชุมชน จึงนำมาซึ่งความสำเร็จในกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรม สิ่งจูงใจ ความพร้อม ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ ความสัมพันธ์ และอุปสรรค ซึ่งถือเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เป็นปัจจัยที่สำคัญ

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การบริหาร

การดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน พบว่า การท่องเที่ยวชุมชนถือเป็นแนวคิดใหม่ของการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันเป็นการยอมรับที่แพร่หลาย แนวคิดนี้เน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และมีส่วนในการตัดสินใจ เพราะเป็นผู้ซึ่งสามารถสื่อสารวัฒนธรรมของตนให้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง เป็นขบวนการที่ขับเคลื่อนชุมชนไปในทิศทางที่ชุมชนพอใจ โดยชุมชนต้องเข้าใจถึงความเป็นเอกลักษณ์ จุดเด่นของชุมชน หรือชุมชนจะนำทรัพยากรใดที่มีอยู่ในชุมชนมานำเสนอเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และพัฒนาแผนการท่องเที่ยวโดยวางจุดประสงค์ให้ชัดเจน โดยคู่มือการท่องเที่ยว เป็นสื่อสำคัญที่นักท่องเที่ยวสามารถเพิ่มองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ป็นลักษณะเด่น มีรูปภาพประกอบ ง่ายต่อการเรียนรู้ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติส่วนใหญ่รู้จักแหล่งท่องเที่ยวจากสื่อต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต หนังสือท่องเที่ยว แผ่นพับ คู่มือท่องเที่ยว ซึ่งสื่อเหล่านี้สามารถเพิ่มคุณค่า และมีประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวอย่างมาก (พิมพ์ระวี โรจนรุ่งสัจด์, 2551)

ส่วนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท อำเภอเนินสูง จังหวัดนครราชสีมา การพัฒนาการท่องเที่ยวมีการส่งเสริมประสบการณ์การจัดการอย่างต่อเนื่อง จึงเกิดผลสำเร็จแล้วในระดับหนึ่ง ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภายในชุมชนเอง และหน่วยงานของรัฐจึงทำให้เกิดองค์กรเครือข่าย เกิดความรับผิดชอบ มีการจัดระบบแบ่งงานกันทำ และนักท่องเที่ยวได้รับความ

พึงพอใจในระดับสูง แต่ก็มีสิ่งที่จะต้องแก้ไขการให้บริการที่ดีขึ้นอีก โดยมีแนวทางในการพัฒนาการจัดการที่เหมาะสม ควรมีการทำแผนกลยุทธ์การท่องเที่ยว มีการแนะนำการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านคู่มือ มีการประชุมสรุปงาน เพื่อประเมินผลงานนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป (สุชาติดา วงษ์ชัยภูมิ, 2551) และยังมีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบ่อเจ็ดลูก สตูล ผลการวิจัยพบว่า ทักษะคุณภาพของพื้นที่ล้อมรอบด้วยน้ำทะเลสีเขียว มีชายหาดดำ หน้าผา แหล่งปะการัง แหล่งหอยตะเกียบ ประวัติความเป็นมาอันยาวนาน นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้สะดวกทั้ง ทางเรือ ทางรถไฟ กระแสการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นชุมชนอิสลาม การกระทำที่ไม่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม การแต่งกายที่ล่อแหลมของนักท่องเที่ยวที่เล่นน้ำชายหาด อาจส่งผลกระทบต่อหลายในชุมชนที่จะนำมาเป็นแบบอย่างได้ และคนในชุมชนไม่สามารถบอกเล่าเหมือน ๆ กันว่าสถานที่ต่าง ๆ มีประวัติความเป็นมาอย่างไร ไกด์นำเที่ยวบางคนให้ข้อมูลผิดเพี้ยน จากเดิมที่ชาวบ้านได้มองนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวแล้วกลับออกไป โดยบางครั้งนำทรัพยากรในชุมชนออกไป ก่อให้เกิดปัญหาแก่ชุมชน เมื่อชุมชนได้ลุกขึ้นมาทำวิจัยทำให้เกิดกลุ่มที่มาจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในรูปแบบใหม่ที่เป็นเจ้าภาพเอง คิดเอง ทำเอง จัดตั้งศูนย์บริการกลางให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยว และที่สำคัญจัดกิจกรรมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น เดิมทีมีวิจัยได้คิดในรูปแบบของการทำโฮมสเตย์ แต่เมื่อวิเคราะห์ดูแล้วไม่เหมาะสมหลายประการด้วยกัน เช่นว่า ชาวบ้านนับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนมากคงไม่เหมาะกับการที่ให้แขกมาพักด้วย จึงได้เปลี่ยนรูปแบบเป็นรีสอร์ทชุมชน รวมทั้งจัดตั้งกลุ่มที่เรียกว่า Talagatujuh Seashore อ่านว่า ตาลากาตุโฮยะ ซีซอ แปลว่า ทะเลหรือชายฝั่งบ่อเจ็ดลูกขึ้น เพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยนอกจากที่พักแล้วยังมีบริการนำเที่ยวทั้งทางบกและทางเรือ พาชมภูมิปัญญาชาวบ้าน และแหล่งท่องเที่ยวไปพร้อมกัน และจัดตั้งศูนย์บริการกลางซึ่งจะให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยว และเมื่อมีรายได้จะนำมาแบ่งปันผลประโยชน์ในกลุ่ม และจัดสรรรายได้บางส่วนเพื่อการสาธารณกุศลในชุมชนอีกด้วย (ยูหน่า หลงสมัน, 2550)

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง ได้ดังนี้คือ 1) การกำหนดนโยบายการศึกษาทางวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ 2) การกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวของรัฐ จำเป็นต้องส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น 3) เสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง และเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการประเมิน และที่สำคัญคือมีส่วนร่วมในผลประโยชน์มากยิ่งขึ้น 4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภาครัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้อง และคนในชุมชนไม่ควรมุ่งเน้นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวเป็นสำคัญ ควรมุ่งเน้นวัตถุประสงค์และความต้องการของเจ้าของชุมชนและประโยชน์ที่ชุมชนพึงจะได้รับอย่างยั่งยืนในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านคุณภาพชีวิต ความมั่นคงทางสังคม ความงามทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนด้วยทั้งนี้เพื่อป้องกันการผูกกร่อนทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นได้ (สุดชีวัน นันทวัน ณ ออยุธยา, 2551) ทั้งนี้มีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณทะเลสาบสงขลา พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคชุมชน ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีประสานงานกันอย่างจริงจัง แม้ว่าทางภาครัฐจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาทะเลสาบสงขลา โดยมีแผนพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบแต่แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังไม่มีดำเนินการ ดังนั้น ควรจะมีการจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง

นิเวศ โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และมีคณะทำงานที่เป็นตัวกลางในการประสานงานกับทุกฝ่าย โดยการดำเนินงานประกอบด้วย การจัดการพื้นที่ให้เหมาะสม การให้การศึกษา และการสื่อความหมาย การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการตลาด และการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น โดยมีการสนับสนุนงบประมาณจากทางภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ที่จะได้ผลประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว (สุริยญา อุไรรัตน์, 2553)

ดังนั้น แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณศึกษา แหล่งท่องเที่ยวดอยตุง จังหวัดเชียงราย พบว่า บริบทของสภาพแหล่งท่องเที่ยวดอยตุงตามองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านกิจกรรม และกระบวนการ องค์ประกอบด้านองค์การ และองค์ประกอบด้านการจัดการ มีความพร้อมและสามารถจัดการแหล่งท่องเที่ยวดอยตุง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ อย่างไรก็ตามผลจากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความรู้ด้านพื้นที่ท่องเที่ยวดอยตุง ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และพฤติกรรมกรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับกลาง ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวควรจะมีการปรับปรุงด้านการให้ความรู้ และการสื่อความหมายให้กับนักท่องเที่ยว และคนในท้องถิ่น (วัฒนาพร สุฉายา, 2554) ทางเลือกกลยุทธ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ย่านตลาดบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โอกาสต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนย่านตลาดบ้านใหม่ ได้แก่ นโยบายสนับสนุน และส่งเสริมชุมชนของหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และแหล่งท่องเที่ยวตลาดโบราณริมน้ำอื่น ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาบริเวณใกล้เคียง และการล่องเรือแม่น้ำบางปะกงของเอกชน โดยมีจุดแข็ง คือ แขนงนำในระดับนโยบาย การมีส่วนร่วมจากสมาชิกชมรมรักษ์ตลาดบ้านใหม่ และผู้อยู่อาศัยในตลาด การจัดระเบียบการค้าขาย การสื่อสารข้อมูลภายใน สถาปัตยกรรมวัฒนธรรมไทย-จีน วิถีชีวิต และอาหารที่หลากหลายมีคุณภาพ การอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย การประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการท่องเที่ยว (ศิริประภา แก้วอุดม, 2553)

ทั้งนี้ยังมีกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชมรมการท่องเที่ยวบ้านสบวิน หมู่ที่ 9 ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ชุมชนมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ทั้งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น อาทิ การให้บริการบ้านพักโฮมสเตย์ เพื่อเปิดโอกาสนักท่องเที่ยวให้สามารถสัมผัส และเข้าถึงวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีจุดแข็ง คือ การท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่มีความหลากหลายกิจกรรม และการสนับสนุนการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ในส่วนจุดอ่อน คือ ยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวจากบางกลุ่มกิจกรรม ทำให้การท่องเที่ยวของชุมชนพัฒนาไปได้อย่างล่าช้า ทั้งนี้การวางแผนกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างแท้จริง จึงจะส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนสามารถยืนหยัดด้วยตนเองสืบไป (วีรยา มีสวัสดิกุล, 2552) ในด้านกลยุทธ์การพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สภาพการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติ ด้านผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล ส่วนกลยุทธ์การพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชน ได้แก่ กลยุทธ์ในการส่งเสริมการประสานงานร่วมกับองค์กรภาครัฐ และชุมชน คือ จัดประชาคมหมู่บ้าน และประชาคมตำบล จัดตั้งคณะทำงานด้านการ

ประสานงาน บริการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้นำชุมชนในท้องถิ่น คือ จัดตั้งชมรมผู้นำชุมชนในระดับตำบล แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารของชมรม (ทยากร รุจนวรางกูร, 2551)

นอกจากนี้รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำฉ่า ตำบลโป่งแดง อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา วิธีการสร้างกลยุทธ์ขึ้นมาจาก SWOT Matching แล้วได้แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำฉ่า คือ ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานโดยการจัดทำปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณริมคลองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม จัดให้มีการจำหน่ายสินค้าผลผลิตทางการเกษตรพร้อมให้บริการเรือหรือแพน่านักท่องเที่ยวริมฝั่งคลอง และส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ร่วมกับเครือข่ายชุมชนต่าง ๆ โดยการประสานงานกับกลุ่มโฮมสเตย์ในชุมชนต่าง ๆ เพื่อท่องเที่ยว และแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตร่วมกัน (สุภาพร กาแก้ว, 2555) และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดชลบุรี สถานการณ์ของการท่องเที่ยว ส่งผลให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเกิดการขยายตัว จากการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เห็นได้จากจำนวนสถานประกอบการ และการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น ผลกระทบโดยรวมของจังหวัดมีมูลค่าเพิ่มขึ้น เกิดการสร้างงานในท้องถิ่น มีการสร้างโรงแรม เกสเฮ้าส์ บังกะโล และรีสอร์ทเพื่อตอบสนองการมาพักของนักท่องเที่ยว มีการพัฒนาด้านการคมนาคม การบริการท่องเที่ยวธุรกิจร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึก การสำรวจจุดแข็ง และจุดอ่อน ของการท่องเที่ยว ซึ่งอยู่ในช่วงเข้มแข็ง แสดงว่าศักยภาพการท่องเที่ยวอยู่ในตำแหน่งที่มีจุดแข็งพอสมควร และควรหาทางปรับปรุงจุดอ่อนของตน ส่วนโอกาส และอุปสรรค อยู่ในช่วงที่มีโอกาสสูง แสดงให้เห็นว่าศักยภาพการท่องเที่ยวอยู่ในตำแหน่งที่มีโอกาสมากหรือมีอุปสรรคน้อย (ศุสิทธิ์ อานันทประภา, 2551)

สรุปได้ว่า การนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้เกิดการประสานงานรวมทั้งกับองค์กรภาครัฐ และชุมชน คือ จัดประชาคมหมู่บ้าน และประชาคมตำบล จัดตั้งคณะทำงานด้านการประสานงาน บริการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้นำชุมชนในท้องถิ่น จัดตั้งชมรมผู้นำชุมชนในระดับตำบล แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารของชมรม 2) ส่งเสริมพัฒนาแหล่งน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานโดยการจัดทำปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณริมคลองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม จัดให้มีการจำหน่ายสินค้าผลผลิตทางการเกษตรพร้อมให้บริการเรือหรือแพน่านักท่องเที่ยวริมฝั่งคลอง 3) ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ร่วมกับเครือข่ายชุมชนต่าง ๆ โดยการประสานงานกับกลุ่มโฮมสเตย์ในชุมชนต่าง ๆ เพื่อท่องเที่ยว และแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตร่วมกัน 4) การสร้างคู่มือการท่องเที่ยว เป็นสื่อสำคัญที่นักท่องเที่ยวสามารถเพิ่มองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นลักษณะเด่น มีรูปภาพประกอบ ง่ายต่อการเรียนรู้ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติส่วนใหญ่รู้จักแหล่งท่องเที่ยวจากสื่อต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต หนังสือท่องเที่ยว แผ่นพับ คู่มือท่องเที่ยว ซึ่งสื่อเหล่านี้สามารถเพิ่มคุณค่า และมีประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวอย่างมาก 5) จัดตั้งศูนย์บริการกลางซึ่งจะให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยว และเมื่อมีรายได้จะนำมาแบ่งปันผลประโยชน์ในกลุ่ม และจัดสรรรายได้บางส่วนเพื่อการสาธารณกุศลในชุมชนอีกด้วย 6) ควรพัฒนาคุณค่าทาง

ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และถ่ายทอดภูมิปัญญา องค์ความรู้ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง 7) ควรพัฒนา
ด้านการคมนาคม โดยการปรับปรุงถนนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงถึงกัน รวมทั้งพัฒนาด้าน
บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว

Prince of Songkla University
Pattani Campus

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

สามารถสร้างกรอบแนวคิดได้ดังนี้

อธิบายได้ว่าบริบทในพื้นที่ของบางปู ได้แก่ ทรัพยากรป่าโกงกาง ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาหารประจำท้องถิ่น และการบริการท่องเที่ยว มีการเชื่อมโยงกันกับปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนที่มี คือ ผู้นำ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ การบริหาร คุณธรรมจริยธรรม และการตลาด ในการจัดการการท่องเที่ยว และยังเชื่อมโยงกับปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนที่ประกอบไปด้วย การเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญา เทคโนโลยี สภาพแวดล้อม และสื่อมวลชน ซึ่งเป็นส่วนที่มีโอกาสสอดแทรกเข้าไปเพื่อสร้างทั้งผลกระทบหรือผลประโยชน์ จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ซึ่งมีความเชื่อมโยงต่อกระบวนการบริหารชุมชนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีกระบวนการดังนี้ การวางแผน การตัดสินใจ การจัดองค์การ การประสานงาน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล โดยกระบวนการบริหารชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อวิเคราะห์ในการทำงานของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูจากภายใน และภายนอก ซึ่งนำไปสู่การเชื่อมโยงกับการร่างกลยุทธ์ (SWOT) ที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอก จนนำไปสู่กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู ในการนำเสนอกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบางปูต่อไปอย่างเหมาะสม

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับผู้ที่เกี่ยวข้อง และสนทนากลุ่ม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการตรวจสอบเครื่องมือ
4. การวิเคราะห์ผลการวิจัย และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล
5. การนำเสนอ และรายงานผลการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลหลัก

การเลือกกลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และแบบอ้างอิงต่อเนื่องปากต่อปาก (Snowball Sampling Technique) เพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่สามารถตอบโจทย์ในการวิจัยได้ และเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย รวมทั้งต้องเป็นผู้รู้จริงในเรื่องนั้น ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 13 คน ได้แก่

1.1 ตัวแทนกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู โดยคัดเลือกตัวแทนจากกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูแบบเจาะจง จำนวน 7 คน

1.2 ตัวแทนกลุ่มผู้สนับสนุน คือ ตัวแทนผู้บริหารสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี ตัวแทนที่ว่าการอำเภอยะหริ่ง ตัวแทนเทศบาลตำบลบางปู และกำนัน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 คน

1.3 ตัวแทนประชาชน และนักท่องเที่ยว โดยคัดเลือกแบบ Snowball จำนวน 2 คน

ตาราง 3.1 การสร้างรหัสการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) หรือ รหัส (Code)		
กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู	หน่วยงานผู้สนับสนุน	ประชาชนนักท่องเที่ยว
TourBP01	TourBP008	TourBP00012
TourBP02	TourBP009	TourBP00013
TourBP03	TourBP0010	
TourBP04	TourBP0011	
TourBP05		
TourBP06		
TourBP07		

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

2.1 การเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า ทบทวนเอกสารจาก งานวิจัย บทความ อินเตอร์เน็ต วารสาร และรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพพื้นที่ ปัจจัยภายใน และภายนอกการบริหารจัดการ กระบวนการจากแหล่งท่องเที่ยวบางปู และบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2 การเตรียมพร้อมก่อน ระหว่าง และหลังการสัมภาษณ์เชิงเดียว

2.2.1 การเตรียมตัวก่อนเก็บข้อมูล

2.2.1.1 ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลความพร้อมของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

2.2.1.2 ผู้วิจัยมีรายชื่อติดต่อผู้ให้ข้อมูล

2.2.1.3 ผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายบุคคลผู้ให้ข้อมูล

2.2.2 ระหว่างการเก็บข้อมูล

2.2.2.1 ผู้วิจัยพบผู้ให้ข้อมูลตามเวลา และสถานที่ที่ได้กำหนดไว้

2.2.2.2 ผู้วิจัยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลเพื่อทำการสัมภาษณ์

2.2.2.3 ผู้วิจัยจดบันทึกการให้ข้อมูล

2.2.2.4 ผู้วิจัยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลเพื่อบันทึกภาพ และเสียง

2.2.3 หลังการเก็บข้อมูล

ตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งหลังการเก็บข้อมูลทันทีเพื่อการขาดหายของข้อมูลที่สำคัญ

2.3 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant Observation)

เป็นแบบสังเกตการณ์จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของตัวผู้วิจัยเอง เพื่อทำแผนที่เดินดิน ของชุมชนบางปู และสังเกตกิจกรรมของกลุ่ม โดยการบันทึกข้อมูล และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป

2.4 สันทนาการกลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Discussion)

การสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง ครั้งละจำนวน 7-10 คน โดยครั้งที่ 1 เพื่อตรวจสอบร่างกลยุทธ์จากกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูจำนวน 7 คน แล้วทำการปรับปรุงแก้ไข และครั้งที่ 2 นำไปสู่การตรวจสอบกลยุทธ์โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งจากกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู ผู้สนับสนุน และประชาชนนักท่องเที่ยว จำนวน 9 คน เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ที่สมบูรณ์ต่อไป

ตาราง 3.2 การสร้างรหัสสนทนากลุ่มครั้งที่ 1

ครั้งที่ 1 กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู	จำนวน (คน)
ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่ม ได้แก่	7
- TourBP101	
- TourBP102	
- TourBP103	
- TourBP104	
- TourBP105	
- TourBP106	
- TourBP107	
รวม	7 คน

ตาราง 3.3 การสร้างรหัสสนทนากลุ่มครั้งที่ 2

ครั้งที่ 2 ตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	จำนวน (คน)
ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู	3
- TourBP201	
- TourBP202	
- TourBP203	
หน่วยงานสนับสนุน	4
- TourBP2004	
- TourBP2005	
- TourBP2006	
- TourBP2007	
ประชาชนนักท่องเที่ยว	2
- TourBP20008	
- TourBP20009	
รวม	9 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการตรวจสอบเครื่องมือ

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากตัวแทนผู้สนับสนุน ผู้นำกลุ่มและประชาชนนักท่องเที่ยว ซึ่งจะสะท้อนแนวทางการบริหารชุมชนท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค หรือข้อจำกัดของกลุ่ม ปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม และกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ (เป็นคำถามปลายปิด) ประกอบด้วย ชื่อ-สกุล เพศ อายุ ศาสนา อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และตำแหน่งงาน

ตอนที่ 2 ปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู (เป็นคำถามปลายเปิด) ซึ่งปัจจัยภายในการดำเนินงานมี 6 ประเภท หรือที่เรียกว่า 6M ได้แก่ ผู้นำ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ การบริหาร คุณธรรมจริยธรรม และการตลาด ส่วนปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย การเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญา เทคโนโลยี สภาพแวดล้อม และสื่อมวลชน

ตอนที่ 3 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู (เป็นคำถามปลายเปิด) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การวางแผน การตัดสินใจ การจัดองค์การ การประสานงาน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล

3.2 การตรวจสอบเครื่องมือ

นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเนื้อหา และนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะให้มีความสมบูรณ์ทางวิชาการ โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

- 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาสังคม ได้แก่ ดร.จิรัชยา เจียวักก
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ดร.กัญยปริญ ทองสามสี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- 3) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ดร.รุศดา แก้วแสงอ่อน
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

3.3 ร่างกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู

1) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ (SWOT Analysis) ได้แก่ ปัจจัย และกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของกลุ่ม

2) ยกร่างกลยุทธ์ และเปรียบเทียบเป็นตารางผ่านการเห็นชอบจากที่ปรึกษากลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู

3) นำร่างกลยุทธ์ไปสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปูที่สมบูรณ์ จากกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู ผู้สนับสนุนและประชาชน นักท่องเที่ยว

4. การวิเคราะห์ผลการวิจัย และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

4.1 การทำความเข้าใจ บันทึก เรียบเรียง และจัดหมวดหมู่ข้อมูล

จากการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ ทั้งการจดบันทึก การบันทึกภาพ และการบันทึกเสียง บันทึกลงในคอมพิวเตอร์ พร้อมกับนำข้อมูลที่มีอยู่จำนวนมาก และกระจัดกระจายมาทำการจัดหมวดหมู่ตามเนื้อหาในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้ได้ระบบข้อมูลที่ชัดเจน และสะดวกต่อการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะได้มาจากการจัดกลุ่มข้อมูลที่สนใจ การวิเคราะห์ส่วนนี้ จะทำโดยนำคำอภิปรายมาถอดเทป จัดกลุ่มเนื้อหาเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูล นำเสนอผล และการอภิปรายผลการวิจัย

4.2 การวิเคราะห์ (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์กลยุทธ์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก ประกอบด้วย

- 1) จุดแข็ง (S - Strengths)
- 2) จุดอ่อน (W - Weaknesses)
- 3) โอกาสทางสภาพแวดล้อม (O - Opportunities)
- 4) อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T - Threats)

4.3 สร้างข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์กับกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย

- 1) วิเคราะห์ (SO - Strengths - Opportunities)
- 2) วิเคราะห์ (WO - Weaknesses - Opportunities)
- 3) วิเคราะห์ (ST - Strengths - Threats)
- 4) วิเคราะห์ (WT - Weaknesses - Threats)

4.4 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2554, น. 31-34) โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) การตรวจสอบด้วยสามเส้าด้านข้อมูล เป็นการตรวจสอบข้อมูลทั้งเวลา สถานที่ และบุคคล ซึ่งข้อมูลที่ได้มามีความเหมือนกันหรือไม่ ทั้งนี้ถ้าข้อมูลจากทุกแหล่งได้ค้นพบที่เหมือนกัน แสดงว่าผู้วิจัยได้ข้อมูลมาที่มีความถูกต้อง

2) การตรวจสอบด้วยสามเส้าด้านผู้วิจัย เป็นการตรวจถึงผู้วิจัยเองหรือผู้ช่วยนักวิจัยที่หลากหลายคนจะมีข้อค้นพบที่เหมือนกันหรือไม่ ทั้งนี้หากผู้วิจัยหรือผู้ช่วยนักวิจัยทุกคน มีข้อค้นพบที่เหมือนกัน แสดงว่าผู้วิจัยได้ข้อมูลมาที่มีความถูกต้อง

3) การตรวจสอบด้วยสามเส้าด้านทฤษฎี เป็นการตรวจถึงการใชทฤษฎีที่หลากหลาย ซึ่งจะได้รับข้อมูลในทิศทางเดียวกันหรือไม่ ทั้งนี้หากผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่เหมือนกัน ไม่ว่าจะนำทฤษฎีใด มาใช้ก็ตาม แสดงว่าผู้วิจัยได้ข้อมูลมามีความถูกต้อง

5. การนำเสนอ และรายงานผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ความ (Descriptive Analysis) ซึ่งได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสนับสนุนการอธิบาย ตลอดจนถึงการอ้างอิงคำพูด จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบการพรรณนาด้วย

Prince of Songkla University
Pattani Campus

จากที่ได้กล่าวมา สรุปเป็นตารางวิธีการดำเนินงานได้ดังนี้

ตาราง 3.4 วิธีการดำเนินงานวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	การวิจัยเชิงคุณภาพ			
	กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลหลัก	เครื่องมือที่ใช้	วิธีการรวบรวมข้อมูล	วิธีการวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล
1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชน อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดปัตตานี	-แบบเจาะจง -แบบ Snowball	-แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	-สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม -วิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis	การวิเคราะห์เนื้อหา และบรรยายความเชิงพรรณนา
2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดปัตตานี	-แบบเจาะจง -แบบ Snowball	-แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	-สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม -วิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis	การวิเคราะห์เนื้อหา และบรรยายความเชิงพรรณนา
3. เพื่อเสนอกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดปัตตานี	-แบบเจาะจง	-แบบสนทนากลุ่ม	-สนทนากลุ่ม -วิเคราะห์ด้วย TOWS Matrix	ผลจากวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 นำมากร่างกลยุทธ์ เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตรวจสอบเพื่อสร้างกลยุทธ์ที่เหมาะสม

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม มาทำการประมวลผล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ซึ่งผลการศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 บริบทของกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ส่วนที่ 2 ปัจจัยภายใน และภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู

ส่วนที่ 4 กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ส่วนที่ 1 บริบทของกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

1.1 สภาพทั่วไปของชุมชนท่องเที่ยวบางปู

ชุมชนท่องเที่ยวบางปู เป็นชุมชนหนึ่งในตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันออกเฉียงของจังหวัดปัตตานี มีพื้นที่ประมาณ 4.90 ตารางกิโลเมตร ซึ่งชุมชนท่องเที่ยวบางปูได้ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 บ้านบาลาดูวอ เล่ากันว่าในชุมชนแห่งนี้เดิมมีสุเหร่าอยู่สองแห่ง คำว่า (สุเหร่า) ในภาษาถิ่นมลายูเรียก (บาลาเซาะ) และคำว่า (สอง) ภาษาถิ่นมลายูเรียก (ดูวอ) ทำให้เรียกขานว่า (บาลาดูวอ) ซึ่งหมายถึงสุเหร่าสองแห่ง จึงแบ่งเป็น 2 ชุมชนในหมู่บ้านนี้ คือ ชุมชนบาลาดูวอ และชุมชนบางปูสุเหร่า ทั้งยังได้เห็นว่าวิถีชุมชนบางปู เป็นชุมชนประมงพื้นบ้านอาศัยบริเวณป่าชายเลน ภายในชุมชนมีประชาชนมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจากสภาพพื้นที่ชุมชนนั้นได้ตั้งอยู่ริมอ่าวปัตตานี ที่มีบ้านเรือนค่อนข้างแออัด และยังส่งผลกระทบต่อการทำงานของประชาชน จึงสอบถามถึงการทำงาน ซึ่งอาชีพเดิมได้ทำการประมงพื้นบ้านเป็นส่วนใหญ่ และเลี้ยงเปิด ไข่ แต่ปัจจุบันนี้จะประกอบอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัวโดยเฉพาะสินค้ามือสองเป็นส่วนใหญ่ และยังมีประมงพื้นบ้านบางส่วน นอกจากนี้โดยส่วนใหญ่ จะออกไปทำงานต่างพื้นที่ และในประเทศมาเลเซีย เพราะเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน และไม่มีอาชีพการงานที่มั่นคงในชุมชน และยังมีการทำงานที่สานต่อจากบรรพบุรุษให้สืบสานไว้ในด้านของขนมพื้นบ้าน ได้แก่ ขนมมาดูฆาตง สำหรับยมนนาง ด้านงานฝีมือ ได้แก่ การแกะสลัก การทำกรรنگ และด้านประมงพื้นบ้าน ได้แก่ การจับปลา ปู ด้วยมือเปล่า กระทั่งเมื่อพูดถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ได้กล่าวว่าในชุมชนไม่ได้มีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น แต่ความรุนแรงในชายแดนใต้นั้นยังคงมีอยู่บ้าง แม้ว่าปัจจุบันความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้อย่างคงเกิดขึ้นเป็นระยะ แต่ชุมชนยังคงเดินทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และเปิดบริการท่องเที่ยวให้กับผู้คนที่ต้องการเดินทางมายังบางปูแห่งนี้ยิ่งขึ้น

ตำบลบางปูมีระยะทางไม่ไกลจากตัวเมืองปัตตานี ระยะทางจากปัตตานี ถึง ตำบลบางปู เพียง 12 กิโลเมตร มีถนนในการสัญจรหลายเส้นทางที่สามารถเข้าถึงชุมชนท่องเที่ยวบางปูได้ ซึ่งมีเส้นทาง การเข้าถึงบางปู 2 เส้นทาง คือ ถนนสายเก่า ปัตตานี อำเภอยะหริ่งหรือถนนรามโกมุท กับ ถนนสายใหม่ ปัตตานี นราธิวาสหรือทางหลวงแผ่นดินสาย 42 และในพื้นที่ยังมีโรงพยาบาลประจำตำบลที่อยู่ใกล้เคียง มีโรงเรียน มีมัสยิด และมีทรัพยากรป่าโกงกางที่สำคัญที่เป็นจุดเด่นในการบริการท่องเที่ยว พื้นที่ท่องเที่ยวตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 2 บ้านบาลาดูวอ ทางทิศใต้ ติดกับ ทางหลวงแผ่นดินสาย 42 ทิศตะวันออกเฉียง ติดกับ หมู่ที่ 3 บ้านบางปู ทิศตะวันตก ติดกับ หมู่ที่ 1 บ้านโต๊ะโสม และทิศเหนือ ติดกับ อ่าวบางปู ดูได้จากภาพดังนี้

ภาพ 4.1 แผนที่เดินดินชุมชนท่องเที่ยวบางปู

ที่มา: กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู

1.2 ลักษณะทรัพยากรในป่าโกงกาง

จากที่ได้รวบรวมข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษาพบว่า อ่าวปัตตานีเกิดจากธรรมชาติของปากน้ำ เป็นพื้นที่ริมฝั่งทะเล สันนิษฐานว่าแต่เดิมคงเกิดขึ้นจากสันทรายแล้วกลายเป็นแหลมยื่นออกไปใน ทะเลขนานกับแผ่นดินเรียกกันว่า “แหลมโพธิ์” ซึ่งมีความยาวประมาณ 22 กิโลเมตร และมีโอกาสสูง มากที่อ่าวจะปิดกลายเป็นทะเลสาบคล้ายการเกิดขึ้นของทะเลสาบสงขลา ในอ่าวปัตตานีมีพื้นที่ราว 75 ตารางกิโลเมตร เหมาะสมต่อการประมงขนาดเล็กแบบยังชีพของชาวบ้าน เพราะแหลมโพธิ์ ช่วยกันลมมรสุมในทุกฤดูกาล ส่วนสภาพนิเวศในอ่าวปัตตานี และแหลมโพธิ์มีทั้งที่เป็นหาดเลน ป่า ชายเลน บริเวณอ่าวภายใน และหาดทรายบริเวณด้านนอกของแหลมที่ติดทะเลนอก ชาวบ้านรอบ อ่าวปัตตานีเรียกบริเวณท้องน้ำบริเวณอ่าวปัตตานีว่า “ลาโอะ ดาแล” ที่แปลว่า “ทะเลใน” ควบคู่ไป กับการเรียกชื่อบริเวณหาดด้านนอกอ่าวปัตตานีที่เรียกว่า “ลาโอะ ลูวา” ซึ่งแปลว่า “ทะเลนอก” ลำ น้ำสองสายที่ใหญ่สู่อ่าวปัตตานี คือ แม่น้ำปัตตานี และคลองยามูหรือคลองยะหริ่งระบบไหลเวียนน้ำ ภายในอ่าวที่ผสมผสานกันระหว่างน้ำจืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย เป็นระบบนิเวศแบบทะเลตม และป่า ชายเลน ตะกอนจากปากน้ำที่ไหลลงอ่าวปัตตานีทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ มีสัตว์น้ำที่ เป็นแหล่งอาหารจำนวนมากภายในอ่าวให้สูงขึ้น ส่วนลำน้ำที่สำคัญอีกสายหนึ่งของเมืองปัตตานี คือ คลองตุหยังหรือคลองหนองจิกไหลลงสู่ทะเลที่ทางตะวันตกของอ่าวปัตตานี

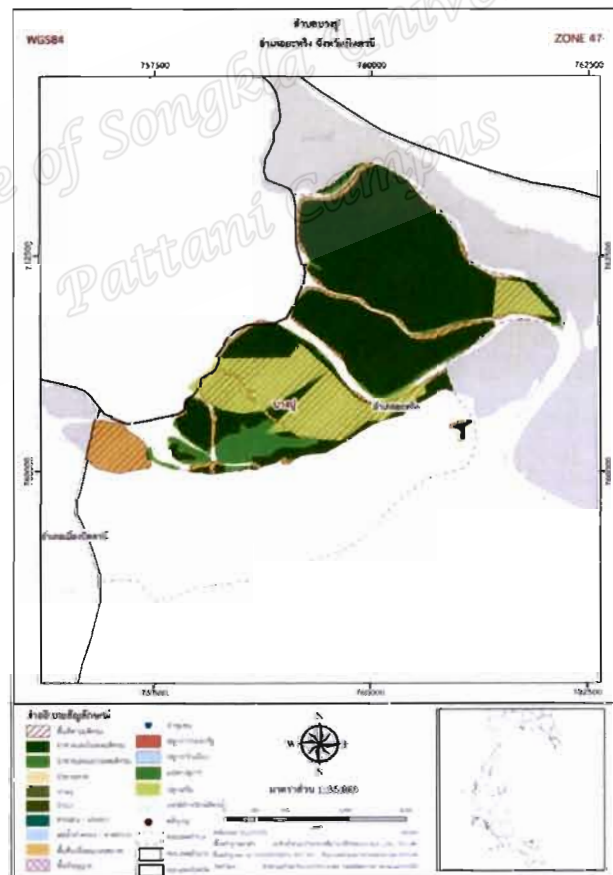
อ่าวปัตตานีซึ่งมีประชากรรอบอ่าวค่อนข้างหนาแน่น ใช้ชีวิตทางประมงชายฝั่งหรือ ประมงพื้นบ้านขนาดเล็กต้องพบปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม ต่อมานับตั้งแต่ในปี การศึกษา พ.ศ.2526 มีข้อสังเกตว่าความอุดมสมบูรณ์ของอ่าวปัตตานีมีแนวโน้มเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่มีการใช้วนรูน วนลาก มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ สร้างขึ้นที่ริมอ่าวจนได้รับ เป็นเขตอุตสาหกรรมพิเศษ การขยายท่าเทียบเรือเพื่อรองรับเรือประมงพาณิชย์ และการขยายตัวของ นาุ้ง และการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง อ่าวปัตตานีจึงกลายเป็นแหล่งรองรับน้ำ และบ่อบำบัดน้ำตาม ธรรมชาติแต่คงมีศักยภาพเป็นบ่อบำบัดตามธรรมชาติได้เพียงระดับหนึ่ง หากไม่มีการระมัดระวังใน

การดูแลสภาพแวดล้อมของอ่าวให้ดีขึ้น ทั้งอาชีพประมง นากุ้ง นาเกลือ เลี้ยงหอยรวมไปถึงธุรกิจขนาดใหญ่ก็จะประสบปัญหาถึงกับต้องยุติการทำอาชีพไป ซึ่งเกิดขึ้นแล้วในปัจจุบันสำหรับการทำประมงพื้นบ้านที่ชาวประมงเลิกจับปลาแล้วหันไปทำงานอื่นแทนกันมากแล้วในปัจจุบัน (วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, 2559) ป่าชายเลนยะหริ่งมีพื้นที่ราว 20,000 ไร่ ส่วนหนึ่งเป็นป่าสัมปทานเพื่อเผาทำถ่าน ที่เหลือเป็นป่าธรรมชาติ บางส่วนใช้เป็นที่ตั้งชุมชน บางส่วนถูกเปลี่ยนสภาพเป็นนากุ้ง และถนนหนทางในอ่าวปัตตานีมีพืช และสัตว์น้ำตามธรรมชาติที่เคยมีอยู่มาก และเป็นเอกลักษณ์เด่นคือ สาหร่ายผมนาง และหญ้าทะเล โดยเฉพาะ “หญ้าอำพัน” เป็นชนิดที่ “พะยูน” ชอบกินมากที่สุด ในอ่าวปัตตานีเคยพบพะยูนมาหากินบริเวณอ่าวปัตตานีมาแล้วหลายปี ชาวบ้านเรียกว่า “ดูหยง” หรือ “ดูหยง” ซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ ประเทศไทยพบพะยูนน้อยมากทั้งฝั่งอ่าวไทย และฝั่งอันดามัน

พื้นที่ริมขอบอ่าวของปัตตานี มีจุดเด่น คือ ป่าโกงกางอันอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งพักพิงของปลาน้อยใหญ่ จนเกิดวิถีประมงพื้นบ้านรอบอ่าว ป่าโกงกางที่เมื่อก่อนเป็นสัมปทาน ในการเผาเป็นถ่าน ที่สามารถมาซื้อขายได้ และจะมีการปลูกทดแทนในการตัดไม้ในแต่ละครั้ง ต่อมาก็ได้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรขึ้นมา และหยุดการเผาป่าโกงกางเพื่อเป็นถ่าน ทำให้เกิดความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติอีกครั้ง ที่สามารถเป็นจุดเด่น จึงเกิดการสร้างกลุ่มเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน มีการพัฒนาจนเป็นแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวขึ้นมาจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งเมื่อก่อนยังมีการแอบลักลอบตัดไม้โกงกางอยู่บ้าง แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้วเนื่องด้วยประชาชนจะช่วยกันสอดส่องดูแลป่าไม้ร่วมกัน นอกจากนี้ ทรัพยากรในป่าชายเลน ซึ่งมีทั้ง ป่าโกงกาง กุ้ง หอย เช่น หอยก้น หอยเจดีย์ หอนแครง หอยนางรม หอยแมลงภู่ เป็นต้น ปู ได้แก่ ปูดำ กับ ปูแสม ปลา เช่น ปลากะบอก ปลากะพง ปลากด ปลาเสม็ดแล ปลากระเบน ปลาจิ้งม้อง เป็นต้น สาหร่าย ได้แก่ สาหร่ายผมนาง นก เช่น นกน้ำ นกเป็ดน้ำ นกกระยาง นกกระเต็ง เป็นต้น สมุนไพรต่าง ๆ เช่น ขลุ้ เถ่า ปาหมอ เป็นต้น ที่ให้ความอุดมสมบูรณ์กับระบบนิเวศป่าชายเลน และให้ประโยชน์กับชุมชนในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ

แหล่งท่องเที่ยวเกิดขึ้น และเป็นที่รู้จักโดยได้เริ่มก่อตั้งกันเองมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2547 จากการดูพื้นที่ และจุดเด่นที่สามารถสร้างประโยชน์ได้ การเกิดขึ้นของกลุ่มนั้น เป็นความคิดของคนในชุมชน และได้รวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู จนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ มาตลอด โดยได้จัดตั้งอยู่ที่หมู่ 3 ในโรงเรียนบ้านบางปู แต่ต่อมาได้ย้ายไปอยู่ที่หมู่ 2 บ้านบาลาดูวอ สาเหตุของการมีส่วนร่วม เพราะพื้นที่มีป่าชายเลน ที่สามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน และสามารถอนุรักษ์ให้ยั่งยืนต่อไป การบริการการท่องเที่ยวที่บางปู มีทั้งเข้าไปเย็นกลับ และค้างคืน ค่าใช้จ่าย สำหรับแพ็คเกจ 2 วัน 1 คืน ราคา 600 บาท/คน ส่วนเรือมี 2 ขนาด ขนาดเล็ก เที่ยวละ 400 บาท/ลำ สามารถนั่งได้ 3-4 คน ส่วนขนาดใหญ่ เที่ยวละ 600 บาท/ลำ นั่งได้ 5-8 คน โดยที่พักขณะนี้ยังมีบ้านรับรองเพียงแค่ 1 หลัง พักได้ 40-50 คน โดยเรือที่ส่วนใหญ่จะใช้เรือประมงของชาวบ้านที่ว่างเว้นจากการออกจับปลา โดยล่องเรือชมป่าโกงกางสีเขียวครีมนกหลากหลายชนิดที่บินโฉบไปมา ที่สำคัญชมอุโมงค์โกงกาง ซึ่งถือเป็นสถาปัตยกรรมที่ธรรมชาติสรรค์สร้าง ลักษณะคือ ต้นโกงกางสองฝั่งค้อมตัวเข้าหากันจนเหมือนเป็นอุโมงค์อันร่มรื่น มีระยะทางยาวหลายร้อยเมตร จุดนี้สามารถจอดเรือ เพื่อสูดอากาศบริสุทธิ์ให้เต็มปอด สามารถขยับแข้งขาขึ้นไปปีนบนรากของโกงกาง ที่กลายเป็นที่นวดเท้าธรรมชาติชั้นดี พร้อมกับกิจกรรมเดินหาหอยล่อแก หรือ หอยก้น เป็นที่สนุกสนาน

จากนั้นก็ออกจากอุโมงค์โกงกาง เรือพาจอดแวะพักที่ลานแคร่ไม้ไผ่ ซึ่งเป็นจุดพักสบาย ๆ ในการชมวิว 180 องศา ชมหมูนกกาน้ำหมื่น อาทิ นกกาน้ำ นกยางเป็ย นกยางเทา นกหัวขวาน นกเป็ดน้ำ เป็นต้น ที่มุ่งหน้ากลับรังหลังออกไปหาอาหารตั้งแต่เช้า ที่พลาดไม่ได้ คือ ช่วงพระอาทิตย์ตกยามเย็น และหากเป็นเวลากลางคืน ก็สามารถชมหิ่งห้อย พร้อมกับนับดาวอย่างเพลิดเพลิน สลับกับดูวิวัฒนาการชีวิตของคนท้องถิ่น ที่เป็นที่ตั้งของมัสยิด บ้านเรือนชุมชน และวิถีประมงพื้นบ้าน อาทิ การทำกุ้งแห้ง ไล่กรอก แกะสลักกล้วยไม้ลายมลายู และอาหารับ ซึ่งผลงานนั้นถือว่าสวยงาม และอื่น ๆ ความอุดมสมบูรณ์ของบางปูไม่เพียงเป็นความประทับใจของนักท่องเที่ยว แต่ยังเป็นที่เรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ และปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ให้เด็ก ๆ ที่ผู้ใหญ่ในวันนี้ต้องส่งไม้ต่อ เพื่อดูแลรักษาทรัพยากรของท้องถิ่นตนเองให้ยั่งยืนสืบไป ซึ่งในการบริการท่องเที่ยวมีข้อตกลงดังนี้ (1) กฎระเบียบในการเข้ามาใช้บริการในชุมชนท่องเที่ยวบางปู คือ ห้ามนำ 5 ส ได้แก่ สุนัข สุกร สุรา สายเดี่ยว สิ่งเสพติด ห้ามเล่นการพนัน ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นในยามวิกาล ห้ามประพฤติไปทางชู้สาว และทำอนาจาร ห้ามทิ้งขยะในสถานที่ท่องเที่ยว ห้ามจัดกิจกรรมที่ผิดหลักศาสนา รักษาความสะอาด และแต่งกายให้สุภาพ (2) กฎระเบียบในการล่องเรือ คือ ห้ามนำอาหารลงเรือ ห้ามทิ้งขยะ ขวดน้ำที่พาลงไป ห้ามจับไม้ระหว่างล่องเรือเพราะจะติดแล้วไปโดนคนข้างหลัง และห้ามทำลายป่า ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 4.2 แผนที่ทรัพยากรป่าโกงกาง

ที่มา: สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน, 2561

1.3 บริบทกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู

โครงสร้างของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู

คณะกรรมการบริหารมีสมาชิกที่มาจากประชาชนในตำบลบางปู ประกอบด้วยตำแหน่ง ประธานจำนวน 1 คน รองประธาน จำนวน 2 คน เลขานุการ จำนวน 1 คน เภรัญญิก จำนวน 1 คน และกรรมการ จำนวน 15 คน รวมทั้งหมด 20 คน

วิสัยทัศน์

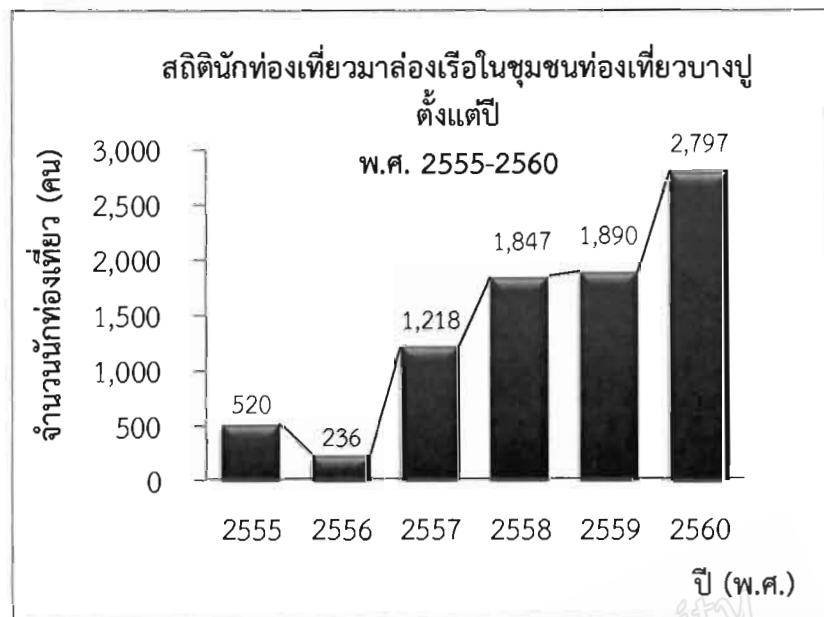
การส่งเสริม และประสานความร่วมมือ เพื่อสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตั้งแต่ระดับรากหญ้าจนถึงระดับสากล

พันธกิจ

- 1) สนับสนุนให้มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และสนับสนุน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน
- 2) ให้บริการการฝึกอบรมความรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 3) การสนับสนุนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้สามารถเกิดการประสานความร่วมมือกับภาคธุรกิจ และผลักดันนโยบายการท่องเที่ยวให้รับใช้ชุมชน
- 4) สร้างความร่วมมือให้ภาคีที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 5) เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศไทย และภูมิภาค

ระเบียบข้อบังคับของชุมชนท่องเที่ยว

- 1) ชาวชุมชนบาลาดูวทุกคนคือสมาชิกตั้งแต่เกิด มีความรักความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเป็นมิตรกับทุกคนที่เข้ามาเที่ยวในชุมชน
- 2) ทุกคนมีหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน รักและหวงแหนชุมชน ห้ามทำลายสภาพแวดล้อมชุมชนด้วยการทิ้งขยะ หรือทำลายระบบนิเวศน์
- 3) คณะกรรมการที่ได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกชุมชนต้องมีความเสียสละ ตรงต่อเวลา ต้องเข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือทุกครั้ง มติที่ประชุมถือว่าเป็นที่สิ้นสุด
- 4) ชุมชนต้องมีการพัฒนา ชุมชน สายน้ำ ผืนป่าโกงกาง โดยต้องมีกิจกรรมการปลูกป่าทดแทนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ตัดแต่งกิ่งโกงกางที่ตกลงมาขวางการสัญจรของเรือในอุโมงค์โกงกางเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละครั้ง และต้องร่วมกันขุดลอกร่องน้ำเพื่อให้เรือสัญจรโดยสะดวก อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

ภาพ 4.3 สถิตินักท่องเที่ยวมาล่องเรือในชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-2560

ที่มา: กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู, 2561

ส่วนที่ 2 ปัจจัยภายใน และภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู

วิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู ที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาสังเคราะห์ร่วมกัน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ดังนี้

2.1 ปัจจัยภายใน

1) ด้านผู้นำ

ผู้นำชุมชนท่องเที่ยวบางปูซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักให้ความคิดเห็นว่า การมีผู้นำที่ดีจะนำไปสู่การพัฒนาในทางที่ดีด้วย พบว่า การทำงานจากการรวมกลุ่มกัน ที่ทำด้วยจิตอาสาในการทำงาน ซึ่งประชาชนที่รวมกลุ่มกันได้นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และเกษียณราชการ การเกิดขึ้นของชุมชนท่องเที่ยวบางปูมาเวลานี้ได้ ก็เนื่องมาจากการที่มีผู้นำ มีความรู้ความชำนาญ มีคณะกรรมการที่เชื่อใจซึ่งกันและกันในการบริหารจัดการ การทำงานที่โปร่งใส และแต่งตั้งคณะกรรมการตามความสามารถ และสนองต่อการทำงานที่แท้จริง ซึ่งมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับ TourBP01 ถึงความสำคัญของผู้นำไว้ดังนี้

“...หลังจากเกษียณก็ได้เข้ามาทำงานเพื่อช่วยเหลือชุมชน และสามารถแบ่งเบาภาระได้ ซึ่งสภาพภูมิประเทศอำนวยการกับพื้นที่ที่สามารถสร้างแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว และช่วยเหลือชุมชนได้ มีการทำงานที่โปร่งใส และแต่งตั้งคณะกรรมการตามความสามารถ และตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริง...”

(TourBP01, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ การทำให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู จนถึงทุกวันนี้ ที่สำคัญ คือ ความสามัคคีของคณะกรรมการ และชุมชน จนสามารถบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้เกิดผลประโยชน์กับชุมชนโดยตรง โดยสอดคล้องกับ TourBP02 ที่กล่าวว่า

“...ปัจจุบันนี้ยังไม่มีเยาวชนที่จะมาทำงานต่อ และอีกอย่างผู้นำที่ไม่มีความแน่นอนที่จะสามารถทำงานในชุมชนได้ จึงต้องหาทดแทน...”

TourBP02, สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2561)

ยังได้กล่าวว่า การสร้างความเจริญให้ชุมชนเป็นที่รู้จัก เพื่อเพิ่มนักท่องเที่ยวควบคู่กับการสร้างเศรษฐกิจให้ได้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามในคณะกรรมการกลับไม่มีเยาวชนที่มากพอจะมาทดแทนการทำงานได้ในอนาคต โดยสอดคล้องกับ TourBP03 ที่กล่าวว่า

“...ใช้จิตอาสาในการรวมกลุ่ม และมีหน้าที่ตามโครงสร้างที่เหมาะสม และการสามัคคีของกลุ่ม และชุมชน ที่สามารถสร้างรายได้ผลประโยชน์ให้กับชุมชนโดยตรง...”

(TourBP03, สัมภาษณ์ 31 ตุลาคม 2561)

ด้านผู้สนับสนุนมีความคิดเห็น ผู้นำหรือตัวแทนชุมชนจะมีความสำคัญในการเรียกประชุมร่วมกัน เมื่อมีปัญหาหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยสนับสนุนช่วยเหลือกันให้ชุมชนท่องเที่ยวเกิดการพัฒนาดียิ่งขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับ TourBP008 ถึงความสำคัญของผู้นำไว้ดังนี้

“...สนับสนุนในการพัฒนาโดยหากเมื่อไหร่ใครหรือกลุ่มมีปัญหาอะไรก็จะเรียกนำมาประชุมร่วมกัน เพื่อให้ได้แก้ไขปัญหา ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการพัฒนาชุมชนไปด้วยกัน...”

(TourBP008, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2561)

รวมถึงการสนับสนุนโดยการให้งบประมาณที่เหมาะสม แล้วนำไปบริหารตามจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ โดยสอดคล้องกับ TourBP009 ที่กล่าวว่า

“...ได้สนับสนุนผู้นำในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยการให้ งบประมาณที่เหมาะสม แล้วให้นำไปบริหารตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้...”

(TourBP009, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

ทั้งนี้ มีการจัดกิจกรรมโดยการทำเวทีประชุมในการท่องเที่ยว เพื่อทราบถึงความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยสอดคล้องกับ TourBP0011 ที่กล่าวว่า

“...มีการจัดกิจกรรมโดยการทำเวทีประชุมในการท่องเที่ยว เพื่อทราบถึงความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยว...”

(TourBP0011, สัมภาษณ์ 26 ธันวาคม 2561)

นอกจากนี้นักท่องเที่ยวได้มีความคิดเห็นในด้านผู้นำ พบว่า มีการบริการที่รวดเร็ว และกำหนดระยะเวลาท่องเที่ยวได้เหมาะสม ซึ่งนั้นก็เกิดจากการที่ทุกฝ่ายมีความร่วมมือสมานฉันท์กัน จนเกิดการให้บริการที่มีศักยภาพ ซึ่งได้นำมาสู่ประสิทธิภาพของการเปิดให้บริการท่องเที่ยว ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP0013 ถึงความสำคัญของผู้นำไว้ดังนี้

“...จากการเข้ามา ก็ได้เห็นว่าผู้ให้บริการมีความพร้อม และตรงต่อเวลาในการต้อนรับนักท่องเที่ยว และมีกระบวนการให้บริการที่ไม่ซับซ้อน และรู้สึกว่าคนที่มาให้บริการมีศักยภาพพอ ไม่งั้นคงไม่บริการได้ดีขนาดนี้ และที่สำคัญมีการบริการที่รวดเร็วกำหนดเวลาท่องเที่ยวได้ดี...”

(TourBP0013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากสัมภาษณ์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ปัจจัยผู้นำ ซึ่งมีความสำคัญเป็นเพราะว่าผู้นำ คือ บุคคลในกลุ่มที่สามารถนำกลุ่มหรือพากลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์หรือสู่จุดหมายที่วางไว้ และเพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ และช่วยเหลือให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งใจไว้ การมีผู้นำที่ดีจะนำไปสู่การพัฒนาในทางที่ดีด้วย ซึ่งสิ่งที่สามารถทำให้การดำเนินงานของชุมชนท่องเที่ยวบางปูมา ยาวนานนี้ได้ มีจุดแข็ง สรุปออกมาได้ 3 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) ผู้นำ มีความมั่นใจ คล่องแคล่ว และมีส่วนร่วมในการบริหารแหล่งท่องเที่ยว มีความรู้ความชำนาญ (2) คณะกรรมการมีความสามัคคี เชื่อใจซึ่งกันและกันในการบริหารจัดการ (3) แต่งตั้งคณะกรรมการตามความสามารถ อีกทั้งหน่วยงานได้สนับสนุนช่วยเหลือในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น โดยการให้งบประมาณที่เหมาะสม แล้วนำไปบริหารตามจุดประสงค์ที่วางไว้ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะได้รับการบริการที่รวดเร็วจากการร่วมแรงร่วมใจ ร่วมบริหารของผู้นำ และบุคคลในชุมชน จุดอ่อน คือ ในคณะกรรมการไม่มีเยาวชนที่มากพอจะมาทดแทนการทำงานได้ในอนาคต

2) ด้านเงินทุน

เงินต้นทุนที่กลุ่มได้จัดหา มา เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินกิจการ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนจากการลงทุนอย่างคุ้มค่า พบว่า การได้รับสนับสนุนงบประมาณจากการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี พัฒนาอำเภอ และมีเทศบาลบางปู วัฒนธรรมจังหวัด ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาช่วยบางส่วน ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP01 ถึงความสำคัญของเงินทุนไว้ดังนี้

“...การรับงบประมาณสนับสนุนจากการท่องเที่ยว และกีฬาจังหวัดปัตตานีเป็นหลัก มีศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เทศบาลตำบลบางปู มาช่วยบางส่วน แล้วก็ป้ายท่องเที่ยวได้รับสนับสนุนจากพัฒนาอำเภอ ศาลาได้จากแม่ทัพสัญจรจากนั้นได้จากการบริการท่องเที่ยว เราทำรายได้เสริมให้กับประชาชน...”

(TourBP01, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ งบประมาณที่ยื่นไปเพื่อร้องขอตามวัตถุประสงค์นั้นจากการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี วัฒนธรรมจังหวัดบ้างอาจจะได้ไม่ตรงตามคำขอโดยสัมพันธ์กับ TourBP02 ที่กล่าวว่า

“...การรับงบประมาณสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ โดยเฉพาะจากการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี วัฒนธรรมจังหวัดบ้าง และการทำเรื่องร้องขอจากหน่วยงานสนับสนุนไปแล้วบางครั้งจะได้ไม่ตรงตามที่ขอไป คือขออีกแบบ แต่กลับได้อีกแบบ...”

(TourBP02, สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2561)

อีกทั้งปัจจุบันนี้ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ มากนัก และได้จากการบริการท่องเที่ยวบ้าง ซึ่งเงินทุกบาททุกสตางค์จะเข้ากองกลางเพื่อใช้ในการซ่อมแซม โดยคณะกรรมการไม่ได้เงินรับจ้างมากนัก โดยสอดคล้องกับ TourBP04 ที่กล่าวว่า

“...การได้รับสนับสนุนจาก การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานีวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่จะนำมาสร้างหรือจัดกิจกรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเอง และการจะซ่อมแซม หรือพัฒนานั้นจะต้องยื่นขอขออนุมัติไปเพื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการซึ่งปัจจุบันนี้ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนมากนัก และเงินทุกบาททุกสตางค์ที่ได้แบ่งจากค่าเรือจะเข้ากองกลางเพื่อใช้ซ่อมแซม...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

นอกจากนี้การได้รับความช่วยเหลือนั้น ต้องไม่เพียงพออย่างแน่นอน ซึ่งงบประมาณที่ได้มานำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ และซ่อมแซมในศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยว บางครั้งเมื่อได้รับการอนุมัติงบประมาณแล้ว ทางกลุ่มกลับไม่สามารถนำมาใช้ได้ เพราะไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ร้องขอและขัดต่อพื้นที่ของกรมป่าไม้ โดยสอดคล้องกับ TourBP06 ที่กล่าวว่า

“...งบประมาณที่ได้มานำไปซ่อมแซมพื้นที่ท่องเที่ยวตามที่ได้ร้องขอจากแต่ละหน่วยงาน ซึ่งงบประมาณที่ได้มาไม่เพียงพอแน่นอน แต่บางครั้งเมื่อได้รับการอนุมัติงบประมาณแล้ว ทางกลุ่มกลับไม่สามารถนำมาใช้ได้ เพราะไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ และขัดต่อพื้นที่ของกรมป่าไม้...”

(TourBP06, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2561)

ด้านผู้สนับสนุนมีความคิดเห็น พบว่า จะมีการใช้งบประมาณมากกว่าจะเป็นอุปกรณ์เครื่องมือ เพราะว่าการพัฒนาส่วนใหญ่แล้วต้องใช้งบประมาณในการซ่อมแซมพื้นที่ และบางครั้งหากให้การสนับสนุนโดยให้อุปกรณ์หรืออื่น ๆ แทน อาจจะไม่ตอบสนองต่อการดำเนินงานที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP008 ถึงความสำคัญของเงินทุนไว้ดังนี้

“...งบประมาณเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา เพราะส่วนใหญ่แล้วต้องใช้งบประมาณในการซ่อมแซมพื้นที่ และบางครั้งหากให้การสนับสนุนโดยให้อุปกรณ์หรืออื่น ๆ อาจจะไม่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริง...”

(TourBP008, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2561)

ทั้งนี้ ยังสนับสนุนการทำงานของชุมชนท่องเที่ยวบางปูอยู่บ้าง ซึ่งงบประมาณเหล่านี้ก็มาจากเงินกองกลาง งบโครงการบ้าง หรือจากการร้องขอของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูโดยตรง โดยสอดคล้องกับ TourBP009 ที่กล่าวว่า

“...มีหน้าที่ในการสนับสนุนการทำงานของชุมชนท่องเที่ยวบางปูอยู่บ้างโดยการหางบประมาณให้กลุ่มได้นำไปใช้บริหารกันเอง ซึ่งงบประมาณนั้นเป็นงบจากส่วนกลางที่นำมาให้แต่ละตำบล ตามโครงการหรือตามการร้องขอจากหน่วยงาน...”

(TourBP009, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

รวมทั้งนักท่องเที่ยวที่ได้เข้ามาใช้บริการได้ให้ความเห็น พบว่า ได้ประโยชน์มากมายจากการพักผ่อนในแหล่งท่องเที่ยวที่มีธรรมชาติสวยงาม มีอุโมงค์โกงกาง และนกนานาชนิด ซึ่งได้ทั้งได้รับประสบการณ์ความรู้ต่าง ๆ กลับไปจากการเข้ามาสัมผัสด้วยตนเอง ถือว่างบประมาณที่ลงทุนไปในการใช้บริการนั้นมีความเหมาะสมกับพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP00013 ถึงความสำคัญของเงินทุนไว้ดังนี้

“...จากการเข้ามาใช้บริการรู้สึกว่าการใช้จ่ายในการใช้บริการครั้งนี้มีความเหมาะสมกับที่ได้ทั้ง ได้พักผ่อน ได้ประสบการณ์อะไรมากมาย แล้วก็ราคานั้นไม่ได้แพงมากเกินไปคุ้มค่าที่ได้ใช้บริการที่ได้เห็นธรรมชาติที่สวยงาม มีอุโมงค์โกงกางและนกนานาชนิดได้ประสบการณ์หลายอย่างแบบนี้...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ปัจจัยเงินทุนเป็นปัจจัยที่นำไปใช้ในการดำเนินกิจการ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ได้ผลตอบแทนจากการดำเนินงานอย่างคุ้มค่า โดยการจัดทำเรื่องร้องขอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนมีทั้งการท่องเที่ยว และกีฬาจังหวัดปัตตานี พัฒนาอำเภอ เทศบาล วัฒนธรรมจังหวัด ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น จุดแข็ง พบว่า การใช้งบประมาณสนับสนุนในแต่ละครั้งได้ในวงเงินที่จำกัด จึงจำเป็นในการบริหารจัดการบริการให้มีคุณภาพที่สุดเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาใช้บริการมากที่สุด และได้รับ

งบประมาณจากส่วนแบ่งของเรือประมงไว้เป็นส่วนกลาง ในการนำไปปรับปรุงซ่อมแซมในศูนย์เรียนรู้ ท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม โดยไม่ได้รับส่วนแบ่งเป็นรายบุคคลใด ๆ อีกทั้งหน่วยงานจะมีการสนับสนุน งบประมาณมากกว่าจะเป็นอุปกรณ์เครื่องมือ เพราะการพัฒนาส่วนใหญ่ต้องใช้งบประมาณในการ ซ่อมแซมพื้นที่ และบางครั้งหากให้การสนับสนุนโดยให้อุปกรณ์หรืออื่น ๆ แทน อาจไม่ตอบสนองต่อ ความต้องการที่แท้จริง และนักท่องเที่ยวได้ใช้ประโยชน์จากการเข้ามาใช้บริการทั้งความเหมาะสม สวยงามของพื้นที่ และค่าใช้จ่ายในการเข้ามาใช้บริการมีความเหมาะสมกับพื้นที่ท่องเที่ยว จุดอ่อน พบว่า การได้รับงบประมาณสนับสนุนที่ไม่เพียงพอ และไม่ต่อเนื่องกัน

3) ด้านวัสดุอุปกรณ์

สิ่งที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญสำหรับกลุ่มนั้นคือ เครื่องมือ กลุ่มต้องมีเครื่องมือในการผลิต สินค้าเพื่อที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กลายเป็นสินค้าที่สามารถให้บริการ และเปิดให้บริการ โดยอาศัยการ สร้างคุณค่าให้เกิดมูลค่า พบว่า ในพื้นที่ป่าชายเลนมีอะไรที่น่าสนใจอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต สรรพคุณทางยา และการศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น ปัจจุบันกลุ่มมีเรือที่ได้รับจากการสนับสนุนของ หน่วยงานจำนวน 2 ลำ ที่เป็นเรือฉกเงิน ใช้ในกรณีเกิดเหตุการณ์ที่ต้องช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ส่วน ของประชาชนชาวประมงนั้นมีอยู่หลายร้อยลำในการทำประมงทั้งเรือเล็ก และเรือใหญ่ แต่ในการทำ เรือบริการท่องเที่ยวจากการเว้นว่างทำประมงนั้น มีอยู่ 15-30 ลำ ซึ่งเสื้อชูชีพนั้นมีอยู่ทุกลำที่พร้อม ให้บริการ โดยเสื้อชูชีพจะเป็นเจ้าของเรือเท่านั้นที่ซื้อมาให้บริการเอง ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP04 กล่าวถึงความสำคัญของวัสดุอุปกรณ์ไว้ดังนี้

“...กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางภูมิเรืออยู่ 2 ลำ ซึ่งเรื่อนั้นได้จากการของบของ จากหน่วยงาน ในส่วนของเรือประชาชนชาวประมงนั้นมีอยู่หลายร้อยลำใน การทำประมงทั้งเรือเล็ก และเรือใหญ่ แต่ในการทำเรือบริการท่องเที่ยว จากการเว้นว่างทำประมงนั้น มีอยู่ 15-30 ลำ ซึ่งเสื้อชูชีพนั้นมีอยู่ทุกลำที่ พร้อมให้บริการ โดยเสื้อชูชีพจะเป็นเจ้าของเรือเท่านั้นที่ซื้อมาให้บริการเอง ในส่วนเครื่องมือทำความสะอาดกลุ่มได้ซื้อมาโดยใช้งบที่ได้จากการเปิดใช้ บริการท่องเที่ยว และกลุ่มจะช่วยเหลือทำความสะอาดด้วยตนเอง หากใครว่างก็ ไปช่วยกันทำ เพราะไม่มีงบจะจ้างคนอื่นทำ บางครั้งก็จะมีเด็กโรงเรียนเข้า มาจัดกิจกรรมช่วยเหลือทำความสะอาดอยู่บ้าง และเมื่อสังเกตในศูนย์ เรียนรู้ท่องเที่ยวแล้วจะเห็นว่าถึงขยะที่กลุ่มได้ทำเองจากการตัดแปลงเอา ล้อรถยนต์ที่ไม่ใช้งานมาซ้อนกันจนเป็นถังขยะ ซึ่งไม่เพียงพออย่างแน่นอน อีกทั้งถึงขยะที่ได้จากการสนับสนุนภายนอกนั้นยังไม่มี ไฟฟ้าในศูนย์เรียนรู้ ท่องเที่ยวกลุ่มก็ทำเอง โดยไม่มีหน่วยงานมาสนับสนุน...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

อีกทั้งในศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยว มีไฟฟ้าของกลุ่มที่ทำเอง โดยไม่มีหน่วยงานมา สนับสนุน ซึ่งเสาไฟฟ้าไม่มีความคงทน ไฟส่องสว่างไม่ทั่วถึง และห้องอาบน้ำไม่มี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญใน การเร่งแก้ไข ซ่อมแซม โดยสอดคล้องกับ TourBP05 ที่กล่าวว่า

“...เครื่องมือในพื้นที่มีไฟฟ้าของกลุ่มที่ทำเองโดยไม่มีหน่วยงานมาสนับสนุน ซึ่งเสาไฟฟ้านั้นไม่ความคงทน และส่องสว่างไม่ทั่วถึง ห้องอาบน้ำไม่มี...”

(TourBP05, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ ในอนาคตจะมีเรือเพิ่มขึ้นต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวได้ใช้นั้น คือ เรือแคนู ที่สามารถให้กับนักท่องเที่ยวได้ขับด้วยตนเอง และเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เป็นตัวเลือกให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาใช้บริการมากขึ้น โดยสอดคล้องกับ TourBP06 ที่กล่าวว่า

“...ในอนาคตจะมีอุปกรณ์เพิ่มขึ้นต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวได้ใช้นั้น คือ เรือแคนู ที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถขับด้วยตนเอง และเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เป็นตัวเลือกให้กับนักท่องเที่ยวได้ใช้บริการ...”

(TourBP06, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2561)

นอกจากนี้ในการได้รับอุปกรณ์จากผู้สนับสนุนโดยส่วนใหญ่จะได้ไม่ตรงกับความต้องการของพื้นที่ท่องเที่ยว ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า ทั้งนี้เครื่องมือทำความสะอาดกลุ่มได้ซื้อมาโดยใช้งบที่ได้จากการเปิดให้บริการท่องเที่ยว อีกทั้งกลุ่มจะช่วยเหลือทำความสะอาดซึ่งกันและกัน หากใครว่างให้ไปช่วยกันทำ เพราะขาดงบประมาณในการจ้างทำความสะอาด บางครั้งโรงเรียนประถมศึกษาได้เข้ามาจัดกิจกรรมช่วยเหลือทำความสะอาด รวมทั้งยังขาดถึงขยะที่ได้จากการสนับสนุนภายนอก นอกจากนี้ในเรื่องที่พัก ชุมชนท่องเที่ยวบางบูยังขาดโฮมสเตย์ที่พร้อมสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเป็นครอบครัวเล็ก ๆ เนื่องจากว่าชุมชนมุสลิมส่วนใหญ่อยู่เป็นครอบครัวใหญ่ และมีบริบทวัฒนธรรมที่แตกต่างกันจึงยากที่จะให้ประชาชนเข้าใจ มีเพียงโฮมสเตย์หลังเดียวที่รองรับได้ถึง 40-50 คน ที่พร้อมให้บริการ โดยสอดคล้องกับ TourBP07 ที่กล่าวว่า

“...เครื่องมือทำความสะอาดกลุ่มได้ซื้อมาโดยใช้งบที่ได้จากการเปิดให้บริการท่องเที่ยว อีกทั้งจะช่วยกันทำความสะอาดเมื่อใครว่างก็ไปช่วยกันทำ เพราะไม่มีงบจะจ้างคนอื่นทำบางครั้งก็จะมีเด็กโรงเรียนเข้ามาจัดกิจกรรมช่วยเหลือทำความสะอาดอยู่บ้าง แต่ยังขาดถึงขยะที่ได้จากการสนับสนุนภายนอก การได้รับอุปกรณ์จากผู้สนับสนุนโดยส่วนใหญ่จะได้ไม่ตรงกับความต้องการของพื้นที่ท่องเที่ยว ที่พักชุมชนท่องเที่ยวบางบูยังไม่มีโฮมสเตย์ที่พร้อมสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเป็นครอบครัว เนื่องจากว่าชุมชนมุสลิมส่วนใหญ่อยู่เป็นครอบครัวใหญ่ และมีบริบทวัฒนธรรมที่แตกต่างกันจึงยากที่จะให้ประชาชนเข้าใจ มีเพียงโฮมสเตย์หลังเดียวที่รองรับได้ถึง 40-50 คน ที่พร้อมให้บริการ

(TourBP07, สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2561)

ด้านผู้สนับสนุนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ พบว่า มีการจัดทำประชาคมในการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับพันธุ์สัตว์น้ำต่าง ๆ ให้สามารถนำไปเพาะพันธุ์อนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP009 กล่าวถึงความสำคัญของวัสดุอุปกรณ์ไว้ดังนี้

“...การสนับสนุนใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด โดยการจัดทำประชาคมในการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับพันธัสัตว์น้ำต่าง ๆ ให้สามารถนำไปเพาะพันธุ์อนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป...”

(TourBP009, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2561)

รวมทั้งการสนับสนุนจะเป็นงบประมาณมากกว่า บางครั้งก็ได้รับการสนับสนุนในรูปแบบของอุปกรณ์เครื่องมือบ้าง เพราะว่าการให้งบประมาณจะได้นำไปใช้พัฒนาซ่อมแซม ซื่ออุปกรณ์ได้ โดยสอดคล้องกับ TourBP0010 ที่กล่าวว่า

“...การสนับสนุนจะเป็นงบประมาณมากกว่าที่เป็นอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ เพราะว่าการให้งบประมาณจะได้นำไปใช้พัฒนาซ่อมแซม ซื่ออุปกรณ์ ได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู...”

(TourBP0010, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนที่เป็นวัตถุดิบในการทำอาหารพื้นถิ่น สนับสนุนการปรับปรุงทัศนียภาพให้คงความสวยงามไว้ โดยสอดคล้องกับ TourBP0011 ที่กล่าวว่า

“...มีการสนับสนุนวัตถุดิบในการทำอาหารพื้นถิ่น และยังสนับสนุนการปรับปรุงทัศนียภาพในแหล่งท่องเที่ยว...”

(TourBP0011, สัมภาษณ์ 26 ธันวาคม 2561)

นอกจากนี้นักท่องเที่ยวได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ พบว่า อุปกรณ์ส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวจะเน้นเป็นเสื้อชูชีพเพราะเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวยามขึ้นเรือเพื่อความปลอดภัย และในศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยวจะเห็นว่ามิถงขยะที่กลุ่มได้ ทำเองจากการตัดแปลงเอาล้อรถยนต์ที่ไม่ใช้งานมาซ้อนกันจนเป็นถังขยะ ซึ่งไม่เพียงพออย่างแน่นอน อีกทั้งขาดถังขยะแยกประเภทขยะ ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP00012 กล่าวถึงความสำคัญของวัสดุอุปกรณ์ไว้ดังนี้

“...ซึ่งที่ได้สังเกตเห็นว่าอุปกรณ์ชูชีพของเขามีความปลอดภัยและมีเพียงพอ กับทุกคน และในศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยวจะเห็นว่ามิถงขยะที่กลุ่มได้ทำเองจากการตัดแปลงเอาล้อรถยนต์ที่ไม่ใช้งานมาซ้อนกันจนเป็นถังขยะ ซึ่งไม่เพียงพออย่างแน่นอน อีกทั้งขาดถังขยะแยกประเภทขยะ...”

(TourBP00012, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2561)

ทั้งนี้ ยังกล่าวถึงเสื้อชูชีพที่ใช้บริการมีความปลอดภัย เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว ถึงแม้ว่าไม่ได้สึกมากแต่ก็มีความพร้อมไว้ก่อน แต่ขาดไฟฉายในช่วงเวลาที่มีมืดหรือลงเก็บหอยกัน อีกทั้งยังขาดห้องอาบน้ำ และขาดโฮมสเตร์ ซึ่งควรมีเต็นท์รองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการตั้งแคมป์ในศูนย์ท่องเที่ยวบางปู โดยสอดคล้องกับ TourBP00013 ที่กล่าวว่า

“...อุปกรณ์ซูชีพที่ใช้บริการมีความปลอดภัยเพียงพอกับนักท่องเที่ยว ถึงแม้ น้ำไม่ได้ลึกมากแต่ก็มีความพร้อมไว้ก่อน แต่ขาดไฟฉายในช่วงเวลาที่มืด หรือลงเก็บหอยกัน อีกทั้งยังขาดห้องอาบน้ำ และขาดโคมสเตอร์ ซึ่งควรมี เต้นท์รองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการตั้งแคมป์ในศูนย์ท่องเที่ยวบางปู...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์เป็นสิ่งที่ยับยั้งให้สามารถดำเนินการท่องเที่ยวขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง จุดแข็ง พบว่า การมีอ่าวปิดตानी มีป่าชายเลน และที่สำคัญมีเรือประมงของชาวบ้าน ที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวนี้ได้ และวิถีชีวิตชุมชน วัฒนธรรม ทรัพยากรที่มีอยู่ในน้ำ ในป่าชายเลน มีส่วนช่วยให้การดำเนินการท่องเที่ยวนี้มีคุณค่า และหลากหลายมากขึ้น ปัจจุบันกลุ่มมีเรือที่ได้รับจากการสนับสนุนจากหน่วยงานจำนวน 2 ลำ ใช้ในกรณีฉุกเฉิน ส่วนของประชาชนที่เว้นว่างจากการทำประมง ทั้งเรือเล็ก และเรือใหญ่ มีอยู่ 15-30 ลำ ซึ่งมีเรือซูชีพที่เป็นของเจ้าของเรือเตรียมไว้พร้อมให้บริการ อีกทั้งในศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยว มีท่าเรือ ไฟฟ้า ถึงขยะ ห้องน้ำ ศาลาที่พัก อีกทั้งโคมสเตอร์มีเพียงหลังเดียวที่รองรับได้ถึง 40-50 คน ที่พร้อมให้บริการ เนื่องจากว่าชุมชนมุสลิมส่วนใหญ่อยู่เป็นครอบครัวใหญ่ และมีบริบทวัฒนธรรมที่แตกต่างกันจึงยากที่จะให้ประชาชนเข้าใจ ทั้งนี้หน่วยงานยังมีการสนับสนุนความช่วยเหลือเกี่ยวกับพันธ์สัตว์น้ำต่าง ๆ ให้สามารถนำไปเพาะพันธ์อนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป บางครั้งได้รับการสนับสนุนในรูปแบบของอุปกรณ์ เครื่องมือ และได้รับการสนับสนุนที่เป็นวัตถุดิบในการทำอาหารพื้นถิ่น ซึ่งในส่วนของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเน้นเป็นเรือซูชีพเพราะเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวยามขึ้นเรือเพื่อความปลอดภัย ซึ่งเรือซูชีพที่ใช้บริการมีความปลอดภัย เพียงพอกับนักท่องเที่ยว ถึงแม้ว่าน้ำไม่ลึกแต่เพื่อความปลอดภัย จุดอ่อน พบว่า อุปกรณ์เครื่องมือที่มีในแหล่งท่องเที่ยว มีความเสื่อมโทรม ไฟฟ้าส่องสว่างไม่ทั่วถึง ถึงขยะไม่เพียงพอ ขาดถึงขยะแยกประเภทในทุกจุด พื้นที่ไม่สะอาด ขาดห้องอาบน้ำ และขาดโคมสเตอร์ที่เหมาะสมเพียงพอ ซึ่งควรมีเต้นท์รองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการตั้งแคมป์ ปังยาง ในศูนย์ท่องเที่ยวบางปู

4) ด้านการบริหาร

เป็นการลงมือกระทำหลังจากวางหลักการบริหารแล้ว นำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ทั้ง ผู้นำ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ มาจัดการตามหลักการที่วางไว้ โดยมีกระบวนการที่ชัดเจนเพื่อทำให้เกิดความสำเร็จเป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ พบว่า การจัดหาเยาวชนที่มีความสนใจในการเข้าร่วมกลุ่ม แต่เยาวชนไม่เข้ากลุ่ม จึงไม่สามารถต่อยอดได้ ถ้าหากเยาวชนไม่มีความสนใจ กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูจะอยู่ต่อยากมาก ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP02 กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารไว้ดังนี้

“...การเตรียมงานด้านบุคคลทดแทน โดยพยายามจัดหาเยาวชนให้มีความสนใจในการเข้าร่วมกลุ่ม แต่เยาวชนไม่เข้ากลุ่ม จึงไม่สามารถต่อยอดได้ ถ้าหากเยาวชนไม่มีความสนใจในการสานต่อ กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูจะอยู่ต่อยากมาก...”

(TourBP02, สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2561)

ยังได้กล่าวถึงการดำเนินงานประสบความสำเร็จแล้วขั้นหนึ่ง แต่จะให้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเหมือนที่อื่น ๆ นั้น ยังไม่ได้ เป็นเพราะงบประมาณไม่เพียงพอ โดยสอดคล้องกับ TourBP04 ที่กล่าวว่า

“...การดำเนินงานประสบความสำเร็จแล้วขั้นหนึ่ง แต่จะให้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเหมือนที่อื่น ๆ นั้น ยังไม่ได้ เป็นเพราะ งบประมาณ...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ สภาภูมิประเทศอำนวยความสะดวกกับพื้นที่ ที่สามารถสร้างแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวช่วยเหลือชุมชนได้ จึงมีการไปทัศนศึกษาดูงานที่อื่น ๆ เช่น ที่จังหวัดระยอง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น ให้เกิดการนำมาพัฒนาได้สอดคล้องกับพื้นที่ให้มากที่สุด สามารถนำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในบางปูให้ดียิ่งขึ้น ทำให้เกิดประโยชน์ และเกิดผลดีกับทุกฝ่าย ที่จะได้รับทั้งตำบล อำเภอ จังหวัด ที่สามารถสร้างชื่อเสียงได้ โดยสอดคล้องกับ TourBP05 ที่กล่าวว่า

“...สภาภูมิประเทศ อำนวยความสะดวกกับพื้นที่ที่สามารถสร้างแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวช่วยเหลือชุมชนได้ การพัฒนาจากการไปดูงานพื้นที่อื่นให้มีความสอดคล้องกับพื้นที่ให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดประโยชน์ และเกิดผลดีกับทุกฝ่าย ที่จะได้รับทั้งตำบล อำเภอ จังหวัด ที่สามารถสร้างชื่อเสียงได้...”

(TourBP05, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

อีกทั้งการประชุมไม่ค่อยมี เมื่อมีการเรียกประชุมแล้วกลับมาสาย อีกทั้งเวลาว่างไม่ตรงกัน จึงเกิดการสร้างกลุ่มมัคคุเทศก์ในระดับประถมศึกษา แต่หลังจากเด็กออกไปเรียนสถานที่อื่น ก็ไม่สามารถมาช่วยเหลือเป็นมัคคุเทศก์น้อยได้อีก จึงคิดว่าไม่ต่อยอดในการสร้างมัคคุเทศก์น้อยอีกต่อไป อีกทั้งด้วยพื้นที่ท่องเที่ยวบางปู เป็นที่รู้จักมากขึ้น และสามารถหารายละเอียดเกี่ยวกับชุมชนทางออนไลน์ได้ด้วยตนเอง ในระยะหลัง 2-3 ปีนี้ บทบาทของมัคคุเทศก์น้อยจึงได้หยุดไป โดยสอดคล้องกับ TourBP06 ที่กล่าวว่า

“...การประสานงานที่ไม่ค่อยชัดเจน และการประชุมไม่ค่อยมี เมื่อมีการเรียกประชุมแล้วกลับมาสาย อีกทั้งไม่ครบจำนวนสมาชิกกลุ่ม ในส่วนการทำงานนั้นบุคคลที่จะเข้ามาทดแทน นั่นคือ มัคคุเทศก์น้อย ซึ่งเป็นนักเรียนในพื้นที่และรู้ถึงเรื่องการท่องเที่ยวในชุมชนได้ดี จากการไปดูงานต่างพื้นที่แล้วได้นำมาฝึกอบรมกับนักเรียน เพื่อคอยให้การต้อนรับ และให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งได้มีความซึ่มซับที่จะดำเนินงานต่อไปในอนาคต แต่ปัจจุบันนี้ได้หยุดฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยแล้ว เนื่องด้วยพื้นที่ท่องเที่ยวบางปูเป็นที่รู้จักมากขึ้น และสามารถหารายละเอียดเกี่ยวกับชุมชนทางออนไลน์ได้ด้วยตนเองในระยะหลัง 2-3 ปีนี้บทบาทของมัคคุเทศก์น้อยจึงได้หยุดไป...”

(TourBP06, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2561)

นอกจากนี้การบริหารขาดบุคคลทดแทนที่จะมาสานต่อในอนาคต บุคคลที่จะเข้ามาทดแทน นั่นคือ มัคคุเทศก์น้อย ซึ่งเป็นนักเรียนในพื้นที่ และรู้ถึงเรื่องการท่องเที่ยวในชุมชนได้ดี จากการไปดูงานต่างพื้นที่ แล้วได้นำมาฝึกอบรมกับนักเรียน เพื่อคอยให้การต้อนรับ และให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งได้มีความซึ่มซับที่จะดำเนินงานต่อในอนาคต แต่ปัจจุบันนี้ได้หยุดฝึกการอบรมมัคคุเทศก์น้อยแล้ว โดยสอดคล้องกับ TourBP07 ที่กล่าวว่า

“...การเตรียมบุคคลทดแทนนั้นยังไม่มี เพราะเคยสร้างกลุ่มมัคคุเทศก์ในระดับประถมศึกษาแล้ว แต่หลังจากเด็กออกไปเรียนที่อื่น ก็ไม่สามารถมาช่วยเหลือเป็นมัคคุเทศก์น้อยได้อีกจึงคิดว่าไม่ต้องยอดในการสร้างมัคคุเทศก์น้อยอีกต่อไป...”

(TourBP07, สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2561)

ด้านผู้สนับสนุนมีความคิดเห็น พบว่า การบริหารกลุ่มสามารถสร้างสรรค์ได้อีก หากมีการรวมกลุ่มที่หลากหลายเพศ อายุ เพราะสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ความต้องการที่ต่างกันให้ทันกับสังคมในปัจจุบันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP008 กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารไว้ดังนี้

“...โอกาสในการพัฒนา กลุ่มสามารถสร้างสรรค์ได้อีกหากมีการรวมกลุ่มที่หลากหลายเพศ อายุ เพราะสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ความต้องการที่ต่างกันให้ทันกับสังคมในปัจจุบันได้...”

(TourBP008, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2561)

อีกทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สามารถศึกษาให้ความรู้กับพื้นที่ท่องเที่ยว และทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ที่มีอยู่ในป่าโกงกางจากนักปราชญ์ที่อยู่คู่กับพื้นที่มาเป็นเวลายาวนาน โดยสอดคล้องกับ TourBP009 ที่กล่าวว่า

“...เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สามารถศึกษาให้ความรู้กับพื้นที่ท่องเที่ยว และทรัพยากรธรรมชาติต่างๆที่มีอยู่ในป่าโกงกางจากนักปราชญ์ที่อยู่คู่กับพื้นที่มาเป็นเวลายาวนาน...”

(TourBP009, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

แต่ในบางครั้งการบริหารก็เป็นอุปสรรคเพราะบางคนก็ไม่ว่าง บางคนเวลาว่างก็ไม่ตรงกัน ทำให้เข้ามาร่วมกิจกรรมไม่ได้ โดยสอดคล้องกับ TourBP0010 ที่กล่าวว่า

“...ในการบริหารจะเป็นอุปสรรคส่วนใหญ่ในเรื่องของคนมากกว่า เพราะบางคนก็ไม่ว่างบางคนเวลาว่างก็ไม่ตรงกันทำให้มาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ได้...”

(TourBP0010, สัมภาษณ์ 26 ธันวาคม 2561)

ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวได้ให้ความเห็นการบริหาร พบว่า เป็นการบริหารที่ดีเห็นได้จากการให้บริการเพราะเราสามารถทำให้เราได้รับความรู้ อีกทั้งมีการบริหารเวลาในการท่องเที่ยวได้เหมาะสมไม่นาน ไม่เสียโอกาส ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP00012 กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารไว้ดังนี้

“...จากการที่ได้เข้าใช้บริการเห็นได้ว่าพวกเขามีการบริหารที่ดี เพราะเราสามารถทำให้เราได้รับความรู้ อีกทั้งมีการบริหารเวลาในการท่องเที่ยวได้เหมาะสมไม่นาน และเสียโอกาส...”

(TourBP00012, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2561)

รวมถึงการบริหารที่ไม่มีความซับซ้อน มีการบริการก็เป็นกันเอง และจึงรู้สึกปลอดภัยจากความสามารถของกลุ่มที่ได้เห็น โดยสอดคล้องกับ TourBP00013 ที่กล่าวว่า

“...การบริหารของเขาก็ดีนะ ไม่มีความซับซ้อนอะไร บริการก็เป็นกันเอง และรู้สึกปลอดภัยจากความสามารถของพวกเขา...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านการบริหาร ที่เป็นการบริหารทั้งผู้นำเงินทุน และวัสดุอุปกรณ์ มาจัดการตามหลักการที่วางไว้ เนื่องด้วยสภาพภูมิประเทศ อำนวยกับพื้นที่ที่สามารถสร้างแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว ช่วยเหลือชุมชนได้ โดยมีการบริหารดังนี้ จุดแข็ง พบว่า ให้ทัศนะศึกษาดูงานที่อื่น ๆ เช่น ที่จังหวัดระยอง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น ให้เกิดการนำมาบริหารพัฒนาได้สอดคล้องกับพื้นที่ให้มากที่สุด และการพัฒนามัคคุเทศก์น้อย ซึ่งเป็นนักเรียนในพื้นที่ และรู้ถึงเรื่องการท่องเที่ยวในชุมชนได้ดี เพื่อให้เกิดความซึ่มซึบที่จะดำเนินงานต่อไปในอนาคต อีกทั้งหน่วยงานยังให้ความสำคัญสนับสนุนการบริหารโดยการให้รวมกลุ่มที่หลายเพศ อายุ เพราะสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ความต้องการที่ต่างกันให้ทันกับสังคมในปัจจุบันได้ และสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สามารถศึกษา ให้ความรู้กับพื้นที่ท่องเที่ยว และทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ที่มีอยู่ในป่า โกงกางจากนักปราชญ์ที่อยู่คู่กับพื้นที่มาเป็นเวลายาวนาน และนักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงการบริหารจัดการที่ดีเพราะสามารถให้ความรู้ เข้าใจง่าย มีการบริหารเวลาในการท่องเที่ยวได้เหมาะสมไม่นาน ไม่เสียโอกาส และรู้สึกปลอดภัยจากการใส่ใจ เป็นกันเองของผู้ให้บริการ จุดอ่อน พบว่า การบริหารเป็นอุปสรรคเพราะบางคนไม่ว่าง บางคนเวลาว่างไม่ตรงกัน ทำให้เข้าร่วมกิจกรรมไม่ได้ อีกทั้งการสร้างกลุ่มมัคคุเทศก์ในระดับประถมศึกษา แต่หลังจากเด็กจบระดับประถมศึกษา เพื่อออกไปศึกษาต่อสถานที่อื่น ๆ จึงไม่สามารถเข้ามาช่วยเหลือเป็นมัคคุเทศก์น้อยได้อีก

5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

การทำงานด้วยจิตอาสา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น แม้ปราศจากการมีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงก็ตาม จนเป็นแบบอย่างให้กับบุคคลต่อ ๆ ไป ในการทำงาน พบว่า เป็นการทำงานที่โปร่งใส ไม่คอร์รัปชัน โดยไม่ทำให้ทุกฝ่ายเกิดความไม่พอใจกัน ซึ่งทุกคนเปิดเผยทุกอย่างไม่ปิดบังกัน โดยเฉพาะในเรื่องของงบประมาณที่มีอยู่ และที่ได้มา เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่จะต้องบอก

รายละเอียดให้คณะกรรมการได้รับทราบ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในอนาคตในการทำงานร่วมกัน ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP02 กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมหรือจริยธรรม ไว้ดังนี้

“...การที่ไม่มีการคอร์รัปชัน และไม่ปิดบังในการทำงานของแต่ละหน้าที่ โดยเฉพาะในเรื่องของงบประมาณที่มีอยู่ และที่ได้มา เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่จะต้องบอกรายละเอียดให้คณะกรรมการได้รับทราบ ถ้าหากไม่มีความเข้มแข็งกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูคงไม่อยู่รอดจนถึงทุกวันนี้แล้ว...”

(TourBP02, สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2561)

รวมทั้งการทำงานที่เต็มไปด้วยจิตสาธารณะ เช่น การทำความสะอาดของกลุ่มที่ช่วยกันทำ เมื่อใครที่ว่างก็ให้ไปช่วยกันทำความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว โดยสอดคล้องกับ TourBP04 ที่กล่าวว่า

“...การทำความสะอาดของกลุ่มที่ช่วยกันทำ เช่น ใครที่ว่างก็ให้ไปช่วยกันทำความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

นอกจากนี้กลุ่มเข้มแข็ง มีจิตสาธารณะ และที่สำคัญการทำงานนี้ไม่มีเงินเดือน ไม่มีเงินที่ได้รับที่แน่นอน จึงต้องใช้ความสามัคคีในการดำเนินงานทำงานเป็นอย่างมาก โดยสอดคล้องกับ TourBP05 ที่กล่าวว่า

“...ถ้ากลุ่มไม่เข้มแข็ง ไม่มีจิตสาธารณะ ไม่อาจที่จะอยู่ได้ และที่สำคัญการทำงานนี้ไม่มีเงินเดือน ไม่มีเงินที่ได้รับที่แน่นอน จึงต้องใช้ความสามัคคีในการดำเนินงานทำงานเป็นอย่างมาก...”

(TourBP05, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นสิ่งสำคัญในการทำงานร่วมกันอย่างยั่งยืน จุดแข็ง พบว่า การทำงานที่โปร่งใส ไม่คอร์รัปชัน ทำให้ทุกฝ่ายมีความพอใจกันในการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะในเรื่องของงบประมาณที่มีอยู่ และที่ได้รับมา ซึ่งต้องมีการชี้แจงรายละเอียดการใช้งบประมาณ ให้คณะกรรมการได้รับรู้ร่วมกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในอนาคตจากการทำงานร่วมกัน รวมทั้งการทำงานที่เต็มไปด้วยจิตสาธารณะ เช่น การรวมกลุ่มของชุมชนท่องเที่ยวบางปู และการทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว หากเมื่อใครว่างให้ไปช่วยกันทำความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน

6) ด้านการตลาด

การสร้างความสำเร็จให้กับสิ่งที่ได้สร้างขึ้นมา จนเกิดความพึงพอใจต่อการบริการ โดยการแนะนำผ่านกิจกรรมทางใดทางหนึ่งหรือกลับมาใช้บริการอีกครั้ง และสามารถขยายกิจการให้เป็นที่รู้จักได้กว้างขึ้น พบว่า การสร้างชุมชนท่องเที่ยวบางปู เพื่อให้เป็นที่รู้จัก ถึงความอุดมสมบูรณ์

สวยงาม ของทรัพยากรธรรมชาติในป่าชายเลน และเป็นจุดเด่นในการเปิดให้บริการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการเข้ามาใช้บริการรับชมความสวยงามที่บางปู โดยการบอกเล่ากันปากต่อปาก ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP01 กล่าวถึงความสำคัญของการตลาดไว้ดังนี้

“...การสร้างชุมชนท่องเที่ยวบางปู เพื่อให้เป็นที่รู้จัก ถึงความอุดมสมบูรณ์สวยงาม ของทรัพยากรธรรมชาติในป่าชายเลน และเป็นจุดเด่นในการเปิดให้บริการท่องเที่ยว การที่มีป่าชายเลนที่เป็นจุดเด่นของสัญลักษณ์ในการค้าขาย จึงจำเป็นที่จะทำให้คนได้รู้จักมากยิ่งขึ้นจากการไปเที่ยวแล้วนำไปเล่าต่อ ๆ กัน...”

(TourBP01, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

นอกจากนี้ยังสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนที่อนุรักษ์ไว้ และจะเป็นการสร้างจุดขายของชุมชนให้ได้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และมีการแนะนำทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตถึงความสวยงาม โดยไม่ให้เกิดมลพิษในพื้นที่นี้ จนเกิดเป็นที่รู้จักมากขึ้น และเกิดความเจริญมากกว่านี้ โดยสอดคล้องกับ TourBP04 ที่กล่าวว่า

“...รวมทั้งสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนที่อนุรักษ์ไว้ และจะเป็นการสร้างจุดขายของชุมชนให้ได้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ต้องการให้คนมาเที่ยว มีการแนะนำทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตถึงความสวยงาม โดยไม่ให้เกิดมลพิษในพื้นที่นี้ และเพื่อต้องการให้เกิดความเจริญมากกว่านี้...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การสร้างชุมชนท่องเที่ยวบางปู เพื่อให้เป็นที่รู้จัก ถึงความอุดมสมบูรณ์ สวยงาม ของทรัพยากรธรรมชาติในป่าชายเลน จุดแข็ง พบว่า ให้เกิดการอนุรักษ์ป่าชายเลน และเป็นจุดเด่นในการเปิดให้บริการท่องเที่ยว รวมทั้งสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนที่อนุรักษ์ไว้ และเป็นการสร้างจุดขายของชุมชนให้ได้เป็นที่รู้จักมากขึ้น อีกทั้งนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการเข้ามาใช้บริการรับชมความสวยงามที่บางปู โดยการบอกเล่ากันปากต่อปาก และมีการแนะนำทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตถึงความสวยงาม โดยไม่ให้เกิดมลพิษในพื้นที่นี้ จนเกิดเป็นที่รู้จักมากขึ้น สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน และเกิดความเจริญมากยิ่งขึ้น

2.2 ปัจจัยภายนอก

1) ด้านการเมือง

เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงผลักดันทางการเมือง และข้อกำหนดต่าง ๆ ที่จะมาส่งผลกระทบต่อให้การดำเนินธุรกิจทั้งในแง่บวก และแง่ลบ แรงผลักดันนี้มักมีพลังค่อนข้างสูง ซึ่งสิ่งที่สามารถพบได้ไม่ว่าจะเป็นด้านระบอบการปกครอง สถานการณ์ทางการเมือง นโยบายของรัฐ และระบบความปลอดภัย เป็นต้น พบว่า ในชุมชนบางปูไม่มีการเมืองเข้ามาแทรกแซง ถ้าหากการเมืองเข้ามาก็จะต้องมีปัญหาอย่างแน่นอน เพียงแต่ว่าเทศบาลตำบลบางปูจะไม่สนับสนุนกลุ่มท่องเที่ยวโดยตรง

เว้นแต่จะร้องขอมาโดยตรง อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มสามารถอยู่รอดได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งเทศบาลมากนัก ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP02 กล่าวถึงความสำคัญของการเมืองไว้ดังนี้

“...ไม่มีการเมืองเข้ามาแทรกแซง ถ้าหากการเมืองเข้ามาก็จะต้องมีปัญหาอย่างแน่นอนและหน่วยงานไม่ได้มีความขัดแย้งกับพื้นที่เพียงแต่ว่าเทศบาลตำบลบางปูจะไม่สนับสนุนกลุ่มเว้นแต่จะร้องขอมาโดยตรงอาจเป็นเพราะว่ากลุ่มสามารถอยู่รอดด้วยตนเองโดยไม่พึ่งเทศบาลมากนัก...”

(TourBP02, สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2561)

มีการอำนวยความสะดวก จากกองอาสารักษาดินแดน (อส.) และหน่วยงานไม่ได้มีความขัดแย้งกับพื้นที่ เพราะถ้าหากมีความขัดแย้งกัน กลุ่มการท่องเที่ยวคงอยู่ได้ไม่นานมาจนถึงทุกวันนี้โดยสอดคล้องกับ TourBP03 ที่กล่าวว่า

“...มีการจัดเจ้าหน้าที่มาอำนวยความสะดวก เช่น กองอาสารักษาดินแดน (อส.) เป็นต้น และปัญหา กับหน่วยงานนั้นไม่มี เพราะถ้าหากมีความขัดแย้งกันกลุ่มก็อยู่ไม่ได้จนถึงทุกวันนี้...”

(TourBP03, สัมภาษณ์ 31 ตุลาคม 2561)

รวมทั้งมีระบบความปลอดภัยทางน้ำ คือ มีเสื้อชูชีพ มีเรือเร็วในการช่วยเหลือยามฉุกเฉิน และยังได้รับความร่วมมือกับประชาชนในการช่วยกันเป็นหูเป็นตา นอกจากนี้ชุมชนท่องเที่ยวบางปูเป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับประชาชน และสถานการณ์ความรุนแรงในชุมชนบางปูไม่มีอย่างแน่นอน โดยสอดคล้องกับ TourBP04 ที่กล่าวว่า

“...ความปลอดภัยจะมีเสื้อชูชีพ มีเรือเร็วในการช่วยเหลือยามฉุกเฉิน ส่วนชุมชนจะช่วยกันเป็นหูเป็นตา และเมื่อกกล่าวถึงความรุนแรงในสามจังหวัดชุมชนท่องเที่ยวบางปูไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับประชาชนแต่สถานการณ์ความรุนแรงในชุมชนบางปูไม่มีอย่างแน่นอน...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ ภายในชุมชนมีการจัดระเบียบคอยรักษาความปลอดภัย ในการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในการเดินทางเข้ามา ทั้งจากก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน กองอาสารักษาดินแดน (อส.) ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ทหาร ตำรวจ โดยสอดคล้องกับ TourBP05 ที่กล่าวว่า

“...ชุมชนมีการจัดระเบียบคอยรักษาความปลอดภัย ทั้งที่มก้านัน ทีมผู้ใหญ่บ้าน กองอาสารักษาดินแดน (อส.) ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ทหาร ตำรวจ เพื่อความเรียบร้อย...”

(TourBP05, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

อีกทั้งยังมีการประสานกับหน่วยงานในชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานสาธารณสุข โรงเรียน ประชาชน ต่างก็ให้ความร่วมมือ และสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวมาโดยตลอด โดยสอดคล้องกับ TourBP06 ที่กล่าวว่า

“...มีระบบความปลอดภัย คือ โดยประสานกับหน่วยงานในชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานสาธารณสุข โรงเรียน ประชาชน ต่างก็ให้ความร่วมมือ และสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว...”

(TourBP06, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2561)

นอกจากนี้ชุมชนได้จัดระบบความปลอดภัยในการดูแลสอดส่องตลอดเวลา ฝ่ายปกครองทุกฝ่ายต่างก็ช่วยกันเป็นหูเป็นตา ทั้งชุดรักษาความสงบหมู่บ้าน ทหาร ตำรวจ รวมทั้งมีกล้องวงจรปิดติดตั้งไว้ตลอดทาง เพื่อความสงบเรียบร้อย โดยสอดคล้องกับ TourBP07 ที่กล่าวว่า

“...ชุมชนได้จัดระบบความปลอดภัยในการดูแลสอดส่องตลอดเวลา ฝ่ายปกครองทุกฝ่ายต่างก็ช่วยกันเป็นหูเป็นตา ทั้งชุดรักษาความสงบหมู่บ้าน ทหาร ตำรวจ รวมทั้งมีกล้องวงจรปิดติดตั้งไว้ตลอดทาง...”

(TourBP07, สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2561)

ด้านผู้สนับสนุนส่วนใหญ่มีความคิดเห็น พบว่า การเข้ามาท่องเที่ยวมีความปลอดภัย ทั้งทางบกและทางน้ำ โดยการให้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ในการอำนวยความสะดวกกับนักท่องเที่ยว และถ้านักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการโดยการผ่านหน่วยงาน จะช่วยประสานให้โดยตรง เพื่อความสะดวก และรวดเร็ว ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP008 กล่าวถึงความสำคัญของการเมืองไว้ดังนี้

“...การเข้ามาท่องเที่ยวมีความปลอดภัย ทั้งทางบกและทางน้ำ โดยการให้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ในการอำนวยความสะดวกกับนักท่องเที่ยว และถ้านักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการโดยการผ่านหน่วยงาน จะช่วยประสานให้โดยตรงเพื่อความสะดวก และรวดเร็ว...”

(TourBP008, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2561)

อีกทั้งการส่งเสริมความปลอดภัยในชุมชนโดยการจัดทีมชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) และกองอาสารักษาดินแดน (อส.) โดยสอดคล้องกับ TourBP009 ที่กล่าวว่า

“...การส่งเสริมความปลอดภัยในชุมชนโดยการจัดทีม และชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) และกองอาสารักษาดินแดน (อส.) ...”

(TourBP009, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

นอกจากนี้นักท่องเที่ยวได้กล่าวถึงสิ่งที่อำนวยความสะดวกในชุมชนอย่างอื่นก็มีพร้อมทุกอย่าง แต่ยังขาดโฮมสเตร์ที่พักสำหรับกลุ่มเล็ก ๆ เพราะชุมชนบางปูเป็นชุมชนมุสลิมจึงไม่ค่อยนิยมในการทำเป็นโฮมสเตร์ ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP00012 กล่าวถึงความสำคัญของการเมืองไว้ดังนี้

“...สิ่งที่อำนวยความสะดวกในชุมชนมีพร้อมทุกอย่าง แต่ยังขาดโฮมสเตร์ เพราะชุมชนบางปูเป็นชุมชนมุสลิมจึงไม่ค่อยนิยมในการทำเป็นโฮมสเตร์ ซึ่งมีเพียงหลังเดียวเท่านั้นที่รองรับมากถึง 40 คน...”

(TourBP00012, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2561)

ทั้งยังมีความปลอดภัยในการใช้บริการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากว่าการเมือง ความรุนแรง จะไม่ค่อยเป็นผลกับการเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งพอใจกับการอำนวยความสะดวกตั้งแต่เข้ามา และมีร้านขายของอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวเมื่อต้องการใช้ของจำเป็นอย่างเร่งด่วน เช่น ต้องการซื้อรองเท้าและสำรองในการล่องเรือ โดยสอดคล้องกับ TourBP00013 ที่กล่าวว่า

“...เมื่อเข้ามาแล้วสิ่งสำคัญ คือ ความปลอดภัยในการใช้บริการ เนื่องจากว่าการเมือง ความรุนแรงจะไม่ค่อยเป็นผลกับการเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งตั้งแต่เข้ามาพอใจกับการอำนวยความสะดวก และมีร้านขายของอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวเมื่อต้องการใช้ของจำเป็นอย่างเร่งด่วน เช่น ต้องการซื้อรองเท้าและสำรองในการล่องเรือ...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยทางการเมืองเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อให้การดำเนินธุรกิจทั้งในแง่บวก และแง่ลบ ไม่ว่าจะเป็นด้านระบอบการปกครอง สถานการณ์ทางการเมือง นโยบายของรัฐ และระบบความปลอดภัย เป็นต้น โอกาส พบว่า ในชุมชนท่องเที่ยวบางปูไม่มีการเมืองเข้ามาแทรกแซง เพราะการเมืองเข้ามาต้องมีปัญหาอย่างแน่นอน และหากเกิดความขัดแย้งกัน กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูคงอยู่ไม่ได้มาจนถึงทุกวันนี้ ทั้งนี้ภายในชุมชนได้รับการสนับสนุนจัดระบบความปลอดภัย ในการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในการเดินทางเข้ามาใช้บริการ จากหน่วยงาน ได้แก่ กองอาสารักษาดินแดน (อส.) ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ทหาร ตำรวจ และได้มีส่วนร่วมช่วยกันเป็นหูเป็นตาจากประชาชน ส่วนในระบบความปลอดภัยทางน้ำ ได้แก่ เสื้อชูชีพ และเรือเร็วในการช่วยเหลือยามฉุกเฉิน ซึ่งหน่วยงานสาธารณสุข โรงเรียน ประชาชน ได้ให้ความร่วมมือสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวมาโดยตลอด นอกจากนี้นักท่องเที่ยวได้พูดถึงความปลอดภัยในการใช้บริการเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากว่าการเมืองไม่เป็นผลกับการเลือกเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งมีความพอใจกับการได้รับความอำนวยความสะดวกตั้งแต่เข้ามา อีกทั้งยังมีร้านค้าที่อยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้ของอย่างเร่งด่วน เช่น รองเท้าและสำรองในการล่องเรือ และสิ่งที่อำนวยความสะดวกในชุมชนอย่างอื่น ๆ มีพร้อมทุกอย่าง อุปสรรค พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวบางปูเป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นอุปสรรคต่อการสร้างรายได้ให้กับประชาชน แต่เหตุการณ์ในชุมชนบางปูไม่มีอย่างแน่นอน

2) ด้านเศรษฐกิจ

สถานการณ์การขยายตัวหรือหดตัวทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ และส่งผลกระทบต่อกิจการ และคู่แข่ง ทั้งด้านการตลาด ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม และสภาพภูมิประเทศที่ตั้งพบว่า ผลิตภัณฑ์ที่มีในชุมชน ได้แก่ มาดูฆาตง (ขนมรังผึ้ง) ไข่กรอก (ไข่อ้วว) แບแปฮูปี (ขนมมัน) กรงนก และแกะสลักทั่วไป แต่ในพื้นที่บางปูไม่มีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น เพียงแต่นักท่องเที่ยวเท่านั้นที่มองถึงภาพรวมในชายแดนได้ว่าน่ากลัวจึงไม่กล้ามา ๆ ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP01 กล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐกิจไว้ดังนี้

“...ผลิตภัณฑ์ของชุมชน ได้แก่ มาดูฆาตง (ขนมรังผึ้ง) ไข่กรอก (ไข่อ้วว) แບแปฮูปี (ขนมมัน) ชลู่ กรงนก แกะสลักทั่วไป ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกยังไม่มีความพร้อม ในด้านอุปกรณ์ ต้นทุน ส่วนสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ไม่มีเหตุการณ์ แต่ปัญหานักท่องเที่ยวที่ไม่กล้ามามากกว่า...”

(TourBP01, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ การสร้างแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่าได้ตามเหตุการณ์ที่เขาได้สร้างขึ้น เพราะจะทำให้เราไม่สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นได้ โดยสอดคล้องกับ TourBP02 ที่กล่าวว่า

“...ในช่วงฤดูกาลจะมีผลบ้างแต่ในส่วนความรุนแรงก็ไม่มีผลเพราะในพื้นที่บางปูก็ไม่มีเหตุการณ์และอย่าได้ตามเหตุการณ์ที่เขาได้สร้างขึ้นเพราะจะทำให้เราไม่สามารถสร้างแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นได้...”

(TourBP02, สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2561)

ทั้งยังทำให้นักท่องเที่ยวลดลงบ้างในช่วงฤดูฝนอาจคิดว่าช่วงดังกล่าวไม่สามารถล่องเรือได้ แต่ยังสามารถล่องเรือได้เมื่อฝนหยุดตก ยังมีผลิตภัณฑ์ในชุมชน เช่น ชาชลู่ ยาสาหร่ายผมนาง ข้าวเกรียบโบราณ เป็นต้น โดยสอดคล้องกับ TourBP03 ที่กล่าวว่า

“...ช่วงฤดูฝน นักท่องเที่ยวอาจจะลดลงบ้าง คิดว่าไม่สามารถล่องเรือได้ แต่ยังสามารถล่องเรือได้เมื่อฝนหยุดตก และผลิตภัณฑ์ที่มีในชุมชน ได้แก่ ชาชลู่ ยาสาหร่ายผมนาง ข้าวเกรียบโบราณ...”

(TourBP03, สัมภาษณ์ 31 ตุลาคม 2561)

เนื่องจากป่าโกงกางอยู่ในอ่าวปัตตานีไม่มีคลื่น ไม่ใช่อ่าวไทยที่มีคลื่น และมีลม ทำให้ในช่วงฤดูฝนสามารถล่องเรือได้ ส่วนการมีพื้นที่ท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นนั้นมองว่าไม่มีปัญหา เพราะจะได้แบ่งเบาภาระ เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาจำนวนมาก ในด้านความรุนแรงตั้งแต่เกิดขึ้นไม่มีปัญหา อุปสรรคเพียงแต่นักท่องเที่ยวเท่านั้นที่มองถึงภาพรวมในชายแดนได้ว่าน่ากลัว ส่วนของที่ระลึกนั้น ทางกลุ่มยังไม่พร้อม และไม่มีคนทำอย่างจริงจัง ประชาชนก็ไม่มีความสามารถด้านนี้ ที่วางแผนจะทำ มีทั้ง เสื้อผ่วงูนแจ และกระเป๋า โดยสอดคล้องกับ TourBP04 ที่กล่าวว่า

“...ฤดูกาลไม่มีผลเพราะว่าช่วงฤดูฝนก็สามารถล่องเรือได้เนื่องจากป่า
โกงกางอยู่ในอ่าวปิดตานี้ไม่มีคลื่นไม่ใช่อ่าวไทยที่มีคลื่น และมีลม ในส่วน
การมีพื้นที่ท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นนั้นมองว่าไม่มีปัญหาเพราะจะได้แบ่งเบาภาระ
เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาจำนวนมาก ในด้านความรุนแรงตั้งแต่เกิดขึ้นไม่มี
ปัญหาอุปสรรค เพียงแต่นักท่องเที่ยวเท่านั้นที่มองถึงภาพรวมในชายแดน
ได้ว่าน่ากลัว ส่วนของที่ระลึกนั้นทางกลุ่มยังไม่พร้อม และไม่มีคนทำอย่าง
จริงจังประชาชนก็ไม่มีความสามารถด้านนี้ที่วางแผนจะทำมีทั้ง เสื้อ พวง
กุญแจ และกระเป๋า...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ ในปัจจุบันการเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวที่คล้ายกัน ไม่เป็นอุปสรรค เพราะ
บางครั้งก็รับไม่ทัน และหากนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมาก และเรือก็ไม่ทันจึงต้องรอ ทำให้
นักท่องเที่ยวเบื่อ และคิดว่าไม่พร้อม อาจไม่มาเที่ยวอีกต่อไป ส่วนความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชายแดนได้
ส่งผลต่อการสร้างรายได้แน่นอน เพราะว่าการบริโภคข่าวสารที่ปราศจากการวิเคราะห์ข้อมูล จึง
เกิดความกลัวที่จะเดินทางเข้ามาสัมผัสถึงความสวยงามของธรรมชาติที่นี่ และผลิตภัณฑ์ที่เป็น
เอกลักษณ์ของชุมชน ยังไม่มีความพร้อมเพราะว่า ประชาชนไม่เห็นถึงอนาคตที่สามารถสร้างรายได้
เพิ่มขึ้น การทำสินค้าโอท็อปขายในพื้นที่ ซึ่งยังไม่มี ร้านขายของโอท็อปกลุ่มต้องสร้างขึ้นมาก่อน ให้
ประชาชนได้เห็น และได้เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยสอดคล้องกับ TourBP05 ที่กล่าวว่า

“...แหล่งท่องเที่ยวที่คล้ายกัน ไม่เป็นอุปสรรค เพราะบางครั้งก็รับไม่ทัน
และหากนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมาก และเรือก็ไม่ทันจึงต้องรอ ทำให้
นักท่องเที่ยวเบื่อ และคิดว่าไม่พร้อม อาจไม่มาเที่ยวอีกต่อไป ส่วนความ
รุนแรงที่เกิดขึ้นในชายแดนได้ส่งผลต่อการสร้างรายได้แน่นอนเพราะ
ว่าการบริโภคข่าวสารที่ปราศจากการวิเคราะห์ข้อมูล จึงเกิดความกลัวที่จะ
เดินทางเข้ามาสัมผัสถึงความสวยงามของธรรมชาติที่นี่ และผลิตภัณฑ์ที่เป็น
เอกลักษณ์ของชุมชน ยังไม่มีความพร้อมเพราะว่าประชาชนไม่เห็นถึง
อนาคตที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้น การทำสินค้าโอท็อปขายในพื้นที่ ซึ่ง
ยังไม่มี ร้านขายของโอท็อปกลุ่มต้องสร้างขึ้นมาก่อน ให้ประชาชนได้เห็น
และได้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ...”

(TourBP05, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

อีกทั้งการเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวที่คล้ายกันเพิ่มมากขึ้น แต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคต่อ
การเปิดบริการ เพราะบางครั้งก็รับไม่ทัน จะได้แบ่งเบาภาระ และหากนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมาก
และเรือไม่มีตามจำนวนที่ต้องการจึงต้องรอ ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเบื่อ และคิดว่าที่นี่ยังไม่มีความ
พร้อมในการรับนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ๆ และส่งผลให้เกิดนักท่องเที่ยวไม่มาเที่ยวอีกต่อไป ซึ่ง
การทำงานบริการก็ขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ ของแต่ละพื้นที่ว่าจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไรให้เป็นโอกาสกับชุมชน
มากยิ่งขึ้น และมีแผนการจัดทำพวงกุญแจ เสื้อ และกระเป๋าต่าง ๆ โดยปักเขียนว่า I Love Bangpu

เพื่อเป็นสินค้าที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวได้เลือกอุดหนุน แต่การทำของที่ระลึกยังไม่มีประชาชนที่มีความสามารถด้านนี้ ซึ่งต้องได้รับการอบรมกันก่อนถึงจะทำได้ โดยสอดคล้องกับ TourBP06 ที่กล่าวถึงว่า

“...การเพิ่มขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกันไม่มีผลกระทบอะไรขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ของแต่ละพื้นที่ว่าจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไรให้เป็นโอกาสกับชุมชนมากยิ่งขึ้นในพื้นที่ไม่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรง เพราะหมู่บ้านเข้มแข็งช่วยกันเป็นหูเป็นตา แต่เหตุการณ์ความรุนแรงในชายแดนใต้ก็มีผลกระทบบ้างต่อการเลือกเข้ามาท่องเที่ยว มีการวางแผนจัดทำผลิตภัณฑ์ คือ การทำกระเป๋าใส่สตางค์โดยปักเขียนว่า I Love Bangpu เพื่อเป็นสินค้าที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวได้เลือกอุดหนุน...”

(TourBP06, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2561)

ส่วนสภาพอากาศในช่วงฤดูฝนอาจเป็นอุปสรรค แต่ยังสามารถท่องเที่ยวได้เมื่อฝนหยุดตก เนื่องจากป่าโกงกางอยู่ในอ่าวปัตตานีจึงไม่มีคลื่น แต่ในอ่าวไทยจะมีคลื่น และมีลม ซึ่งคนขับเรือมีความชำนาญในการขับเรือ และในช่วงปิดเทอม หรือในช่วงวันหยุด จะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้ามาใช้บริการ โดยสอดคล้องกับ TourBP07 ที่กล่าวว่า

“...ฤดูฝนมีผลต่อการสร้างรายได้ แต่ยังสามารถท่องเที่ยวได้เมื่อฝนหยุดตก เนื่องจากป่าโกงกางอยู่ในอ่าวปัตตานีจึงไม่มีคลื่น แต่ในอ่าวไทยจะมีคลื่น และมีลม ซึ่งคนขับเรือมีความชำนาญในการขับเรือ และในช่วงปิดเทอมจะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก...”

(TourBP07, สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2561)

นอกจากนี้ผู้สนับสนุนมีการสนับสนุนการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนได้ โดยการให้สนับสนุนเลี้ยงปลาหับทิม ปลากระพง เลี้ยงไก่ไข่ และเลี้ยงปูดำ เพื่อเป็นการสร้างรายได้อีกทางหนึ่ง และอยู่ควบคู่กับชุมชนท่องเที่ยวต่อไปโดยได้สอดคล้องกับคำกล่าวดังนี้ ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP0010 กล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐกิจไว้ดังนี้

“...สนับสนุนการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนได้ การส่งเสริมรายได้ โดยให้เลี้ยงปลาหับทิม ปลากระพง เลี้ยงไก่ไข่ และเลี้ยงปูดำ เพื่อเป็นการสร้างรายได้ และอยู่ควบคู่กับชุมชนท่องเที่ยวต่อไป...”

(TourBP0010, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

รวมทั้งนักท่องเที่ยวได้ให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว แต่ขาดประสิทธิภาพที่พร้อมให้บริการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคล้องจองดังคำกล่าวของ TourBP00013 มีความสำคัญไว้ดังนี้

“...ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว หรือจากภูมิปัญญาชาวบ้านยังขาดความพร้อมให้บริการ ซึ่งควรอยู่ในความพร้อมตลอดเวลา...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่เป็นสิ่งสำคัญสามารถให้แหล่งท่องเที่ยวมีการใช้บริการเพิ่มมากขึ้นในการช่วยเหลือให้ประชาชนมีรายได้ที่ดียิ่งขึ้น โอกาส พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่พร้อมให้บริการ ทั้งเรือประมงของชาวบ้าน และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ได้แก่ ชาขลุ่ย ยาสาหร่ายผมนาง ข้าวเกรียบโบราณ มาตุฆาตง (ขนมรังผึ้ง) ไข่กรอก (ไข่อ้วว) แບแปอูบิ (ขนมมัน) กรงนก และแกะสลักทั่วไป ที่พร้อมให้บริการ อีกทั้งสภาพอากาศ ที่สามารถล่องเรือได้อย่างต่อเนื่องแม้ในช่วงฤดูฝนก็ตาม จึงทำให้ได้เปรียบในการเปิดให้บริการ เนื่องจากป่าโกงกางอยู่ในเขตอ่าวปัตตานีจึงไม่มีคลื่น และมีปรากฏการณ์น้ำขึ้นน้ำลง แต่มีความชำนาญของประมงพื้นบ้านในการขับเรือ นอกจากนี้หน่วยงานได้สนับสนุนให้เลี้ยงปลาห้ำทิม ปลากระพง เลี้ยงไก่ไข่ และเลี้ยงปูดำ เพื่อเป็นการสร้างรายได้อีกทางหนึ่ง และอยู่ควบคู่กับชุมชนท่องเที่ยวบางปูต่อไป ทั้งนี้การเมือง หรือการเพิ่มขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกัน และสภาพอากาศ ไม่มีผลต่อการเลือกเข้ามาของนักท่องเที่ยว เพราะขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ของแต่ละพื้นที่ และโชควาสนา อีกทั้งให้ความสำคัญถึงผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาที่สืบทอดให้กัน ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กับชุมชนบางปู ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ที่ต่างกัน

อุปสรรค พบว่า ชุมชน ได้รับรายได้ที่อาจจะลดลงหรือไม่ต่อเนื่อง ซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วย ดังนี้ (1) ความรุนแรงในชายแดนใต้ เมื่อกล่าวถึงเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชายแดนใต้นั้นส่งผลต่อการสร้างรายได้อย่างแน่นอน แต่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวยังคงต้องดำเนินการบริการท่องเที่ยวต่อไป ซึ่งการสร้างแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อไปได้นั้น ต้องอย่าได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะทำให้การสร้างแหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถพัฒนาเปิดให้บริการที่สามารถสร้างรายได้กับประชาชน และชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นได้ อีกทั้งการบริโภคข่าวสารที่ปราศจากการวิเคราะห์ข้อมูล จึงเกิดความกลัวที่จะเดินทางเข้ามาสัมผัสถึงความสวยงามของธรรมชาติที่นี่ แต่ในพื้นที่บางปูนั้นไม่มีสถานการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น เพียงแต่ขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวเท่านั้นที่มองเห็นภาพรวมในชายแดนใต้ว่าเป็นพื้นที่ที่น่ากลัวจึงไม่กล้าเข้ามาสัมผัส (2) การเกิดแหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบันการเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวที่คล้ายกันเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้การทำงานก็ขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ ของแต่ละพื้นที่ ที่มีทิศทางปรับปรุงแก้ไขอย่างไรให้เป็นโอกาสกับชุมชนมากขึ้น (3) สภาพอากาศ ในช่วงฤดูฝนอาจส่งผลกระทบต่อรายได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะลดลง คิดว่าไม่สามารถล่องเรือได้ แต่ยังสามารถเข้ามาใช้บริการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง เพราะการล่องเรือนั้น เมื่อไหร่ฝนหยุดตกสามารถล่องเรือได้ทันที เนื่องจากป่าโกงกางอยู่ในเขตของอ่าวปัตตานีจึงไม่มีคลื่น แต่ในอ่าวไทยมีคลื่น และมีลม ซึ่งคนขับเรือมีความชำนาญในการขับเรือ และช่วงที่มีการใช้บริการมากที่สุด คือ ช่วงปิดเทอม และในช่วงวันหยุด (4) ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ในส่วนของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากกลุ่มชนท่องเที่ยวบางปูนั้นยังไม่มีความพร้อมให้อุดหนุนใช้บริการได้ เพราะว่า อุปกรณ์ ต้นทุนไม่มี

ซึ่งมีการจัดทำพวงกุญแจ เสื้อ และกระเป๋าต่าง ๆ โดยปักเขียนว่า I Love Bangpoo เพื่อเป็นสินค้าที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวได้เลือกอุดหนุนในอนาคต

3) ด้านสังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญา

ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรม เกี่ยวข้องกับทัศนคติของประชาชนในสังคม และค่านิยมที่มีรากฐานมาจากวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามช่วงเวลา พบว่าเนื่องด้วยตำบลบางปูเป็นพื้นที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ต้องมีขอบเขตในการกระทำต่อกิจกรรมบางอย่าง และการเข้ามาในชุมชนที่แตกต่างกัน ต้องปรับตัวให้เหมาะสม เคารพซึ่งกันและกัน อีกทั้งในชุมชนมีภูมิปัญญาด้านอาหาร สหรัยผมนาง มาดูฆาตง ด้านประมง การแทงปลา การจับปลา กุ้ง ปู ด้วยมือ ด้านศิลปะ การแกะสลัก การทำกรงนก เป็นต้น ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP01 กล่าวถึงความสำคัญของสังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไว้ดังนี้

“...เนื่องจากสังคมบางปูเป็นพื้นที่มุสลิมส่วนใหญ่ การเข้ามาในชุมชนที่หลากหลายวัฒนธรรม ต้องปรับตัวให้เหมาะสม เคารพซึ่งกันและกัน ในด้านภูมิปัญญาที่ใช้ควบคู่กับการท่องเที่ยว ด้านอาหาร สหรัยผมนาง ด้านประมง การแทงปลา การจับปลา กุ้ง ปู ด้วยมือ ด้านศิลปะ การแกะสลัก ด้านขนม มาดูฆาตง...”

(TourBP01, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

ในการบริการท่องเที่ยวในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันก็มีผลต่อการเข้ามาใช้บริการ เพราะเป็นวิถีที่อื่นก็อยากเห็นวิถีมุสลิมที่นี่ และมีการสนับสนุนอาหารโบราณ วิถีโบราณ เช่น การแต่งกาย เป็นต้น และขนมโบราณที่อยู่คู่กับชุมชนมาตลอด โดยสอดคล้องกับ TourBP03 ที่กล่าวว่า

“...วัฒนธรรมที่ต่างกันก็มีผล เพราะเป็นวิถีที่อื่นก็อยากจะเห็นวิถีมุสลิมที่นี่ว่าเป็นอย่างไร และด้านภาษานั้นไม่เป็นอุปสรรค ทั้งนี้ ยังมีการสนับสนุนอาหารโบราณ วิถีโบราณ เช่น การแต่งกาย เป็นต้น และขนมโบราณที่อยู่คู่กับชุมชนมาตลอดอีกด้วย...”

(TourBP03, สัมภาษณ์ 31 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ ภาษาอังกฤษไม่เป็นอุปสรรค เพราะส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะพาไกด์หรือเพื่อน ๆ ที่เป็นคนไทย มาด้วย มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเข้ามาใช้บริการบ้าง เช่น ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ อินเดีย อินโดนีเซีย เป็นต้น โดยสอดคล้องกับ TourBP04 ที่กล่าวว่า

“...ภาษาอังกฤษ ไม่เป็นอุปสรรคเพราะส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะพาไกด์หรือเพื่อน ๆ ที่เป็นคนไทยมาด้วยมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเข้ามาใช้บริการบ้าง เช่น ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ อินเดีย อินโดนีเซีย เป็นต้น ...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

อีกทั้งในชุมชนท่องเที่ยวบางปูได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ควบคู่กับกิจกรรม แต่หากนักท่องเที่ยวต้องการเข้าชม และสัมผัส ต้องพักโฮมสเตร์ ถึงจะสามารถพาไปชมดูภูมิปัญญาอย่างจุใจ เช่น ขนมโบราณ แกะสลัก การทำกรงนก กุ้งแห้ง เป็นต้น โดยสอดคล้องกับ TourBP05 ที่กล่าวว่า

“...มีการนำภูมิปัญญามาใช้ควบคู่ในการท่องเที่ยวแต่หากนักท่องเที่ยว ต้องการเข้าชม และสัมผัสต้องพักโฮมสเตร์ถึงจะสามารถพาไปชมดูภูมิปัญญาอย่างจุใจ เช่น ขนมโบราณ แกะสลัก การทำกรงนก กุ้งแห้ง เป็นต้น...”

(TourBP05, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

แต่การให้บริการในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษนั้นเป็นอุปสรรคแน่นอน ทั้งนี้ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะพาไกด์หรือเพื่อน ๆ ที่เป็นคนไทย มาด้วยจึงเป็นผลดีกับทั้งสองฝ่าย โดยสอดคล้องกับ TourBP07 ที่กล่าวว่า

“...ภาษาไม่เป็นอุปสรรคในการสื่อสารเป็นเพราะว่านักท่องเที่ยวมักจะมีคนมาด้วยจึงส่งผลดีกับทั้งสองฝ่ายแต่ถ้าความรู้ด้านภาษาอังกฤษนั้นกลุ่มไม่สามารถสื่อสารได้...”

(TourBP07, สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2561)

นอกจากนี้การสัมภาษณ์ผู้สนับสนุนมีความคิดเห็นว่า มีการสนับสนุนภูมิปัญญาให้อยู่คู่กับชุมชน ซึ่งภูมิปัญญาใน ชุมชนยังมีอยู่ แต่ไม่ได้บันทึกถึงรูปแบบ วิธีการทำให้เป็นรูปธรรม ให้เป็นที่จดจำ บางสิ่งก็ไม่ได้นำมาใช้ให้ลูกหลานได้สืบสานต่อไปแล้ว จึงไม่มีการนำมาใช้ในการท่องเที่ยวมากนัก เช่น การทำซัง เป็นต้น ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP008 กล่าวถึงความสำคัญของสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไว้ดังนี้

“...มีการสนับสนุนภูมิปัญญาให้อยู่คู่กับชุมชน ซึ่งภูมิปัญญาในชุมชนยังมีอยู่ แต่ไม่ได้บันทึกถึงรูปแบบ วิธีการทำให้เป็นรูปธรรม ให้เป็นที่จดจำ บางสิ่งก็ไม่ได้นำมาใช้ให้ลูกหลานได้สืบสานต่อไปแล้ว จึงไม่มีการนำมาใช้ในการท่องเที่ยวมากนัก เช่น การทำซัง เป็นต้น...”

(TourBP008, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2561)

อีกทั้งกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวยังขาดแคลนมัคคุเทศก์ในการไปอบรมด้านภาษา ทำให้ภาษาอังกฤษจึงเป็นอุปสรรคในการสื่อสาร เพราะว่าการบริการท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริม ไม่ใช่อาชีพหลักจึงไม่ค่อยสนใจมากนักสนับสนุนการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูต่อไป ได้สอดคล้องคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ดังนี้ โดยสอดคล้องกับ TourBP009 ที่กล่าวว่า

“...ยังขาดแคลนมัคคุเทศก์ในการไปอบรม ด้านภาษา ทำให้ภาษาอังกฤษจึงเป็นอุปสรรคในการสื่อสาร เพราะว่าการบริการท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริม ไม่ใช่อาชีพหลักจึงไม่ค่อยสนใจมากนัก...”

(TourBP009, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

รวมถึงนักท่องเที่ยวมีความเห็นทางสังคม ภูมิปัญญา พบว่า จากที่ได้มาสัมผัสก็ได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านในบริบทที่แตกต่างกัน คือ ได้รู้วิธีการหาหอยกัน การจับปลา และขนมพื้นบ้านที่อยู่คู่กับชุมชน เช่น ยำสาหร่ายผมนาง ขนมมาตุฆาตง ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP00013 กล่าวถึงความสำคัญของสังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไว้ดังนี้

“...จากที่ได้มาสัมผัสก็ได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านในบริบทที่แตกต่างกัน คือ ได้รู้วิธีการหาหอยกัน การจับปลา และขนมพื้นบ้าน ขนมมาตุฆาตง ที่อยู่คู่กับชุมชน...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญา มีความสำคัญที่ว่าเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนในการเสริมสร้างให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยว ที่มีกลิ่นอายความเป็นท้องถิ่น ความดั้งเดิมของชุมชนไว้ ซึ่งทัศนคติของประชาชนในสังคม และค่านิยมที่มีรากฐานมาจากวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ตำบลบางปูเป็นพื้นที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ ในการบริการท่องเที่ยวในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมีผลต่อการเข้ามาใช้บริการ เพราะเป็นวิถีที่อื่น ๆ อยากเห็นวิถีมุสลิมที่นี้ที่มีความแตกต่าง และแปลกใหม่ โอกาสพบว่า ปัจจุบันมีการสนับสนุนได้แก่ (1) วิถีโบราณ เช่น การแต่งกาย เป็นต้น (2) อาหารและขนมโบราณที่อยู่คู่กับชุมชนมาตลอด เช่น ยำสาหร่ายผมนาง ขนมมาตุฆาตง ขนมแบแปงูบี เป็นต้น (3) ประมงพื้นบ้าน เช่น การแทงปลา และการจับปลาด้วยมือ การหาหอยกัน เป็นต้น (4) งานฝีมือ เช่น การทำกรงนก การแกะสลัก เป็นต้น ซึ่งภูมิปัญญาเหล่านี้ได้นำมาใช้ควบคู่กับการท่องเที่ยว แต่หากนักท่องเที่ยวต้องการรับชม และสัมผัส ต้องพักโฮมสเตย์ ถึงสามารถรับชมภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง และเมื่อพูดถึงนักท่องเที่ยวแล้วชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเข้ามาใช้บริการ เช่น ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ อินเดีย อินโดนีเซีย เป็นต้น ซึ่งหากดูจากชุมชนท่องเที่ยวบางปูการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษอาจเป็นอุปสรรค แต่ส่วนใหญ่พนักงานไกด์หรือเพื่อน ๆ ที่เป็นคนไทยมาด้วยจึงเป็นผลดีกับทั้งสองฝ่าย ส่วนหน่วยงานสนับสนุนส่งเสริมการอนุรักษ์ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่คู่ชุมชนต่อไป และนักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์จากที่ได้มาสัมผัสถึงความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านบางปูในบริบทที่แตกต่างกัน คือ ได้รู้วิธีการหาหอยกัน การจับปลา และขนมพื้นบ้านที่อยู่คู่กับชุมชน เช่น ยำสาหร่ายผมนาง ขนมมาตุฆาตง เป็นต้น อุปสรรค พบว่า ขาดการบันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบ วิธีการทำให้เป็นรูปธรรม ให้ลูกหลานได้สืบสานต่อไป

4) ด้านเทคโนโลยี

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่ความรวดเร็วยังถูกจำกัดในการนำมาใช้ตามบริบทของพื้นที่ท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีเทคโนโลยีทางด้านเครือข่ายที่สามารถใช้ได้ และไม่มีการนำเทคโนโลยีอย่างอื่นเข้ามาใช้ เพราะยังขาดเยาวชนที่จะใช้เทคโนโลยี ซึ่งเทคโนโลยีทางด้านเครือข่ายเกิดผลดีอย่างแน่นอนที่จะทำให้ผู้คนได้รู้จักพื้นที่นี้มากยิ่งขึ้น ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP02 กล่าวถึงความสำคัญของเทคโนโลยีไว้ดังนี้

“...มีเทคโนโลยีทางด้านเครือข่ายที่สามารถใช้ได้ ซึ่งเกิดผลดีอย่างแน่นอนที่จะทำให้ผู้คนได้รู้จักพื้นที่นี้มากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังไม่พร้อมให้ใช้เทคโนโลยีอื่นๆ เพราะเยาวชนที่จะใช้เทคโนโลยีนั้นยังไม่มี...”

(TourBP02, สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2561)

จากการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีอีกมากมาย แต่ไม่มีผลเสียต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการนำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยสอดคล้องกับ TourBP04 ที่กล่าวว่า

“...ในพื้นที่ท่องเที่ยวมีสัญญาณเครือข่าย แต่ไม่มีไวไฟฟรี และการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีมากมายแต่ไม่มีผลเสียต่อความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการนำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่อย่างใด...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ เทคโนโลยีในการนำมาใช้ส่วนใหญ่จะเป็นของนักท่องเที่ยว เช่น โดรน เป็นต้น และเพื่อการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ท่องเที่ยว จึงไม่เป็นผลเสียต่อความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยสอดคล้องกับ TourBP06 ที่กล่าวว่า

“...เทคโนโลยีในการนำมาใช้ส่วนใหญ่จะเป็นของนักท่องเที่ยว เช่น โดรน เป็นต้น และเพื่อการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ท่องเที่ยว จึงไม่เป็นผลเสียต่อความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี...”

(TourBP06, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2561)

กระทั่งในพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยวบางปุมีสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าใช้งานได้ แต่ไม่มีบริการไวไฟฟรี ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพราะเทคโนโลยีไม่จำเป็นหรือพร้อมที่จะต้องนำมาใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แต่ถ้าหากเทคโนโลยีทางด้านเครือข่าย จะเกิดผลดีอย่างแน่นอนที่จะทำให้ผู้คนได้รู้จักพื้นที่บางปุมากยิ่งขึ้น โดยสอดคล้องกับ TourBP07 ที่กล่าวว่า

“...ในพื้นที่มีสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้ เพียงแต่ไม่มีไวไฟฟรี และไม่มีผลกระทบต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพราะเทคโนโลยีไม่จำเป็นต้องนำมาใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แต่ถ้าหากเทคโนโลยีทางด้านเครือข่าย จะเกิดผลดีอย่างแน่นอนที่จะทำให้ผู้คนได้รู้จักพื้นที่บางปุมากยิ่งขึ้น...”

(TourBP07, สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2561)

อีกทั้งเพื่อการอนุรักษ์ความดั้งเดิมไว้จึงไม่ได้สนับสนุนด้านการใช้เทคโนโลยีในแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว โดยสอดคล้องกับ TourBP009 ที่กล่าวว่า

“...เพื่ออนุรักษ์ความดั้งเดิมไว้จึงไม่ได้สนับสนุนด้านการใช้เทคโนโลยีในแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว...”

(TourBP009, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้สนับสนุน มีความคิดเห็นว่า พื้นที่ท่องเที่ยวไม่ได้กว้างใหญ่ และซับซ้อน จึงไม่ได้สนับสนุนด้านการใช้เทคโนโลยีในแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP0011 กล่าวถึงความสำคัญของเทคโนโลยีไว้ดังนี้

“...ด้านเทคโนโลยีไม่มีการสนับสนุนด้านนี้เพราะพื้นที่ไม่ได้กว้างใหญ่และซับซ้อนจึงไม่ได้สนับสนุนด้านการใช้เทคโนโลยีในแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว...”

(TourBP0011, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2561)

ในการนี้นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่า ด้านเทคโนโลยีไม่มีการยกมาใช้ต่อการพัฒนาควบคู่กับการท่องเที่ยวแต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP00012 กล่าวถึงความสำคัญของเทคโนโลยีไว้ดังนี้

“...เทคโนโลยีที่นำมาใช้ยังไม่มีแต่เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเท่านั้นที่ได้ใช้...”

(TourBP00012, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2561)

ทั้งนี้ มีเพียงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้ และอย่างอื่นนอกเหนือจากนี้ไม่พบเห็นการนำเทคโนโลยีใด ๆ มาประกอบใช้ในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP00013 ที่กล่าวว่า

“...มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้ และอย่างอื่นนอกเหนือจากนี้ไม่มีการนำเทคโนโลยีใด ๆ มาใช้ในแหล่งท่องเที่ยว...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยี เป็นสิ่งที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวทันสมัยขึ้น ทั้งนี้การผันแปรของเทคโนโลยีในปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่ความรวดเร็วยังถูกจำกัดในการนำมาใช้ แต่ก็ขึ้นกับบริบทแวดล้อมของชุมชนที่ควรนำไปให้เหมาะสม ซึ่งการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ท่องเที่ยวดั้งเดิมไว้ จึงไม่เป็นผลเสียต่อความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี โอกาส พบว่า มีเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว คือ สัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในพื้นที่มีสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้ ซึ่งเทคโนโลยีทางด้านเครือข่ายส่งผลต่อกว้างขวางที่จะทำให้ผู้คนได้รู้จักชุมชนบางปู โดยการเช็คอิน แชรข้อมูลจากการมาใช้บริการให้รู้จักพื้นที่นั้นมากยิ่งขึ้น อีกทั้งหน่วยงานพูดเสียงเดียวกันว่า พื้นที่ท่องเที่ยวไม่ได้กว้างใหญ่ และซับซ้อน จึงควรอนุรักษ์ความดั้งเดิมไว้ ทำให้ไม่สนับสนุนด้านการใช้เทคโนโลยีในแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวได้รับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้ และอย่างอื่นนอกเหนือจากนี้ไม่พบเห็นเทคโนโลยีใด ๆ นำไปใช้ในแหล่งท่องเที่ยว

5) ด้านสภาพแวดล้อม

สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพ และชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น สิ่งแวดล้อมนั้น ๆ อยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ มีความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์ต่อกันเป็นลูกโซ่ เมื่อทำลายสิ่งแวดล้อมหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมจะมีลักษณะที่ทนทานกับการถูกรบกวนที่ต่างกัน พบว่า การเข้ามาท่องเที่ยวต้องไม่ทิ้งขยะ และแต่งกายให้เข้ากับชุมชน ไม่ส่งเสียงดังส่วนข้อตกลงในการลงเรือ คือ ห้ามนำอาหารลงเรือ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมในป่าชายเลนจากการทิ้งขยะ ห้ามทิ้งขวดน้ำที่พาลงไป ห้ามทำลายป่า ห้ามจับไม้ระหว่างล่องเรือ รากอากาศไม่ให้จับ เพราะจะติดแล้วไปโดนคนข้างหลัง ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP01 กล่าวถึงนัยสำคัญของสภาพแวดล้อมไว้ดังนี้

“...การเข้ามาท่องเที่ยวต้องไม่ทิ้งขยะ และแต่งกายให้เข้ากับชุมชน ไม่ส่งเสียงดัง และมีกฎในการลงเรือ คือ ห้ามนำอาหารลงไป ห้ามทิ้งขวดน้ำที่พาลงไป ห้ามจับไม้ระหว่างล่องเรือ รากอากาศไม่ให้จับ เพราะจะติดแล้วไปโดนคนข้างหลัง...”

(TourBP01, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

แต่ได้มีการสร้างเพิ่มเติม เช่น แครจุดชมวิวนนเกาะ หอ่งน้ำ ท่าเรือ เพราะจะพยายามไม่สร้างมากเพื่อรักษาแบบดั้งเดิมไว้ โดยสอดคล้องกับ TourBP02 ที่กล่าวว่า

“...ป่าชายเลนและพื้นที่ท่องเที่ยวจากอดีตจนถึงปัจจุบันไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก จะมีเพิ่มเติมเล็กน้อย เช่น แครจุดชมวิวนนเกาะ เพราะจะพยายามไม่สร้างมากเพื่อรักษาแบบดั้งเดิมไว้...”

(TourBP02, สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2561)

ยังมีการห้ามนำอาหารลงเรือ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมในป่าชายเลน และพื้นที่ท่องเที่ยวขาดความสะอาด แต่ยังคงมีความสวยงามอยู่ และต้องรักษาความสวยงามอยู่เสมอ ซึ่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากมายนัก แต่กลับทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยสอดคล้องกับ TourBP03 ที่กล่าวว่า

“...การห้ามนำอาหารลงเรือ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมในป่าชายเลน และพื้นที่ท่องเที่ยวขาดความสะอาด แต่ยังคงมีความสวยงามอยู่ และต้องรักษาความสวยงามอยู่เสมอ ซึ่งตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบันไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากมายนัก แต่กลับทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น...”

(TourBP03, สัมภาษณ์ 31 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ แหล่งท่องเที่ยวในอดีตกับปัจจุบันมีความต่างกัน คือ มีการเพิ่มหอ่งน้ำ ท่าเรือ และมีหลักเกณฑ์ในการอนุรักษ์ 1) ห้ามทำลายป่า 2) ห้ามทิ้งขยะ อีกทั้งต้องตรวจดูก่อน ถึงความคงทนว่ายังสามารถใช้ได้หรือไม่ เพราะยังไม่มีการซ่อมแซม โดยสอดคล้องกับ TourBP04 ที่กล่าวว่า

“...แหล่งท่องเที่ยวในอดีตกับปัจจุบันมีความแตกต่างกัน คือ มีการเพิ่ม
ห้องน้ำ ทำเรือ และมีกฎข้อบังคับในการอนุรักษ์ 1) ห้ามทำลายป่า 2) ห้าม
ทิ้งขยะ อีกทั้งต้องตรวจดูก่อน ถึงความคงทนว่ายังสามารถใช้ได้หรือไม่
เพราะยังไม่มีการซ่อมแซม...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

รวมทั้งแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวในอดีตมีการตัดไม้เพื่อเป็นถ่าน แต่ปัจจุบันนี้ไม่ตัดแล้ว
และประชาชนจะคอยเป็นหูเป็นตาซึ่งกันและกัน โดยสอดคล้องกับ TourBP05 ที่กล่าวว่า

“...แหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวในอดีตมีการตัดไม้เพื่อเป็นถ่าน แต่ปัจจุบันนี้ไม่ตัด
แล้ว เพราะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาอาจทำให้ได้เห็น...”

(TourBP05, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

อีกทั้งพื้นที่ท่องเที่ยวไม่มีความสะอาด เพราะเด็ก ๆ เมื่อเข้าไปเล่นในพื้นที่ท่องเที่ยว
แล้ว จะทิ้งขยะ และกลุ่มเองก็ไม่ทันที่จะดูแลความสะอาดตลอดเวลา และในด้านภูมิทัศน์ ต้องพัฒนา
ทางเดิน ทางเข้า และไม้กั้นรอบ ๆ ที่มีความทรุดโทรมอย่างมาก ซึ่งความคงทน สวยงาม ของภูมิทัศน์
ยังไม่ดีพอ โดยสอดคล้องกับ TourBP07 ที่กล่าวว่า

“...แหล่งท่องเที่ยวไม่มีความสะอาด เพราะเด็ก ๆ เมื่อเข้าไปเล่นในพื้นที่
ท่องเที่ยวแล้วจะทิ้งขยะ และกลุ่มเองก็ไม่ทันที่จะดูแลความสะอาดตลอด
เวลา และในด้านภูมิทัศน์ ต้องพัฒนาทางเดินทางเข้าไปในศูนย์เรียนรู้ และ
ไม้กั้นรอบ ๆ มีความทรุดโทรมมาก...”

(TourBP07, สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2561)

นอกจากนี้การสัมภาษณ์ผู้สนับสนุนมีความคิดเห็นว่า ส่งเสริมอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากร
และสิ่งแวดล้อม โดยให้ช่วยกันสอดส่อง รักษาป่าโกงกางไม่ให้นำไปตัดไม้เป็นถ่านอีก และกระตุ้นให้มี
ความสะอาดในพื้นที่ท่องเที่ยว และชุมชน ให้ดูสวยงามในการเป็นเจ้าบ้าน ต้อนรับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้
ขาดการร่วมแรงจากชาวบ้านในการรักษาความสะอาด ซึ่งเชื่อมโยงสอดคล้องกับ TourBP008
กล่าวถึงนัยสำคัญของสภาพแวดล้อมไว้ดังนี้

“...ส่งเสริมอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม โดยการทำกีดกันรอบๆ
อ่าว เพื่อยกดินทรายไม่ให้ชาวบ้านถมดินสร้างอาณาเขต เป็นของตัวเอง
เพิ่ม และช่วยกันสอดส่อง รักษาป่าโกงกางไม่ให้นำไปตัดไม้เป็นถ่านอีก
และการส่งเสริมความสะอาดในพื้นที่ท่องเที่ยว และชุมชน ให้ดูสวยงามใน
การเป็นเจ้าบ้าน ต้อนรับนักท่องเที่ยว แต่ยังคงขาดความร่วมมือจากชาวบ้าน
ในการรักษาความสะอาด...”

(TourBP008, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2561)

ทั้งนี้ ได้ให้ความรู้แก่ชาวประมงเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์น้ำ โดยให้ประชาชนช่วยกัน เป็นหูเป็นตาตนเอง และประชาชนก็จะมีรายได้จากการจับปลา กุ้ง ปู ในการนำมาขายให้กับ นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP0010 ที่กล่าวว่า

“...มีการสนับสนุนในการอนุรักษ์โดยการให้ประชาชนที่ทำประมงเรียกประชุมร่วมกันและให้ความรู้หากไม่มีปลาหรือสัตว์น้ำอื่น ๆ นักท่องเที่ยวก็จะมีรายได้และประชาชนก็ไม่มีให้จับได้ต่อเนื่องและที่สำคัญประชาชนก็จะมีรายได้จากการจับปลา กุ้ง ปู ในการนำมาขายให้กับนักท่องเที่ยวได้ก็จึงทำให้เดี๋ยวนี้ไม่ต้องใช้เจ้าหน้าที่แต่ประชาชนจะช่วยกันเป็นหูเป็นตาตนเอง...”

(TourBP0010, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

รวมถึงได้มีการกำหนดกฎระเบียบในแหล่งท่องเที่ยว คือ ห้ามทิ้งขยะ เพราะจะทำลายธรรมชาติที่สวยงาม และยังไม่ค่อยมีความสะอาด โดยสอดคล้องกับ TourBP00012 ที่กล่าวว่า

“...ในแหล่งท่องเที่ยวมีกฎระเบียบห้ามทิ้งขยะ เพราะจะทำลายธรรมชาติที่สวยงาม และยังไม่ค่อยมีความสะอาด...”

(TourBP00012, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2561)

อีกทั้งนักท่องเที่ยวมีความเห็นต่อสภาพแวดล้อม แต่จากที่ได้สังเกตเห็นว่า ระหว่างทางเดินมีหญ้าที่สูงมาก ทางข้ามที่เป็นสะพานรู้สึกไม่ปลอดภัย จึงอยากให้มีการถางหญ้า ปรับปรุงซ่อมแซมให้ปลอดภัยมากกว่านี้ อีกทั้งสภาพแวดล้อมไม่ค่อยมีความสะอาด ขาดถังขยะในแต่ละจุดที่ชัดเจน และสถานที่ถ่ายรูปรูปร่างน้อยไม่มีความหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP00013 กล่าวถึงนัยสำคัญของสภาพแวดล้อมไว้ดังนี้

“...ระหว่างทางเดินมีหญ้าที่สูงมาก ทางข้ามที่เป็นสะพานรู้สึกไม่ปลอดภัย จึงอยากให้มีการถางหญ้า ปรับปรุงซ่อมแซมให้ปลอดภัยมากกว่านี้ อีกทั้งสภาพแวดล้อมไม่ค่อยมีความสะอาด ขาดถังขยะในแต่ละจุดที่ชัดเจน และสถานที่ถ่ายรูปร่างน้อยไม่มีความหลากหลาย...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการรู้สึกประทับใจ สวยงาม ดึงดูดใจ จึงได้กลับไปเล่าต่อ ๆ กัน จนอยากกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพ และชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น โอกาส พบว่า ความแตกต่างจากอดีตจนถึงปัจจุบัน แหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวในอดีตมีการตัดไม้ป่าโกงกางเพื่อเป็นถ่าน แต่ปัจจุบันนี้ป่าชายเลนได้เป็นเขตสงวนจึงไม่สามารถตัดไม้เป็นถ่านได้อีก และให้ประชาชนคอยเป็นหูเป็นตาซึ่งกันและกัน เพื่อการอนุรักษ์ และป้องกันการแอบลักลอบตัดไม้ แต่มีการสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีการสร้างเพิ่มเติม เช่น แครกจุดชมวิวนนเคาะ ในแหล่งท่องเที่ยวสร้างห้องน้ำ ทำเรือ จุดถ่ายรูป ทั้งนี้การสร้างสิ่งต่าง ๆ

บนเขตป่าสงวนสามารถทำได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ และต้องสร้างด้วยไม้ หรือสร้างด้วย
 อย่งอื่นได้ แต่ต้องไม่ใหญ่เกินไป ที่สำคัญไม่สามารถสร้างหลายอย่างได้เพื่อรักษาความดั้งเดิมไว้
 นอกจากนี้ยังได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงาน (1) ให้อนุรักษ์พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ และสิ่งแวดล้อม โดย
 ช่วยกันสอดส่อง รักษาป่าโกงกางไม้ให้น้ำไปตัดไม้เป็นถ่านอีก (2) ให้ความรู้แก่ชาวประมงเกี่ยวกับการ
 อนุรักษ์สัตว์น้ำ โดยให้ประชาชนช่วยกันเป็นหูเป็นตาตัวเอง เพราะหากขาดพันธุ์สัตว์น้ำ ประชาชนไม่
 มีรายได้จากการจับปลา กุ้ง ปู ในการนำมาขายให้กับนักท่องเที่ยวได้ (3) การส่งเสริมความสะอาดใน
 พื้นที่ท่องเที่ยว และชุมชน ให้ดูสวยงามในการเป็นเจ้าบ้าน ต้อนรับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้จากผู้ใช้บริการ
 ในแหล่งท่องเที่ยวได้รับทราบถึงกฎระเบียบ คือ ห้ามทิ้งขยะ เพราะจะทำลายธรรมชาติที่สวยงาม
 อุปสรรค พบว่า ระหว่างทางเดินมีหญ้าที่สูง ทางข้ามเป็นสะพานมีความเสื่อมโทรมรู้สึกไม่ปลอดภัย
 จึงควรให้มีการถางหญ้า ปรับปรุงซ่อมแซมให้ปลอดภัยมากกว่านี้ และสภาพแวดล้อมขาดความ
 สะอาด ขาดถังขยะในแต่ละจุดที่ชัดเจน รวมทั้งยังขาดความร่วมมือจากประชาชนในการรักษาความ
 สะอาด

6) ด้านสื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นแหล่งความรู้ ความคิด ที่นำไปสู่การกระตุ้นให้คนมีแนวความคิด มี
 พฤติกรรมในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวางได้ อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสื่อ
 ออนไลน์ต่าง ๆ พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีการนำเสนอผ่าน กาท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ที่เป็น
 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดปัตตานี ซึ่งมี 11 ชุมชน มีการนำเสนอผ่านกิจกรรมอื่น ๆ แต่ของ
 ชุมชนโดยตรงนั้นยังมีน้อย ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP01 กล่าวถึงความสำคัญของสื่อมวลชนไว้ดังนี้

“...การมีสื่อทำให้คนได้รู้จักชุมชนท่องเที่ยวบางปูมากยิ่งขึ้น ข้อมูลการ
 ท่องเที่ยวนั้นมีการนำเสนอผ่าน CBT ที่เป็นของ 11 ชุมชน แต่ของชุมชน
 ท่องเที่ยวบางปูโดยตรงนั้นยังมีน้อย...”

(TourBP01, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ ทางกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูไม่ค่อยนิยมเล่นโซเชียล จึงไม่สามารถนำเสนอ
 พื้นที่ท่องเที่ยวได้มากนัก แต่ยังมีคนขับเรือที่เป็นเยาวชนสามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้บ้าง โดย
 สอดคล้องกับ TourBP02 ที่กล่าวว่า

“...ไม่ค่อยนิยมเล่นโซเชียล จึงไม่สามารถนำเสนอพื้นที่มากนัก แต่ก็มีคนขับ
 เรือที่เป็นเยาวชนสามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้...”

(TourBP02, สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2561)

อีกทั้งมีการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพื้นที่ท่องเที่ยวบางปู 2 ช่องทาง ได้แก่ ทาง
 ออนไลน์ ได้แก่ ทางเฟซบุ๊ก ยูทูป และทางออฟไลน์ ได้แก่ ทางแผ่นพับ ส่วนสื่อมวลชนก็มีการนำเสนอ
 อยู่บ้าง แต่ไม่ค่อยมีมากนัก ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP03 ที่กล่าวว่า

“...มีการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวพื้นที่ท่องเที่ยวบางปู 2 ช่องทาง ได้แก่ ทางออนไลน์ คือ เฟสบุ๊ก ยูทูป และทางออฟไลน์ คือ แผ่นพับ ส่วนสื่อมวลชนก็มีการนำเสนออยู่บ้างแต่ไม่ค่อยมีมากนัก...”

(TourBP03, สัมภาษณ์ 31 ตุลาคม 2561)

รวมถึงการมีเทคโนโลยีที่มีความสำคัญอย่างมากในการสื่อสารโดยเฉพาะการนำเสนอข่าวสารการท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร แต่ยังไม่มาก และผ่านทางอินเทอร์เน็ตก็น้อย เพราะทางคณะกรรมการกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโส ในส่วนสื่อภายนอกได้นำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวทั้งทางอินเทอร์เน็ต และทางโทรทัศน์ ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP06 ที่กล่าวว่า

“...กลุ่มไม่ค่อยใช้อินเทอร์เน็ตในการนำเสนอข่าวสารการท่องเที่ยว และมีเฉพาะบางคนเท่านั้นที่ใช้ และบางคนที่ไม่อยากใช้เพราะเป็นผู้อาวุโสจึงไม่สนใจด้านนี้ ส่วนสื่อภายนอกได้เสนอข้อมูลการท่องเที่ยวในอินเทอร์เน็ต และทางโทรทัศน์...”

(TourBP06, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ สื่อมีบทบาทในการนำเสนอข่าวสารการท่องเที่ยวผ่านทางโทรทัศน์ และเครือข่ายออนไลน์ ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP07 ที่กล่าวว่า

“...สื่อมีบทบาทในการนำเสนอข่าวสารการท่องเที่ยวผ่านทางโทรทัศน์ และเครือข่ายออนไลน์...”

(TourBP07, สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2561)

แต่หน่วยงานยังประชาสัมพันธ์ไม่มากนัก โดยจะให้กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวประชาสัมพันธ์ด้วยตนเอง แต่การขอความช่วยเหลือสามารถทำเรื่องให้การสนับสนุนกับหน่วยงานได้ ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP008 ที่กล่าวว่า

“...หน่วยงานไม่ได้ประชาสัมพันธ์มากนัก เพราะจะให้กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวประชาสัมพันธ์ด้วยตนเอง แต่ถ้าต้องการความช่วยเหลือ สามารถทำเรื่องร้องขอการสนับสนุนกับหน่วยงานได้...”

(TourBP008, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2561)

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้สนับสนุนมีความคิดเห็นว่า มีการสนับสนุนการท่องเที่ยวบางปู โดยการนำเสนอผ่านในเวทีการประชุมต่าง ๆ ว่าบางปูมีอะไรดี และอีกช่องทางหนึ่งคือ มีการนำเสนอผ่านสื่อวิทยุชุมชน ที่สถานี มัสยิดตะนาวรินทร์โอ ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP009 กล่าวถึงความสำคัญของสื่อมวลชนไว้ดังนี้

“...มีการสนับสนุนการท่องเที่ยวบางปู โดยการนำเสนอผ่านในเวทีการประชุมต่าง ๆ ว่าบางปูมีอะไรดี และอีกช่องทางหนึ่ง คือ มีการนำเสนอผ่านสื่อวิทยุชุมชนที่สถานีมีสียิตตะอาวุนเรติโอ...”

(TourBP009, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

ในการนี้นักท่องเที่ยวให้ความเห็นที่รับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนบางปูนี้ จากปากต่อปากชาวบ้าน เพื่อน ๆ ที่ได้ไปเที่ยวมาแล้ว และจากการประชาสัมพันธ์ในเฟสบุ๊คเพิ่มเติม แต่การนำเสนอผ่านสื่อไม่ค่อยดึงดูดมากนัก ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP00012 กล่าวถึงความสำคัญของสื่อมวลชนไว้ดังนี้

“...ได้รับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนบางปูนี้ จากปากต่อปาก และจากการประชาสัมพันธ์ในเฟสบุ๊ค และจากเพื่อน ๆ ที่ได้ไปเที่ยวมาแล้ว แต่การนำเสนอผ่านสื่อไม่ค่อยดึงดูดมากนัก...”

(TourBP00012, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2561)

รวมทั้งการได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากปากต่อปากของชาวบ้านหรือจากการแนะนำของเพื่อน ๆ พร้อมกับการสืบค้นข้อมูลในอินเทอร์เน็ต ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP00013 ที่กล่าวว่า

“...การได้รับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวจากปากต่อปากของชาวบ้านหรือเพื่อน ๆ และได้ค้นหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบางปูในอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติม...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ที่กล่าวสามารถสรุปว่า ปัจจัยด้านสื่อมวลชน เป็นสิ่งสำคัญต่อการแพร่ขยายข้อมูลข่าวสารในการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมากขึ้น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ โอกาส พบว่า ทางชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารมายาวนานแล้ว ซึ่งในการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยวบางปูได้ 2 ช่องทาง คือ ทางออนไลน์ ได้แก่ ทางเฟสบุ๊ค ยูทูป และทางออฟไลน์ ได้แก่ แผ่นพับ ส่วนทางด้านสื่อมวลชนมีการนำเสนอผ่านทางโทรทัศน์ และเครือข่ายออนไลน์ต่าง ๆ แต่การนำเสนอได้ไม่มากนัก ทั้งยังได้รับการสนับสนุนการท่องเที่ยวบางปูจากหน่วยงาน โดยการนำเสนอผ่านในเวทีการประชุมต่าง ๆ ส่วนอีกช่องทางหนึ่ง คือ การนำเสนอผ่านสื่อวิทยุชุมชน ที่สถานีมีสียิตตะอาวุนเรติโอ นอกจากนี้ผู้ใช้บริการได้รับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวบางปู จากปากต่อปากชาวบ้าน เพื่อน ๆ และจากการประชาสัมพันธ์ในเฟสบุ๊ค ยูทูป พร้อมกับการสืบค้นข้อมูลในอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติม อุปสรรค พบว่า การนำเสนอผ่านสื่อไม่ค่อยมีความดึงดูด รวมทั้งคณะกรรมการกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโส และไม่มีงบประมาณในการจ้างประชาชนในชุมชนให้ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว จึงขาดการนำเสนอที่หลากหลายรูปแบบ

ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู

กระบวนการที่สำคัญเพื่อให้เกิดแบบแผนในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานได้อย่างมีคุณภาพ ประกอบด้วย 7 กระบวนการ ดังนี้

3.1 กระบวนการวางแผน

กระบวนการที่กำหนดวัตถุประสงค์ การวางแผนเค้าโครง และกำหนดสิ่งที่จะกระทำก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานมีการจัดการวางแผนให้เหมาะสมกับชุมชน พบว่าการวางแผนก็เพื่อให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จบรรลุจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ ซึ่งมีจุดประสงค์คือ นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการต้องแจ้งจำนวนคนให้ชัดเจนเพื่อให้การบริการมีความพร้อมต่อการรับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้มีการตั้งกฎเกณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีกฎระเบียบในการเข้ามาใช้บริการ เพื่อการอนุรักษ์ และเคารพวัฒนธรรมที่ได้แตกต่างกันซึ่งกันและกัน ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP01 กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ดังนี้

“...มีการวางแผน เช่น นักท่องเที่ยวต้องการมาเที่ยวจำนวนเท่านี้ ต้องใช้เรือกี่ลำ ในจำนวนที่แจ้งเด็กหรือผู้ใหญ่ ถึงจะจัดเรือได้ถูกต้อง และจะบรรยายถึงการบริการเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวทั้งนี้มีกฎระเบียบในการเข้ามาใช้บริการในชุมชนท่องเที่ยวบางปูซึ่งดูได้จากแผนพับที่ให้ไว้...”

(TourBP01, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ การเปิดบริการเพื่อให้สามารถเป็นรายได้ให้กับประชาชนในชุมชน หมายถึง เมื่อเป็นชุมชนท่องเที่ยวบางปู จะเกิดผลประโยชน์กับคนในชุมชน และชุมชนได้เป็นที่รู้จักกว้างมากขึ้น ยังได้สอดคล้องกับ TourBP03 ที่กล่าวไว้ว่า

“...การเปิดบริการเพื่อให้สามารถสร้างโอกาส รายได้ให้กับประชาชน และสร้างชื่อเสียงให้ชุมชนได้เป็นที่รู้จักกว้างมากขึ้น...”

(TourBP03, สัมภาษณ์ 31 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ยังต้องมีการวางแผนวางผังเพื่อให้ทราบถึงสิ่งที่จะต้องซ่อมแซมต่อเติม ซึ่งแผนการของบประมาณในการพัฒนาจะมีทุกปี แต่แต่ละปีจะไม่เหมือนกัน แต่เนื่องจากปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานภาครัฐบ่อยครั้ง การสนับสนุนจึงไม่ต่อเนื่อง ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP04 ที่กล่าวว่า

“...วางแผนการทำงาน เพื่อทราบถึงสิ่งที่จะต้องซ่อมแซม ต่อเติมแผนการของบประมาณในการพัฒนา ซึ่งแผนจะมีทุก ๆ ปี แต่แต่ละปีจะไม่เหมือนกัน แต่เนื่องจากปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานภาครัฐบ่อยครั้ง การสนับสนุนจึงไม่ต่อเนื่อง...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

อีกทั้งการเปิดให้บริการเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง เมื่อคนมาท่องเที่ยวได้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับความสำคัญของป่าโกงกางให้เกิดความรู้สึกร่วมในการอนุรักษ์ และที่สำคัญเป็นการป้องกันชาวบ้านแอบลอบตัดไม้ เมื่อเห็นนักท่องเที่ยวเข้าไปชมป่าโกงกางก็จะรู้สึกว่าคุณอื่นจะเห็นไปด้วย ยังสอดคล้องกับ TourBP05 ที่กล่าวไว้ว่า

“...การบริการเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อคนมาท่องเที่ยวได้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับป่าโกงกางให้เกิดความรู้สึกร่วมในการอนุรักษ์ และที่สำคัญเป็นการป้องกันชาวบ้านแอบลักลอบตัดไม้ เมื่อเห็นนักท่องเที่ยวเข้าไปชมป่าโกงกางก็จะรู้สึกว่าคุณอื่นจะเห็นไปด้วย ...”

(TourBP05, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

นอกจากนี้หน่วยงานมีการวางแผน พบว่า เมื่อมีงบประมาณ ลงมาให้ ก็เรียกประชุม ว่าอยากให้อะไรช่วยเหลืออย่างไร เช่น อยากได้เรือ อยากเลี้ยงปลา อยากเลี้ยงปู แต่ต้องทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมในชุมชน ซึ่งเชื่อมโยงกับ TourBP008 ที่กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ดังนี้

“...มีการวางแผน เมื่อมีงบประมาณลงมาให้ ก็เรียกประชุม ว่าอยากได้แบบไหน เช่น อยากได้เรือ อยากเลี้ยงปลา อยากเลี้ยงปู แต่ต้องทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมในชุมชน...”

(TourBP008, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

ทั้งนี้ บางครั้งอาจจะให้ทำเรื่องร้องขอความช่วยเหลือมาก่อน เพราะหน่วยงานจะสนับสนุนเป็นงบประมาณ หรือการร้องขอให้นำไปจัดตั้ง ซ่อมแซม อุปกรณ์ต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ตามการร้องขอของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูที่เหมาะสม ยังได้สอดคล้องกับ TourBP009 ที่กล่าวไว้ว่า

“...การสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวได้ทุกเมื่อ เมื่อต้องการให้ความช่วยเหลือ เพราะหน่วยงานจะสนับสนุนเป็นงบประมาณ หรือการร้องขอให้นำไปจัดตั้ง ซ่อมแซม อุปกรณ์ต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ตามการร้องขอของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูที่เหมาะสม...”

(TourBP009, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2561)

อีกทั้งบางครั้งเมื่อมีงบประมาณก็จะลงไปสอบถามถึงความต้องการที่จะพัฒนาด้านภูมิทัศน์ได้อย่างไรบ้าง เพื่อให้ตอบโจทย์กับชุมชนมากที่สุด ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP0010 ที่กล่าวไว้ว่า

“...เมื่อมีงบประมาณก็จะลงไปสอบถามถึงความต้องการที่จะพัฒนาด้านภูมิทัศน์ได้อย่างไรบ้าง เพื่อให้ตอบโจทย์กับชุมชนมากที่สุด...”

(TourBP0010, สัมภาษณ์ 26 ธันวาคม 2561)

จากผู้ให้บริการที่กล่าวถึงการเข้ามาใช้บริการ พบว่า การมาท่องเที่ยวก็เพื่อพักผ่อน และได้พบเจอกับประสบการณ์ใหม่ ๆ หรือสิ่งที่เกิดความต่างไปกับที่อื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP00012 กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ดังนี้

“...การมาท่องเที่ยวก็เพื่อพักผ่อน และได้พบเจอกับประสบการณ์ใหม่ ๆ หรือ สิ่งที่แตกต่างกันที่อื่น ๆ...”

(TourBP00012, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2561)

พร้อมทั้งเรียนรู้ระบบนิเวศน์ที่อุดมสมบูรณ์ จากการอนุรักษ์ของชาวบ้านในพื้นที่ ยังคล้องจองกับ TourBP00013 ได้กล่าวไว้ว่า

“...การมาท่องเที่ยวก็เพื่อพักผ่อน และเรียนรู้ระบบนิเวศน์ที่อุดมสมบูรณ์ จากการอนุรักษ์ของชาวบ้านในพื้นที่...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์พอสรุปได้ว่า การวางแผนก็เพื่อให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จ บรรลุจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ 1) การเปิดให้บริการเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งความสำคัญของป่าโกงกางที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ในการอนุรักษ์ร่วม ทั้งยังมีใจร่วมในการอนุรักษ์ และที่สำคัญป้องกันชาวบ้านแอบลักลอบตัดไม้ 2) การเปิดบริการเพื่อให้สามารถเป็นรายได้ให้กับประชาชนในชุมชน การเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยว จะเกิดผลประโยชน์กับคนในชุมชน และชุมชนบางปูได้เป็นที่รู้จักกว้างมากขึ้น และ 3) การตั้งกฎเกณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีกฎระเบียบในการเข้ามาใช้บริการ เพื่อการอนุรักษ์ และเคารพวัฒนธรรมที่แตกต่างกันซึ่งกันและกัน ทั้งนี้หน่วยงานมีการประชุม วางแผน เกี่ยวกับงบประมาณที่ได้รับมา ให้สามารถช่วยเหลือสนับสนุนชุมชน เช่น อยากรได้เรือ อยากรเลี้ยงปลา อยากรเลี้ยงปู ซึ่งสิ่งที่สนับสนุนต้องเป็นสิ่งที่สามารถเกิดผลประโยชน์ที่เป็นส่วนรวมในชุมชน หรือลงไปสอบถามถึงความอยากที่จะต้องการพัฒนาด้าน ภูมิทัศน์ เพื่อให้ตอบโจทย์กับชุมชนมากที่สุด และให้ทำเรื่องร้องขอให้ความอนุเคราะห์โดยตรง นอกจากนี้ผู้ให้บริการได้มาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน และได้พบเจอกับประสบการณ์ใหม่ ๆ หรือสิ่งที่แตกต่างจากที่อื่น ๆ และเรียนรู้ระบบนิเวศน์ที่อุดมสมบูรณ์ จากการอนุรักษ์ของชาวบ้านในพื้นที่ อีกทั้งการวางแผนการทำงาน เพื่อทราบถึงสิ่งที่ต้องซ่อมแซม ต่อเติม ในการของงบประมาณในการพัฒนา ซึ่งแผนจะมีทุก ๆ ปี แต่แต่ละปีจะขอไม่เหมือนกัน แต่เนื่องจากปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานภาครัฐบ่อยครั้ง ทำให้ได้รับการสนับสนุนที่ไม่ต่อเนื่องกัน

3.2 กระบวนการตัดสินใจ

เป็นการแสดงความคิดเห็น ระดมความคิด รวมทั้งการเลือกทางใดทางหนึ่งอย่างมีส่วนร่วม จากหลาย ๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณา หรือประเมินอย่างดีแล้วว่า เป็นทางเลือกให้บรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า บางปู เป็นพื้นที่ที่อยู่ริมขอบอ่าวปัตตานี ที่รายล้อมด้วยป่าชายเลนที่มีระบบนิเวศน์ที่สมบูรณ์ และสมดุล เป็นแหล่งทำมาหากินของชาวบ้านในชุมชน ที่มีจิตสำนึก ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีคุณค่าทั้งทางตา ทางกาย และทางใจ ซึ่งหมายรวมถึงน้ำใจของความเป็น

ตัวตนของคนบางปูที่มีอัตลักษณ์เฉพาะประชนจะเป็นคนตัดสินใจสรุปความเห็นส่วนใหญ่จากมติที่ประชุม เพื่อให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP01 กล่าวถึงความสำคัญของการตัดสินใจไว้ดังนี้

“...บางปู เป็นพื้นที่ริมขอบอ่าวปัตตานี ที่รายล้อมด้วยป่าชายเลนที่มีระบบนิเวศที่สมบูรณ์ และสมดุล เป็นแหล่งทำมาหากินของชาวบ้านในชุมชน ที่มีจิตสำนึก ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีคุณค่าทั้งทางตา ทางกาย และทางใจ ซึ่งหมายรวมถึงน้ำใจของความเป็นตัวตนของคนบางปูที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ ในการประชุม จะเรียกประชุมร่วมกัน และประธานจะเป็นคนตัดสินใจสรุปความเห็นส่วนใหญ่จากมติที่ประชุม เพื่อให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย...”

(TourBP01, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ ทุกคนมีสิทธิ์ตัดสินใจ แต่บางครั้งเมื่อแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ก็ต้องตัดสินใจตามเสียงส่วนใหญ่ เพื่อจะได้ยุติปัญหา ยังสอดคล้องกับ TourBP02 ที่กล่าวไว้ว่า

“...ทุกคนมีสิทธิ์ตัดสินใจร่วมกัน บางครั้งก็ต้องตามคนอื่นเพื่อยุติปัญหา...”

(TourBP02, สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2561)

เมื่อการที่ในชุมชนบางปูมีทรัพยากรป่าชายเลนที่เป็นจุดเด่นในการค้าบริการ และมีภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ จึงมีความสำคัญในการตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้เกิดผลกระทบกับทุกฝ่ายให้น้อยที่สุด โดยสอดคล้องกับ TourBP03 ที่กล่าวว่า

“...การเริ่มตัดสินใจตั้งแต่ต้นจนจบการประชุม เพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน และจะมีมติความเห็นส่วนใหญ่ในที่ประชุมเพื่อความสบายใจในการทำงาน และเกิดผลกระทบกับทุกฝ่ายให้น้อยที่สุด...”

(TourBP03, สัมภาษณ์ 31 ตุลาคม 2561)

รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นที่ต่างกัน จะแยกประเด็นถึงเหตุผลให้เห็นภาพที่เป็นไปได้ เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งกัน แล้วก็ตัดสินใจร่วมกันให้ได้ผลที่เป็นธรรม ยังสอดคล้องกับ TourBP04 ที่กล่าวไว้ว่า

“...ความคิดเห็นที่ต่างกัน จะแยกประเด็นถึงเหตุผลในสิ่งที่ชุมชนมี และจะนำมาให้เห็นภาพถึงความเป็นไปได้เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งกัน และตัดสินใจกันให้ได้ผลที่เป็นธรรม ...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

อีกทั้งการประชุมบริหารจัดการต่าง ๆ โดยจะใช้วิธีการตัดสินใจร่วมกัน และจะเคารพในการตัดสินใจ แม้ว่าการตัดสินใจนั้นจะมีความคิดที่แตกต่างกัน แต่ก็ไม่ได้เกิดผลกระทบ หรือไม่โต้แย้งมากนัก โดยสอดคล้องกับ TourBP06 ที่กล่าวว่า

“...การประชุมต่าง ๆ โดยจะใช้วิธีการตัดสินใจร่วมกัน และจะเคารพในการตัดสินใจ แม้ว่าการตัดสินใจนั้นเกิดความคิดที่ต่างกัน แต่ก็ไม่ได้เกิดผลกระทบ หรือไม่โต้แย้งมากนัก...”

(TourBP06, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2561)

จึงมีการประชุมร่วมกันก่อน เพื่อให้แสดงความคิดเห็นถึงความสำคัญที่เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว และทำการตัดสินใจร่วมกันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในภายหลัง ทุกฝ่ายยอมรับ พอใจซึ่งกันและกันโดยจะใช้เสียงข้างมากที่เห็นด้วยในการตัดสินใจสุดท้าย ได้มีความสอดคล้องกับ TourBP07 ที่กล่าวไว้ว่า

“...มีการประชุมร่วมกันก่อน จึงให้แสดงความคิดเห็นถึงความสำคัญที่เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว และทำการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในภายหลัง ทุกฝ่ายยอมรับ พอใจซึ่งกันและกัน...”

(TourBP07, สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2561)

นอกจากนี้ผู้สนับสนุนมีความคิดเห็นที่เหมือนกันที่ว่า การประชุมแสดงความคิดเห็นโดยใช้เสียงส่วนมากในการตัดสินใจ ซึ่งไม่มีอำนาจในการตัดสินใจคนเดียวถึงแม้ว่าจะมีตำแหน่งสูงก็ตาม เพื่อความเป็นประชาธิปไตย และประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP009 กล่าวถึงความสำคัญของการตัดสินใจไว้ดังนี้

“...การประชุมแสดงความคิดเห็น โดยใช้เสียงส่วนมากในการตัดสินใจ ซึ่งไม่มีอำนาจในการตัดสินใจคนเดียวถึงแม้ว่าจะมีตำแหน่งสูงก็ตาม เพื่อความเป็นประชาธิปไตย และประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด...”

(TourBP009, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

ทั้งนี้ ในบางครั้งการตัดสินใจตามความเหมาะสมที่ควรจะเป็น และได้ร้องขอมา เนื่องจากว่าแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวนี้ อยู่ในเขตปกครองของเทศบาลบางปู จึงต้องการสนับสนุนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และยังสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนรวมทั้งพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ยังสอดคล้องกับ TourBP0010 ที่กล่าวไว้ว่า

“...ตัดสินใจตามความเหมาะสมที่ได้ร้องขอมา เนื่องจากว่าแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวนี้ อยู่ในเขตปกครองของเทศบาลบางปู จึงต้องการสนับสนุนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และยังสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน รวมทั้งพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น...”

(TourBP0010, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2561)

บางครั้งอยู่ที่ชุมชนว่าจะจัดการบริหารอย่างไร หน่วยงานเป็นแค่คนสนับสนุน ซึ่งมีการสนับสนุนในเรื่องของข้อมูล อุปกรณ์ โดยส่วนใหญ่ผู้ที่ตัดสินใจจะเป็นผู้ใหญ่บ้านมากกว่า และจะช่วยกันดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งได้เชื่อมโยงกับ TourBP0011 ที่กล่าวว่า

“...อยู่ที่ชุมชนมากกว่า หน่วยงานเป็นแค่คนสนับสนุน ซึ่งมีการสนับสนุนในเรื่องของข้อมูล อุปกรณ์ ส่วนที่เหลือก็อยู่ที่ชุมชนว่าจะจัดการบริหารอย่างไร โดยส่วนใหญ่ผู้ที่ตัดสินใจจะเป็นผู้ใหญ่บ้านมากกว่า และจะช่วยกันดำเนินงานร่วมกัน...”

(TourBP0011, สัมภาษณ์ 26 ธันวาคม 2561)

ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวกล่าวถึงการตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวจากที่ได้ดูในเฟซบุ๊กว่ามีโปรแกรมที่น่าสนใจ คือ การล่องอูโมงค์โกงกาง และการเก็บหอยกัน แต่การประชาสัมพันธ์ที่ไม่น่าดึงดูดมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP00012 กล่าวถึงความสำคัญของการตัดสินใจไว้ดังนี้

“...การเข้ามาท่องเที่ยวที่บางปูนี้ได้ดูจากเฟซบุ๊กว่ามีโปรแกรมอะไรบ้าง โดยที่น่าสนใจ คือ การล่องอูโมงค์โกงกาง และการเก็บหอยกัน แต่การประชาสัมพันธ์ที่ไม่น่าดึงดูดมากนัก...”

(TourBP00012, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2561)

อีกทั้งจากที่ได้รับฟังผู้อื่น จึงอยากมาสัมผัสธรรมชาติ สัมผัสอากาศที่บริสุทธิ์ และได้รู้จักภูมิปัญญาชาวบ้านที่นี้ว่าเป็นอย่างไรด้วยตนเอง ยังสอดคล้องกับ TourBP00013 ที่กล่าวไว้ว่า

“...การเข้ามาท่องเที่ยวจากที่ได้รับฟังผู้อื่นจึงอยากมาสัมผัสธรรมชาติ สัมผัสอากาศที่บริสุทธิ์ และได้รู้จักภูมิปัญญาชาวบ้านที่นี้ว่าเป็นอย่างไรด้วยตนเอง...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ชุมชนบางปู เป็นพื้นที่ที่อยู่ริมขอบอ่าวปัตตานี มีป่าชายเลนที่มีระบบนิเวศที่สมบูรณ์ และสมดุล การเป็นแหล่งทำมาหากินของชาวบ้านในชุมชน ซึ่งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีคุณค่าทั้งทางตา ทางกาย และทางใจ ซึ่งหมายรวมถึงน้ำใจของความเป็นตัวตนของคนบางปูที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ ซึ่งการที่ในชุมชนมีทรัพยากรป่าชายเลนที่เป็นจุดเด่นในการค้าบริการ และมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ จึงมีความสำคัญในการตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้เกิดผลกระทบกับทุกฝ่ายให้น้อยที่สุด การที่ให้ชุมชนเป็นชุมชนท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์กับชาวบ้านในชุมชนให้สามารถสร้างรายได้ ทั้งยังให้ชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมทุกอย่างทุกคนมีสิทธิ์ตัดสินใจ แต่บางครั้งเมื่อแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ต้องตัดสินใจตามเสียงส่วนใหญ่ เพื่อยุติปัญหา และปรับความเข้าใจกัน โดยใช้เสียงข้างมากที่เห็นด้วยในการตัดสินใจสุดท้าย ทั้งนี้ผู้สนับสนุนมีความคิดเห็นที่เหมือนกันในการตัดสินใจ โดยใช้เสียงส่วนมากในการตัดสินใจ ซึ่งผู้ที่มีอำนาจไม่มีสิทธิ์ในการตัดสินใจคนเดียวถึงแม้ว่ามีตำแหน่งสูงก็ตาม เพื่อความ

เป็นประชาธิปไตย และประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด หรือบางครั้งตัดสินใจตามความเหมาะสมที่ได้ร้องขอมา โดยส่วนใหญ่ผู้ที่ตัดสินใจเป็นผู้ใหญ่บ้านมากกว่า และจะช่วยกันดำเนินงานร่วมกัน รวมถึงนักท่องเที่ยวยังกล่าวถึงการตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวที่บางปู โดยได้เห็นจากเฟสบุ๊คมิโปรแกรมนที่น่าสนใจ คือ การลอดอุโมงค์โกงกาง และการเก็บหอยกัน รวมทั้งที่ได้รับฟังจากผู้อื่น จึงอยากมาสัมผัสธรรมชาติ สัมผัสอากาศที่บริสุทธิ์ และได้รู้จักภูมิปัญญาชาวบ้านบางปูด้วยตนเอง

3.3 กระบวนการจัดองค์การ

เป็นการกำหนดโครงสร้างของชุมชนท่องเที่ยวบางปู โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน กระบวนการกำหนดความสัมพันธ์ของคนงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อที่จะก่อให้เกิด การประยุกต์ใช้ทรัพยากรของชุมชนอย่างมีคุณค่าสูงสุด เช่น การแบ่งงานทำ เป็นต้น ชุมชนท่องเที่ยวบางปู เป็นชุมชนที่มีจุดเด่นในด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนเป็นป่าชายเลนที่มีระบบนิเวศที่สมบูรณ์ และพื้นที่อ่าวปัตตานีที่เป็นแนวธรรมชาติเกือบตลอดทั้งพื้นที่ ได้มีกิจกรรมหลักที่สนับสนุนการท่องเที่ยวประกอบด้วย การล่องเรือชมป่าชายเลน อุโมงค์โกงกาง การตกปลา ชมพระอาทิตย์ ดูนกนานาพันธุ์ และดูหิ่งห้อยยามค่ำคืน พบว่าหน้าที่มีการแบ่งสมาชิกที่ได้รับผิดชอบไว้ ตามความสามารถ ซึ่งบางครั้งกลุ่มไม่มีเวลามาช่วยทำงาน ซึ่งต้องหาบุคคลทำแทน แต่บุคคลที่ทำแทนไม่มีความชำนาญที่จะปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ และบางครั้งไม่มีเวลามากนักในการปฏิบัติงานที่ได้ทำแทน ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP01 กล่าวถึงความสำคัญของการจัดองค์การไว้ดังนี้

“...หน้าที่มีการแบ่งสมาชิกที่ได้รับผิดชอบไว้ตามความสามารถซึ่งบางครั้งกลุ่มไม่มีเวลามาช่วยทำงานซึ่งต้องหาบุคคลทำแทน แต่บุคคลที่ทำแทนไม่มีความชำนาญในการทำและบางครั้งไม่มีเวลาในการทำงานที่ได้รับ...”

(TourBP01, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ สมาชิกในชุมชน มีไม่เพียงพอ และไม่มีทดแทนที่มากพอ เพราะวัยรุ่นที่จบการศึกษาได้ออกไปหางานทำที่อื่น ๆ ทั้งนี้ในชุมชนก็มีงานด้านท่องเที่ยวแต่ไม่มีเงินให้ที่มากพอ จึงเกิดปัญหาอุปสรรค ยังเชื่อมโยงกับ TourBP04 ได้กล่าวว่า

“...สมาชิกในชุมชนมีไม่เพียงพอและไม่มีทดแทนที่มากพอวัยรุ่นที่จบก็ออกไปทำงานในชุมชนก็มีงานด้านท่องเที่ยวแต่ไม่มีเงินให้จึงเกิดอุปสรรค...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

นอกจากนี้มีการแบ่งฝ่าย ดังนี้ ฝ่ายช่าง ฝ่ายซ่อมแซม ฝ่ายเอกสาร ฝ่ายบัญชี ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายต้อนรับ ฝ่ายประชุม ฝ่ายเรือ และประชาชนมีส่วนร่วมในด้านนี้ คือ หากประชาชนคนใดที่มีความสามารถด้านไหนสามารถเข้าร่วมดำเนินการได้ ซึ่งด้านนี้ทุกคนจะปฏิบัติตามความสามารถเฉพาะตัวของตนเอง โดยสอดคล้องกับ TourBP06 ที่กล่าวว่า

“...การแบ่งงานการปฏิบัติตามฝ่ายต่าง ๆ ที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งไม่มีปัญหาในการทำหน้าที่เพียงแต่หากไม่ทันที่จะทำ ก็จะบอกทันทีว่าไม่มีเวลาว่างในการทำงาน ดังเช่น ฝ่ายช่าง ฝ่ายซ่อมแซม ฝ่ายเอกสาร ฝ่ายบัญชี ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายต้อนรับ ฝ่ายประชุม ฝ่ายเรือ...”

(TourBP06, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2561)

จึงทำให้ต้องมีการจัดสรรแบ่งหน้าที่ในการทำงาน ซึ่งประชาชนที่มีความสามารถเฉพาะด้านไหนก็จะสามารถทำหน้าที่ด้านนั้น ๆ เพื่อให้ได้ทำงานตามที่มีความชำนาญเฉพาะทางได้อย่างมีความสุข และผลงานที่ออกมามีคุณภาพ ยังสอดคล้องกับ TourBP07 กล่าวถึงความสำคัญของการจัดองค์การไว้ดังนี้

“...จะมีการแบ่งการทำงานตามโครงสร้างหน้าที่ที่วางไว้ เพื่อให้ได้ทำงานตามที่มีความชำนาญเฉพาะทางได้อย่างมีความสุข และผลงานที่ออกมามีคุณภาพ และการแบ่งงานกันทำไม่มีปัญหาในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายรับผิดชอบ...”

(TourBP07, สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2561)

กระทั่งนักท่องเที่ยวให้ความเห็นการให้บริการที่ว่า การจัดระบบการบริการท่องเที่ยวที่มีความรวดเร็ว แต่ยังคงขาดความพร้อมในสวัสดิการที่พักที่มาเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP00012 ที่กล่าวไว้ว่า

“...การจัดระบบการบริการท่องเที่ยวที่มีความรวดเร็ว แต่ยังคงขาดความพร้อมในสวัสดิการที่พักที่มาเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่เหมาะสม...”

(TourBP00012, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2561)

ทั้งยังมีระบบจัดการบริหารได้ดี รวมถึงชาวบ้านที่ให้ความรู้ เขามีความรู้จริง ๆ ไม่ได้บอกเล่าโดยปราศจากความจริง ยังสอดคล้องกับ TourBP00013 ที่กล่าวไว้ว่า

“...ได้เห็นว่าพวกเขามีการจัดการบริหารได้ดี อีกทั้งชาวบ้านที่ให้ความรู้ เขามีความรู้จริง ๆ ไม่ได้บอกเล่าโดยปราศจากความจริง...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ชุมชนท่องเที่ยวบางปู เป็นชุมชนที่มีจุดเด่นในด้านของระบบนิเวศป่าชายเลน จนเกิดการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนเป็นป่าชายเลนที่มีระบบนิเวศที่สมบูรณ์ และมีพื้นที่อ่าวปัตตานีที่เป็นแนวธรรมชาติเกือบตลอดทั้งพื้นที่ มีกิจกรรมหลักที่สนับสนุนการท่องเที่ยวประกอบด้วย การล่องเรือชมป่าชายเลน อุโมงค์โกงกาง การตกปลา ชมพระอาทิตย์ ดูนกนานาพันธุ์ และดูหิ่งห้อยยามค่ำคืน ซึ่งการมีกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้มีการจัดสรรแบ่งหน้าที่ในการทำงาน ซึ่งประชาชนที่มีความสามารถเฉพาะด้าน สามารถทำหน้าที่ด้านนั้น เพื่อให้ได้ทำงานตามที่มีความชำนาญเฉพาะทางได้อย่างมีความสุข และผลงานที่ออกมามีคุณภาพ

โดยมีการแบ่งฝ่าย ดังนี้ ฝ่ายช่าง ฝ่ายซ่อมแซม ฝ่ายเอกสาร ฝ่ายบัญชี ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายต้อนรับ ฝ่ายประชุม ฝ่ายเรือ นอกจากนี้พนักงานท่องเที่ยวให้ความเห็นการให้บริการที่ว่า การจัดระบบการบริการท่องเที่ยวที่มีความรวดเร็ว จัดการบริหารได้ดี อีกทั้งได้ความรู้จากการบอกเล่าของปราชญ์ชาวบ้าน แต่ยังคงขาดความพร้อมในสวัสดิการที่พักที่มาเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่เหมาะสม

3.4 กระบวนการประสานงาน

เป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น พบว่า การประสานงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการติดต่อจองล่วงหน้าที่ซ้ำซ้อนกัน และหากจะยกเลิกใช้บริการให้ติดต่อกลับ เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียกับประชาชนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP01 กล่าวถึงความสำคัญของการประสานงานไว้ดังนี้

“...มีการประสานงานแต่ไม่มาตามที่นัดไว้จึงไม่สามารถทำอะไรได้ ซึ่งก็ต้องเสียโอกาส โดยเฉพาะประชาชนที่ขับเรือ และนักท่องเที่ยวมีการประสานงานหลายที่หรือหลายคนจึงเกิดความซ้ำซ้อน และเมื่อมาตามที่นัดไว้ก็ต้องให้สิทธิลูกค้าเป็นคนตัดสินใจเลือกโดยไม่บังคับหรือต้องปรับชดเชยใด ๆ ทั้งสิ้น...”

(TourBP01, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

ในการประสานงานภายในกลุ่มไม่มีปัญหา แต่จะมีปัญหากับผู้ใช้บริการ เพราะมีการยกเลิกการท่องเที่ยวโดยไม่แจ้งล่วงหน้า ทั้งนี้ในช่วงปิดเทอม และช่วงวันหยุดจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก ยังสอดคล้องกับ TourBP02 ที่กล่าวไว้ว่า

“...การประสานงานภายในกลุ่มไม่มีปัญหา แต่จะมีปัญหากับผู้ใช้บริการ เพราะมีการยกเลิกการท่องเที่ยวโดยไม่แจ้งล่วงหน้าซึ่งผู้ที่ได้รับความเสียหาย คือ ประชาชนที่ขับเรือ และประชาชนที่ทำอาหาร และอื่น ๆ ทั้งนี้ในช่วงปิดเทอม และช่วงวันหยุดนักท่องเที่ยวเข้ามามากที่สุด...”

(TourBP02, สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2561)

ทั้งนี้ การประสานงาน คนขับเรือต้องรู้เมื่อน้ำลด เพราะขับไปแล้วจะทำให้เรือต้องติด แต่ไม่ว่าช่วงไหนสามารถล่องเรือได้ เพราะชาวประมงมีความชำนาญในการขับล่องเรือในอ่าวปัตตานี โดยสอดคล้องกับ TourBP05 ที่กล่าวไว้ว่า

“...การประสานงาน คนขับเรือต้องรู้เมื่อน้ำลด เพราะขับไปแล้วจะทำให้เรือต้องติดแต่ไม่ว่าช่วงไหนสามารถล่องเรือได้ เพราะชาวประมงมีความชำนาญในการขับล่องเรือในอ่าวปัตตานี...”

(TourBP05, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

อีกทั้งการประสานการทำงาน เมื่อนักท่องเที่ยวติดต่อเข้ามาใช้บริการก็จะอธิบายรายละเอียดว่า หากการเข้ามาท่องเที่ยวที่อยู่ในช่วงฤดูฝน ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนธันวาคม ซึ่งหลังจากฝนหยุดตกก็สามารถล่องเรือได้ทันที ไม่มีปรากฏการณ์น้ำขึ้นน้ำลง เพราะว่าจะมีน้ำจากป่าลงมาสมทบอยู่ตลอดเวลา ส่วนในช่วงฤดูร้อน ตั้งแต่ เดือนมกราคม ถึง เดือนเมษายน อาจมีช่วงของน้ำขึ้นน้ำลง แต่สามารถล่องเรือได้ ยังสอดคล้องกับ TourBP07 ที่กล่าวไว้ว่า

“...ทำการติดต่อประสานงานกันโดยตรง และจะบอกกันตรง ๆ หากในช่วงน้ำลดก็จะแจ้งให้ทราบ และเลื่อนเวลา ซึ่งในทุก ๆ วันน้ำจะลดลงสองครั้งต่อวัน จึงไม่สามารถออกเรือได้แต่ถ้าในช่วงหน้าฝนจะไม่ลดเพราะน้ำป่าจะลงมาสมทบ...”

(TourBP07, สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2561)

นอกจากนี้ผู้สนับสนุนได้กล่าวถึงการประสานงานกันในการทำงานที่ว่า การประสานในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ไม่ยาก มีความคุ้นเคยรู้จักกันอยู่แล้ว เคยร่วมการทำงาน และเห็นอยู่บ่อยครั้ง จึงสามารถติดต่อประสานได้ทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP0010 กล่าวถึงความสำคัญของการประสานงานไว้ดังนี้

“...การประสานในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ไม่ยาก มีความคุ้นเคยรู้จักกันอยู่แล้ว เคยร่วมการทำงาน และเห็นอยู่บ่อยครั้งจึงสามารถติดต่อประสานได้ทุกคน...”

(TourBP0010, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

ในการนี้การประสานงานทั้งสองฝ่ายไม่เป็นอุปสรรคเพราะว่าจะมีฝ่ายที่ติดต่อประสานงานโดยตรง จึงง่ายต่อการสื่อสาร โดยสอดคล้องกับ TourBP0011 ที่กล่าวว่า

“...การประสานงานทั้งสองฝ่ายไม่เป็นอุปสรรค เพราะว่าจะมีฝ่ายที่ติดต่อประสานงานโดยตรง จึงง่ายต่อการสื่อสาร...”

(TourBP0011, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2561)

จึงส่งผลดีต่อนักท่องเที่ยว จากที่นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการได้ให้เห็นถึง การประสานงานที่ดีมากเพราะทางกลุ่มท่องเที่ยวให้คำแนะนำเวลาในการเข้ามาช่วงไหนที่เหมาะสม และดีที่สุด ทำให้ได้เตรียมเวลาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP00012 กล่าวถึงความสำคัญของการประสานงานไว้ดังนี้

“...มีการประสานงานที่ดีมากเพราะทางกลุ่มท่องเที่ยว ให้คำแนะนำเวลาในการเข้ามาช่วงไหน และดีที่สุด ทำให้ได้เตรียมเวลาได้อย่างเหมาะสม...”

(TourBP00012, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2561)

ทั้งนี้ การติดต่อกับกลุ่มเขาให้ความรู้ได้ดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเวลาที่ควรจะมา ช่วงเดือนไหนที่มีหึ่งห้อยจำนวนมาก ช่วงเดือนไหนที่เป็นช่วงของปู ซึ่งยังเชื่อมโยงกับ TourBP00013 ที่กล่าวว่า

“...การติดต่อกับกลุ่มเขาให้ความรู้ได้ดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเวลาที่ควรจะมา ช่วงเดือนไหนที่มีหึ่งห้อยจำนวนมาก ช่วงเดือนไหนที่เป็นช่วงของปู...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากที่กล่าวข้างต้นจึงได้สรุปว่า การประสานการทำงาน เมื่อนักท่องเที่ยวติดต่อเข้ามาใช้บริการจะอธิบายรายละเอียด เช่น การใช้บริการท่องเที่ยวในช่วงฤดูฝน ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนธันวาคม ซึ่งหลังจากฝนหยุดตกสามารถล่องเรือได้ทันที ไม่มีปรากฏการณ์น้ำขึ้นน้ำลง เพราะช่วงเวลาดังกล่าวมีน้ำป่าไหลลงมาสมทบอยู่ตลอดเวลา ส่วนในช่วงฤดูร้อน ตั้งแต่ เดือนมกราคม ถึง เดือนเมษายน อาจมีช่วงของน้ำขึ้นน้ำลง แต่สามารถล่องเรือได้ เพราะชาวประมงมีความชำนาญในการขับล่องเรือในอ่าวปัตตานี ทั้งนี้การประสานงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเกิดการติดต่อใช้บริการที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน รวมทั้งการยกเลิกใช้บริการ เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียกับประชาชนในชุมชน ซึ่งในช่วงปิดท่อม และช่วงวันหยุดจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก อีกทั้งการมีส่วนร่วมในการประสานงาน ที่จะเป็นการรับผิดชอบของคณะกรรมการชุมชนท่องเที่ยวบางปูที่จะช่วยประสานงาน นอกจากนี้ผู้สนับสนุนได้ประสานการทำงานในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ไม่เป็นอุปสรรค เพราะมีฝ่ายที่ติดต่อประสานงานโดยตรง จึงง่ายต่อการสื่อสาร อีกทั้งมีความคุ้นเคยรู้จักกันในการร่วมทำงาน และเห็นอยู่บ่อยครั้ง จึงสามารถติดต่อประสานได้ง่าย ทั้งนี้นักท่องเที่ยวที่ได้มาใช้บริการได้มีการประสานงานที่ดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของช่วงเวลาที่เหมาะสมในการล่องเรือ ช่วงเดือนที่มีหึ่งห้อยจำนวนมาก ช่วงเดือนที่เป็นช่วงของปู ทำให้ได้เตรียมเวลาในการเข้ามาได้อย่างเหมาะสม

3.5 กระบวนการดำเนินงาน

เป็นการปฏิบัติตามที่ได้วางไว้ โดยการสนับสนุนทรัพยากร แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ หรือเข้ามาบริหารงาน ประสานงานขอความช่วยเหลือจากภายนอก นอกจากธรรมชาติของสถานที่แล้ว สิ่งที่เป็นจุดเด่นอีกประการหนึ่งของชุมชน คือ ความเป็นธรรมชาติของคน ความใสบริสุทธิ์ ความมุ่งมั่น ที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตน รวมถึงแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ที่จะปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้รองรับความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยว โดยยึดการพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก พบว่า การดำเนินงานภายในโดยจะวางแผน ตัดสินใจ จัดองค์การ และประสานการทำงาน ถึงการต้อนรับนักท่องเที่ยวในการเป็นชุมชนท่องเที่ยวบางปู ทั้งนี้ เมื่อนักท่องเที่ยวได้ประสานเข้ามาแล้ว และต้องสั่งอาหารล่วงหน้าเพื่อเตรียมวัตถุดิบได้เหมาะสม ซึ่งจะประสานกับชาวบ้านในชุมชนที่ทำอาหาร หากต้องการสั่งอาหารทะเลสดจะต้องสั่งล่วงหน้าก่อนประมาณ 3-4 วัน เพื่อให้ชาวประมง และกลุ่มเลี้ยงปูดำ ได้เตรียมพร้อมทันวันที่ต้องการ และประชาชนยังมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลความปลอดภัย รวมทั้งดำเนินการตามหน้าที่ที่ได้วางไว้ ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP02 กล่าวถึงความสำคัญของการดำเนินงานไว้ดังนี้

“...การดำเนินงานที่จะวางแผน ดัดสินใจ จัดองค์การ และประสานการทำงาน ถึงการต้อนรับนักท่องเที่ยวในการเป็นชุมชนท่องเที่ยวบางปู เมื่อนักท่องเที่ยวได้ประสานเข้ามาแล้ว และต้องสั่งอาหารล่วงหน้าจะได้เตรียมวัตถุดิบได้เหมาะสม ซึ่งจะประสานกับชาวบ้านในชุมชนที่ทำอาหาร หากต้องการสั่งอาหารทะเลสดจะต้องสั่งก่อนประมาณ 3-4 วัน เพื่อให้ชาวประมง และกลุ่มเลี้ยงปูดำ ได้เตรียมพร้อมทันวันที่ต้องการ และประชาชนมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลความปลอดภัย รวมทั้งดำเนินการตามหน้าที่ที่ได้วางไว้...”

(TourBP02, สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2561)

ทั้งนี้ เมื่อนักท่องเที่ยวประสานเข้ามาแล้วจะมีการประสานไปยังกลุ่มประมงพื้นบ้านในการพร้อมให้บริการ โดยจะต้องทราบถึงจำนวนนักท่องเที่ยวให้ชัดเจน เพื่อจะได้จัดเตรียมเรือได้เหมาะสม และนักท่องเที่ยวก็จะได้การบริการที่รวดเร็ว ไม่ต้องใช้เวลาในการรอให้นาน ซึ่งขนาดของเรือนั้นมีอยู่ 2 แบบ ขนาดเล็ก ขึ้นได้ 4 คน ขนาดใหญ่ ขึ้นได้ 8 คน ยังได้สอดคล้องกับ TourBP03 ที่กล่าวไว้ว่า

“...มีการดำเนินงานตามที่ได้วางแผนไว้ อาจจะไม่สอดคล้องบ้างกับหน้าที่ เพราะปัจจุบันนี้กำลังขาดบุคคลเข้ามาทดแทนในการทำงานตามหน้าที่ และมีการบริการที่รวดเร็ว ไม่ต้องรอนาน ซึ่งขนาดของเรือนั้นมีอยู่ 2 แบบ ขนาดเล็ก ขึ้นได้ 4 คน ขนาดใหญ่ ขึ้นได้ 8 คน...”

(TourBP03, สัมภาษณ์ 31 ตุลาคม 2561)

โดยในการดำเนินงานยังขาดงบประมาณในการสนับสนุน ขาดเยาวชนที่ดำเนินงานได้ให้ทันกับสังคมปัจจุบัน อีกทั้งขาดอุปกรณ์ เครื่องมือ ที่เพียงพอในการซ่อมแซมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยสอดคล้องกับ TourBP04 ที่กล่าวว่า

“...ในการดำเนินงานยังขาดงบประมาณในการสนับสนุน ขาดเยาวชนที่ดำเนินงานได้ให้ทันกับสังคมปัจจุบัน อีกทั้งขาดอุปกรณ์ เครื่องมือที่เพียงพอในการซ่อมแซมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวการส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติในการปลูกป่า...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

อีกทั้งในส่วนที่พัก ในปัจจุบันนี้โฮมสเตร์ของชาวบ้านมีจำนวน 1 หลัง มีความจุได้ 40 คน หากนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นครอบครัวเล็ก ๆ นั้น ทางชุมชนท่องเที่ยวบางปูยังไม่สามารถให้บริการได้ เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนที่เป็นมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ ไม่สนใจในการสร้างเป็นโฮมสเตร์ ยังได้สอดคล้องกับ TourBP06 ที่กล่าวไว้ว่า

“...สมาชิกเพียงพอต่อการทำงาน เพียงแต่เยาวชนยังไม่มากพอ เพราะเด็กมองไม่เห็นถึงอนาคต และไม่อยากปฏิบัติตาม อีกทั้งในการสร้างโฮมสเตร์ของชาวบ้านยังไม่พร้อมเนื่องจากเป็นชุมชนมุสลิม ในปัจจุบันนี้มีจำนวน 1 หลัง มีความจุได้ 40 คน หากการมาเป็นครอบครัวนั้นยังไม่สามารถให้บริการได้...”

(TourBP06, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2561)

รวมทั้งในการดำเนินงานทุกครั้ง ให้แต่ละฝ่ายที่ได้รับมอบหมายดังกล่าวทำงานให้เต็มความสามารถ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และเมื่อฝ่ายไหนไม่ว่าง ต้องให้คนอื่นทำหน้าที่แทน แต่บางครั้งไม่สามารถทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างสมบูรณ์ จึงต้องช่วยกันทำซึ่งกันและกัน ให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการที่ดีที่สุด ทั้งนี้ในการบริการจะมีตัวแทนของชุมชนในการประสานงานต้อนรับนักท่องเที่ยวเมื่อมาถึงชุมชนท่องเที่ยวบางปู เพื่อให้เกิดความรู้สึกพร้อมในการให้บริการเมื่อได้เห็นโดยสอดคล้องกับ TourBP07 ที่กล่าวว่า

“...มีความชำนาญด้านการให้บริการท่องเที่ยวเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ แต่ถ้าหากเมื่อไหร่ฝ่ายไหนไม่ว่างก็จะให้อีกฝ่ายที่มีความชำนาญใกล้เคียงกันทำหน้าที่ประสานงานต้อนรับนักท่องเที่ยวเมื่อมาถึงชุมชนท่องเที่ยวบางปู เพื่อให้เกิดความรู้สึกพร้อมในการให้บริการเมื่อได้เห็นจะมีการประสานไปยังกลุ่มประมงพื้นบ้านในการพร้อมให้บริการโดยจะต้องทราบถึงจำนวนผู้ใช้บริการท่องเที่ยวให้ชัดเจนเพื่อจะได้จัดเตรียมเรือได้เหมาะสม...”

(TourBP07, สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2561)

นอกจากนี้ในด้านของหน่วยงานได้กล่าวว่า มีการสนับสนุนอาชีพทุกอย่างในชุมชน ถึงแม้ไม่ได้สนับสนุนที่การท่องเที่ยวโดยตรง แต่เพราะว่าทุกอย่างที่มีในชุมชนสามารถมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวให้สามารถเชื่อมโยงกันได้ เช่น การประมง การเลี้ยงปลา การเลี้ยงปู ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP008 กล่าวถึงความสำคัญของการดำเนินงานไว้ดังนี้

“...การสนับสนุนอาชีพทุกอย่างในชุมชน ถึงแม้ไม่ได้สนับสนุนที่การท่องเที่ยวโดยตรง แต่เพราะว่าทุกอย่างที่มีในชุมชนสามารถมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวให้เกิดความเชื่อมโยงกันได้ เช่น การประมง การเลี้ยงปลา การเลี้ยงปู...”

(TourBP008, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

ในบางครั้งได้สนับสนุนตามการทำหนังสือที่ขอมา แต่จะไม่สนับสนุนโดยตรง เพราะกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ยังได้สอดคล้องกับ TourBP009 ที่กล่าวไว้ว่า

“...การดำเนินงานสนับสนุนตามการร้องขอ ซึ่งไม่สนับสนุนโดยตรง เพราะกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง...”

(TourBP009, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2561)

จึงเป็นเพราะก่อนที่เราจะมาก็ได้ติดต่อเตรียมไว้ล่วงหน้าแล้ว ทำให้จากการที่ได้ติดต่อจองล่วงหน้า ทำให้การดำเนินงานอำนวยความสะดวกที่รวดเร็ว และได้เตรียมเรือไว้พร้อมให้บริการเมื่อมาถึงแล้วไม่ต้องรอนานสามารถขึ้นเรือได้เลย ถึงแม้จะมีนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากก็ตาม โดยสอดคล้องกับ TourBP00012 ที่กล่าวว่า

“...ก่อนที่เราจะมาก็ได้ติดต่อเตรียมไว้ล่วงหน้าแล้ว ทำให้จากการที่ได้ติดต่อจองล่วงหน้าได้ดำเนินงานอำนวยความสะดวกที่รวดเร็ว และได้เตรียมเรือไว้พร้อมให้บริการเมื่อมาถึงแล้วไม่ต้องรอนานสามารถขึ้นเรือได้เลย...”

(TourBP00012, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2561)

รวมทั้งนักท่องเที่ยวได้ให้ความเห็น การดำเนินการนั้นของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีการบริการที่รวดเร็วมาก ไม่ต้องรอนานให้เสียเวลาประทับใจมากที่สุดที่ให้บริการที่ดีเยี่ยมแบบนี้ ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP00013 กล่าวถึงความสำคัญของการดำเนินงานไว้ดังนี้

“...การบริการที่รวดเร็วมากไม่ต้องรอนานให้เสียเวลาถึงแม้จะมีนักท่องเที่ยวที่มากก็ตามจึงประทับใจมากที่สุดที่ให้บริการที่ดีเยี่ยมแบบนี้...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสรุปได้ว่า นอกจากธรรมชาติของสถานที่แล้ว สิ่งที่เป็นจุดเด่นอีกประการหนึ่งของชุมชน คือ ความเป็นธรรมชาติของคน ความใสบริสุทธิ์ ความมุ่งมั่น ที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตน รวมถึงแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ที่จะปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้รองรับความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยว โดยยึดความพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก การดำเนินงานภายในโดยจะวางแผน ตัดสินใจ จัดองค์การ และประสานการทำงาน ถึงการต้อนรับนักท่องเที่ยวในการเป็นชุมชนท่องเที่ยวบางปู ซึ่งในการดำเนินงานทุกครั้ง ให้แต่ละฝ่ายที่ได้รับมอบหมายดังกล่าวทำงานให้ตรงกับความสามารถ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และเมื่อฝ่ายไหนไม่ว่าง ต้องให้ฝ่ายอื่นทำหน้าที่แทน แต่บางครั้งไม่สามารถทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างสมบูรณ์ จึงต้องช่วยกันทำซึ่งกันและกัน ให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการที่ดีที่สุด แต่ในการดำเนินงานยังขาดงบประมาณในการสนับสนุน ขาดเยาวชนที่ดำเนินงานได้ให้ทันกับสังคมปัจจุบัน อีกทั้งขาดอุปกรณ์ เครื่องมือ ที่เพียงพอในการซ่อมแซมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ดังนั้นกระบวนการบริการมีการดำเนินงานดังนี้ ได้แก่ ด้านการบริการ คือ มีตัวแทนของชุมชนในการประสานงานต้อนรับนักท่องเที่ยวเมื่อมาถึงชุมชนท่องเที่ยวบางปู เพื่อให้เกิดความรู้สึกพร้อมในการให้บริการเมื่อได้เห็น ด้านเรือ คือ เมื่อนักท่องเที่ยวประสานเข้ามาแล้วจะมีการประสานไปยังกลุ่มประมงพื้นบ้านในการพร้อมให้บริการ โดยจะต้องทราบถึงจำนวนนักท่องเที่ยวให้ชัดเจน เพื่อจะได้จัดเตรียมเรือได้เหมาะสม และนักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่รวดเร็ว ซึ่งขนาดของ

เรือนั้นมีอยู่ 2 แบบ ขนาดเล็ก ขึ้นได้ 4 คน ขนาดใหญ่ ขึ้นได้ 8 คน ด้านที่พัก คือ ในปัจจุบันนี้โฮมสเตร์ของชาวบ้านมีจำนวน 1 หลัง มีความจุได้ 40 คน หากการมาเป็นครอบครัวเล็ก ๆ นั้นยังไม่สามารถให้บริการได้ เนื่องด้วยชาวบ้านในชุมชนที่เป็นมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ ไม่สนใจในการสร้างเป็นโฮมสเตร์ ด้านอาหาร คือ เมื่อนักท่องเที่ยวได้ประสานเข้ามาแล้ว และต้องสั่งอาหารล่วงหน้าเพื่อเตรียมวัตถุดิบได้เหมาะสม ซึ่งจะประสานกับชาวบ้านในชุมชนที่ทำอาหาร หากต้องการสั่งอาหารทะเลสดจะต้องสั่งล่วงหน้าก่อนประมาณ 3-4 วัน เพื่อให้ชาวประมง และกลุ่มเลี้ยงปูดำ ได้เตรียมพร้อมทันวันที่ต้องการ และประชาชนมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลความปลอดภัย รวมทั้งดำเนินการตามหน้าที่ที่ได้วางไว้ ทั้งนี้หน่วยงานได้มีการสนับสนุนอาชีพทุกอย่างในชุมชน ถึงแม้ไม่ได้สนับสนุนที่การท่องเที่ยวโดยตรง แต่เพราะว่าทุกอย่างที่มีในชุมชนสามารถมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกันได้ เช่น การประมง การเลี้ยงปลา การเลี้ยงปู และบางครั้งได้สนับสนุนตามการร้องขอมา อีกทั้งนักท่องเที่ยวได้เห็นการดำเนินการของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีการบริการที่รวดเร็วมาก ไม่ต้องรอนานให้เสียเวลาประทับใจมากกว่าที่ให้บริการที่เตรียมแบบอื่น ซึ่งเป็นเพราะก่อนที่เราจะมาก็ได้ติดต่อเตรียมไว้ล่วงหน้าแล้ว ทำให้จากการที่ได้ติดต่อจองล่วงหน้า ทำให้การดำเนินงานอำนวยความสะดวกที่รวดเร็ว และได้เตรียมเรือไว้พร้อมให้บริการ เมื่อมาถึงแล้วไม่ต้องรอนานสามารถขึ้นเรือได้เลย ถึงแม้จะมีนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากก็ตาม

3.6 กระบวนการรับผลประโยชน์

เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของการบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมกัน พบว่า เป็นการสร้างงานในชุมชน คือ มีรายได้จากการขายขนมของพ่อค้า แม่ค้า ประชาชนมีรายได้จากการสั่งอาหารของนักท่องเที่ยวในชุมชน ประชาชนที่เป็นเจ้าของเรือมีรายได้จากการนำเที่ยว ทำให้ประชาชน และชุมชนเชื่อมความสัมพันธ์กันมากขึ้น และมีความร่วมมือกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP01 กล่าวถึงความสำคัญของการรับผลประโยชน์ไว้ดังนี้

“...เป็นการสร้างงานในชุมชน คือ 1) มีรายได้จากการขายขนมของพ่อค้า แม่ค้า 2) ประชาชนมีรายได้จากการสั่งอาหารของนักท่องเที่ยวในชุมชน 3) ประชาชนที่เป็นเจ้าของเรือมีรายได้จากการนำเที่ยว ทำให้ประชาชน และชุมชนเชื่อมความสัมพันธ์กันมากขึ้น และได้กระชับร่วมมือซึ่งกันและกัน...”

(TourBP01, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ ในชุมชนท่องเที่ยวบางปูจะมีปราชญ์ชาวบ้านในการให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน และหากต้องการสัมผัสถึงบรรยากาศวิถีชุมชน วิถีมุสลิม ได้ทั่วถึงเต็มอิม ต้องพักโฮมสเตร์ถึงจะพาเยี่ยมชมภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนได้ และประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ทั้งด้านรายได้ การนำเสนอภูมิปัญญาชาวบ้านให้เป็นที่รู้จัก และความเจริญของชุมชน ส่วนคณะกรรมการกลุ่มไม่มีผลดี ผลเสียอะไร ยังสอดคล้องกับ TourBP02 ที่กล่าวไว้ว่า

“...ทั้งนี้ในชุมชนท่องเที่ยวบางปูจะมีปราชญ์ชาวบ้านในการให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน และหากต้องการสัมผัสถึงบรรยากาศวิถีชุมชน วิถีมุสลิม ได้ทั่วถึงเต็มอิม ต้องพักโฮมสเตร์ถึงจะพาเยี่ยมชมภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนได้ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลประโยชน์ส่วนกลุ่มได้รับบ้างเพื่อเป็นเงินกองกลางในการใช้ซ่อมแซม แต่จะไม่ได้กับส่วนบุคคล และที่สำคัญมีความสุขที่เห็นคนมาเที่ยวบ้านเรา...”

(TourBP02, สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2561)

ในการนี้กลุ่มที่จะได้คือ (1) กลุ่มที่ทำอาหาร (2) กลุ่มที่ให้บริการล่องเรือ (3) กลุ่มที่ทำอาหารและขนมพื้นบ้าน (4) กลุ่มที่เลี้ยงปูดำ (5) กลุ่มที่เลี้ยงปลา (6) กลุ่มที่ทำงานฝีมือ (7) ที่พัก และ(8) ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งต่างก็รับผลประโยชน์ต่อการเข้าใช้บริการของนักท่องเที่ยว โดยคล้องจองกับ TourBP03 ที่กล่าวว่า

“...ผู้ที่ได้รับประโยชน์ คือ ประชาชนในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มล่องเรือ กลุ่มทำอาหาร กลุ่มขนมพื้นบ้าน กลุ่มที่เลี้ยงปูดำ กลุ่มที่เลี้ยงปลา กลุ่มที่ทำงานฝีมือ ที่พัก และปราชญ์ชาวบ้าน ต่างก็ได้รับผลประโยชน์จากการเข้าใช้บริการของนักท่องเที่ยว...”

(TourBP03, สัมภาษณ์ 31 ตุลาคม 2561)

โดยการเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเจริญในชุมชน ให้ประชาชนมีรายได้เสริม เช่น ประมงพื้นบ้าน อีกทั้งจะได้นำเสนอความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรที่สำคัญที่มีอยู่ในชุมชนให้คนภายนอกได้สัมผัส และเกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้ประชาสัมพันธ์ไว้ ประกอบด้วย(1) ได้เห็นป่าโกงกางที่อุดมสมบูรณ์จากการช่วยกันอนุรักษ์ของคนในชุมชน (2) ได้เห็นนกหลากหลายชนิดบินไปมาตลอดทาง (3) ได้เห็นวิถีประมงพื้นบ้านในการจับปลา (4) ได้ล่องอุโมงค์โกงกาง ซึ่งเกิดจากต้นโกงกางสองฝั่งค้อมตัวเข้าหากันจนเหมือนเป็นอุโมงค์อันร่มรื่น มีระยะทางยาวหลายร้อยเมตร (5) ได้สัมผัสการนวดฝ่าเท้าแบบธรรมชาติบนรากไม้โกงกาง (6) ได้สัมผัสกิจกรรมการเก็บหอยกัน (ภาษามลายู เรียกว่า ลอแก) (7) ได้เห็นถึงจุดชมวิว มุม 180 องศา จะเห็นถึงเส้นแบ่งระหว่างอ่าวปัตตานี กับอ่าวไทย (8) ได้ชมอาทิตย์อัสดง และนกบินกลับรัง (9) ได้ล่องเรือชมหิ่งห้อยในป่าโกงกางในช่วงค่ำคืน (10) ได้เห็นอาหารและขนมพื้นบ้าน เช่น ยำสาหร่ายผมนาง ขนมรังผึ้ง (ภาษามลายู เรียกว่า มาดูมาตง) (11) ได้เห็นงานฝีมือของชาวบ้าน เช่น การแกะสลัก และการทำกรงนก ยังสอดคล้องกับ TourBP04 ที่กล่าวไว้ว่า

“...การเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเจริญในชุมชน ให้ประชาชนมีรายได้เสริม เช่น ประมงพื้นบ้าน อีกทั้งจะได้นำเสนอความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรที่สำคัญที่มีอยู่ในชุมชนให้คนภายนอกได้สัมผัส และเกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้ประชาสัมพันธ์ไว้ คือ ป่าโกงกาง นก วิถีประมงพื้นบ้าน อุโมงค์โกงกาง การนวดฝ่าเท้าบนรากไม้โกงกาง การเก็บหอยกัน อาหารและขนมพื้นบ้าน งานฝีมือ...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

รวมถึงการทำงานก็เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ให้มากที่สุด เพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้กับชุมชน และประชาชน โดยประชาชนจะได้รับจากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการชุมชนได้เป็นที่รู้จักเป็นที่นิยมมากขึ้น และอุดหนุนสินค้าในชุมชน โดยสอดคล้องกับ TourBP06 ที่กล่าวว่า

“...เจ้าของเรือประมงพื้นบ้าน และกลุ่มทำขนมพื้นบ้านที่มีอยู่ในชุมชนได้เป็นที่รู้จักและนิยมมากขึ้นส่วนกลุ่มได้รับความสุขในการช่วยเหลือสังคม...”
(TourBP06, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2561)

อีกทั้งเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ ซึ่งงบประมาณที่ได้จากเรือแต่ละลำ ประมาณ 50-100 บาท และเก็บไว้เป็นส่วนกลางใช้เมื่อช่วงที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะในการซ่อมแซมต่าง ๆ ส่วนประชาชนจะได้จากการล่องเรือนำเที่ยว และจากการขายขนมพื้นบ้าน ส่วนของที่ระลึกประชาชนยังขาดความรู้ในการทำจึงต้องการอบรมในการพัฒนาฝีมือด้านนี้ ส่วนกระบวนการรับผลประโยชน์ในการเข้ามาของนักท่องเที่ยวจะได้ความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกับ TourBP07 ที่กล่าวไว้ว่า

“...กลุ่มจะไต่จบบจากเรือแต่ละลำประมาณ50-100บาทและเก็บไว้เป็นส่วนกลางใช้ในการซ่อมแซมต่างๆส่วนประชาชนจะได้จากการล่องเรือนำเที่ยว และจากการขายขนมพื้นบ้านส่วนของที่ระลึกประชาชนยังขาดความรู้ในการทำจึงต้องการอบรมในการพัฒนาฝีมือด้านนี้ ส่วนกระบวนการรับผลประโยชน์ในการเข้ามาของนักท่องเที่ยวจะได้ความรู้ประสบการณ์...”
(TourBP07, สัมภาษณ์ 6 พฤศจิกายน 2561)

นอกจากนี้หน่วยงานผู้ให้สนับสนุนได้กล่าวถึงการสนับสนุนที่ว่า ภูมิใจที่ได้สนับสนุนช่วยเหลือชุมชน ทำให้ผลประโยชน์ที่ได้ เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวแทนของชุมชนท่องเที่ยวบางปู ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP009 กล่าวถึงความสำคัญของการรับผลประโยชน์ไว้ดังนี้

“...ภูมิใจที่ได้สนับสนุนช่วยเหลือชุมชน ทำให้ผลประโยชน์ที่ได้เกิดขึ้นกับประชาชน และมีรายได้ที่ดียิ่งขึ้น...”
(TourBP009, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

ยังสามารถสร้างผลประโยชน์ให้กับกลุ่มตัวแทนของชุมชนท่องเที่ยวบางปู และประชาชนในชุมชน พร้อมทั้งมีรายได้เสริมที่ดียิ่งขึ้น โดยสอดคล้องกับ TourBP0010 ที่กล่าวว่า

“...กลุ่มตัวแทนของชุมชนท่องเที่ยวบางปู และประชาชนในชุมชน จะเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์...”
(TourBP0010, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2561)

รวมทั้งนักท่องเที่ยวมีความเห็นถึงความภูมิใจที่ได้ใช้บริการ เพราะได้รับทั้งอากาศที่บริสุทธิ์ ได้ชมวิวทิวทัศน์ที่ดูได้ยาก และการบริการไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยการมีส่วนร่วมไม่ทิ้งขยะจึงทำให้ไม่ทำลายธรรมชาติ ไม่รบกวนสัตว์ต่าง ๆ อีกทั้งได้รู้จักขนมพื้นบ้านต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP00012 กล่าวถึงความสำคัญการรับผลประโยชน์ไว้ดังนี้

“...การที่ได้มาท่องเที่ยววนั้น ก็ได้รับทั้งอากาศที่บริสุทธิ์ ได้ชมวิว ทิวทัศน์ที่ดูได้ยาก และการบริการไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยการมีส่วนร่วมไม่ทิ้งขยะจึงทำให้ไม่ทำลายธรรมชาติ ไม่รบกวนสัตว์ต่าง ๆ อีกทั้งได้รู้จักขนมพื้นบ้านต่าง ๆ อีกด้วย...”

(TourBP00012, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2561)

จนกระทั่งได้รู้จักทรัพยากรธรรมชาติในป่าชายเลน และได้รู้จักภูมิปัญญาชาวบ้านของชุมชนบางปู เช่น วิธีการจับปลา หาทอยกัน จากประมงพื้นบ้าน และขนมมาตุฆาต ที่เป็นขนมพื้นบ้าน โดยสอดคล้องกับ TourBP00013 ที่กล่าวว่า

“...ได้รู้จักทรัพยากรที่มีอยู่ในป่าชายเลน รู้วิธีการจับปลา หาทอยกัน จากประมงพื้นบ้าน และขนมมาตุฆาต ที่เป็นขนมพื้นบ้าน...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การทำงานที่เกิดส่งผลประโยชน์มากที่สุด เพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้กับชุมชน และประชาชน โดยประชาชนจะได้จากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ และอุดหนุนสินค้าในชุมชน ซึ่งกลุ่มที่จะได้คือ (1) กลุ่มทำอาหาร (2) กลุ่มให้บริการล่องเรือ (3) กลุ่มทำอาหารและขนมพื้นบ้าน (4) กลุ่มเลี้ยงปูดำ (5) กลุ่มเลี้ยงปลา (6) กลุ่มทำงานฝีมือ (7) ที่พัก และ(8) ประชาชนชาวบ้าน ส่วนกระบวนการรับผลประโยชน์ในการเข้ามาของนักท่องเที่ยวได้ องค์ความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ดังนี้ (1) ได้เห็นป่าโกงกางที่อุดมสมบูรณ์จากการช่วยกันอนุรักษ์ของคนในชุมชน (2) ได้เห็นนกหลากชนิดโดยบินไปมาตลอดทาง (3) ได้เห็นวิถีประมงพื้นบ้านในการจับปลา (4) ได้ล่องดูโหมงศ์โกงกาง ซึ่งเกิดจากต้นโกงกางสองฝั่งค้อมตัวเข้าหากันจนเหมือนเป็นอุโมงค์อันร่มรื่น มีระยะทางยาวหลายร้อยเมตร (5) ได้สัมผัสการนวดฝ่าเท้าแบบธรรมชาติบนรากไม้โกงกาง (6) ได้สัมผัสกิจกรรมการเก็บหอยกัน (ภาษามลายู เรียกว่า ลอแก) (7) ได้เห็นถึงจุดชมวิว มุม 180 องศา จะเห็นถึงเส้นแบ่งระหว่างอ่าวปัตตานี กับอ่าวไทย (8) ได้ชมอาทิตย์อัสดง และนกบินกลับรัง (9) ได้ล่องเรือชมหิ่งห้อยในป่าโกงกางในช่วงค่ำคืน (10) ได้เห็นอาหาร และขนมพื้นบ้าน เช่น ยำสาหร่ายผมนาง ขนมรังผึ้ง (ภาษามลายู เรียกว่า มาตุฆาต) (11) ได้เห็นงานฝีมือของชาวบ้าน เช่น การแกะสลัก และการทำกรงนก ทั้งนี้ในชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีประชาชนชาวบ้านในการให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน และหากต้องการสัมผัสถึงบรรยากาศวิถีชุมชน วิถีมุสลิม ได้ทั่วถึงต้องพักโฮมสเตย์ถึงได้รับชมภูมิปัญญาที่มีในชุมชนได้ ทั้งนี้ผู้ให้สนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ รู้สึกภูมิใจที่ได้สนับสนุนช่วยเหลือชุมชน ทำให้ผลประโยชน์ที่ได้ เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวแทนของชุมชนท่องเที่ยวบางปู และประชาชนในชุมชน พร้อมทั้งมีรายได้เสริมที่ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวได้รับ

ทั้งอากาศที่บริสุทธิ์ ได้ชมวิวทิวทัศน์ที่ดูได้ยาก ได้รู้จักทรัพยากรธรรมชาติในป่าชายเลน และได้รู้จักภูมิปัญญาชาวบ้านในชุมชนบางปู เช่น วิธีการจับปลา หาทอยกัน จากประมงพื้นบ้าน และขนมมาตุฆาต ที่เป็นขนมพื้นบ้าน และการใช้บริการไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีส่วนร่วมไม่ทิ้งขยะ ไม่ทำลายป่าโกงกาง ไม่รบกวนสัตว์ต่าง ๆ จึงทำให้ระบบนิเวศในป่าชายเลนมีความสวยงามสมบูรณ์

3.7 กระบวนการประเมินผล

เป็นกระบวนการดำเนินงานด้านการกำกับควบคุม เพื่อติดตามความก้าวหน้าของภารกิจ และหรือประเมินว่าภารกิจสำเร็จตามจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ พบว่า ในการเปิดให้บริการเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ โดยในป่าชายเลนมีทรัพยากรมากมายไม่ว่าจะเป็นสัตว์น้ำ นกนานาชนิด สมุนไพรต่าง ๆ ซึ่งจะประเมินจากการมีนักท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวเขียนในสมุดบันทึก เพื่อเล่าถึงความประทับใจในการใช้บริการชุมชนท่องเที่ยวบางปู ซึ่งได้สอดคล้องกับ TourBP01 กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินผลไว้ดังนี้

“...การให้บริการก็เป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ โดยในป่าชายเลนมีทรัพยากรมากมายไม่ว่าจะเป็นสัตว์น้ำ นกนานาชนิด สมุนไพรต่าง ๆ ซึ่งจะประเมินจากการมีนักท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวเขียนในสมุดบันทึก เพื่อเล่าถึงความประทับใจในการใช้บริการชุมชนท่องเที่ยวบางปู...”

(TourBP01, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

ในการประเมินผลนั้นมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี จึงมีความพอใจ หากการมาท่องเที่ยวแล้วกลับมาท่องเที่ยวใหม่ และมีการบอกเล่าต่อ ๆ กันให้คนอื่นได้รับรู้ว่า ชุมชนท่องเที่ยวบางปูที่อยู่ในชายแดนใต้ ไม่ได้น่ากลัวอย่างที่คิด จะพอใจมากยิ่งขึ้น ยังได้สอดคล้องกับ TourBP02 ที่กล่าวไว้ว่า

“...จะพอใจมากขึ้น ถ้าหากไปแล้วจะกลับมาเที่ยวใหม่ และการบอกต่อ ๆ ให้คนอื่นได้รับรู้ว่าที่นี่ไม่ได้น่ากลัวอย่างที่คิดแน่นอน...”

(TourBP02, สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2561)

ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลถึงความพอใจ หรือความสำเร็จในการบริการท่องเที่ยว โดยคณะกรรมการกลุ่มจะประเมินผลถึงการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยพิจารณาจากการมีนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น โดยสอดคล้องกับ TourBP03 ที่กล่าวว่า

“...จากการประเมินที่ผ่านมามีความพอใจกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการ และเข้ามาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่ยังไม่ค่อยพอใจกับการให้สนับสนุนของหน่วยงาน...”

(TourBP03, สัมภาษณ์ 31 ตุลาคม 2561)

โดยในการบริการก็พอใจในระดับหนึ่ง และพอใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศมากขึ้น และได้เห็นหิงห้อย นก และวิธีการจับปูด้วยมือเปล่า แต่ในแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความสมบูรณ์ เพราะจะพัฒนาให้สมบูรณ์เลยไม่ได้ ต้องพัฒนาในรูปแบบที่สม่ำเสมอให้ต่อเนื่องกับงบประมาณ ยังสอดคล้องกับ TourBP04 ที่กล่าวไว้ว่า

“...บริการก็พอใจในระดับหนึ่งและพอใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศมากขึ้นและได้เห็นหิงห้อยนกและวิธีการจับปูด้วยมือเปล่าแต่ในแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความสมบูรณ์เพราะจะพัฒนาให้สมบูรณ์เลยไม่ได้ต้องพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไปให้เหมาะสมกับงบประมาณที่มีอยู่...”

(TourBP04, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

ทั้งยังได้ประสบความสำเร็จในการให้บริการ แต่การพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวยังคงต้องดำเนินการต่อไป เพื่อให้ทันกับสังคมในปัจจุบันนี้ โดยสอดคล้องกับ TourBP05 ที่กล่าวว่า

“...ประสบความสำเร็จในการให้บริการ พอใจแต่ต้องปรับปรุงให้ทันกับสังคมปัจจุบันด้วย...”

(TourBP05, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2561)

อีกทั้งชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีป่าชายเลนที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ให้คงอยู่กับชุมชนต่อไป ซึ่งมีความพอใจกับนักท่องเที่ยว เพราะได้ช่วยเหลือชุมชนมากที่สุด และราคานำเที่ยวได้ขายถูกกว่าเมื่อก่อน ยังสอดคล้องกับ TourBP06 ที่กล่าวไว้ว่า

“...ชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีป่าชายเลนที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญจึงมีความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ให้มีความคงอยู่กับชุมชนต่อไป ทั้งนี้ พอใจกับการมาของนักท่องเที่ยวเพราะได้ช่วยเหลือชุมชนมากที่สุด และราคานำเที่ยวได้ขายถูกกว่าเมื่อก่อน...”

(TourBP06, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2561)

นอกจากนี้การประเมินผลหากกลุ่มที่เราสนับสนุนแล้วกลับไปไม่รอด ทำไม่ได้ตามวัตถุประสงค์ ก็จะไม่สนับสนุนกลุ่มนี้อีก แต่ถ้ากลุ่มที่เราสนับสนุนสามารถทำได้ และอยู่รอด ก็จะมีการสนับสนุนในครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP008 กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินผลไว้ดังนี้

“...มีการประเมินผลอย่างแน่นอน หากกลุ่มที่เราสนับสนุนแล้วกลับไปไม่รอด ทำไม่ได้ตามวัตถุประสงค์ ก็จะไม่สนับสนุนกลุ่มนี้อีก แต่ถ้ากลุ่มที่เราสนับสนุนสามารถทำได้ และอยู่รอด ก็จะมีการสนับสนุนในครั้งต่อไป...”

(TourBP008, สัมภาษณ์ 18 ธันวาคม 2561)

ทั้งนี้ ในการสนับสนุนนั้นอาจไม่เพียงพอบ้าง แต่การที่ชุมชนท่องเที่ยวบางปูดำเนินการได้ ก็ถือว่าได้ใช้สิ่งที่ให้สนับสนุนอย่างเหมาะสม และจะสนับสนุนต่อไป ซึ่งเชื่อมโยงกับ TourBP009 ที่กล่าวว่า

“...มีการประเมินผลหลังการอนุมัติงบประมาณ ซึ่งการสนับสนุนนั้นอาจไม่เพียงพอบ้าง โดยส่วนใหญ่จะดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ร้องขอไว้ จึงทำให้เกิดความมั่นใจในการให้การสนับสนุนในครั้งต่อ ๆ ไป...”

(TourBP009, สัมภาษณ์ 5 ธันวาคม 2561)

โดยผู้สนับสนุนยังได้กล่าวว่ามีการลงสำรวจประเมินผลอย่างแน่นอน จากที่เราสนับสนุนนั้น เขาได้ดำเนินการไปถึงไหนกันแล้ว โดยส่วนใหญ่จะดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ร้องขอไว้ จึงทำให้เกิดความมั่นใจในการให้การสนับสนุนในครั้งต่อ ๆ ไป ยังสอดคล้องกับ TourBP0010 ที่กล่าวว่า

“...ได้ลงพื้นที่เพื่อไปสำรวจประเมินดูว่า จากที่เราสนับสนุนนั้น เขาได้ดำเนินการไปถึงไหนกันแล้ว เช่น การปรับภูมิทัศน์ การประชุม การอบรมต่าง ๆ และการทำอาหารพื้นถิ่น...”

(TourBP0010, สัมภาษณ์ 26 ธันวาคม 2561)

นอกจากนี้ผู้ใช้บริการกล่าวถึงความพอใจในการท่องเที่ยวครั้งนี้ว่า ตั้งแต่เข้ามาในชุมชน ได้รู้สึกว่ามี ความพอใจกับการได้ใช้บริการที่บางปู และมีความเป็นกันเองมาก แต่ในพื้นที่มีความเสื่อมโทรม ห้องน้ำไม่สะอาด และถึงขยะแยกประเภทขยะไม่มีทุกจุด ซึ่งสอดคล้องกับ TourBP00012 กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินไว้ดังนี้

“...ตั้งแต่เข้ามาในชุมชน ได้รู้สึกว่ามี ความพอใจกับการได้ใช้บริการที่บางปู และมีความเป็นกันเองมาก แต่พื้นที่มีความเสื่อมโทรม ห้องน้ำไม่สะอาด และถึงขยะไม่มีทุกจุด...”

(TourBP00012, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2561)

รวมทั้งพอใจกับการได้ใช้บริการที่บางปู มีการบริการที่ดี และมีความเป็นกันเองมาก แต่อยากให้มีการปิ้งย่างหอยกัน กางเต็นในศูนย์ท่องเที่ยวบางปูเลย โดยสอดคล้องกับ TourBP00013 ที่กล่าวว่า

“...พอใจมาก บริการดี เข้าถึงผู้มาใช้บริการ แต่อยากให้มีการปิ้งย่างหอยกัน กางเต็นในศูนย์ท่องเที่ยวบางปูเลย...”

(TourBP00013, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2561)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีป่าชายเลนที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญ จึงมีความจำเป็นต้องอนุรักษ์ให้คงอยู่กับชุมชนต่อไป ทั้งนี้ในการเปิดให้บริการเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ ซึ่งในป่าชายเลนมีทรัพยากรมากมายทั้งสัตว์น้ำ นกนานาชนิด สมุนไพรต่าง ๆ ทั้งนี้ใน

การประเมินผลการบริการจากการมีนักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนขึ้นทุกปี และประสบความสำเร็จในการให้บริการ แต่หากการมาท่องเที่ยวแล้วกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง จนเกิดการบอกเล่าต่อ ๆ กันให้คนอื่นได้รับรู้ว่า ชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีความสวยงาม ชุมชนท่องเที่ยวบางปูที่อยู่ในชายแดนใต้ ไม่ได้น่ากลัวอย่างที่คิด ซึ่งมีความพอใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวยังคงต้องดำเนินการต่อไป เพื่อให้ทันกับสังคมในปัจจุบันนี้ นอกจากนี้ผู้สนับสนุนยังมีการลงสำรวจประเมินผลหากกลุ่มที่ได้สนับสนุนไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ จะไม่ให้การสนับสนุนกลุ่มนี้อีก แต่เมื่อกลุ่มที่ได้สนับสนุนสามารถทำได้ตามจุดหมายที่ตั้งไว้ และอยู่รอด จะให้การสนับสนุนในคราวหน้าอีก โดยส่วนมากแล้วได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ร้องขอไว้ จึงทำให้เกิดความมั่นใจในการให้การสนับสนุนในครั้งต่อ ๆ ไป อีกทั้งการสนับสนุนในแต่ละครั้งอาจไม่เพียงพอ แต่การที่ชุมชนท่องเที่ยวบางปูดำเนินการได้ ถือว่าได้ใช้ในสิ่งที่ให้สนับสนุนอย่างเหมาะสม และจะสนับสนุนต่อไป นอกจากนี้ผู้ใช้บริการมีความพอใจในการท่องเที่ยวครั้งนี้ มีการบริการที่ดี ความเป็นกันเอง แต่อยากให้มีการปิ้งย่างหอยกัน ทางเดินในศูนย์ท่องเที่ยวบางปู และปรับภูมิทัศน์ในพื้นที่ให้ดีขึ้น จากความเสื่อมโทรม ห้องน้ำไม่สะอาด และไม่มีถังขยะในทุกจุด

ส่วนที่ 4 กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

จากการสนทนากลุ่ม โดยมีวิธีการสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง ครั้งที่หนึ่ง เพื่อกำหนดร่างกลยุทธ์ และครั้งที่สอง เพื่อเสนอกลยุทธ์ที่สมบูรณ์ จึงสามารถนำเสนอกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ดังนี้

จากการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 เพื่อกำหนดร่างกลยุทธ์ได้ดังต่อไปนี้

1) จุดแข็ง - โอกาส

จากการวางแผนการทำงานต่าง ๆ จะมีส่วนร่วมเข้ามา แต่อาจจะมาไม่ครบจำนวน เนื่องจากเวลาว่างไม่ตรงกัน และการประกอบกิจการส่วนตัว จึงมีการทำงานเท่าที่มี ทำให้เกิดการ ทำงานที่อาจล่าช้า ไม่ต่อเนื่องกัน ทั้งนี้จากการที่ประชาชนใช้จิตอาสาในการทำงาน จึงต้องมีส่วนร่วมให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีความมั่นคงควบคู่กับชุมชนที่ยั่งยืน โดยสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มดังต่อไปนี้

“...มีส่วนร่วมวางแผน ซึ่งในแต่ละครั้งจะมีคณะกรรมการกลุ่มที่เข้าร่วมวางแผน เพราะว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มของประชาชนอยู่แล้ว การทำงานก็ทำด้วยจิตสาธารณะ ซึ่งปกติใน 1 ปี จะประชุม 1 ครั้ง แต่ปัจจุบันนี้ไม่ได้ประชุมบ่อยมากนัก จากการติดภารกิจส่วนตัวจึงไม่ว่างที่จะไปช่วยเหลือในการทำงานมากนัก...”

(TourBP101, สนทนากลุ่ม 5 มกราคม 2562)

นอกจากนี้การที่ประชาชนในชุมชน และในละแวกใกล้เคียง ได้จับสัตว์น้ำ หรือ ทรัพยากรอื่น ๆ ในป่าชายเลน จนทำให้เกิดทรัพยากรที่มีอยู่ในป่าชายเลนได้ลดน้อยลง จึงอยากให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกับนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ โดยเฉพาะกิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อเพิ่มสัตว์น้ำให้อุดมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และต่อยอดกิจกรรมตกปลาร่วมกับชาวประมง โดยมีความเชื่อมโยงดังนี้

“...การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมร่วมกับนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะการปล่อยสัตว์น้ำ หรือ การปลูกป่าโกงกาง เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ในป่าชายเลน แต่เนื่องด้วยการขอพันธุ์ต่าง ๆ ต้องใช้เวลา และเมื่อได้แล้วจึงต้องรอนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ อีกทั้งนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการที่ไม่แน่นอน จึงอาจทำให้สัตว์น้ำต้องเสียโอกาสที่ล่าช้าได้...”

(TourBP102, สนทนากลุ่ม 5 มกราคม 2562)

ยังมีการกล่าวถึงเกี่ยวกับงบประมาณอยู่บ่อยครั้งในการดำเนินงานพัฒนา ซึ่งงบประมาณมีความสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ การที่ขาดงบประมาณอาจทำให้การดำเนินงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวซาลงไปด้วย รวมถึงการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ต่อเนื่องกัน ได้สอดคล้องกับคำกล่าวดังนี้

“...เมื่อพูดถึงการพัฒนาแน่นอนเราต้องนึกถึงงบประมาณ เพราะเป็นสิ่งที่สามารถนำไปใช้พัฒนาได้หลาย ๆ อย่าง แต่การพัฒนาก็อาจไม่ต่อเนื่องกัน เนื่องจากการที่ได้งบประมาณที่ไม่ต่อเนื่องกัน...”

(TourBP103, สนทนากลุ่ม 5 มกราคม 2562)

อีกทั้งจากการที่แหล่งท่องเที่ยวมีอุปกรณ์เครื่องมือ เช่น เรือคายัค ที่สามารถเปิดให้บริการนักท่องเที่ยวได้ใช้อีกทางเลือกหนึ่ง จึงต้องสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ให้มีความทันสมัย และโดดเด่นยิ่งขึ้น ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับคำกล่าวดังนี้

“...ในแหล่งท่องเที่ยวมีอุปกรณ์ล่องเรือ เช่น เรือแคนูหรือเรือคายัค แต่การนำเสนอหรือการนำไปใช้ยังไม่เป็นทาง และยังไม่มีการนำเสนอการบริการท่องเที่ยวหลากหลาย โดดเด่น อย่างเป็นรูปธรรม...”

(TourBP104, สนทนากลุ่ม 5 มกราคม 2562)

2) จุดอ่อน - อุปสรรค

จากการเปิดให้บริการท่องเที่ยวมายาวนาน จนทำให้แหล่งท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น กระทั่งปัจจุบันนี้การทำงานที่ไม่ต่อเนื่องกันมาจากการขาดงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และขาดบุคคลทดแทนที่เพียงพอที่จะเข้ามาสานต่อการทำงานให้ต่อเนื่อง ซึ่งได้เชื่อมโยงกับคำกล่าวดังนี้

“...แหล่งท่องเที่ยวบางบูได้เปิดให้บริการมาเป็นระยะเวลายาวนาน แต่ในปัจจุบันนี้การทำงานที่ให้ความสำคัญได้ลดน้อยลงจากการที่ประชาชนต่างก็ต้องทำงานส่วนตัว จนทำให้เกิดขาดบุคคลในการทำงานที่เพียงพอ รวมทั้งงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องกัน...”

(TourBP101, สนทนากลุ่ม 5 มกราคม 2562)

นอกจากนี้การทำงานที่ทำด้วยจิตสาธารณะจึงอยากให้มีส่วนร่วมมากกว่านี้ และให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อการอนุรักษ์ และพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้นร่วมกัน ได้มีความเชื่อมโยงดังนี้

“...การรวมกลุ่มสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วยจิตสาธารณะ จากการที่มีประชาชนได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนร่วมกันในชุมชน...”

(TourBP103, สนทนากลุ่ม 5 มกราคม 2562)

3) จุดอ่อน - โอกาส

ชุมชนท่องเที่ยวมีความพร้อมในการบริการ แต่ในแหล่งท่องเที่ยวอาจยังขาดการพัฒนาซ่อมแซมอย่างต่อเนื่อง จนเกิดความเสื่อมโทรม เนื่องด้วยการขาดบุคคลทดแทน ขาดงบประมาณและขาดเวลาว่างที่พร้อมกัน จึงทำให้เกิดการพัฒนาที่ล่าช้า ซึ่งมีความสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มดังต่อไปนี้

“...ในแหล่งท่องเที่ยวมีสาธารณูปโภคทั้งห้องน้ำ ที่พัก จุดชมวิว แต่สภาพแวดล้อมอาจขาดความสะอาด จนเกิดความเสื่อมโทรมขึ้น...”

(TourBP102, สนทนากลุ่ม 5 มกราคม 2562)

ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในชุมชนท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาที่ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวปราศจากความสะอาดจึงอยากให้มีส่วนร่วมใช้กฎระเบียบที่ได้ตั้งไว้ ให้เป็นเจ้าบ้านที่ดี และร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้สอดคล้องกันดังนี้

“...ในแหล่งท่องเที่ยวมีการกฎเกณฑ์ในการให้บริการ รวมทั้งอยากให้ประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญในการรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นเจ้าบ้านที่ดี...”

(TourBP106, สนทนากลุ่ม 5 มกราคม 2562)

อีกทั้งในแหล่งท่องเที่ยวขาดที่พักโฮมสเตร์ในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หลายกลุ่ม จึงอยากให้มีการสร้างโฮมสเตร์ลอยน้ำ หรือกางเต็นท์เพื่อรองรับที่เพียงพอ มีความสัมพันธ์กันดังนี้

“...การบริการท่องเที่ยวที่ควรให้ความสำคัญกับที่พักอาศัย แต่ทั้งนี้ชุมชนท่องเที่ยวบางปูเป็นชุมชนมุสลิม จึงมีที่พักแค่หลังเดียว และอยากให้มีการสร้างโฮมสเตร์ลอยน้ำ หรือกางเต็นท์ในแหล่งท่องเที่ยว...”

(TourBP107, สนทนากลุ่ม 5 มกราคม 2562)

4) จุดแข็ง - อุปสรรค

การเปิดบริการที่ยาวนาน จนทำให้ชุมชนได้มีชื่อเสียง แต่การมีส่วนร่วมสร้างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในชุมชนยังขาดความพร้อมให้บริการ เนื่องจากต้องให้มีการอบรมฝึกอาชีพให้สามารถพัฒนาศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกต่อไปได้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับสนทนากลุ่มดังนี้

“...การพัฒนาการบริการโดยเฉพาะของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวสามารถได้ใช้บริการ ทั้งนี้ยังขาดความพร้อมเนื่องจากประชาชนต้องฝึกอบรมเรียนรู้กันก่อนให้มีความชำนาญ เช่น กลุ่มแม่บ้าน...”

(TourBP101, สนทนากลุ่ม 5 มกราคม 2562)

นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการรวบรวมบันทึกข้อมูลทรัพยากรที่ได้อยู่ในชุมชน และในป่าชายเลน อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อการเรียนรู้แก่ลูกหลาน บุคคลภายนอก ให้อยู่คู่กับชุมชน และสามารถค้นคว้าข้อมูลได้ง่ายขึ้น ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับคำกล่าวดังนี้

“...จากการที่นักท่องเที่ยว และบุคคลที่อยากได้ข้อมูลเรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน จึงอยากให้มีการอนุรักษ์ และบันทึกให้เป็นรูปธรรมชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้อยู่คู่กับชุมชน และง่ายต่อการศึกษาค้นคว้า...”

(TourBP103, สนทนากลุ่ม 5 มกราคม 2562)

ทั้งนี้ อยากให้หน่วยงานให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวในชายแดนใต้ จากการที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน และใกล้กับจังหวัดขนาดใหญ่ที่มีนักท่องเที่ยวหลายเชื้อชาติเข้ามาท่องเที่ยว จึงอยากให้มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อยู่ในชายแดนใต้ หรืออยู่ในบริเวณรอบอ่าวปัตตานี ให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการสร้างโอกาสที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มมากขึ้น ได้สอดคล้องดังนี้

“...ต้องปรับกลยุทธ์จัดกิจกรรมในชายแดนใต้ให้น่าเที่ยว เพราะในชายแดนใต้ มีทั้ง ปืนเขา น้ำตก หาดทราย ทะเลหมอก และประวัติศาสตร์ ในการเข้ามาสัมผัสที่หลากหลาย และอยากให้มีแพ็คเกจ ในการเข้ามาท่องเที่ยวในชายแดนใต้...”

(TourBP104, สนทนากลุ่ม 5 มกราคม 2562)

การจัดกิจกรรมให้สถานที่ท่องเที่ยวในชายแดนใต้ให้ได้รับรู้จักที่กว้างมากขึ้น ซึ่งสามารถที่จะนำเสนอข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมที่เป็นจุดเด่นได้ แต่การที่จะเป็นโปรแกรมชุดในแหล่งท่องเที่ยว นั้นอาจต้องรอในความพร้อมของพื้นที่อื่น ๆ ที่สามารถเข้าร่วมได้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ แต่ก็สามารถเกิดขึ้นได้ เพื่อให้เป็นโอกาสของประชาชนในการสร้างรายได้อีกช่องทางหนึ่ง ซึ่งมีความสอดคล้องกันดังนี้

“...การที่จะให้มีโปรแกรมชุดท่องเที่ยว นั้นอาจเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น แต่อาจต้องใช้เวลาในการพัฒนาให้มีศักยภาพพอสมควร เพราะพื้นที่ท่องเที่ยวต้องใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่มากพอสมควร แต่เพื่อให้ประชาชนสามารถมีรายได้ จึงจะแนะนำข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมที่เป็นจุดเด่น...”

(TourBP105, สนทนากลุ่ม 5 มกราคม 2562)

รวมถึงจากที่ได้ดำเนินการทำงานบริการท่องเที่ยวมายาวนานจะเห็นได้ว่าความนิยมในการเข้ามาท่องเที่ยวมีเพิ่มมากขึ้น แต่ด้านการพัฒนายังขาดการสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่องจนเกิดความความเสื่อมโทรม รวมทั้งการขาดบุคคลทดแทนที่เพียงพอในการพัฒนาปรับปรุงทัศนแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดการพัฒนาล่าช้า ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำกล่าวดังนี้

“...การบริการท่องเที่ยวมายาวนานได้รับความนิยมในการเข้ามาท่องเที่ยวมีเพิ่มมากขึ้น แต่ด้านการพัฒนายังขาดการสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่องจนเกิดความความเสื่อมโทรม รวมทั้งการขาดบุคคลทดแทนที่เพียงพอในการพัฒนาปรับปรุงทัศนแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดการพัฒนาล่าช้า ที่จะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นสวยงามอย่างเหมาะสม...”

(TourBP107, สนทนากลุ่ม 5 มกราคม 2562)

จากการสนทนากลุ่มร่างกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู
สรุปออกมาได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.1 การร่างกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู

SO	ST
<p>1) ควรทำงานจิตสาธารณะให้เข้มแข็งอย่างสม่ำเสมอให้เป็นแบบอย่างกับรุ่นต่อ ๆ ไป และชุมชน S1+S2+S4+S9+O1+O4</p> <p>2) ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำร่วมกับนักท่องเที่ยว เพื่อการอนุรักษ์ และเพิ่มจำนวนพันธุ์สัตว์น้ำที่ลดลงไป S6+S8+O2+O6</p> <p>3) ควรส่งเสริมงบประมาณในการบริหารท่องเที่ยวให้สม่ำเสมอต่อเนื่อง และเพิ่มการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย ให้มีความน่าดึงดูดยิ่งขึ้น S3+S5+S9+S10+S11+O3+O5+O7+O9+O10</p> <p>4) ควรสร้างรูปแบบกิจกรรมการบริการท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่นหลากหลายขึ้น S1+S3+S7+O3+O7+O8+O9+O10</p>	<p>1) ปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมโดยการอบรมฝึกอาชีพให้พัฒนาศักยภาพในตนเองเพื่อการเพิ่มมูลค่าแก่ผลิตภัณฑ์ของชุมชน S5+S7+S10+T2+T8</p> <p>2) การมีส่วนร่วมจัดทำแผนคู่มือบันทึกข้อมูลอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม คือ ประมงพื้นบ้าน และขนมพื้นบ้าน เพื่อการอนุรักษ์ชุมชน และสู่รุ่นต่อไป S6+S7+S8+T5</p> <p>3) ควรส่งเสริมการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวในชายแดนใต้ที่มีความพร้อมให้บริการท่องเที่ยว S1+S3+S5+S9+S10+S11+T1+T11</p> <p>4) หน่วยงานควรส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง S6+S7+S8+T4+T5+T7+T9</p>
WT	WO
<p>1) จัดเวที และเปิดพื้นที่พูดคุยอย่างมีส่วนร่วมในการจัดหาหรือรวมกลุ่มกับเครือข่ายอื่น ๆ ที่หลากหลาย เพศ อายุ ในชุมชน เพื่อเกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานท่องเที่ยวให้ทันสมัยปัจจุบันต่อไป W1+W4+W5+W6+T3+T6+T7+T11</p> <p>2) ประชาชนควรมีส่วนร่วมมากกว่านี้ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้นร่วมกัน W3+W4+W6+W7+W8+W9+T4+T7+T8+T9+T10+T11</p>	<p>1) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมด้านสาธารณูปโภคอย่างต่อเนื่อง ที่ควรจะเป็นอย่างเหมาะสม W2+W3+W7+W8+W9+O1+O4</p> <p>2) ควรมีส่วนร่วมกำหนดกฎระเบียบ และติดตั้งป้ายกฎระเบียบประกาศให้ชัดเจน W7+W9+O1+O4+O8</p> <p>3) ควรสนับสนุนการใช้ที่พักเตนท์การตั้งแคมป์ในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับโฮมสเตร์ที่เพียงพอ W5+W8+O1+O4</p>

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เลือกกลยุทธ์ และนำเสนอกลยุทธ์ ตามกรอบของรูปแบบการบริหาร
 ท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม TOWS Matrix ได้แก่ กลยุทธ์ในเชิงรุก (Aggressive Strategy) กลยุทธ์การ
 ตั้งรับหรือป้องกันตัว (Defensive Strategy) กลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-oriented Strategy)
 และกลยุทธ์การแตกตัว หรือขยายขอบข่ายกิจการ (Diversification Strategy)

การร่างกลยุทธ์ของการบริหารการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 1 สามารถเสนอแนวทางการ
 พัฒนาได้ดังนี้

- 1) กลยุทธ์ในเชิงรุก (Aggressive Strategy) จุดแข็ง – โอกาส
 - 1.1) ควรปลูกฝังจิตสำนึกเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนรวมในชุมชน
 - 1.2) ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำร่วมกับนักท่องเที่ยว เพื่อการอนุรักษ์
 และเพิ่มจำนวนพันธุ์สัตว์น้ำที่ลดลงไป
 - 1.3) ควรส่งเสริมงบประมาณในการบริหารแหล่งท่องเที่ยว
 - 1.4) ควรพัฒนาสร้างรูปแบบกิจกรรมการบริการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายขึ้น
- 2) กลยุทธ์การตั้งรับหรือป้องกันตัว (Defensive Strategy) จุดอ่อน – อุปสรรค
 - 2.1) จัดเวที และเปิดพื้นที่พูดคุยอย่างมีส่วนร่วมในการจัดหาหรือรวมกลุ่มกับเครือข่ายอื่น
 ๆ ที่หลากหลาย เพศ อายุ ในชุมชน เพื่อเกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานท่องเที่ยวให้ทันสมัย
 ปัจจุบันต่อไป
 - 2.2) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว
- 3) กลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-oriented Strategy) จุดอ่อน – โอกาส
 - 3.1) พัฒนาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมที่ต่อเนื่อง
 - 3.2) ควรมีส่วนร่วมกำหนดกฎระเบียบ และติดตั้งป้ายกฎระเบียบให้ชัดเจน
 - 3.3) ควรสนับสนุนแหล่งที่พักอาศัยชั่วคราวให้กับนักท่องเที่ยว
- 4) กลยุทธ์การแตกตัว หรือขยายขอบข่ายกิจการ (Diversification Strategy) จุดแข็ง-
 อุปสรรค
 - 4.1) ปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมโดยการอบรมฝึกอาชีพ
 - 4.2) การมีส่วนร่วมจัดทำแผนคู่มือบันทึกข้อมูลอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม
 - 4.3) หน่วยงานผู้สนับสนุนควรส่งเสริมจัดกิจกรรมโปรแกรมท่องเที่ยว
 - 4.4) หน่วยงานผู้สนับสนุนควรส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถสร้างรายได้
 ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

จากการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 เพื่อให้ได้ข้อเสนอกลยุทธ์ที่สมบูรณ์ จึงได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

1) จุดแข็ง - โอกาส

การพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น และสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน จึงอยากให้มีการพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่เปิดให้บริการ จากการทำที่มีทรัพยากรที่สำคัญ และอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน คือ เรือคายัค ซึ่งได้สอดคล้องกับการสนทนากลุ่มดังต่อไปนี้

“...ชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีการบริการที่ยาวนาน ซึ่งในปัจจุบันนี้มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะคล้ายกันเพิ่มมากขึ้นจึงเป็นอุปสรรคในการดึงดูดการท่องเที่ยว จึงอยากให้โปรโมท อุปกรณ์ สินค้า เช่น เรือคายัค...”

(TourBP201, สนทนากลุ่ม 23 มกราคม 2562)

ทั้งนี้ การมีอุปกรณ์เครื่องมือที่ได้รับการสนับสนุนทั้ง เรือ หรืออื่น ๆ ควรใช้อย่างคุ้มค่า และสร้างความโดดเด่นให้เกิดผลประโยชน์ให้กับชุมชนมากขึ้น โดยใช้วิธีการร่วมมือดำเนินการให้ความหลากหลายบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งได้สอดคล้องกับคำกล่าวดังต่อไปนี้

“...การที่ชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีอุปกรณ์เครื่องมือที่ได้รับการสนับสนุนทั้งเรือ หรืออื่น ๆ ควรใช้อย่างคุ้มค่า และสร้างความโดดเด่นให้เกิดผลประโยชน์ให้กับชุมชนมากขึ้น โดยใช้วิธีการร่วมแรงกันดำเนินการให้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้...”

(TourBP203, สนทนากลุ่ม 23 มกราคม 2562)

นอกจากนี้การมีสินค้าผลิตภัณฑ์โอท็อป ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ควรส่งเสริมประชาสัมพันธ์ในสิ่งที่มีอยู่ให้ชัดเจน อย่างเป็นทางการ และนักท่องเที่ยวได้รู้ถึงสิ่งที่เป็นจุดเด่น หรือแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ซึ่งได้สอดคล้องกับคำกล่าวดังนี้

“...ยังมีสินค้าโอท็อป ของที่ระลึก ที่มีอยู่ในชุมชนให้เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น...”

(TourBP2004, สนทนากลุ่ม 23 มกราคม 2562)

2) จุดอ่อน – อุปสรรค

การรวมกลุ่มทำงานเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดีขึ้น และเนื่องด้วยจากการที่กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูในปัจจุบันนี้ ขาดบุคคลทดแทนที่หลากหลายจึงอยากให้มีการรวมกลุ่มที่หลากหลาย เพศ อายุ เพื่อการรองรับการทำงานที่ต่อเนื่อง ซึ่งได้สอดคล้องกับการสนทนากลุ่มดังต่อไปนี้

“...อยากให้มีการรวมกลุ่มที่มีความหลากหลายเพศ อายุ เพราะในสังคมปัจจุบันนี้โลกเปลี่ยนไปเยอะ นักท่องเที่ยวเองก็มีความต้องการที่แตกต่าง

มากขึ้น จึงมีความสำคัญที่ควรจัดทำเวทีประชุมเพื่อร่วมกลุ่มพัฒนา
กิจกรรมท่องเที่ยวให้ได้หลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น...”

(TourBP2005, สนทนากลุ่ม 23 มกราคม 2562)

ทั้งนี้ ควรมีการพัฒนากิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ทันกับ
สังคมในปัจจุบัน เช่น การประชาสัมพันธ์ดึงดูดนักท่องเที่ยว กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างจาก
ที่อื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งได้สอดคล้องดังกล่าวต่อไปนี้

“...อยากให้มีการพัฒนากิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวให้มีตัวเลือกที่หลากหลาย
รูปแบบ เพื่อให้ทันกับสังคมในปัจจุบัน เช่น การประชาสัมพันธ์ดึงดูด
นักท่องเที่ยว ให้มีความหลากหลาย รวมทั้งกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวที่
แตกต่างจากที่อื่น ๆ เป็นต้น...”

(TourBP20008, สนทนากลุ่ม 23 มกราคม 2562)

3) จุดอ่อน – โอกาส

การปรับภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวโดยไม่จำเป็นต้องรอแต่งงบประมาณจากผู้สนับสนุน
เพียงอย่างเดียวถึงจะพัฒนาได้ โดยเริ่มจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมในชุมชนให้เกิดผลประโยชน์กับ
ส่วนรวมมากที่สุด ให้สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน และนักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ จนอยาก
กลับมาใช้บริการอีกในอนาคต ซึ่งมีความสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มดังต่อไปนี้

“...จากการดำเนินงานของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูที่ผ่านมามีการพัฒนา
แต่การพัฒนาไม่ต่อเนื่อง จึงเกิดความเสื่อมโทรมของพื้นที่ ทั้งนี้อย่าได้แตรรอ
งบประมาณอาจทำให้เกิดการพัฒนาที่ล่าช้า และสลดถอยลง เพื่อให้
เกิดความพอใจของนักท่องเที่ยวเมื่อกลับไปแล้วได้บอกเล่าต่อ ๆ กันถึง
ความสวยงามน่าจดจำ และอยากมาเที่ยวอีกในอนาคต...”

(TourBP2006, สนทนากลุ่ม 23 มกราคม 2562)

ในปัจจุบันนี้แหล่งท่องเที่ยวขาดความสม่ำเสมอในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวจึงอยากให้
การซ่อมแซมให้มีความเหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้สภาพแวดล้อมในพื้นที่แหล่ง
ท่องเที่ยวคงความสวยงามไว้ ปราศจากความเสื่อมโทรม และได้เชื่อมโยงกับคำกล่าวดังนี้

“...จากที่ได้เห็นถึงแหล่งท่องเที่ยวบางปู ที่มีความเสื่อมโทรม ขาดความ
สะอาด ไม่น่าดึงดูด จึงอยากให้มีการพัฒนาซ่อมแซมอย่างต่อเนื่อง ครั้งละ
นิดครั้งละหน่อยจะได้ไม่เกิดความเสื่อมโทรมมากขึ้น...”

(TourBP20009, สนทนากลุ่ม 23 มกราคม 2562)

4) จุดแข็ง – อุปสรรค

จากที่ได้ดำเนินงานบริการ และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานแต่ยังไม่ต่อเนื่อง จึงไม่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้หน่วยงานควรส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถสร้างรายได้ต่อชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้สอดคล้องกับการสนทนากลุ่มดังต่อไปนี้

“...การดำเนินงานบริการ และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานแต่การสนับสนุนที่ไม่ต่อเนื่อง จึงไม่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้หน่วยงานควรส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดรายได้ให้กับชุมชนอย่างแท้จริงได้...”

(TourBP202, สนทนากลุ่ม 23 มกราคม 2562)

นอกจากนี้หน่วยงานมีการสนับสนุนเกี่ยวกับพันธัสัตว์น้ำ วัตถุประสงค์ต่าง ๆ รวมทั้งการสนับสนุนปรับภูมิทัศน์ให้มีความเหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่พร้อมให้บริการ โดยยังเชื่อมโยงดังกล่าวต่อไปนี้

“...หน่วยงานมีการสนับสนุนเกี่ยวกับพันธัสัตว์น้ำ วัตถุประสงค์ต่าง ๆ รวมทั้งการสนับสนุนปรับภูมิทัศน์ให้มีความเหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่พร้อมให้บริการ...”

(TourBP2007, สนทนากลุ่ม 23 มกราคม 2562)

การเสนอกลยุทธ์ของการบริหารท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 2 ได้กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู ดังนี้

4.1) กลยุทธ์ในเชิงรุก (Aggressive - Strategy) จุดแข็ง – โอกาส

ควรพัฒนาสร้างรูปแบบกิจกรรมการบริการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายขึ้น

4.2) กลยุทธ์การตั้งรับหรือป้องกันตัว (Defensive Strategy) จุดอ่อน – อุปสรรค

จัดเวที และเปิดพื้นที่พูดคุยอย่างมีส่วนร่วมในการจัดหาหรือรวมกลุ่มกับเครือข่ายอื่น ๆ ที่หลากหลาย เพศ อายุ ในชุมชน เพื่อเกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานท่องเที่ยวให้ทันสมัยปัจจุบันต่อไป

4.3) กลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-Oriented Strategy) จุดอ่อน – โอกาส

พัฒนาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมที่ต่อเนื่อง

4.4) กลยุทธ์การแตกตัว หรือขยายขอบข่ายกิจการ (Diversification Strategy) จุดแข็ง-อุปสรรค

หน่วยงานผู้สนับสนุนควรส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอ ยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกที่มีผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู และวิเคราะห์กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู เพื่อเสนอกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู กลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี ตัวแทนที่ว่าการอำเภอยะหริ่ง ตัวแทนเทศบาลตำบลบางปู และกำนัน กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู ประชาชน และนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการ รวมทั้งหมด 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามีแบบสัมภาษณ์เชิงลึกใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู

ตำบลบางปู ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันออกของจังหวัดปัตตานี มีพื้นที่ประมาณ 4.90 ตารางกิโลเมตร ชุมชนบางปูเป็นชุมชนมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ สภาพพื้นที่นั้นมีความค่อนข้างแออัด อีกทั้งประชาชนมีความเคร่งในศาสนา และประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ค้าขาย ทำธุรกิจส่วนตัว ขายสินค้ามือสอง ประมงพื้นบ้าน มีออกไปทำงานต่างพื้นที่ และในประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้เส้นทาง การเข้าถึงในชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตำบลบางปูมีระยะทางไม่ไกลจากตัวเมืองปัตตานี ระยะทางจากปัตตานี ถึง ตำบลบางปู ประมาณ 10 กิโลเมตร มีถนนในการสัญจรหลายเส้นทางที่สามารถเข้าถึงชุมชนท่องเที่ยวบางปูได้ ซึ่งมีเส้นทาง การเข้าถึงบางปู 2 เส้นทาง คือ ถนนสายเก่า ปัตตานี-อำเภอ ยะหริ่ง หรือถนนรามโกมุท กับถนนสายใหม่ ปัตตานี-นราธิวาส หรือทางหลวงแผ่นดินสาย 42 และในพื้นที่ยังมีโรงพยาบาลประจำตำบลที่อยู่ใกล้เคียง มีโรงเรียน มีมัสยิด และมีทรัพยากรป่าโกงกางที่สำคัญที่เป็นจุดเด่นในการบริการท่องเที่ยว พื้นที่ท่องเที่ยวตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 2 บ้านบาลาดูว ทางทิศใต้ ติดกับ ทางหลวงแผ่นดินสาย 42 ทิศตะวันออก ติดกับ หมู่ที่ 3 บ้านบางปู ทิศตะวันตก ติดกับ หมู่ที่ 1 บ้านโต๊ะโสม และทิศเหนือ ติดกับ อ่าวบางปู

อ่าวปัตตานีเกิดจากธรรมชาติของปากน้ำเป็นพื้นที่ริมฝั่งทะเล สันนิษฐานว่าแต่เดิมคงเกิดขึ้นจากสันทรายแล้วกลายเป็นแหลมยื่นออกไปในทะเลขนานกับแผ่นดินเรียกกันว่า “แหลมโพธิ์” ส่วนสภาพนิเวศในอ่าวปัตตานี และแหลมโพธิ์มีทั้งที่เป็นหาดเลน ป่าชายเลน บริเวณอ่าวภายใน และหาดทรายบริเวณด้านนอกของแหลมที่ติดทะเลนอก ชาวบ้านรอบอ่าวปัตตานีเรียกบริเวณท้องน้ำ บริเวณอ่าวปัตตานีว่า (ลาโอะ ดาแล) ที่แปลว่า (ทะเลใน) ควบคู่ไปกับการเรียกชื่อบริเวณทะเลด้านนอกอ่าวปัตตานีที่เรียกว่า (ลาโอะ ลูวา) ซึ่งแปลว่า (ทะเลนอก) ลำน้ำสองสายที่ไหลสู่อ่าวปัตตานี คือ แม่น้ำปัตตานี และคลองยามูหรือคลองยะหริ่งระบบไหลเวียนน้ำภายในอ่าวที่ผสมผสานกันระหว่างน้ำ

จัด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย เป็นระบบนิเวศแบบทะเลตม และป่าชายเลน ตะกอนจากปากน้ำที่ไหลลง อ่าวปัตตานีทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ประชากรรอบอ่าวค่อนข้างหนาแน่น ใช้ชีวิต ทางประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้านขนาดเล็ก ในปัจจุบันสำหรับการทำประมงพื้นบ้านที่ชาวประมง เลิกจับปลาแล้วหันไปทำงานอื่นแทนกันมากแล้ว เพราะการลดลงของจำนวนสัตว์น้ำ นอกจากนี้พื้นที่ ริมหออบอ่าวของปัตตานี มีจุดเด่น คือ ป่าโกงกางอันอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งพักพิงของปลาน้อยใหญ่ จนเกิดวิถีประมงพื้นบ้านรอบอ่าว ป่าโกงกางที่เมื่อก่อนเป็นสัมปทาน ในการเผาเป็นถ่าน ที่สามารถมา ซื้อขายได้ และจะมีการปลูกทดแทนในการตัดไม้ในแต่ละครั้ง ต่อมาก็ได้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากร ขึ้นมา และหยุดการเผาป่าโกงกางเพื่อเป็นถ่าน ทำให้เกิดความสวยงาม และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ อีกครั้ง ที่สามารถเป็นจุดเด่น จึงเกิดการสร้างกลุ่มเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน มีการพัฒนาจนเป็น แหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวขึ้นมาจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งเมื่อก่อนยังมีการแอบลักลอบตัดไม้โกงกางอยู่บ้าง แต่ ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้วเนื่องด้วยประชาชนจะช่วยกันสอดส่องดูแลป่าไม้ร่วมกัน นอกจากนี้ ทรัพยากรในป่า ชายเลน ซึ่งมีทั้ง ป่าโกงกาง กุ้ง หอย เช่น หอยคัน หอยเจดีย์ หอนแครง หอยนางรม หอยแมลงภู่ เป็น ต้น ปู ได้แก่ ปูดำ กับ ปูแสม ปลา เช่น ปลากะบอก ปลากะพง ปลากด ปลาเสม็ด ปลากระเบน ปลาจิ้งมือง เป็นต้น สาหร่าย ได้แก่ สาหร่ายผมนาง นก เช่น นกกาน้ำ นกเป็ดน้ำ นกกระยาง นก กระเต็ง เป็นต้น สมุนไพรต่าง ๆ เช่น ขลุ้ ถั่ว ปาหมอ เป็นต้น ที่ให้ความอุดมสมบูรณ์กับระบบนิเวศ ป่าชายเลน และให้ประโยชน์กับชุมชนในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ

2. ปัจจัยภายใน และภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยว ชุมชนบางปู

การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก จากการเก็บข้อมูลของชุมชนท่องเที่ยวบางปู ผู้สนับสนุน และประชาชนนักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรในการบริหารทั้งจากภายใน ชุมชน และจากภายนอกนอกชุมชนที่มีผลต่อการบริหาร

2.1 ปัจจัยภายใน

สภาพแวดล้อมภายในจากการศึกษาการบริหารจัดการ 6 M's ประกอบด้วย ผู้นำ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ การบริหาร คุณธรรมจริยธรรม และการตลาด สรุปได้ดังนี้

2.1.1 ด้านผู้นำ

ความสำคัญของผู้นำ เป็นบุคคลในกลุ่มที่สามารถนำกลุ่มหรือพากลุ่มไปสู่ วัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่วางไว้ และเพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ และช่วยเหลือให้กลุ่มประสบ ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การมีผู้นำที่ดีจะนำไปสู่การพัฒนาในทางที่ดีด้วย ซึ่งสิ่งที่สามารถทำ ให้การดำเนินงานของชุมชนท่องเที่ยวบางปูมายาวนานนี้ได้ มีจุดแข็ง สรุปออกมาได้ 3 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) ผู้นำ มีความมั่นใจ คล่องแคล่ว รวมทั้งผู้มีส่วนร่วมในการบริหารแหล่งท่องเที่ยว มีความรู้ ความชำนาญ (2) คณะกรรมการมีความสามัคคี เชื่อใจซึ่งกันและกันในการบริหารจัดการ (3) แต่งตั้ง คณะกรรมการตามความสามารถ อีกทั้งหน่วยงานได้สนับสนุนช่วยเหลือในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้

ดียิ่งขึ้น โดยการให้งบประมาณที่เหมาะสม แล้วนำไปบริหารตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้นักท่องเที่ยว จะได้รับการบริการที่รวดเร็วจากความร่วมมือ ร่วมบริหารของผู้นำ และบุคคลในชุมชน จุดอ่อน คือ ในคณะกรรมการไม่มีเยาวชนที่มากพอจะมาทดแทนการทำงานได้ในอนาคต

2.1.2 ด้านเงินทุน

การได้รับงบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ให้ได้ผลตอบแทนจากการดำเนินงานอย่างคุ้มค่า โดยการจัดทำเรื่องร้องขอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหน่วยงานที่มีการสนับสนุนมีทั้งการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี พัฒนาอำเภอ เทศบาล วัฒนธรรมจังหวัด ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น จุดแข็ง พบว่า การสนับสนุนงบประมาณในแต่ละครั้งได้ในจำนวนที่จำกัด จึงต้องบริหารจัดการบริการให้มีคุณภาพที่สุด เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการมากที่สุด และได้รับงบประมาณจากส่วนแบ่งของเรือประมงไว้เป็นส่วนกลาง ในการนำไปปรับปรุงซ่อมแซมในศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม โดยไม่ได้รับส่วนแบ่งเป็นรายบุคคลใด ๆ อีก ทั้งหน่วยงานจะมีการสนับสนุนงบประมาณมากกว่าจะเป็นอุปกรณ์เครื่องมือ เพราะการพัฒนาส่วนใหญ่ต้องใช้งบประมาณในการซ่อมแซมพื้นที่ และบางครั้งหากให้การสนับสนุนโดยให้อุปกรณ์หรืออื่น ๆ แทน อาจไม่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริง และนักท่องเที่ยวได้ใช้ประโยชน์จากการเข้ามาใช้บริการทั้งความเหมาะสม สวยงามของพื้นที่ และค่าใช้จ่ายในการเข้ามาใช้บริการมีความเหมาะสมกับพื้นที่ท่องเที่ยว จุดอ่อน พบว่า การได้รับงบประมาณสนับสนุนที่ไม่เพียงพอ และไม่ต่อเนื่องกัน

2.1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์

วัสดุอุปกรณ์เป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนให้สามารถดำเนินการท่องเที่ยวขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง จุดแข็ง พบว่า การมีอ่าวปัตตานี มีป่าชายเลน และที่สำคัญมีเรือประมงของชาวบ้าน ที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวนี้ได้ และวิถีชีวิตชุมชน วัฒนธรรม ทรัพยากรที่มีอยู่ในน้ำ ในป่าชายเลน มีส่วนช่วยให้การดำเนินการท่องเที่ยวนี้มีคุณค่า และหลากหลายมากขึ้น ปัจจุบันกลุ่มมีเรือที่ได้รับจากการสนับสนุนจากหน่วยงานจำนวน 2 ลำ ใช้ในกรณีฉุกเฉิน ส่วนของประชาชนที่เว้นว่างจากการทำประมง ทั้งเรือเล็ก และเรือใหญ่ มีอยู่ 15-30 ลำ ซึ่งมีเสื้อชูชีพที่เป็นของเจ้าของเรือเตรียมไว้พร้อมให้บริการ อีกทั้งในศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยว มีท่าเรือ ไฟฟ้า ถังขยะ ห้องน้ำ ศาลาที่พัก อีกทั้งโฮมสเตย์มีเพียงหลังเดียวที่รองรับได้ถึง 40-50 คน ที่พร้อมให้บริการ เนื่องจากว่าชุมชนมุสลิมส่วนใหญ่อยู่เป็นครอบครัวใหญ่ และมีบริบทวัฒนธรรมที่แตกต่างกันจึงยากที่จะให้ประชาชนเข้าใจ ทั้งนี้หน่วยงานยังมีการสนับสนุนช่วยเหลือเกี่ยวกับพันธัสัตว์น้ำต่าง ๆ ให้สามารถนำไปเพาะพันธุ์อนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป บางครั้งได้รับการสนับสนุนในรูปแบบของอุปกรณ์เครื่องมือ และได้รับการสนับสนุนที่เป็นวัตถุดิบในการทำอาหารพื้นถิ่น ซึ่งในส่วนนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเน้นเป็นเสื้อชูชีพเพราะเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดยามขึ้นเรือเพื่อความปลอดภัย ซึ่งเสื้อชูชีพที่ใช้บริการมีความปลอดภัย เพียงพอกับนักท่องเที่ยวถึงแม้จะไม่ลึกแต่เพื่อความปลอดภัย จุดอ่อน พบว่า อุปกรณ์เครื่องมือที่มีในแหล่งท่องเที่ยว มีความเสื่อมโทรม ไฟฟ้าส่องสว่างไม่ทั่วถึง ถังขยะไม่เพียงพอ ขาดถังขยะแยกประเภทในทุกจุด พื้นที่ไม่สะอาด ขาดห้องอาบน้ำ และขาดโฮมสเตย์ที่เหมาะสมเพียงพอ ซึ่งควรมีเตียงรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการตั้งแคมป์ ปิ้งย่าง ในศูนย์ท่องเที่ยวบางปู

2.1.4 ด้านการบริหาร

การบริหาร ที่เป็นการบริหารทั้งผู้นำ เงินทุน และวัสดุอุปกรณ์ มาจัดการตามหลักการที่วางไว้ เนื่องด้วยสภาพภูมิประเทศ อำนาจกับพื้นที่ ที่สามารถสร้างแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวช่วยเหลือชุมชนได้ โดยมีการบริหารดังนี้ จุดแข็ง พบว่า ให้ทักษะศึกษาดูงานที่อื่น ๆ เช่น ที่จังหวัดระยอง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น ให้เกิดการนำมาบริหารพัฒนาได้สอดคล้องกับพื้นที่ให้มากที่สุด และการพัฒนามัคคุเทศก์น้อย ซึ่งเป็นนักเรียนในพื้นที่ และรู้ถึงเรื่องการท่องเที่ยวในชุมชนได้ดี เพื่อให้เกิดความซึ่มซั้บที่จะดำเนินงานต่อไปในอนาคต อีกทั้งหน่วยงานยังให้ความสำคัญสนับสนุนการบริหาร โดยการให้รวมกลุ่มที่หลากหลายเพศ อายุ เพราะเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความสามารถที่หลากหลายให้ทันกับสังคมในปัจจุบันได้ และสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สามารถศึกษา ให้ความรู้กับพื้นที่ท่องเที่ยว และทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ที่มีอยู่ในป่าโกงกางจากนักปราชญ์ที่อยู่คู่กับพื้นที่มาเป็นเวลายาวนาน และนักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงการบริหารจัดการที่ดีเพราะสามารถให้ความรู้ เข้าใจง่าย มีการบริหารเวลาในการท่องเที่ยวได้เหมาะสมไม่นาน ไม่เสียโอกาส และรู้สึกปลอดภัยจากการใส่ใจเป็นกันเองของผู้ให้บริการ จุดอ่อน พบว่า การบริหารเป็นอุปสรรคเพราะบางคนไม่ว่าง บางคนเวลาว่างไม่ตรงกัน ทำให้เข้าร่วมกิจกรรมไม่ได้ อีกทั้งการสร้างกลุ่มมัคคุเทศก์ในระดับประถมศึกษา แต่หลังจากเด็กจบระดับประถมศึกษา เพื่อออกไปศึกษาต่อสถานที่อื่น ๆ จึงไม่สามารถเข้ามาช่วยเหลือเป็นมัคคุเทศก์น้อยได้อีก

2.1.5 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ปัจจัยด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นสิ่งสำคัญในการทำงานร่วมกันอย่างยั่งยืน จุดแข็ง พบว่า การทำงานที่โปร่งใส ไม่คอร์รัปชั่น ทำให้ทุกฝ่ายมีความพอใจกันในการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะในเรื่องของงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนมา ซึ่งต้องมีการชี้แจงรายละเอียดการใช้งาน งบประมาณ ให้คณะกรรมการได้รับรู้ร่วมกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในอนาคตจากการทำงานร่วมกัน รวมทั้งการทำงานที่เต็มไปด้วยจิตสาธารณะ เช่น การรวมกลุ่มของชุมชนท่องเที่ยวบางปู และการทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว หากเมื่อใครว่างให้ไปช่วยกันทำความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน

2.1.6 ด้านการตลาด

การสร้างชุมชนท่องเที่ยวบางปู เพื่อให้เป็นที่รู้จัก ถึงความอุดมสมบูรณ์ สวยงาม ของทรัพยากรธรรมชาติในป่าชายเลน จุดแข็ง พบว่า ให้เกิดการอนุรักษ์ป่าชายเลน และเป็นจุดเด่นในการเปิดให้บริการท่องเที่ยว รวมทั้งสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนที่อนุรักษ์ไว้ และเป็นการสร้างจุดขายของชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น อีกทั้งนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการเข้ามาใช้บริการรับชมความสวยงามที่บางปู โดยการบอกเล่ากันปากต่อปาก และมีการแนะนำทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตถึงความสวยงาม โดยไม่ให้กลัวในพื้นที่นี้ จนเกิดเป็นที่รู้จักมากขึ้น สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน และเกิดความเจริญมากยิ่งขึ้น

2.2 ปัจจัยภายนอก

สภาพแวดล้อมภายนอกจากการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกับการดำเนินการบริหารท้องถิ่น ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญา เทคโนโลยี สภาพแวดล้อม และสื่อมวลชน สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

2.2.1 ด้านการเมือง

ปัจจัยทางการเมืองเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อให้การดำเนินธุรกิจทั้งในแง่บวก และแง่ลบ ไม่ว่าจะเป็นด้านระบอบการปกครอง สถานการณ์ทางการเมือง นโยบายของรัฐ และระบบความปลอดภัย เป็นต้น โอกาส พบว่า ในชุมชนท่องเที่ยวบางปูไม่มีการเมืองเข้ามาแทรกแซง เพราะการเมืองเข้ามาต้องมีปัญหาอย่างแน่นอน และหากเกิดความขัดแย้งกัน กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูคงอยู่ไม่ได้มาจนถึงทุกวันนี้ ทั้งนี้ภายในชุมชนได้รับการสนับสนุนจัดระบบความปลอดภัย ในการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่ได้เดินทางเข้าใช้บริการ จากหน่วยงาน ได้แก่ กองอาสา รักษาดินแดน (อส.) ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ทหาร ตำรวจ และได้มีส่วนร่วมช่วยกัน เป็นหูเป็นตาจากประชาชน ส่วนในระบบความปลอดภัยทางน้ำ ได้แก่ เสื้อชูชีพ และเรือเร็วในการช่วยเหลือยามฉุกเฉิน ซึ่งหน่วยงานสาธารณสุข โรงเรียน ประชาชน ได้ให้ความร่วมมือสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวมาโดยตลอด นอกจากนี้นักท่องเที่ยวได้พูดถึงความปลอดภัยในการใช้บริการเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากการเมืองไม่เป็นผลกับการเลือกเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งมีความพอใจกับการได้รับความอำนวยความสะดวกตั้งแต่เข้ามา อีกทั้งยังมีร้านค้าที่อยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้ของอย่างเร่งด่วน เช่น รองเท้าแตะสำรองในการลงเรือ และสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนอย่างอื่น ๆ มีพร้อมทุกอย่าง อุปสรรค พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวบางปูเป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นอุปสรรคต่อการสร้างรายได้ให้กับประชาชน แต่เหตุการณ์ในชุมชนบางปูไม่มีอย่างแน่นอน

2.2.2 ด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่เป็นสิ่งสำคัญสามารถให้แหล่งท่องเที่ยวมีการให้บริการเพิ่มมากขึ้นในการช่วยเหลือให้ประชาชนมีรายได้ที่ดียิ่งขึ้น โอกาส พบว่า แหล่งท่องเที่ยวมีความสามารถที่พร้อมให้บริการ ทั้งเรือประมงจากชาวบ้าน และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ได้แก่ ซาซูลู ยาสาหร่ายผมนาง ข้าวเกรียบโบราณ มาดูฆาตง (ขนมรังผึ้ง) ไล่กรอก (ไล่อ้วว) แบนแปฮูปี (ขนมมัน) กรงนก และแกะสลักทั่วไป ที่พร้อมให้บริการ อีกทั้งสภาพอากาศ ที่สามารถท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องแม้ในช่วงฤดูฝนก็ตาม จึงทำให้ได้เปรียบในการเปิดให้บริการ เนื่องจากป่าโกงกางอยู่ในเขตอ่าวปัตตานีจึงไม่มีคลื่น และมีปรากฏการณ์น้ำขึ้นน้ำลง แต่มีความชำนาญของประมงพื้นบ้านในการขับเรือ นอกจากนี้หน่วยงานได้สนับสนุนให้เลี้ยงปลาหับทิม ปลากระพง เลี้ยงไก่ไข่ และเลี้ยงปูดำ เพื่อเป็นการสร้างรายได้อีกทางหนึ่ง และอยู่ควบคู่กับชุมชนท่องเที่ยวบางปูต่อไป ทั้งนี้การเมือง หรือการเพิ่มขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกัน และสภาพอากาศ ไม่มีผลต่อการเลือกเข้ามาของนักท่องเที่ยว เพราะขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ของแต่ละพื้นที่ และ

โซควาสนา อีกทั้งให้ความสำคัญถึงผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาที่สืบทอดให้กัน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่อยู่อย่างยาวนานควบคู่กับชุมชนบางปู ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ที่ต่างกัน อุปสรรค พบว่า สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วย ดังนี้ (1) ความรุนแรงในชายแดนใต้ เมื่อกล่าวถึงเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชายแดนใต้นั้นส่งผลต่อการสร้างรายได้ อย่างแน่นอน แต่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวยังคงต้องดำเนินการบริการท่องเที่ยวต่อไป ซึ่งการสร้างแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อไปได้นั้น ต้องอย่าได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะทำให้การสร้างแหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถพัฒนาเปิดให้บริการที่สามารถสร้างรายได้กับประชาชน และชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นได้ อีกทั้งการบริโภคข่าวสารที่ปราศจากการวิเคราะห์ข้อมูล จึงเกิดความกลัวที่จะเดินทางเข้ามาสัมผัสถึงความสวยงามของธรรมชาติที่นี่ แต่ในพื้นที่บางปูนั้นไม่มีสถานการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น เพียงแต่ขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวเท่านั้นที่มองถึงภาพรวมในชายแดนใต้ว่าเป็นพื้นที่ที่น่ากลัวจึงไม่กล้าเข้ามาสัมผัส (2) การเกิดแหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบันการเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวที่คล้ายกันเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้การทำงานก็ขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ ของแต่ละพื้นที่ ที่มีทิศทางปรับปรุงแก้ไขอย่างไรให้เป็นโอกาสกับชุมชนมากขึ้น (3) สภาพอากาศ ในช่วงฤดูฝนอาจส่งผลกระทบต่อรายได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะลดลง คิดว่าไม่สามารถล่องเรือได้ แต่ยังสามารถเข้ามาใช้บริการท่องเที่ยวได้ อย่างต่อเนื่อง เพราะการล่องเรือนั้น เมื่อไหนฝนหยุดตกสามารถล่องเรือได้ทันที เนื่องจากป่าโกงกาง อยู่ในเขตของอ่าวปัตตานีจึงไม่มีคลื่น แต่ในอ่าวไทยมีคลื่น และมีลม ซึ่งคนขับเรือมีความชำนาญในการขับเรือ และช่วงที่มีการใช้บริการมากที่สุด คือ ช่วงปิดเทอม และในช่วงวันหยุด (4) ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ในส่วนของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากกลุ่มชนท่องเที่ยวบางปูนั้นยังไม่มีความพร้อมให้อุดหนุนใช้บริการได้ เพราะว่ามีอุปกรณ์ ต้นทุนไม่มี ซึ่งมีการจัดทำวงกุญแจ เสื้อ และกระเป๋าต่าง ๆ โดยปักเขียนว่า I Love Bangpoo เพื่อเป็นสินค้าที่ระลึกกับนักท่องเที่ยวในการเลือกอุดหนุนในช้อนาคศ

2.2.3 ด้านสังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญา

ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญา มีความสำคัญที่ว่าเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนในการเสริมสร้างให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยว ที่มีกลิ่นอายความเป็นท้องถิ่น ความดั้งเดิมของชุมชนไว้ ซึ่งทัศนคติของประชาชนในสังคม และค่านิยมที่มีรากฐานมาจากวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพกาลเวลา ตำบลบางปูเป็นพื้นที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ ในการบริการท่องเที่ยวในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมีผลต่อการเข้ามาใช้บริการ เพราะเป็นวิถีที่อื่น ๆ อยากรู้วิถีมุสลิมที่นี่ที่มีความแตกต่าง และแปลกใหม่ โอกาส พบว่า ปัจจุบันมีการสนับสนุนได้แก่ (1) วิถีโบราณ เช่น การแต่งกาย เป็นต้น (2) อาหารและขนมโบราณที่อยู่คู่กับชุมชนมาตลอด เช่น ยำสำหรับผมนาง ขนมมาตุฆาตง ขนมแบแปฮูปี เป็นต้น (3) ประมงพื้นบ้าน เช่น การแทงปลา และการจับปลาด้วยมือ การหาหอยกัน เป็นต้น (4) งานฝีมือ เช่น การทำกรรنگ การแกะสลัก เป็นต้น ซึ่งภูมิปัญญาเหล่านี้ได้นำมาใช้ควบคู่กับการท่องเที่ยว แต่หากนักท่องเที่ยวต้องการรับชม และสัมผัส ต้องพักโฮมสเตย์ ถึงสามารถรับชมภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง และเมื่อพูดถึงนักท่องเที่ยวแล้วชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเข้ามาใช้บริการ เช่น ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย เป็นต้น ซึ่งหากดูจากชุมชนท่องเที่ยวบางปูการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษอาจเป็นอุปสรรค แต่ส่วนใหญ่ักท่องเที่ยวพาไกด์หรือเพื่อน ๆ ที่เป็นคนไทยมาด้วยจึงเป็นผลดีกับทั้งสองฝ่าย ส่วน

หน่วยงานสนับสนุนส่งเสริมการอนุรักษ์ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่คู่ชุมชนต่อไป และนักท่องเที่ยวรับผลประโยชน์ที่ได้มาสัมผัสถึงความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านบางบูในบริบทที่แตกต่างกัน คือ ได้รู้วิธีการหาหอยกัน การจับปลา และขนมพื้นบ้านที่อยู่คู่กับชุมชน เช่น ยำสาหร่ายผมนาง ขนมมาตุฆาต เป็นต้น อุปสรรค พบว่า ขาดการบันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบ วิธีการทำให้เป็นรูปธรรม ให้ลูกหลานได้สืบสานต่อไป

2.2.4 ด้านเทคโนโลยี

ปัจจัยด้านเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวทันสมัยขึ้น ทั้งนี้ในปัจจุบันเทคโนโลยีมีพัฒนาการเป็นไปอย่างรวดเร็ว ในความเร็วยังมีขอบเขตที่จะนำมาใช้ แต่ต้องขึ้นกับบริบทพื้นที่ชุมชนในการนำไปใช้ให้เหมาะสม ซึ่งการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ท่องเที่ยวดั้งเดิมไว้ จึงไม่เป็นผลเสียต่อความทันสมัยของเทคโนโลยี โอกาส พบว่า มีเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว คือ สัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในพื้นที่มีสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้ ซึ่งเทคโนโลยีทางด้านเครือข่ายส่งผลคืออย่างกว้างขวางที่จะทำให้ผู้คนได้รู้จักชุมชนบางบู โดยการเช็คอิน แชร์ข้อมูลจากการมาใช้บริการให้รู้จักพื้นที่นี้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งหน่วยงานพูดเสียงเดียวกันว่า พื้นที่ท่องเที่ยวไม่ได้กว้างใหญ่ และซับซ้อน จึงควรอนุรักษ์ความดั้งเดิมไว้ ทำให้ไม่สนับสนุนด้านการใช้เทคโนโลยีในแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวได้รับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้ และอย่างอื่นนอกเหนือจากนี้ไม่พบเห็นเทคโนโลยีใด ๆ มาปรับใช้ในแหล่งท่องเที่ยว

2.2.5 ด้านสภาพแวดล้อม

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยที่จำเป็นต้องตระหนักถึงเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการรู้สึกประทับใจ สวยงาม ดึงดูดใจ จึงได้กลับไปเล่าต่อ ๆ กัน จนอยากกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพ และชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้น โอกาส พบว่า ความแตกต่างจากอดีตจนถึงปัจจุบัน แหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวในอดีตมีการตัดไม้ป่าโกงกางเพื่อเป็นถ่าน แต่ปัจจุบันนี้ป่าชายเลนได้เป็นเขตสงวนจึงไม่สามารถตัดไม้เป็นถ่านได้อีก และให้ประชาชนคอยเป็นหูเป็นตาซึ่งกันและกัน เพื่อการอนุรักษ์ และป้องกันการแอบลักลอบตัดไม้ แต่มีการสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีการสร้างเพิ่มเติม เช่น แคร่จุดชมวิวบนเกาะ ในแหล่งท่องเที่ยวสร้างห้องน้ำ ท่าเรือ จุดถ่ายรูป ทั้งนี้การสร้างสิ่งต่าง ๆ บนเขตป่าสงวนสามารถทำได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ และต้องสร้างด้วยไม้ หรือสร้างด้วยอย่างอื่นได้ แต่ต้องไม่ใหญ่เกินไป ที่สำคัญไม่สามารถสร้างหลายอย่างได้เพื่อรักษาความดั้งเดิมไว้ นอกจากนี้ยังได้มีการสนับสนุนจากหน่วยงาน (1) ให้อนุรักษ์พันธุ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ให้ช่วยสอดส่องดูแลป่าโกงกางไม่ให้นำไปตัดไม้เป็นถ่านอีก (2) ให้ความรู้แก่ชาวประมงเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์น้ำ โดยให้ประชาชนช่วยกันเป็นหูเป็นตาตนเอง เพราะหากขาดพันธุ์สัตว์น้ำ ประชาชนไม่มีรายได้จากการจับปลา กุ้ง บูล ในการนำมาขายให้กับนักท่องเที่ยวได้ (3) การส่งเสริมความสะอาดในพื้นที่ท่องเที่ยว และชุมชน ให้ดูสวยงามพร้อมในการเป็นเจ้าบ้าน ทั้งนี้จากผู้ใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยวได้รับทราบถึงกฎระเบียบ คือ ห้ามทิ้งขยะ เพราะจะทำลายธรรมชาติที่สวยงาม อุปสรรค พบว่า ระหว่างทางเดินมีหญ้าที่สูง ทางข้ามเป็นสะพานมีความเสื่อมโทรมรู้สึกไม่ปลอดภัย จึงควรให้มีการถางหญ้า ปรับปรุง

ซ่อมแซมให้ปลอดภัยมากกว่านี้ และสภาพแวดล้อมขาดความสะอาด ขาดถึงขยะในแต่ละจุดที่ชัดเจน รวมทั้งยังขาดความร่วมมือจากประชาชนในการรักษาความสะอาด

2.2.6 ด้านสื่อมวลชน

ปัจจัยด้านสื่อมวลชนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมากขึ้น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ โอกาส พบว่า ทางชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ในปัจจุบันนี้มีการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพื้นที่ท่องเที่ยวบางปู 2 ช่องทาง คือ ทางออนไลน์ ได้แก่ ทางเฟสบุ๊ค ยูทูป และทางออฟไลน์ ได้แก่ แผ่นพับ ส่วนทางด้านสื่อมวลชนมีการนำเสนอผ่านทางโทรทัศน์ และเครือข่ายออนไลน์ต่าง ๆ แต่ไม่มากนัก ทั้งยังได้รับการสนับสนุนการท่องเที่ยวจากหน่วยงาน โดยการนำเสนอผ่านในเวทีการประชุมต่าง ๆ ส่วนอีกช่องทางหนึ่ง คือ การนำเสนอผ่านสื่อวิทยุชุมชน ที่สถานีมีสียิตตะอาวุนเรดิโอ นอกจากนี้ผู้ใช้บริการได้รับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวบางปู จากปากต่อปากชาวบ้าน เพื่อน ๆ และจากการประชาสัมพันธ์ในเฟสบุ๊ค ยูทูป พร้อมกับการสืบค้นข้อมูลในอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติม อุปสรรค พบว่า การนำเสนอผ่านสื่อไม่ค่อยมีความดึงดูด รวมทั้งคณะกรรมการกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโส และไม่มั่งบประมาณในการจ้างประชาชนในชุมชนให้ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว จึงขาดการนำเสนอที่หลากหลายรูปแบบ

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

สรุปผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis แยกประเด็นออกมาเป็นตาราง เพื่อสร้างกลยุทธ์ในการบริหารได้ ดังนี้
 ตาราง 5.1 การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกของชุมชนท่องเที่ยวบางปูด้วย SWOT Analysis ที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน
 ท่องเที่ยวบางปู

จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
<p>ผู้นำ เงินทุน วัตถุประสงค์ การบริหาร คุณธรรมจริยธรรม การตลาด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้นำมีความรู้ความชำนาญในการบริหารจัดการ และให้บริการที่รวดเร็ว 2) การทำงานที่ไม่มีเงินเดือน แต่ทำด้วยความสุจริต และช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดในสาธารณะ และช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดในศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยว 3) อุปกรณ์เสื้อชูชีพและเรือมีเพียงพอ 4) การทำงานที่โปร่งใส ไม่ทำให้ทุกฝ่ายเกิดความไม่พอใจกัน 5) สนับสนุนงบประมาณในการนำไปใช้พัฒนาซ่อมแซม ซื่ออุปกรณ์ ได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู 6) การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับพันธ์สัตว์น้ำต่าง ๆ ให้สามารถนำไปเพาะพันธ์อนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป 7) สนับสนุนจัดตั้งศูนย์พัฒนาอาหารพื้นถิ่น 8) ส่งเสริมการเลี้ยงปลาพื้นถิ่น ปลากะพง เลี้ยงไก่ไข่ และเลี้ยงปูดำ 9) การบริการที่รวดเร็ว และเป็นกันเอง 10) ค่าใช้จ่ายมีความเหมาะสมกับการท่องเที่ยว 11) เสื้อชูชีพมีเพียงพอ และปลอดภัย 	<ol style="list-style-type: none"> 1) คณะกรรมการกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโส บุคคลอื่นหรือเยาวชนที่เข้ามาทดแทนมีน้อย 2) ขาดเงินทุนในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง 3) วัสดุในพื้นที่มีความเสื่อม และอุปกรณ์เครื่องมือในการซ่อมแซมไม่เพียงพอ 4) เวลาค่าใช้จ่ายจะมากเสีย และมากไม่ครบจำนวน 5) กลุ่มยังขาดการรวมกลุ่มที่หลายเพศ อายุ เพราะสามารถสร้างสรรค์ แลกเปลี่ยนความรู้ ความสามารถที่ต่างกันให้ทันกับสังคมในปัจจุบันได้ 6) ขาดการประชุม ทำกิจกรรมพร้อมกัน เพราะบางคนว่างไม่ตรงกัน 7) ห้องนั่งไม่สะอาด และขาดห้องอาบน้ำ 8) ขาดโฮมสเตร์สำหรับกลุ่มเล็ก ๆ ที่เหมาะสมในการเข้าพักผ่อน 9) ขาดถังขยะที่แยกประเภทขยะ และถังขยะในพื้นที่แต่ละจุดไม่ชัดเจน 	<p>การเมือง เศรษฐกิจ สังคมภูมิปัญญา เทคโนโลยี สภาพแวดล้อม สื่อมวลชน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ทุกฝ่ายต่างให้ความช่วยเหลือตลอดสองในการดูแลระบบความปลอดภัย 2) ชุมชนพื้นบ้าน ประมงพื้นบ้าน และงานฝีมือ เป็นที่รู้จักมาก 3) สื่อได้นำเสนอหลากหลายช่องทาง 4) ส่งเสริมความปลอดภัยในชุมชนโดยการจัดตั้งกรรมการตำบล (กต) และ ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน ชรบ.หมู่บ้าน และ อาสาสมัคร (อส) 5) การเข้ามาใช้บริการท่องเที่ยวโดยความหน่วยงาน จะช่วยประสานให้โดยตรงเพื่อความสะดวก และรวดเร็ว 6) สนับสนุนในการอนุรักษ์ โดยการให้ประชาชนที่ทำประมง ประชุมร่วมกัน และให้ความรัก อนุรักษ์สัตว์น้ำ และให้ประชาชนช่วยกันเป็นหูเป็นตา 7) สนับสนุนการนำเสนอผ่านเวทีการประชุมต่าง ๆ และนำเสนอผ่านสื่อวิทยุชุมชน ที่สถานีมีสื่อตะตะอาวุนเรติโอ 8) มีกฎระเบียบ ห้ามทิ้งขยะในป่าชายเลน 9) มีเครือข่ายอนุรักษ์เน็ตสามารถเข้าถึงได้ 10) ได้รับความรู้จากปากต่อปาก และจากการประชาสัมพันธ์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชายแดนใต้ 2) ผลกระทบของที่ระลอกของกลุ่มยังมีความพร้อม ประชาชนไม่มีความสามารถด้านนี้ซึ่งต้องได้รับการอบรมมาก่อนถึงจะทำได้ 3) คณะกรรมการกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโสจึงไม่ค่อยนิยมใช้อินเทอร์เน็ตนำไปเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว 4) ภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความสวยงามต่อเนื่องกัน 5) ขาดการบันทึกเกี่ยวกับประมงพื้นบ้าน ชุมชนพื้นบ้าน ถึงรูปแบบ วิธีการทำ ให้เป็นรูปธรรม 6) ไม่สนับสนุนเทคโนโลยี เพราะพื้นที่ไม่กว้างใหญ่ ซับซ้อน และเพื่ออนุรักษ์ความดั้งเดิมไว้ 7) ส่งเสริมความสะอาดให้พื้นที่ท่องเที่ยว และชุมชน ดูสวยงามในการเป็นเจ้าบ้านต้อนรับนักท่องเที่ยว แต่ขาดความสะอาดจากชาวบ้านที่รักษาความสะอาด 8) ผลกระทบของที่ระลอกยังไม่พร้อมให้บริการ 9) แหล่งท่องเที่ยวมีความเสื่อมโทรม 10) แหล่งท่องเที่ยวไม่มีความสะอาด 11) การประชาสัมพันธ์นำเสนอการท่องเที่ยวไม่ค่อยดี

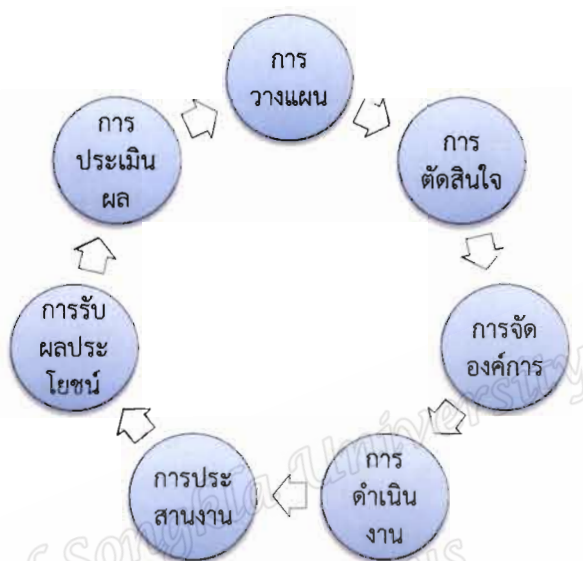
จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการ
ท่องเที่ยวชุมชนบางปู สรุปในรูปแบบ TOWS Matrix ได้ดังตารางดังนี้

ตาราง 5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกด้วย TOWS Matrix ที่ส่งผลต่อการ
บริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู เพื่อหากกลยุทธ์ในการบริหาร

	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
ปัจจัยภายใน	<p>S1 ผู้นำมีความรู้ความชำนาญในการบริหารจัดการ และให้บริการที่รวดเร็ว</p> <p>S2 การทำงานที่ไม่มีเงินเดือน แต่ทำด้วยจิตสาธารณะ และช่วยกันดูแลทำความสะอาด ในศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยว</p> <p>S3 อุปกรณ์เสื้อชูชีพและเรือมีเพียงพอ</p> <p>S4 การทำงานที่โปร่งใส ไม่ทำให้ทุกฝ่ายเกิดความไม่พอใจกัน</p> <p>S5 สนับสนุนงบประมาณในการนำไปใช้พัฒนาซ่อมแซม ซ่อมอุปกรณ์ ได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู</p> <p>S6 การส่งเสริมเกี่ยวกับพันธ์สัตว์น้ำต่าง ๆ ให้สามารถนำไปเพาะพันธ์อนุรักษให้คงอยู่สืบไป</p> <p>S7 สนับสนุนวัตถุดิบในการพัฒนาอาหารพื้นถิ่น</p> <p>S8 ส่งเสริมการเลี้ยงปลาที่ทิม ปลากระพง เลี้ยงไก่ไข่ และเลี้ยงปูดำ</p> <p>S9 การบริการที่รวดเร็ว และเป็นกันเอง</p> <p>S10 ค่าใช้จ่ายมีความเหมาะสมกับการท่องเที่ยว</p> <p>S11 เสื้อชูชีพมีเพียงพอ และปลอดภัย</p>	<p>W1 คณะกรรมการกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโส บุคคลอื่นหรือเยาวชนที่เข้ามาทดแทนมีน้อย</p> <p>W2 ขาดเงินทุนในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง</p> <p>W3 วัสดุในพื้นที่มีความเสื่อม และอุปกรณ์เครื่องมือในการซ่อมแซมไม่เพียงพอ</p> <p>W4 เวลาคัดประชุมจะมาสาย และมาไม่ครบจำนวน</p> <p>W5 กลุ่มยังขาดการรวมกลุ่มที่หลากหลาย เพศ อายุ เพราะสามารถสร้างสรรค์ แลกเปลี่ยนความรู้ ความสามารถที่ต่างกันให้ทันกับสังคมในปัจจุบันได้</p> <p>W6 ขาดการประชุม ทำกิจกรรมพร้อมกัน เพราะบางคนว่างไม่ตรงกัน</p> <p>W7 ห้องน้ำไม่สะอาด และขาดห้องอาบน้ำ</p> <p>W8 ขาดโฮมสเตร์สำหรับกลุ่มเล็กๆที่เหมาะสมในการเข้ามาพักผ่อน</p> <p>W9 ขาดถังขยะที่แยกประเภทขยะ และถังขยะในพื้นที่แต่ละจุดไม่ชัดเจน</p>
	โอกาส (O)	อุปสรรค (T)
ปัจจัยภายนอก	<p>O1 ทุกฝ่ายต่างให้ความช่วยเหลือสอดคล้องในการดูแลระบบความปลอดภัย</p> <p>O2 ชนบทพื้นบ้าน ประมงพื้นบ้าน และงานฝีมือ เป็นที่รู้จักมากขึ้น</p> <p>O3 สื่อได้นำเสนอหลากหลายช่องทาง</p> <p>O4 ส่งเสริมความปลอดภัยในชุมชนโดยการจัดทีมกรรมการตำบล (กกต) และ ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน ชรบ. หมู่บ้าน และ อาสาสมัคร (อส)</p> <p>O5 การเข้ามาใช้บริการท่องเที่ยวโดยผ่านหน่วยงาน จะช่วยประสานให้โดยตรงเพื่อความสะดวก และรวดเร็ว</p> <p>O6 สนับสนุนในการอนุรักษ โดยการให้ประชาชนที่ทำประมง ประชุมร่วมกัน และให้ความรู้การอนุรักษสัตว์น้ำ และให้ประชาชนช่วยกันเป็นหูเป็นตาเฝ้ากันเอง</p> <p>O7 สนับสนุนการนำเสนอผ่านในเวทีการประชุมต่าง ๆ และนำเสนอผ่านสื่อวิทยุชุมชน ที่สถานี มีสียิตตะอาวนเรดิโอ</p> <p>O8 มีกฎระเบียบ ห้ามทิ้งขยะในป่าชายเลน</p> <p>O9 มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสามารถเข้าถึงได้</p> <p>O10 ได้รับความรู้การท่องเที่ยวจากปากต่อปาก และจากการประชาสัมพันธ์</p>	<p>T1 ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชายแดนใต้</p> <p>T2 ผลผลิตกันซ์ของที่ระลึกของกลุ่มยังไม่มีความพร้อม</p> <p>T3 คณะกรรมการกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโสจึงไม่ค่อยนิยมใช้อินเทอร์เน็ตที่นำไปเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>T4 ภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความสวยงามต่อเนื่องกัน</p> <p>T5 ขาดการบันทึกเกี่ยวกับประมงพื้นบ้าน ชนบทพื้นบ้าน ถึงรูปแบบวิธีการทำ ให้เป็นรูปธรรม</p> <p>T6 ไม่สนับสนุนเทคโนโลยี เพราะพื้นที่ไม่ได้กว้างใหญ่ ซับซ้อน และเพื่ออนุรักษ์ความดั้งเดิมไว้</p> <p>T7 ส่งเสริมความสะอาดในพื้นที่ท่องเที่ยว และชุมชน ให้ดูสวยงามในการเป็นเจ้าของบ้าน ต้อนรับนักท่องเที่ยว แต่ขาดความสามัคคีจากชาวบ้านที่จะรักษาความสะอาด</p> <p>T8 ผลผลิตกันซ์ของที่ระลึกยังไม่พร้อมให้บริการ</p> <p>T9 แหล่งท่องเที่ยวมีความเสื่อมโทรม</p> <p>T10 แหล่งท่องเที่ยวไม่ค่อยมีความสะอาด</p> <p>T11 การประชาสัมพันธ์นำเสนอการท่องเที่ยวไม่ค่อยดึงดูด</p>

3. กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู

กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวบางปู แบ่งออกเป็น 7 กระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การตัดสินใจ การจัดองค์การ การประสานงาน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล

ภาพ 5.1 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม

3.1 กระบวนการวางแผน

การวางแผนก็เพื่อให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้ 1) การเปิดให้บริการเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ความสำคัญของป่าโกงกางที่ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมในการอนุรักษ์ และที่สำคัญป้องกันชาวบ้านแอบลักลอบตัดไม้ 2) การเปิดบริการเพื่อให้สามารถเป็นรายได้ให้กับประชาชนในชุมชน การเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยว จะเกิดผลประโยชน์กับคนในชุมชน และชุมชนบางปูได้เป็นที่รู้จักกว้างมากขึ้น และ3) การตั้งกฎเกณฑ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีกฎระเบียบในการเข้ามาใช้บริการ เพื่อการอนุรักษ์ และเคารพวัฒนธรรมที่แตกต่างกันซึ่งกันและกัน ทั้งนี้หน่วยงานมีการประชุม วางแผน เกี่ยวกับงบประมาณที่ได้รับมา ให้สามารถช่วยเหลือสนับสนุนชุมชน เช่น อยากรได้เรือ อยากรเลี้ยงปลา อยากรเลี้ยงปู ซึ่งสิ่งที่สนับสนุนให้สามารถเกิดประโยชน์ที่เป็นส่วนรวมในชุมชน หรือลงไปสอบถามถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาด้านภูมิทัศน์ เพื่อให้ตอบเจตภัยกับชุมชนมากที่สุด และให้ทำเรื่องร้องขอความสนับสนุนโดยตรง นอกจากนี้ผู้ใช้บริการได้มาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน และได้พบเจอกับประสบการณ์ใหม่ ๆ หรือสิ่งที่แตกต่างจากที่อื่น ๆ และเรียนรู้ระบบนิเวศน์ที่อุดมสมบูรณ์ จากการอนุรักษ์ของชาวบ้านในพื้นที่ อีกทั้งการวางแผนการทำงาน เพื่อทราบถึงสิ่งที่ต้องซ่อมแซม ต่อเติม ในการของงบประมาณในการพัฒนา ซึ่งแผนจะ

มีทุก ๆ ปี แต่ละปีจะไม่เหมือนกัน แต่เนื่องจากปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานภาครัฐบ่อยครั้ง ทำให้ได้รับการสนับสนุนที่ไม่ต่อเนื่องกัน

3.2 กระบวนการตัดสินใจ

การที่ในชุมชนชุมชนบางปู มีทรัพยากรป่าชายเลนที่เป็นจุดเด่นในการค้าบริการ และมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ จึงมีความสำคัญในการตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อทุกฝ่ายให้น้อยที่สุด การที่ให้ชุมชนเป็นชุมชนท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์กับชาวบ้านในชุมชนให้สามารถสร้างรายได้ ทั้งยังให้ชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมทุกอย่างทุกคนมีสิทธิ์ตัดสินใจ แต่บางครั้งเมื่อแสดงความคิดเห็นที่ต่างกันออกไป จึงใช้วิธีตัดสินใจตามเสียงส่วนใหญ่ เพื่อยุติปัญหา และปรับความเข้าใจกัน โดยใช้เสียงข้างมากที่เห็นด้วยในการตัดสินใจสุดท้าย ทั้งนี้ผู้สนับสนุนมีความคิดเห็นที่เหมือนกันในการตัดสินใจ โดยใช้เสียงส่วนมากในการตัดสินใจ ซึ่งผู้ที่มีอำนาจไม่มีสิทธิ์ในการตัดสินใจคนเดียวถึงแม้ว่ามีตำแหน่งสูงก็ตาม เพื่อความเป็นประชาธิปไตย และประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด หรือบางครั้งตัดสินใจตามความเหมาะสมที่ได้ร้องขอมา โดยส่วนใหญ่ผู้ที่ตัดสินใจเป็นผู้ใหญ่บ้านมากกว่า และจะช่วยกันดำเนินงานร่วมกัน รวมถึงนักท่องเที่ยวยังคงกล่าวถึงการตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวที่บางปู โดยได้เห็นจากเฟสบุ๊คมีโปรแกรมที่น่าสนใจ คือ การล่องเรือชมเกาะ และเกาะเก็บหอยกัน รวมทั้งที่ได้รับความรู้จากผู้อื่น จึงอยากมาสัมผัสธรรมชาติ สัมผัสอากาศที่บริสุทธิ์ และได้รู้จักภูมิปัญญาชาวบ้านบางปูด้วยตนเอง

3.3 กระบวนการจัดการ

ชุมชนท่องเที่ยวบางปู เป็นชุมชนที่มีจุดเด่นในเรื่องของการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนเป็นป่าชายเลนที่มีระบบนิเวศที่สมบูรณ์ และมีพื้นที่อ่าวปัตตานีที่เป็นแนวธรรมชาติเกือบตลอดทั้งพื้นที่ มีกิจกรรมหลักที่สนับสนุนการท่องเที่ยวประกอบด้วย การล่องเรือชมป่าชายเลน อนุรักษ์นกเงือก การตกปลา ชมพระอาทิตย์ ดูนกนานาพันธุ์ และดูหิ่งห้อยยามค่ำคืน ซึ่งการมีกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้มีการจัดสรรแบ่งหน้าที่ในการทำงาน ซึ่งประชาชนที่มีความสามารถเฉพาะด้าน สามารถทำหน้าที่ด้านนั้น เพื่อให้ได้ทำงานตามที่มีความชำนาญเฉพาะทางได้อย่างมีความสุข และผลงานที่ออกมามีคุณภาพ โดยมีการแบ่งฝ่าย ดังนี้ ฝ่ายช่าง ฝ่ายซ่อมแซม ฝ่ายเอกสาร ฝ่ายบัญชี ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายต้อนรับ ฝ่ายประชุม ฝ่ายเรือ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวให้ความเห็นถึงการบริการที่ว่า การจัดระบบการบริการท่องเที่ยวที่มีความรวดเร็ว จัดการบริหารได้ดี อีกทั้งได้ความรู้จากการบอกเล่าของปราชญ์ชาวบ้าน แต่ยังคงขาดความพร้อมในสวัสดิการที่พักที่มาเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่เหมาะสม

3.4 กระบวนการประสานงาน

การประสานการทำงาน เมื่อนักท่องเที่ยวติดต่อเข้ามาใช้บริการจะอธิบายรายละเอียด เช่น การเข้ามาท่องเที่ยวในช่วงฤดูฝน ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนธันวาคม ซึ่งหลังจากฝนหยุดตกสามารถล่องเรือได้ทันที ไม่มีปรากฏการณ์น้ำขึ้นน้ำลง เพราะช่วงเวลาดังกล่าวมีน้ำป่าไหลลงมา

สมทบอยู่ตลอดเวลา ส่วนในช่วงฤดูร้อน ตั้งแต่ เดือนมกราคม ถึง เดือนเมษายน อาจมีช่วงของน้ำขึ้น น้ำลง แต่สามารถล่องเรือได้ เพราะชาวประมงมีความชำนาญในการขับล่องเรือในอ่าวปัตตานี ทั้งนี้ การประสานงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเกิดการติดต่อใช้บริการที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน รวมทั้งการยกเลิกใช้บริการ เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียกับประชาชนในชุมชน ซึ่งในช่วงปิดเทอม และช่วงวันหยุดจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก อีกทั้งการมีส่วนร่วมในการประสานงานจะเป็นคณะกรรมการจากกลุ่มที่จะช่วยประสานงาน นอกจากนี้ผู้สนับสนุนได้ประสานการทำงานในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ไม่เป็นอุปสรรค เพราะมีฝ่ายที่ติดต่อประสานงานโดยตรง จึงง่ายต่อการสื่อสาร อีกทั้งมีความคุ้นเคยรู้จักกันในการร่วมทำงาน และเห็นอยู่บ่อยครั้ง จึงสามารถติดต่อประสานได้ง่าย ทั้งนี้นักท่องเที่ยวที่ได้มาใช้บริการได้มีการประสานงานที่ดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของช่วงเวลาที่เหมาะสมในการล่องเรือ ช่วงเดือนที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ช่วงเดือนที่เป็นช่วงของปู ทำให้ได้เตรียมเวลาในการเข้ามาได้อย่างเหมาะสม

3.5 กระบวนการดำเนินงาน

นอกจากธรรมชาติของสถานที่แล้ว สิ่งที่เป็นจุดเด่นอีกประการหนึ่งของชุมชน คือ ความเป็นธรรมชาติของคน ความใสบริสุทธิ์ ความมุ่งมั่น ที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตน รวมถึงแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ที่จะปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้รองรับความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยว โดยยึดความพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก การดำเนินงานภายในกลุ่มโดยจะวางแผน ตัดสินใจ จัดองค์การ และประสานการทำงาน ในการเป็นชุมชนท่องเที่ยวบางปู ซึ่งในการดำเนินงานทุกครั้ง ให้แต่ละฝ่ายที่ได้รับมอบหมายดังกล่าวทำงานให้ตรงกับความสามารถ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และเมื่อฝ่ายไหนไม่ว่าง ต้องให้ฝ่ายอื่นทำหน้าที่แทน แต่บางครั้งไม่สามารถทำหน้าที่ซ้ำซ้อนกันได้อย่างสมบูรณ์ จึงต้องช่วยกันทำซึ่งกันและกันให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการที่ดีที่สุด แต่ในการดำเนินงานยังขาดงบประมาณในการสนับสนุน ขาดเยาวชนที่ดำเนินงานได้ให้ทันกับสังคมปัจจุบัน อีกทั้งขาดอุปกรณ์เครื่องมือ ที่เพียงพอในการซ่อมแซมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ทั้งนี้ กระบวนการบริการมีการดำเนินงานดังนี้ ได้แก่ ด้านการบริการ คือ มีตัวแทนของชุมชนในการประสานงานต้อนรับนักท่องเที่ยวเมื่อได้ถึงชุมชนท่องเที่ยวบางปู เพื่อให้เกิดความรู้สึกพร้อมในการให้บริการเมื่อได้เห็น ด้านเรือ คือ เมื่อนักท่องเที่ยวประสานถึงชุมชนท่องเที่ยวบางปู จะประสานไปยังกลุ่มประมงพื้นบ้านในการพร้อมให้บริการ โดยจะต้องทราบถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน เพื่อให้ได้จัดเตรียมเรือได้เหมาะสม และได้รับการบริการที่รวดเร็ว ซึ่งขนาดของเรือนั้นมีอยู่ 2 แบบ ขนาดเล็ก ขึ้นได้ 4 คน ขนาดใหญ่ ขึ้นได้ 8 คน ด้านที่พัก คือ ในปัจจุบันนี้โฮมสเตร์ของชาวบ้านมีจำนวน 1 หลัง มีความจุได้ 40 คน หากการมาเป็นครอบครัวเล็ก ๆ นั้นยังไม่สามารถให้บริการได้ เนื่องด้วยชาวบ้านในชุมชนที่เป็นมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ ไม่สนใจในการสร้างเป็นโฮมสเตร์ ด้านอาหาร คือ เมื่อนักท่องเที่ยวได้ประสานเข้ามาแล้ว และต้องสั่งอาหารล่วงหน้าจะได้เตรียมวัตถุดิบได้เหมาะสม ซึ่งจะประสานกับชาวบ้านในชุมชนที่ทำอาหาร หากต้องการสั่งอาหารทะเลสดจะต้องสั่งล่วงหน้าก่อนประมาณ 3-4 วัน เพื่อให้ชาวประมงและกลุ่มเลี้ยงปูดำ ได้เตรียมพร้อมทันวันที่ต้องการ และประชาชนมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลความปลอดภัย รวมทั้งดำเนินการตามหน้าที่ที่ได้วางไว้ ทั้งนี้หน่วยงานได้มีการสนับสนุนอาชีพทุกอย่างในชุมชน ถึงแม้ไม่ได้สนับสนุนที่การท่องเที่ยวโดยตรง แต่เพราะว่าทุกอย่างที่มีในชุมชนสามารถมีความสัมพันธ์กับการ

ท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกันได้ เช่น การประมง การเลี้ยงปลา การเลี้ยงปู และบางครั้งได้สนับสนุนตาม การร้องขอมา อีกทั้งนักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงการดำเนินการจากกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีการ บริการที่รวดเร็ว มีความประทับใจที่ให้บริการที่ดีเยี่ยม ซึ่งเป็นเพราะการติดต่อล่วงหน้า ทำให้การ ดำเนินงานอำนวยความสะดวกที่รวดเร็ว และสามารถเตรียมเรือไว้พร้อมให้บริการ เมื่อถึงแหล่ง ท่องเที่ยวสามารถขึ้นเรือได้ทันที ถึงแม้ในช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวมากก็ตาม

3.6 กระบวนการรับผลประโยชน์

การทำงานให้เกิดผลประโยชน์มากที่สุด เพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้กับ ชุมชน และประชาชน โดยประชาชนจะได้รับจากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ และอุดหนุน สินค้าในชุมชน ซึ่งกลุ่มที่จะได้คือ (1) กลุ่มทำอาหาร (2) กลุ่มให้บริการล่องเรือ (3) กลุ่มทำอาหาร และขนมพื้นบ้าน (4) กลุ่มเลี้ยงปูดำ (5) กลุ่มเลี้ยงปลา (6) กลุ่มทำงานฝีมือ (7) ที่พัก และ(8) ประชาชน ชาวบ้าน ส่วนกระบวนการรับผลประโยชน์ในการเข้ามาบริการจะรับถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ดังนี้ (1) ได้เห็นป่าโกงกางที่อุดมสมบูรณ์จากการช่วยกันอนุรักษ์ของคนในชุมชน (2) ได้เห็นนกหลากหลายชนิดโดย บินไปมาตลอดทาง (3) ได้เห็นวิถีประมงพื้นบ้านในการจับปลา (4) ได้ล่องดูโมงค์โกงกาง ซึ่งเกิดจาก ต้นโกงกางสองฝั่งค้อมตัวเข้าหากันจนเหมือนเป็นอุโมงค์อันร่มรื่น มีระยะทางยาวหลายร้อยเมตร (5) ได้สัมผัสการนวดฝ่าเท้าแบบธรรมชาติบนรากไม้โกงกาง (6) ได้สัมผัสกิจกรรมการเก็บหอยกัน (ภาษาม ลายู เรียกว่า ลอแก) (7) ได้เห็นถึงจุดชมวิวมุม 180 องศา จะเห็นถึงเส้นแบ่งระหว่างอ่าวปัตตานี กับอ่าวไทย (8) ได้ชมอาทิตย์อัสดง และนกบินกลับรัง (9) ได้ล่องเรือชมหิ่งห้อยในป่าโกงกางในช่วงค่ำคืน (10) ได้เห็นอาหารและขนมพื้นบ้าน เช่น ยำสาหร่ายผมนาง ขนมรังผึ้ง (ภาษามลายู เรียกว่า มาดู ฆาตง) (11) ได้เห็นงานฝีมือของชาวบ้าน เช่น การแกะสลัก และการทำกรงนก ทั้งนี้ในชุมชน ท่องเที่ยวบางปูมีประชาชนชาวบ้านในการให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน และ หากต้องการสัมผัสถึงบรรยากาศวิถีชุมชน วิถีมุสลิม ได้ทั่วถึง ต้องพักโฮมสเตร์ถึงได้รับชมภูมิปัญญาที่ มีอยู่ในชุมชนได้ ทั้งนี้หน่วยงานผู้ให้สนับสนุนรู้สึกภูมิใจที่ได้สนับสนุนช่วยเหลือชุมชน ทำให้ ผลประโยชน์ที่ได้ เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวแทนของชุมชนท่องเที่ยวบางปู และประชาชนในชุมชน พร้อมทั้งมี รายได้เสริมที่ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวได้รับทั้งอากาศที่บริสุทธิ์ ได้ชมวิวทิวทัศน์ที่ดูได้ยาก ได้ รู้จักทรัพยากรธรรมชาติในป่าชายเลน และได้รู้จักภูมิปัญญาชาวบ้านในชุมชนบางปู เช่น วิธีการจับ ปลา หอยกัน จากประมงพื้นบ้าน และขนมมาดูฆาตง ที่เป็นขนมพื้นบ้าน และการใช้บริการไม่เกิด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งให้มีความร่วมมือกันไม่ทิ้งขยะ ไม่ทำลายป่า โกงกาง ไม่รบกวนสัตว์ต่าง ๆ จึงทำให้ระบบนิเวศในป่าชายเลนมีความสวยงามสมบูรณ์

3.7 กระบวนการประเมินผล

ชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีป่าชายเลนที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญ จึงจำเป็นต้องมีการ อนุรักษ์คงความสวยงามสมบูรณ์คู่กับชุมชนสืบไป ทั้งนี้ในการเปิดให้บริการเป็นส่วนหนึ่งในการ อนุรักษ์ ซึ่งในป่าชายเลนมีทรัพยากรมากมายทั้งสัตว์น้ำ นกนานาชนิด สมุนไพรต่าง ๆ จึงได้มีการ ประเมินผลการบริการจากการมีนักท่องเที่ยวที่ได้ขยายเพิ่มขึ้นทุกปี และประสบความสำเร็จในการ ให้บริการ แต่หากการมาท่องเที่ยวแล้วกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง จนเกิดการบอกเล่าต่อ ๆ กันให้คนอื่น

ได้รับรู้ว่า ชุมชนท่องเที่ยวบางปูที่สวยงามสมบูรณ์ ชุมชนท่องเที่ยวบางปูที่อยู่ในชายแดนใต้ ไม่ได้นำ กลัวอย่างที่คิด ซึ่งมีความพอใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังคงต้องดำเนินการการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวต่อไป เพื่อให้ทันกับสังคมในปัจจุบันนี้ นอกจากนี้ผู้สนับสนุนยังมีการลงสำรวจประเมินผล หากกลุ่มที่ได้สนับสนุนไม่สามารถทำกิจกรรมที่วางไว้ได้ จะไม่สนับสนุนกลุ่มนี้อีก แต่เมื่อกลุ่มที่ได้สนับสนุนสามารถทำได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ และอยู่รอด จะเกิดการสนับสนุนอีก ทั้งนี้ได้ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ร้องขอไว้ ทำให้เกิดความมั่นใจในการสนับสนุนในครั้งต่อ ๆ ไป อีกทั้งการสนับสนุนในแต่ละครั้งอาจไม่เพียงพอ แต่การที่ชุมชนท่องเที่ยวบางปูดำเนินการได้ ถือว่าได้ใช้ในสิ่งที่ให้สนับสนุนอย่างเหมาะสม และจะสนับสนุนต่อไป นอกจากนี้นักท่องเที่ยวมีความพอใจกับการบริการที่ดี ความเป็นกันเอง แต่อยากให้ปรับภูมิทัศน์ในพื้นที่ให้ดีขึ้น จากความเสื่อมโทรม ห้องน้ำไม่สะอาด และไม่มีถังขยะในทุกจุด

4. กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู

กลยุทธ์ของการบริหารท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม TOWS Matrix ได้แก่ กลยุทธ์ในเชิงรุก (Aggressive Strategy) กลยุทธ์การตั้งรับหรือป้องกันตัว (Defensive Strategy) กลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-oriented Strategy) และกลยุทธ์การแตกตัว หรือขยายขอบข่ายกิจการ (Diversification Strategy) ดังนี้

4.1) กลยุทธ์ในเชิงรุก (Aggressive Strategy) จุดแข็ง – โอกาส

ควรพัฒนาสร้างรูปแบบกิจกรรมบริการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายขึ้น

4.2) กลยุทธ์การตั้งรับหรือป้องกันตัว (Defensive Strategy) จุดอ่อน – อุปสรรค

จัดเวที และเปิดพื้นที่พูดคุยอย่างมีส่วนร่วมในการจัดหาหรือรวมกลุ่มกับเครือข่ายอื่นๆ ที่หลากหลาย เพศ อายุ ในชุมชน เพื่อเกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานท่องเที่ยวให้ทันสังคมปัจจุบันต่อไป

4.3) กลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-oriented Strategy) จุดอ่อน – โอกาส

พัฒนาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมที่ต่อเนื่อง

4.4) กลยุทธ์การแตกตัว หรือขยายขอบข่ายกิจการ (Diversification Strategy) จุดแข็ง-

อุปสรรค

หน่วยงานผู้สนับสนุนควรส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้สามารถสรุปจากตารางได้ดังนี้

ตาราง 5.3 กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู

SO	กลยุทธ์ในเชิงรุก (Aggressive Strategy)	ST	กลยุทธ์การแตกตัว หรือขยายขอบข่ายกิจการ (Diversification Strategy)
	ควรพัฒนาสร้างรูปแบบกิจกรรมการบริการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายขึ้น		หน่วยงานผู้สนับสนุนควรส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง
WT	กลยุทธ์การตั้งรับ หรือ ป้องกันตัว (Defensive Strategy)	WO	กลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-oriented Strategy)
	จัดเวที และเปิดพื้นที่พูดคุยอย่างมีส่วนร่วมในการจัดหาหรือรวมกลุ่มกับเครือข่ายอื่นๆ ที่หลากหลาย เพศ อายุ ในชุมชน เพื่อเกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานท่องเที่ยวให้ทันสมัยปัจจุบันต่อไป		พัฒนาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมที่ต่อเนื่อง

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี” ได้ดังนี้

1. ปัจจัยภายใน และภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู

การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก จากการบริหารจัดการทรัพยากรในการบริหารทั้งภายในชุมชน และภายนอกนอกชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู ซึ่งแบ่งการบริหารออกมาดังนี้

1.1 ปัจจัยภายใน

สภาพแวดล้อมภายในจากการศึกษาการบริหารจัดการ ซึ่งแบ่งการบริหารจัดการทรัพยากรในการบริหารทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้

1.1.1 ด้านผู้นำ

การรวมกลุ่มบริหารจากคนในชุมชนบางปู โดยมีผู้นำที่ดี มีความมั่นใจ คล่องแคล่วในการทำงาน รวมทั้งคณะกรรมการมีความรู้ความชำนาญ ความสามัคคี ความเชื่อใจซึ่งกันและกันในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมต่อเนื่องมายาวนาน นอกจากนี้

หน่วยงานได้สนับสนุนการช่วยเหลือให้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ดียิ่งขึ้น โดยการจัดทำเวทีประชาคม อบรม เกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้นำไปบริหารจัดการตามความเหมาะสม ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่รวดเร็ว จากความร่วมมือ ร่วมบริหารของผู้นำ และบุคคลในชุมชน แต่ทั้งนี้ยังขาดบุคคล ทดแทนที่เพียงพอ จากการบริหารของผู้นำมีความเชื่อมโยงกับแนวคิดการบริหารกลุ่มของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2545) ที่ว่ากลุ่มที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของความเป็นเพื่อนระหว่างสมาชิกด้วยกัน ปกติพัฒนามาจากความต้องการทางสังคมของมนุษย์ คนในกลุ่มมักจะเกิดความดึงดูดใจกัน มีลักษณะ คล้ายกัน มีทัศนคติเดียวกัน มีพื้นฐาน และค่านิยมเหมือนกัน สมาชิกกลุ่มเพื่อนมักจะมีการสร้างสรรค์ ในทางสังคมร่วมกัน เล่นกีฬา รับประทานอาหารด้วยกัน โครงการจะได้ประโยชน์จากกลุ่มเพื่อน เพราะส่งเสริมการไหลเวียนของข้อมูล และความร่วมมือกันในการทำงานแต่ก็อาจได้รับผลกระทบ ในทางลบหากความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิกขาดลงหรือเป้าหมายของกลุ่มประสบผลสำเร็จ แล้ว

1.1.2 ด้านเงินทุน

งบประมาณที่ได้รับจากการสนับสนุนต่าง ๆ และจากการบริการท่องเที่ยว ซึ่งได้นำไปใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ รวมทั้งใช้เป็นเงินทุนส่วนกลาง ในการนำไปปรับปรุงซ่อมแซม ในศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม แต่ขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจนเกิดความเสื่อมโทรมของ แหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้หน่วยงานมีการสนับสนุนงบประมาณตามความเหมาะสมเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากว่าการพัฒนาจัดตั้งใช้งบประมาณในการซ่อมแซมพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้นักท่องเที่ยว ได้รับการบริการที่ดี มีความคุณค่า สวยงาม และมีความเหมาะสมกับค่าใช้จ่ายในการเข้ามาใช้บริการ แหล่งท่องเที่ยวบางปู ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารเกี่ยวกับปัจจัยในการบริหารที่เป็น พื้นฐานของ ธงชัย สันติวงษ์ (2543) ซึ่งได้กล่าวถึงเงินทุนที่เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ต้องตระหนักในการ ให้การสนับสนุนในการจัดหาทรัพยากร เพื่อหล่อเลี้ยง และเอื้ออำนวยให้กิจกรรมขององค์การดำเนิน ไปโดยไม่ติดขัด ซึ่งเงินทุนนี้มีทั้งระยะสั้น และระยะยาว

1.1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์

การมีส่วนร่วมในการดูแลจัดการของคณะกรรมการชุมชนท่องเที่ยวบางปู ซึ่ง ช่วงเวลาที่เว้นว่างจากการทำงานก็จะมารวมตัวช่วยกันทำความสะอาด ตรวจสอบความเรียบร้อย และ ความพร้อมให้บริการ ซึ่งในศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยวมีทั้ง ท่าเรือ ไฟฟ้า ถังขยะ ห้องน้ำ ศาลาที่พัก ป้าย ถ่ายรูป โดยอุปกรณ์เหล่านี้สามารถใช้บริการได้ แต่ในปัจจุบันเกิดความเสื่อมโทรม เนื่องจาก คณะกรรมการไม่มีเวลาในการช่วยกันดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้หน่วยงานได้มีการ สนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือให้กับชุมชนที่สามารถใช้ควบคู่กับการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้ให้ ความสำคัญกับความปลอดภัยที่มีเสี่อชีพในการใช้บริการอย่างเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ให้มีการ ปรับภูมิทัศน์ให้เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง ได้สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารเกี่ยวกับปัจจัยในการ บริหารที่เป็นพื้นฐานของ ธงชัย สันติวงษ์ (2543) กล่าวคือ ที่ว่าเครื่องจักรเป็นอุปกรณ์ที่จัดหา และซื้อ มาอย่างพิถีพิถัน เพื่อใช้ปฏิบัติงานให้เกิดผลประโยชน์ มีความคุ้มค่ามากที่สุด และยังเชื่อมโยงกับ แนวคิดของ โชคชัย อาษาสนา (2554) ที่กล่าวว่าวัสดุหรือวัตถุดิบ ซึ่งในการผลิตสินค้า ต้องอาศัย

วัตถุดิบในการผลิต ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรอบรู้ถึงวิธีบริหารวัตถุดิบให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ต้นทุนที่ต่ำ และทำให้ธุรกิจได้ผลกำไรสูงสุด

1.1.4 ด้านการบริหาร

จากการที่ประชาชนในชุมชนได้สร้างกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรที่อยู่คู่กับชุมชน โดยใช้ความรู้ ความสามารถของคณะกรรมการกลุ่มในการวางแผนบริหารจัดการเกี่ยวกับอุปกรณ์ เครื่องมือ และงบประมาณ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นอกจากนี้หน่วยงานได้สนับสนุนการบริหารโดยการให้รวมกลุ่มที่หลากหลาย เพศ อายุ เพราะสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ที่แตกต่างกัน และมีความต้องการให้ทันกับสังคมในปัจจุบันได้ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่ดี ด้วยการให้ความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับทรัพยากร ภูมิปัญญาที่สำคัญในชุมชน แต่จากการบริหารขาดการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และขาดบุคคลทดแทน จนเกิดความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีความเชื่อมโยงในงานวิจัยของ โกวิทย์ เหมือนสังข์ (2557) กล่าวว่า การเปิดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชม และพักผ่อนได้ โดยในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก แต่ขาดการบริหารจัดการ และการประเมินศักยภาพด้านพื้นที่ที่เหมาะสม ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้มีความคิดเห็นที่ไม่เหมือนกันกับงานวิจัยของ วัฒนาพร สุฉายา (2554) ได้กล่าวแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องมีบริบทของสภาพแหล่งท่องเที่ยวตามองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านกิจกรรม และกระบวนการ องค์ประกอบด้านองค์การ และองค์ประกอบด้านการจัดการ มีความพร้อม และสามารถจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ อย่างไรก็ตามผลจากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความรู้ด้านพื้นที่ท่องเที่ยว ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับกลาง ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวควรจะมีการปรับปรุงด้านการให้ความรู้ และการสื่อความหมายให้กับนักท่องเที่ยว และคนในท้องถิ่น

1.1.5 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

การมีทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม จนก่อตั้งเป็นกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู เพื่อการอนุรักษ์ป่าโกงกางให้ยาวนาน สิ่งสำคัญในการทำงานร่วมกัน โดยการทำงานที่เต็มไปด้วยจิตสาธารณะ ซึ่งชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีการบริหารการทำงานที่โปร่งใส ไม่คอร์รัปชัน โดยเฉพาะที่มา ที่ไปของงบประมาณ มีการชี้แจงรายละเอียดที่ชัดเจนในการทำงานร่วมกัน ให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืนต่อไปได้ ทั้งนี้มีความสัมพันธ์กับแนวคิดการบริหารเกี่ยวกับทรัพยากรในการจัดการของ ดำรงค์ วงษ์โชติปินทอง (2553) กล่าวคือ ความต้องการให้คนรุ่นใหม่เห็นถึงศีลธรรมอันดีในการบริหารงาน ไม่ใช่การที่ติดการได้ผลงานหรือตัวเลขจนกระทั่งทำให้ตนเองเป็นคนไร้หัวใจในการใช้ชีวิตเนื่องจากการต้องการความสำเร็จที่มีมากจนเกินพอดี และสามารถทำให้มนุษย์หลายคนกลายร่างจากมนุษย์เป็นอมมนุษย์ได้เพราะขาดศีลธรรมอันดีงามในจิตใจ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัสสร แจ่มโพธิ์ (2554) ได้กล่าวว่า มีรูปแบบการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ได้แก่ การที่สมาชิกในชุมชนเห็นคุณค่ารู้สึกผูกพันกับสถานที่ มีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชน ในการทำงานที่ชัดเจนจนก่อตั้งเป็น

“คณะกรรมการพัฒนาตลาดสามชุก” ภายใต้เป้าหมาย “การทำความเจริญ และพลิกฟื้นเศรษฐกิจของตลาดสามชุก” พร้อมการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ จากการสนับสนุนขององค์กรพัฒนาเอกชนภายนอก การให้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และคนในพื้นที่

1.1.6 ด้านการตลาด

การมีทรัพยากรธรรมชาติในป่าชายเลน ที่เป็นจุดเด่นในการเปิดให้บริการท่องเที่ยวควบคู่กับการสร้างรายได้ให้ชุมชน รวมทั้งสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนที่อนุรักษ์ไว้ และเป็นการสร้างจุดขายของชุมชนให้ได้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการเข้ามาใช้บริการรับชมความสวยงามที่บางปู โดยการบอกเล่าต่อจากคนใกล้ชิด หรือคนรู้จัก และมีการแนะนำทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตถึงความสวยงาม จนเกิดเป็นชุมชนที่มีชื่อเสียงสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน และเกิดความเจริญมากขึ้น ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารเกี่ยวกับทรัพยากรในการจัดการของ ดำรงค์ วงษ์โชติปันทอง (2553) กล่าวคือ แนวคิดด้านการตลาดนั้นมีความหมายถึงส่วนลึกของลูกค้า ซึ่งมีผลต่อภายในใจหรือความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) หรือความต้องการจากลูกค้า (Customer Needs) ซึ่งสิ่งสำคัญในการวางรากฐานนโยบายการดำเนินธุรกิจว่าลูกค้าเป็นใคร ลูกค้าต้องการอะไร ลูกค้าสามารถหาซื้อได้ที่ไหน ลูกค้าจะซื้อเมื่อไหร่ และทำไมลูกค้าถึงยอมควักเงินในกระเป๋าออกมาซื้อสินค้าของเราได้ และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษดา ชูยามภย์ (2552) ที่กล่าวถึงปัจจัยทางการตลาดท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจมาเที่ยว คือ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต รวมทั้งการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ การบอกต่อจากคนใกล้ชิด หรือคนรู้จัก และอินเทอร์เน็ต มีอิทธิพลมากที่สุด และยังมีความเชื่อมโยงกับงานวิจัยของ ชฎาภรณ์ แซ่ตั้ง (2559) ที่ว่าปัจจัยต่อการตัดสินใจใช้บริการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 9 ด้าน ดังนี้ ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ การคมนาคม ค่านิยมในการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย ภาวะเศรษฐกิจ และการเมือง การโฆษณาเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ และสินค้าของที่ระลึก ตามลำดับ

1.2 ปัจจัยภายนอก

สภาพแวดล้อมภายนอกที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกับการดำเนินการบริหารการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ด้าน ดังนี้

1.2.1 ด้านการเมือง

ชุมชนท่องเที่ยวบางปูเป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นอุปสรรคต่อการสร้างรายได้ให้กับประชาชน ทั้งนี้ในการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากกองอาสารักษาดินแดน (อส.) ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ทหาร ตำรวจ และยังได้มีส่วนร่วมช่วยกันเป็นหูเป็นตาจากประชาชนในชุมชนบางปู รวมทั้งระบบความปลอดภัยทางน้ำ ได้แก่ เสื้อชูชีพ และเรือเร็วในการช่วยเหลือยามฉุกเฉิน ซึ่งทำให้

นักท่องเที่ยวเกิดความพอใจกับความใส่ใจต่อการดูแลความปลอดภัยในการใช้บริการ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับงานวิจัยของ วีรภรณ์ โตะศิริ (2557) ที่กล่าวว่า ในการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยหน่วยงานมีการจัดการอำนวยความสะดวกเรียบร้อยให้กับนักท่องเที่ยวทั้ง ตำรวจ ทหาร ด้านร้านอาหาร และที่พัก มีให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม และกระบวนการชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมให้มีการอนุรักษ์ในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วม ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

1.2.2 ด้านเศรษฐกิจ

จากความรุนแรง หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้นในชายแดนใต้อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา แต่การบริการล่องเรือท่องเที่ยวในชุมชนบางปู และผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนมีความพร้อมให้บริการ นอกจากนี้หน่วยงานได้สนับสนุนอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการเลี้ยงปลาห้ำหิม ปลากระพง เลี้ยงไก่ไข่ และเลี้ยงปูดำ ซึ่งเป็นอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน สามารถสร้างรายได้ควบคู่กับการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาสนับสนุนใช้บริการล่องเรือเพื่อชมอุโมงค์โก่งกาง และชมภูมิปัญญาชาวบ้าน แต่ผลิตภัณฑ์บางอย่างมีอยู่เฉพาะในช่วงเวลาอย่างจำกัด รวมทั้งขาดโฮมสเตย์ที่เหมาะสมเพียงพอต่อการใช้บริการ เนื่องจากชาวบ้านนับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนมาก ทั้งยังไม่มีแผนการสร้างรีสอร์ทชุมชน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับงานวิจัยของ ณรงค์ศักดิ์ คำหาญสุนทร (2554) การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่มีการเจริญเติบโต และขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในขณะเดียวกันการแข่งขันทางด้านการตลาด ก็สูงยิ่งขึ้น จนทำให้ผู้ประกอบการต้องพยายามแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ที่ต่างออกไปจากเดิมมาเป็นจุดเสนอขายตามความนิยม และความต้องการของนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การเดินทางของนักท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยว ย่อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมการดำเนินชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น เป็นเป้าหมายสำคัญที่ได้รับการเน้นให้มีในกระบวนการท่องเที่ยวแบบใหม่ ถือเป็นพื้นฐานของการพัฒนาแบบยั่งยืนในองค์รวมของระบบ ทั้งนี้มีความคิดเห็นที่ต่างกับงานวิจัยของ ศุภิสพร อานันทประภา (2551) ที่กล่าวว่ากลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นสถานการณ์ของการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเกิดการขยายตัว จากการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เห็นได้จากจำนวนสถานประกอบการ และการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดมีมูลค่าเพิ่มขึ้น เกิดการสร้างงานในท้องถิ่น มีการสร้างโรงแรม เกสเฮ้าส์ บังกะโล และรีสอร์ท เพื่อตอบสนองการมาพักของนักท่องเที่ยว มีการพัฒนาด้านการคมนาคม การบริการท่องเที่ยวธุรกิจร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึก นอกจากนี้มีข้อคิดเห็นของงานวิจัยที่ต่างกับบุญหนา หลงสมัน (2550) ที่มองว่า เดิมทีมีวิจัยได้คิดในรูปแบบของการทำโฮมสเตย์ แต่เมื่อวิเคราะห์ดูแล้วไม่เหมาะสมหลายประการด้วยกัน เช่นว่า ชาวบ้านนับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนมาก คงไม่เหมาะกับการที่ให้แขกมาพักด้วย จึงได้เปลี่ยนรูปแบบให้เป็นรีสอร์ทชุมชน

1.2.3 ด้านสังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญา

ในการบริการท่องเที่ยวในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเข้ามาใช้บริการ ซึ่งวิถีมุสลิมที่มีความต่างกันในกลุ่มชนบางปู ได้แก่ อาหารการกิน การแต่งกาย การประกอบอาชีพ ซึ่งวัฒนธรรม ภูมิปัญญาเหล่านี้ได้นำมาใช้ควบคู่กับการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จัก อีกทั้งหน่วยงานมีการสนับสนุนการอนุรักษ์ให้ภูมิปัญญาชาวบ้านอยู่คู่ชุมชนต่อไป ทำให้เกิดนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสเกี่ยวกับความรู้วัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้านบางปูที่มีความแตกต่างจากชุมชนอื่น ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันกับงานวิจัยของ ยูหน่า หลงสมัน (2550) ที่ได้กล่าวถึง การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในรูปแบบใหม่ที่เป็นเจ้าภาพเอง คิดเอง ทำเอง จัดตั้งศูนย์บริการกลางให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยว และที่สำคัญจัดกิจกรรมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ทั้งยังเชื่อมโยงกับงานวิจัยของ พิมพะระวี โรจน์รุ่งสัจย์ (2551) ที่กล่าวว่าชบวนการที่ขับเคลื่อนชุมชนไปในทิศทางที่ชุมชนพอใจ โดยชุมชนต้องเข้าใจถึงความเป็นเอกลักษณ์ จุดเด่นของชุมชนหรือชุมชนจะนำทรัพยากรใดที่มีอยู่ในชุมชนมานำเสนอเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และพัฒนาแผนการท่องเที่ยวโดยวางจุดประสงค์ให้ชัดเจนเพื่อเพิ่มคุณค่า และมีประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวอย่างมาก

1.2.4 ด้านเทคโนโลยี

การพัฒนาการสร้างสรรค์เทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถสร้างความเป็นไปได้สำหรับผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องกับผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมหรือในเทคนิคการผลิต และการตลาด แต่โครงสร้างของเทคโนโลยีได้แปรเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง และความรวดเร็วของเทคโนโลยีในการนำมาใช้ยังถูกจำกัด เนื่องจากความต้องการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ท่องเที่ยวดั้งเดิมไว้ โดยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบางปูมีสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้ นอกจากนี้หน่วยงานได้มีความคิดเห็นที่เหมือนกับชุมชนท่องเที่ยวในเรื่องที่ว่า พื้นที่ชุมชนท่องเที่ยวไม่มีความกว้างใหญ่หรือซับซ้อน ทั้งนี้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ ได้ และสามารถเช็คอินสถานที่ท่องเที่ยวได้ทันที ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ เอกชัย บุญยาทิษฐาน (2553) ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีนั้นมีส่วนสำคัญทำให้เกิดการได้เปรียบหรือเสียเปรียบต่อการแข่งขัน จึงเป็นปัจจัยสำคัญตัวหนึ่งของความเป็นโลกาภิวัตน์ ซึ่งปัจจัยมีดังต่อไปนี้ คือ การผลิต การจำหน่ายนวัตกรรม การสื่อสารโทรคมนาคม และการถ่ายทอดเทคโนโลยี

1.2.5 ด้านสภาพแวดล้อม

จากการมีทรัพยากรป่าชายเลนในรอบชุมชนบางปู จนเกิดการตัดไม้ป่าโกงกางเพื่อเป็นถ่าน และเกิดการลดลงของทรัพยากรสัตว์น้ำต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันประชาชนได้มีส่วนร่วมคอยเป็นหูเป็นตาซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ได้พัฒนาสร้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถใช้บริการ โดยสร้างแคร่จุดชมวิวนบนเกาะ สร้างห้องน้ำ ท่าเรือ จุดถ่ายรูป ทั้งนี้หน่วยงานยังให้การสนับสนุนคือ (1) ให้อนุรักษ์พื้นที่ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยกันสอดส่อง คงความเป็นป่าโกงกางไม่ให้นำไปตัดไม้เป็นถ่านอีก (2) ให้ความรู้แก่ชาวประมงเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์น้ำ และ(3) ส่งเสริมความสะอาดในพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยว ให้ดูสวยงามในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส

สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม แต่สภาพแวดล้อมเกิดความเสื่อมโทรมขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยังไม่ค่อยมีความสะอาด ขาดถังขยะในแต่ละจุดที่ชัดเจน ซึ่งได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร กาแก้ว (2555) กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานโดยการจัดทำปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณริมคลองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม จัดให้มีการจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรพร้อมให้บริการเรือหรือแพน่านักท่องเที่ยวชมความสวยงามริมฝั่งคลอง และส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ร่วมกับเครือข่ายชุมชนต่าง ๆ โดยการประสานงานกับกลุ่มโฮมสเตย์ในชุมชนต่าง ๆ เพื่อท่องเที่ยว และแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตร่วมกัน

1.2.6 ด้านสื่อมวลชน

ในชุมชนท่องเที่ยวบางบูมมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพื้นที่ท่องเที่ยวบางบู 2 ช่องทาง ได้แก่ ทางออนไลน์ ได้แก่ ทางเฟสบุ๊ค ยูทูป และทางออฟไลน์ ได้แก่ แผ่นพับ นอกจากนี้หน่วยงานได้สนับสนุนการนำเสนอโดยผ่านในเวทีการประชุมต่าง ๆ และนำเสนอผ่านสื่อวิทยุชุมชน ที่สถานี มีสยิตตะอาวุนเรดิโอ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวนี้จากการประชาสัมพันธ์ของคนใกล้ชิด ชาวบ้าน เพื่อน ๆ และจากเครือข่ายในเฟสบุ๊ค ยูทูป แต่ขาดการนำเสนอผ่านสื่อที่มีความน่าดึงดูด และหลากหลายกิจกรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับงานวิจัยของ วิชุดา สายสมุทร และดวงกมล ชาดีประเสริฐ (2557) ได้กล่าวถึงการนำเสนอเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยว ซึ่งนิตยสารท่องเที่ยวให้น้ำหนักในการนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้มีความความพอใจต่อผู้อ่านในการได้รับประสบการณ์อันสวยงามจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วิถีชุมชน และเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่ามากกว่าเนื้อหาความสำคัญของความเป็นอยู่ของชุมชนผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ และการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และยังมีผลสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ระวี โรจนรุ่งสัจด์ (2551) ได้กล่าวว่า ชุมชนจะนำทรัพยากรใดที่มีอยู่ในชุมชนมานำเสนอเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และพัฒนาแผนการท่องเที่ยวโดยวางเป้าหมาย และจุดประสงค์ให้ชัดเจน โดยคู่มือการท่องเที่ยว เป็นสื่อสำคัญที่นักท่องเที่ยวสามารถเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นลักษณะเด่น มีรูปภาพประกอบ ง่ายต่อการเรียนรู้ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติส่วนใหญ่รู้จักแหล่งท่องเที่ยวจากสื่อต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต หนังสือท่องเที่ยว แผ่นพับ คู่มือท่องเที่ยว ซึ่งสื่อเหล่านี้สามารถเพิ่มคุณค่า และมีประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวอย่างมาก

2. กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวชุมชนบางปู

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู ซึ่งสามารถแบ่งการบริหารออกเป็น 7 กระบวนการ ดังนี้

2.1 กระบวนการวางแผน

การทำงานบริการเพื่อให้ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนบางปูในการเปิดให้บริการเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชน ซึ่งในการวางแผนจากการประเมินผลผลสะท้อนกลับที่ควรแก้ไข และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต โดยปัจจุบันสิ่งที่ต้องเร่งแก้ไข คือ บุคคลที่เข้ามาทดแทนการทำงานให้เพียงพอ รวมทั้งปรับภูมิทัศน์ให้มีสภาพที่เหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว และจัดรูปแบบการใช้บริการให้มีความโดดเด่นมากขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติา กรเพชรปภาณี และคณะ (2550) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้ประชาชนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการผลกระทบ คือ ในการรับผลกระทบโดยตรง และปัจจัยอีกส่วนหนึ่งมาจากความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีมลภาวะทางน้ำที่ส่งผลต่อหิ้งห้อย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทั้งนี้ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิจกานต์ หนูอุไร และเกิดศิริ เจริญวิศาล (2557) ที่มองว่าการตลาดอย่างยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยว มีแนวคิดของการตลาดอย่างยั่งยืนที่เกี่ยวกับการวางแผน การจัดการองค์การ การปฏิบัติ และการควบคุมทรัพยากร และโปรแกรมทางการตลาดเพื่อตอบสนองความจำเป็นต่อความต้องการของผู้บริโภค ในขณะที่ต้องคำนึงถึงคุณลักษณะทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ประกอบด้วย 3 มิติ คือ ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ ความเสมอภาคทางสังคม และการปกป้องสิ่งแวดล้อม

2.2 กระบวนการตัดสินใจ

การที่ในชุมชนมีทรัพยากรป่าชายเลนที่เป็นจุดเด่นในการค้าบริการ และมีภูมิปัญญาชาวบ้านที่เป็นเอกลักษณ์สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ซึ่งมีความสำคัญต่อการตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้เกิดผลกระทบกับทุกฝ่ายให้น้อยที่สุด และยุติธรรม ทั้งนี้มีการตัดสินใจเพื่อให้ประชาชนบางปูมีความร่วมมือในการปฏิบัติต่อชุมชน พร้อมทั้งต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับงานวิจัยของ พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์ (2551) กล่าวคือ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และมีส่วนในการตัดสินใจ เพราะเป็นผู้ซึ่งสามารถสื่อสารวัฒนธรรมของตนให้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง เป็นกระบวนการที่ขับเคลื่อนชุมชนไปในทิศทางที่ชุมชนพอใจ โดยชุมชนต้องเข้าใจถึงความเป็นเอกลักษณ์จุดเด่นของชุมชน ทั้งนี้มีข้อคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tosun, Cevat (2000) ข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในประเทศกำลังพัฒนา แนวทางการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีต้นกำเนิดในประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิเคราะห์ และอธิบายข้อจำกัดของแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในบริบทของประเทศกำลังพัฒนาพบว่า มีข้อจำกัด ด้านการดำเนินงานโครงสร้าง และวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมของชุมชนในประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมาก แม้ว่าจะไม่ได้มีอยู่อย่างเท่าเทียมกันในทุกสถานที่ท่องเที่ยว ในขณะที่

ข้อจำกัดเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะแสดงถึงความรุนแรง และความคงอยู่ที่สูงขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา มากกว่าในประเทศที่พัฒนาแล้ว และจะเป็นภาพสะท้อนถึงโครงสร้างทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ในหลายประเทศที่กำลังพัฒนา

2.3 กระบวนการจัดองค์การ

การมีกิจกรรมหลักที่สนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชนบางปู จึงทำให้ต้องมีการจัดสรร แบ่งหน้าที่ในการทำงาน ซึ่งประชาชนที่มีความถนัดเฉพาะด้าน สามารถทำหน้าที่ด้านนั้น โดยไม่ บังคับ เพื่อให้เกิดการทำงานได้ตามความชำนาญเฉพาะทางอย่างมีความสุข และผลงานที่ออกมา มี คุณภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยญา อุไรรัตน์ (2553) กล่าวว่า การจัดตั้งคณะทำงานที่ จะเป็นตัวกลางประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยการดำเนินงานจะประกอบไปด้วย การจัดการ พื้นที่ที่เหมาะสม การให้การศึกษาและการสื่อความหมาย การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการ การท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อมการส่งเสริมการตลาด และการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น โดย มีการสนับสนุนงบประมาณจากทางภาครัฐ และภาคเอกชน ผู้ที่จะมีส่วนได้ผลประโยชน์จากการ ท่องเที่ยว

2.4 กระบวนการประสานงาน

การปฏิบัติงานที่มีความจำเป็นในการประสานงานที่รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ทั้ง กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู กับหน่วยงาน ซึ่งการติดต่อทั้งสองฝ่ายไม่เป็นอุปสรรค เพราะความคุ้นเคย กัน จึงเกิดความราบรื่น และนักท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถติดต่อประสานงานได้ทุกเมื่อ แม้ ในช่วงหน้าฝน หรือหน้าร้อน สามารถล่องเรือได้ทุกเมื่อ เพราะความชำนาญของชาวประมงในการ ล่องเรือในอ่าวปัตตานี ทั้งนี้ในช่วงปิดเทอม และช่วงวันหยุดจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาติดต่อใช้บริการ เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทยากร รุจนวนรวงูร (2551) ได้กล่าวว่า เป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานเกิดความต่อเนื่องกัน มีความเป็นไปด้วยความ เรียบร้อย และราบรื่นการประสานงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ และชุมชน คือ จัดประชาคมหมู่บ้าน และประชาคมตำบล และบริการท่องเที่ยว

2.5 กระบวนการดำเนินงาน

การทำงานที่มีหน้าที่บริการท่องเที่ยว ซึ่งมีการวางแผน ควบคุมปฏิบัติงาน เพื่อได้รับ ความช่วยเหลือจากทุกฝ่ายในชุมชนบางปู ทั้งในการต้อนรับจากการเป็นเจ้าบ้านที่ดีให้นักท่องเที่ยว สามารถล่องเรือชมทรัพยากรธรรมชาติป่าโกงกาง และพักโฮมสเตย์ที่สามารถเข้ามาสัมผัสถึงภูมิ ปัญญาชาวบ้านได้ทั่วถึง และใกล้ชิดมากขึ้น ทั้งนี้ในด้านการดำเนินงานในแหล่งท่องเที่ยวบรรลุ เป้าหมายที่วางไว้แล้วในระดับหนึ่ง แต่เนื่องจากขาดการมีส่วนร่วมรักษาความสะอาด และเกิดความ เสื่อมโทรมของพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทำให้การพัฒนาเกิดความล่าช้า ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับแนวคิดการ บริหารเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินธุรกิจของ โชคชัย อาษาสนา (2554) กล่าวคือ การ ปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจ ควรมีการวางแผน และควบคุม ให้การปฏิบัติงานนั้น

มีประสิทธิภาพ และยังเชื่อมโยงกับงานวิจัยของ วีรยา มีสวัสดิกุล (2552) ได้กล่าวว่า ชุมชนมีทรัพยากรทางธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ ทั้งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น อาทิ การให้บริการบ้านพักโฮมสเตย์ เพื่อเปิดโอกาสนักท่องเที่ยวให้สามารถสัมผัส และเข้าถึงกับวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีจุดแข็ง คือ ความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวในท้องถิ่น และการสนับสนุนการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ในส่วนจุดอ่อน คือ ยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวจากบางกลุ่มกิจกรรม ทำให้การท่องเที่ยวของชุมชนพัฒนาไปได้อย่างล่าช้า ทั้งนี้การวางแผนกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างแท้จริง จึงจะเกิดการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนสามารถยืนหยัดด้วยตนเองสืบไป

2.6 กระบวนการรับผลประโยชน์

การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานเพื่อชุมชน โดยประชาชนจะได้รับจากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ ได้อุดหนุนสินค้าในชุมชน และนำเสนอภูมิปัญญาชาวบ้านให้เป็นที่รู้จัก จนเกิดการสร้างความเจริญให้ชุมชน จนถึงสามารถให้ผลประโยชน์ในการเข้ามาของนักท่องเที่ยวโดยจะได้รับความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ จากกิจกรรมท่องเที่ยวในป่าโกงกาง และภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวบางปู ซึ่งมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุดชีวัน นันทวัน ณ ออยุธยา (2551) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภาครัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้อง และคนในชุมชนไม่ควรมุ่งเน้นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวเป็นสำคัญ ควรมุ่งเน้นวัตถุประสงค์ และความต้องการของเจ้าของชุมชน และประโยชน์ที่ชุมชนพึงจะได้รับอย่างยั่งยืนในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านคุณภาพชีวิต ความมั่นคงทางสังคม ความงามทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันการผูกกร่อนทางวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นได้

2.7 กระบวนการประเมินผล

การดำเนินงานที่ผ่านมา ซึ่งจะพิจารณาประเมินผลจากการมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใช้บริการเพิ่มมากขึ้นเป็นหลัก ชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีป่าชายเลนที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ให้อยู่คู่กับชุมชนบางปู และการเปิดบริการท่องเที่ยวมีความพอใจอยู่ในระดับหนึ่ง แต่ขาดการสนับสนุนในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาดา งวงชัยภูมิ (2551) การพัฒนาการท่องเที่ยวมีการส่งเสริมประสบการณ์การจัดการมาอย่างต่อเนื่อง จึงประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภายในชุมชนเอง และผู้สนับสนุนจากภาครัฐจึงเกิดองค์กรเครือข่าย เกิดความรับผิดชอบมีการจัดระบบแบ่งฝ่ายการทำงาน ทั้งนี้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจในระดับสูง แต่ก็มีข้อที่จะต้องปรับปรุงการให้บริการให้ดีขึ้นอีก โดยมีแนวทางในการพัฒนาการจัดการที่เหมาะสม ควรมีการจัดทำแผนกลยุทธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว มีคู่มือแนะนำการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการประชุมสรุปรงาน เพื่อประเมินผลงานนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dogra, Ravinder (2012) ที่กล่าวว่าอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เติบโตอย่างรวดเร็วที่สุด เชื่อว่าการท่องเที่ยวสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา เช่น การว่างงาน และความยากจนใน

ประเทศกำลังพัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชนมักเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากมีความสัมพันธ์ทางชีวภาพระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นรูปแบบที่ประสบความสำเร็จประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะการพัฒนาเกี่ยวกับท่องเที่ยว แต่เป็นอุปสรรคในประเทศกำลังพัฒนาในการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 3 ประเภท คือ อุปสรรคในการดำเนินงาน เชิงโครงสร้าง และทางวัฒนธรรม

3. กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู

กลยุทธ์ของการบริหารท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม สามารถเสนอการบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู ดังนี้

1) ควรพัฒนาสร้างรูปแบบกิจกรรมการบริการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายขึ้น เป็นการสร้างกิจกรรมให้มีความหลากหลายไปจากเดิม และเกิดการเพิ่มทางเลือกให้สามารถใช้บริการที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น จากการมีเรือแคนู หรือเรือคายัก ควรประชาสัมพันธ์เพิ่มกิจกรรมล่องเรือให้ชัดเจนขึ้น เป็นต้น รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้มีความน่าดึงดูดต่อเนื่องยิ่งขึ้น โดยได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนให้ได้หลากหลายช่องทาง

2) จัดเวที และเปิดพื้นที่พูดคุยอย่างมีส่วนร่วมในการจัดหาหรือรวมกลุ่มกับเครือข่ายอื่น ๆ ที่มีความหลากหลาย เพศ อายุ ในชุมชน เพื่อเกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานท่องเที่ยวให้ทันสมัยปัจจุบันต่อไป เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจกับคนในชุมชน ให้สามารถเตรียมความพร้อมของชุมชน ทั้งก่อนระหว่าง และหลังจากดำเนินกิจกรรม พร้อมเตรียมคนที่จะร่วมมือกันในการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมกับผู้สนับสนุนต่าง ๆ เช่น บุคคลฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้ ผู้นำหมู่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน ผู้อาวุโส กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี ตัวแทนจากเทศบาลตำบลบางปู ยังมีตัวแทนจากทุก ๆ ฝ่าย ที่เป็นผู้ที่ได้รับผลเสียโดยตรงหรือเป็นผู้ที่ได้รับทั้งส่วนได้ส่วนเสีย จากภาครัฐ เอกชน หน่วยงานด้านการศึกษา ทั้งโรงเรียนประถม มัธยม และในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นฝ่ายสนับสนุนให้เกิดองค์ความรู้ และสามารถนำเสนอไปได้หลาย ๆ ทางเพิ่มความเข้าใจในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่อยู่ในสภาพที่มีความแตกต่างในแต่ละบริบทของพื้นที่นั้น ๆ

3) พัฒนาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมที่ต่อเนื่อง เพื่อเป็นการให้สภาพแวดล้อมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวไม่เสื่อมโทรมคงความสวยงามไว้ โดยไม่จำเป็นต้องรอแต่งบประมาณจากผู้สนับสนุนเพียงอย่างเดียวถึงจะพัฒนาได้ โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมในชุมชนให้เกิดประโยชน์

4) หน่วยงานผู้สนับสนุนควรส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เป็นการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการส่งเสริมพันธัสัตว์น้ำ วัตถุดีบต่าง ๆ รวมทั้งการสนับสนุนปรับภูมิทัศน์ให้มีความเหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่พร้อมให้บริการ และสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี” พบว่า ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวยังมีความเสื่อมโทรม อีกทั้งยังขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และขาดบุคคลทดแทนที่เพียงพอ ดังนั้นเป็นการให้ชุมชนท่องเที่ยวบางปูมีประสิทธิภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานสานต่อการทำงาน รวมทั้งการบริหารแบบมีส่วนร่วม ให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเปิดบริการอย่างต่อเนื่อง จนเกิดการสร้างรายได้ให้กับชุมชนที่ดีขึ้น

1.2 ควรมีส่วนร่วมพัฒนาปรับปรุงทัศนียภาพแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับบริบทของสภาพแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด และพร้อมเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

1.3 ควรให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และรักษาความสะอาดจากการเป็นเจ้าบ้านในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้มีความสะอาดจนนักท่องเที่ยวอยากกลับมาใช้บริการอีกครั้ง

1.4 ควรสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลหรือกลุ่ม เพื่อให้มีส่วนร่วมในการสร้างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สามารถสร้างรายได้อีกทางหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความต้องการเปิดให้บริการท่องเที่ยวในปัจจุบันของประชาชนในชุมชน ให้เป็นไปในรูปแบบใด และสามารถเตรียมพร้อมต่อการกำหนดทิศทางของชุมชนท่องเที่ยวให้สามารถสร้างรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ในชุมชนท่องเที่ยวบางปู ที่สามารถเปิดให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่ในชุมชนได้อย่างแท้จริง

2.3 ควรเปรียบเทียบการบริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนกับพื้นที่อื่น ๆ รอบอ่าวปัตตานี เพื่อให้งานวิจัยได้มีลักษณะที่หลากหลาย และสามารถสร้างรายได้ในการเปิดให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว. (2560). *ระบบฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2561, จาก: http://61.19.236.136:8090/dotr/statistic.php?year=2016&tourist_group=&province
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาพ.ศ.2560-2564*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2561, จาก: http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9690
- กัลยาณี สุงสมบัติ. (2552). "General principles of management" (ทฤษฎีการจัดการของ Henri Fayol). สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2561, จาก: http://www.gtr.co.th/blog.asp?b_id=75
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2551). *เที่ยวให้รู้ เปิดประตูสมอง*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์พลอเรอร์ ชาแนล.
- กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู. [ม.ป.ป.]. *รายงานการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี*. ปัตตานี: ศูนย์ชุมชนท่องเที่ยวบางปู. _____ . 2561. *สถิตินักท่องเที่ยวมาล่องเรือในชุมชนท่องเที่ยวบางปู*. ปัตตานี: ศูนย์ชุมชนท่องเที่ยวบางปู.
- กฤษดา ชูย์อภัย. (2552). *การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านลวงเหนือ ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- โกวิทย์ เหมือนสังข์. (2557). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา อุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา).
- จักร ดิงศภักดิ์. (2553). *กลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์.
- ชฎาภรณ์ แซ่ตั้ง. (2559). *ปัจจัยต่อการตัดสินใจใช้บริการท่องเที่ยว ณ อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 9(1), 45.
- โชคชัย อาษาสนา. (2554). *การบริหารงาน 4M*. สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2561, จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/453488>
- ฉลวิทย์ ดิววงศ์. (2545). *การมีส่วนร่วมบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดมุกดาหาร*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ณรงค์ศักดิ์ คำหาญสุนทร. (2554). *การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ ตำบลเขาน้อย อำเภอเวียงเก่า จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2547). *กลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ดำรงค์ วงษ์โชติปิ่นทอง. (2553). *เกาจัดการ*. กรุงเทพฯ: เรสเตอร์ บ็อค.
- ทยากร รุจนวรางกูร. (2551). *กลยุทธ์การพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนตำบลแม่เปิน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร).
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). *หลักการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2545). *การจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2546). *การบริหารสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ประชุมช่าง.

- นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร. (2545). *SWOT การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ฝ่ายผลิตและบริการเอกสารสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- นิจกานต์ หนูอุไร และเกิดศิริ เจริญวิศาล. (2557). การตลาดอย่างยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยว. *วารสารนักบริหาร*, 32(2), 3.
- บุญพา คำวิเศษณ์. (2557). รายงานการวิจัยข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านวัดเขา ตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา. (วิทยาลัยราชพฤกษ์).
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2556). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- เบญจวรรณ วงศ์คำ. (2560). ท่องเที่ยวชายแดนใต้ เศรษฐกิจ และชีวิตคนปลายด้ามขวาน. *จดหมายข่าวประชาคมวิจัย*, 23(133), 24-25.
- ปกรณม์ คำกอง. (2553). *กลยุทธ์การทำสวิต*. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561, จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/412059>.
- ประภัสสร แจ้จ้อ. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาด 100 ปีสามชุก ตำบลสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเวศ วะสี. (2540). *ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคน ศักยภาพแห่งความสร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ปิ่น บุตรี. (2560). “บางปู” ยิ่งดูยิ่งมีเสน่ห์ ลอดอุโมงค์โถงทาง บนเส้นทางป่าชายเลนสุดสมบูรณ์. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2561, จาก: <http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9600000039692>
- พจนา สอนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล. (2553). *การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- พิชิต เทพวรรณ. (2554). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์: แนวคิดและกลยุทธ์เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. (2551). *รายงานผลการวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- พิริยะ อนุกุล. (2549). *รวบรวมทฤษฎีการบริหารมาฝาก*. สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2561, จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/63380>
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2529). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
- ยศ บริสุทธิ์. (2558). *การศึกษาชุมชน: แนวคิดฐานการวิจัย และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ยูหนา หลงสมัน. (2550). รายงานผลการวิจัยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบ่อเจ็ดลูก สดุด. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2562, จาก: http://www.trf.or.th/index.php?option=com_content
- รัตนา อยู่สุข. (2551). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของครูโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี).
- ลुक, ริชาร์ด และโคลิส, เดวิด เจ. (2553). กลยุทธ์: การสร้างและการนำไปปฏิบัติ. แปลจาก *Strategy: Creating and Implementing*. แปลโดย จักร ติงศภัทัย. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์.
- วรพงศ์ ผูกภู. (2558). โครงการวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์. สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2561, จาก: http://vijai.trf.or.th/re_detail.asp?Topicid=318
- วรรณพรรณ รักษณ. (2555). แนวคิดและทฤษฎี Luther Gulick. สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2561, จาก: <http://applerakchon.blogspot.com/2012/10/1-luther-gulick.html>
- วลัยลักษณ์ ทรงศิริ. (2559). สถานภาพการศึกษาภูมิวัฒนธรรมอ่าวปัตตานี. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2561, จาก: <http://lek-prapai.org/home/view.php?id=803>
- วัฒนาพร สุฉายา. (2554). แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวดอยตุง จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- วิชุดา สายสมุทร และดวงกมลชาติประเสริฐ. (2557). การนำเสนอเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในนิตยสารท่องเที่ยว. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 32(1), 34-35.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2545). แนวคิดและความหมายของการบริหารและการบริหารจัดการ. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2561, จาก: <http://www.wiruch.com/articles%20for%20article/article%20concept%20and%20meaning%20of%20admin%20and%20mgt%20admin.htm>
- วิษณุ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2545). การบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วีรภรณ์ โตศิริ. (2557). การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา หมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. (ดุษฎีนิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้).
- วีรยา มีสวัสดิกุล. (2552). กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชมรมการท่องเที่ยวบ้านสบวิน หมู่ที่ 9 ตำบลแม่วิน อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้).
- ศรัณย์ เจียรระนัย. (2558). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถาบันอุดมศึกษา *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 16(2), 44.
- ศรีณัฐ ไทรชมภู. (2555). ได้ศึกษากระบวนการจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชน พื้นที่บางกะเจ้า อำเภอลำลูกกา จังหวัดสมุทรปราการ. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร).
- ศิริประภา แก้วอุดม. (2553). ทางเลือกกลยุทธ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนย่านตลาดบ้านใหม่ อำเภอมะนัง จังหวัดฉะเชิงเทรา. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- ศุสิทธิ์ อานันทประภา. (2551). กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดชลบุรี. (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

- ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน/เชื่อมโยงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้. (2555). *ชุมชนท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2561*, จาก:
<https://thaicomcommunitybasedtourismnetwork.wordpress.com/cbtcommunity/>
- สถาบันพระปกเกล้า. (2545). *รายงานการวิจัย การศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ดี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ.
- สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540). *การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สมยศ นาวิการ. (2545). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: ประชาอุทิศการพิมพ์.
- _____. (2546). *การบริหารเชิงกลยุทธ์: แนวความคิดและกรณีศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บรรณกิจ 1991.
- สันติชัย เอื้องประสิทธิ์. (2549). *การบริหารท่องเที่ยวเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์.
- สากล สถิตวิทยานันท์. (2532). *ภูมิศาสตร์ชนบท*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สายหยุดใจสำราญ และสุภาพร พิศาลบุตร. (2549). *การพัฒนาองค์การ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- สายันต์ ไพรชาญจิตร. (2549). *กระบวนการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ของชุมชนด้านศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สิริพัฒน์ ลากจิตร. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สุชาดา กรเพชรปานี และคณะ. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวชมหิ้งห้อย กรณีศึกษาคลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- สุชาดา วงษ์ชัยภูมิ. (2551). *การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท อำเภอเนินสูง จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา. (2551). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- สุถี เสรีฐศร์. (2558). *แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโค่น อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- สุทธนู ศรีไสย์ และคณะ. (2545). *ปัญหาการจัดอันดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการรางวัลพระปกเกล้าประจำปี 2545 ความเป็นเลิศด้านความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชนและการศึกษาภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. รายงานวิจัยสถาบันพระปกเกล้า.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2545). *รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพานี สถงษ์วานิช. (2544). *การบริหารเชิงกลยุทธ์ แนวคิด และทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภาพร กาแก้ว. (2555). *แนวทางการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำจ๋า ตำบลโป่งแดง อำเภอลำทะลุ จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยญา อุไรรัตน์. (2553). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณทะเลสาบสงขลา*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- เสนาะ ตีเยาว์. (2544). *หลักการบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสริมศักดิ์ ยี่มน้อย. (2558). *การมีส่วนร่วม*. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2561, จาก: <http://coopthai9.blogspot.com/>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2555). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2561, จาก: https://www.trf.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=957:2012-07-01-03-23-01&catid=35:research-forum&Itemid=146&option=com_content&view=article&id=957
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดปัตตานี. (2561). *ชุมชนท่องเที่ยวบางปู*. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561, จาก: https://pattani.mots.go.th/news_view.php?nid=339
- _____. (2561). *ชุมชนท่องเที่ยวบางปู*. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2562, จาก: https://province.mots.go.th/ewtadmin/ewt/pattani/news_view.php?nid=339
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2561, จาก: http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). *แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมพ.ศ. 2560 - 2564*. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2561, จาก: <http://www.onep.go.th/wp-content/uploads/3.1.Plan-2060-2564.pdf>
- สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอยะหริ่ง. (2561). *ชุมชนท่องเที่ยว Otop นวัตวิถีบ้านบาลาดูว*. ปัตตานี: สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอยะหริ่ง.
- สำนักงานเทศบาลตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. (2561). *ข้อมูลพื้นฐาน*. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2561, จาก: <http://www.bangpu.go.th/html/new-menu.asp?typemenu=1>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2561, จาก: <http://www.royin.go.th/dictionary/index.php>
- สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน. (2561). *ข้อมูลทรัพยากรป่าชายเลน จ.ปัตตานี*. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2561, จาก: https://km.dmcr.go.th/th/c_1/s_430/d_19135
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2553). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน (COMMUNITY - BASED TOURISM)*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2561, จาก: <http://www.dasta.or.th/th/ข้อบังคับ-อพท/item/674-674>
- อรทัย ก๊กผล. (2552). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: จริยสุนิหวงศ์การพิมพ์.
- _____. (2555). *แนวคิดและทฤษฎีการจัดการ*. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561, จาก: <http://adisony.blogspot.com/>
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2547). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- อนุรักษ์ อิมสิรัก. (2554). *การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)*. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2561, จาก: <http://anurak0017dpu-anurakaimserak.blogspot.com/2011/02/sustainable-tourism-4-3-using-resource.html>
- อารีย์ แผ้วสกุลพันธ์. (2553). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- อิสมาแอ ยิมะแซ (2558) *การจัดการสารสนเทศการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนจังหวัดปัตตานี โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- เอกชัย บุญยาทิษฐาน. (2553). *คู่มือวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- เอกชัย อภิศักดิ์กุล. (2550). *เอกสารประกอบการสอนการจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- เอกวินิต พรหมรักษา. (2555). *ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงกลยุทธ์ขั้นสูง*. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2561, จาก: <http://promruca-dba04.blogspot.com/2012/10/swot-analysis-swot-swot-humphrey-swot-2.html>
- เอย, อติสัน. (2555). *SWOT Analysis*. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2561, จาก: <http://adisonx.blogspot.com/2012/10/swot-analysis.html>
- อุทิศ สังขรัตน์ และธเนศ ทวีบุรุษ. (2558). *การจัดการท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์และวิถีชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ภาคใต้*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Arnstein, S.R. (1969). A Ladder of Citzied Participattion. *Journal of the Royal Town Planning*.35(4).
- Bryman. Alan. (1986). *Leadership and Organizations*. London : Routledge Kegan Paul.
- Boseman, G., Phatak, A., and Schellenberger, R.E. (1986). *Stratergic Management: Taxt and Case*. New York: John Wiley & Sons.
- Cohen, J.M., and Uphoff , N.T. (1977). *Rural Development Participation: Concepts and Measures for Project design , Implementation and Evaluation*. New York: the Rural Development Committee, Center for International Studies, Cornell University.
- Dogra, Ravinder. (2012). *Barriers to Community Participation in Tourism Development: Empirical Evidence from a Rural Destination*. University of Jammu Jammu, INDIA.
- Fornaroff, A. (1980). *Community Involvement in Health System for Primary Health Care*. Geneva: World Health Organization.
- Glueck. William F. (1977). *Management*. Hinsdale : The Dryden Press.
- Gulick, L. & Urwick, L. (editors). (1937). *Paper on the Science of Administration*. New York: Institute of Public Administration.
- Harold D. Koontz. (1968). *Principles of management an analysis of managerial functions*. New York: McGraw-Hill.
- Kaplan, Robert S and Norton, David P. (2001) *The Strategy-Focused Organization*. Boston : Harvard Business 329 School Press.
- Scott, W. G. ; & Mitchell, T. R. (1976). *Organization Theory: A Structural and Behavioral Analysis*. 3rd ed. Illinois: Homewood, Richard D. Irwin.

Stoner, J. & Wankel, C. (1987). *Management*. (3 rd ed.). Manila: Prentice – Hall International.

Team FME. (2013). *PESTLE Analysis*. PESTLE Analysis Strategy Skills, 7-20.

Tosun, Cevat. (2000). *Limits to community participation in the tourism development process in developing countries*. Bilkert University.

United Nation. (1981) *Popaler in Decision Maring for Development*, New York: United Notwess Publication.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ก

ภาพผลิตภัณฑ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ผลิตภัณฑ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบางปู

ด้านอาหารท้องถิ่น

1) ยำสาหร่ายผมนาง

สาหร่ายเป็นพืชพันธุ์ธัญญาหาร ที่นำมาจากทะเล เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีหนึ่งเดียวในประเทศไทย นำมาตากแดดจนแห้ง แล้วตากน้ำค้าง 2-3 คืน เส้นจะเป็นสีม่วง เมื่อนำมาปรุง ล้างกับน้ำธรรมดาให้สะอาด แล้วนำมาคลุกกับเครื่องปลุกให้เข้ากัน เอน้ำยำมาราดให้เข้ากันบริโภคกับใบชะพลู คุณค่าโภชนาการของสาหร่าย ความชื้น 85-88 % โปรตีน 8-10 % เส้นใย 2-5 % เมื่อได้ชิมแล้วต้องซื้อรับประทาน เพราะรสชาติที่อร่อยมีโปรตีนสูง ไม่มีไขมัน

ภาพ: ยำสาหร่ายผมนาง

2) ไข่กรอก (ไข่อั่ว)

ไข่กรอกเนื้อ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมายาวนานรุ่นต่อรุ่น ใช้ข้าวผสมเนื้อสับมาใส่ในไข่ัวเป็นอาหารที่นิยมรับประทานกันทั่วไป จำหน่ายทั้งใน และนอกพื้นที่ ซึ่งสามารถหาได้มากที่สุด ในจังหวัดปัตตานี

ภาพ: ไข่กรอก (ไข่อั่ว)

3) ชาขลุ้

เป็นชาที่ชาวชุมชนบ้านบาลาดูอใช้ดื่มเป็นประจำ เป็นชาที่นำมาจากไม้พุ่มขนาดเล็ก ขึ้นเป็นกอ ๆ แตกกิ่งก้านสาขามาก ลำต้นความสูงประมาณ 0.5-2 เมตร ลำต้นกลม เปลือกต้นเรียบเป็นสีน้ำตาลแดงหรือเขียว ที่ลำต้น และกิ่งก้านมีขนละเอียดขึ้นปกคลุม โดยเป็นพันธุ์ไม้ที่ชอบดินเค็มมีน้ำขังตามหนองน้ำมักขึ้นต้นตามที่ลุ่มชื้นแฉะ ตามริมห้วยหนอง หรือตามหาดทราย ด้านหลังป่าชายเลน ซึ่งมีสรรพคุณมากมายสามารถนำมาใช้ได้ดังนี้ 1) ใบสดแก่ เปลือก ใบ เมล็ดใช้เป็นยาอายุวัฒนะ 2) ทั้งต้นนำมาต้มกินเป็นยารักษาโรคเบาหวาน 3) ส่วนใบนำมาต้มกับน้ำอาบจะช่วยบำรุงประสาท ใช้ชงดื่มเป็นน้ำชาก็มีสรรพคุณช่วยรักษาโรคเบาหวาน และลดความดันโลหิต ได้เช่นกัน

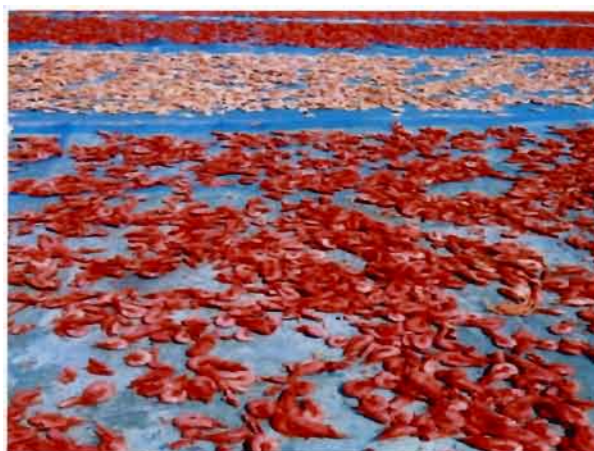

ภาพ: ชาขลุ้

<https://www.nanagarden.com/product/242188>

4) กุ้งแห้ง

กุ้งแห้งที่ได้มาจากการทำประมงของชาวชุมชน และซื้อจากประมงชุมชนอื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งนำมาตากแห้งไว้ในที่แดดร้อนจัดไว้ 1 วัน และถ้าช่วงที่แดดไม่ออกตากไว้ที่ 2-3 วัน ซึ่งผลิตภัณฑ์กุ้งแห้งสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้

ภาพ: กุ้งแห้ง

5) หอยกัน (ล่อแก) ต้มจิ้มน้ำจิ้ม

หอยตาควาย หอยกัน หรือหอยล่อแก เป็นหอยที่มีอยู่ตามธรรมชาติฝังตัวอยู่ในพื้นดินที่เป็นเลนหาได้ง่ายเพียงใช้ไม้เขี่ย ๆ ก็จะได้หอย เป็นอาหารที่นิยมรับประทานกันทุกครัวเรือน และนักท่องเที่ยวก็สามารถมาซื้ดหาหอยกันที่เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งในการล่องเรือท่องเที่ยวได้อย่างสนุกสนาน

ภาพ: หอยกัน (ล่อแก)

ด้านขนมท้องถิ่น

1) ขนมรังผึ้ง (มาตุฆาตง)

ขนมมาตุฆาตง เป็นขนมพื้นถิ่นของชุมชนบาลาดูวอ ซึ่งคงความอร่อยจากส่วนผสมง่าย ๆ ประกอบไปด้วย ไข่เป็ดใหม่ ๆ กะทิสด มะพร้าวอ่อน แป้ง น้ำตาลปื้บ และนำไปปิ้งบนเตาไฟถ่าน แล้วนำมาคลุกกับน้ำตาลทราย เท่านั้น ความหอมหวานในขนมจึงเป็นที่ชื่นชม ติดใจแก่ลูกค้ามากมาย ทั้งในะหรือกระจายออกมาที่ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ตามงานแต่ง และงานบุญ ทำให้ผู้ขายมีรายได้จากการทำขนมมาตุฆาตงมาหลายปี

ภาพ: ขนมรังผึ้ง (มาตุฆาตง)

2) ขนมมันฝรั่งนุก (แบบแปะอูปี)

ขนมมันฝรั่งนุก เป็นขนมที่ทำมาจากมันเทศหรือมันสำปะหลัง หั่นฝอย ทอดแล้ว ใส่น้ำเชื่อม ปั้นเป็นก้อน ซึ่งมีการผลิตในชุมชนสามารถสร้างรายได้มาหลายสิบล้านปี เนื่องจากสามารถ ขยายตลาดในการจำหน่ายได้หลายแห่ง

ภาพ: ขนมมันฝรั่งนุก (แบบแปะอูปี)

3) ถั่วลิสงทอดแป้ง

ถั่วแผ่น เป็นขนมที่ทำมาจากแป้งผสมกับถั่วลิสง แล้วนำใส่ในช้อน ลงไปทอดใน น้ำมันที่ร้อน ซึ่งเป็นขนมอีกชนิดหนึ่งที่ผลิตส่งจากหมู่บ้านบาลาดูวอ ซึ่งสามารถนำส่งออกจำหน่าย นอกชุมชนเป็นระยะเวลาหลายสิบล้านปี

ภาพ: ถั่วลิสงทอดแป้ง

4) ข้าวเหนียวหวาน

เป็นขนมที่ใช้ข้าวเหนียวมาหวานในน้ำตาลโตนดที่มีอยู่ในชุมชน เนื่องจากมีรสชาติที่หอม หวาน อร่อย จึงนิยมรับประทานในครัวเรือน และยังสามารถทำผลิตภัณฑ์สร้างรายได้อีกด้วย

ภาพ: ข้าวเหนียวหวาน

ด้านงานฝีมือ

1) กรงนก

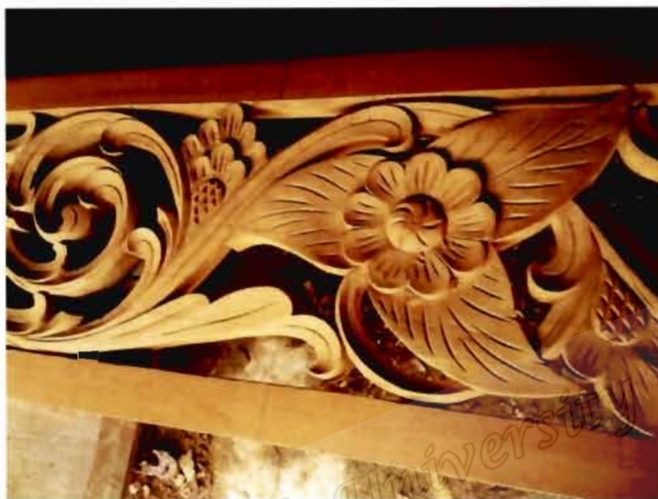
กรงนก ที่ทำด้วยหวาย และไม้ไผ่ แกะสลักเป็นลวดลายต่าง ๆ บนไม้ไผ่ จากนั้นเอาไม้ไผ่มาผ่าเป็นซี่เล็ก ๆ แล้วมาเหลาให้กลม แล้วมาสานเป็นรูปกรงนก ซึ่งเป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนแห่งนี้ ที่นิยมผลิตกันมาช้านาน เพราะนกเขาเป็นนกยอดนิยมของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ภาพ: กรงนก

2) การแกะสลักไม้

การแกะสลักบนไม้ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทำมาช้านาน สำหรับนำไปประดับ ตกแต่งให้เป็นส่วนหนึ่งของบ้านได้หลาย ๆ มุม ซึ่งมีน้อยที่สามารถแกะสลักได้ จึงเป็นการสร้าง รายได้เข้าสู่ชุมชน

ภาพ: การแกะสลักไม้

3) กระเป๋า

กระเป๋าซึ่งเป็นงานฝีมือที่ได้จากการรวมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านในชุมชนต่อการ นำมาประดิษฐ์ให้สามารถสอดคล้องกับชุมชน ทั้งนี้ได้รับการมีส่วนร่วม และสนับสนุนในการทำ ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกให้เป็นรายได้กับชุมชนอีกทางเลือกหนึ่ง

ภาพ: กระเป๋าของที่ระลึก

ภาคผนวก ข

ภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว

Prince of Songkla University
Pattani Campus

กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยวบางปู

อุโมงค์โกงกาง วิธีประมงพื้นบ้าน ชมนก นั่งพักแคร่ มุมมอง 180 องศา ชมอาทิตย์อัสดง กลางคืนล่องเรือชมหิ่งห้อย รวมทั้งกิจกรรมปิ้งย่างอาหารทะเล พักโฮมสเตย์ และชมภูมิปัญญาชาวบ้านในชุมชน ทั้งนี้หิ่งห้อยสามารถชมได้ในเดือนกันยายน – พฤศจิกายน ซึ่งมีรายละเอียดของกิจกรรมที่โดดเด่นดังต่อไปนี้

1) อุโมงค์โกงกาง

อุโมงค์โกงกางมีความยาวประมาณ 700-800 เมตร กว้างประมาณ 6 เมตร เบื้องบนปกคลุมไปด้วยต้นโกงกางที่สูงใหญ่ใน 2 ฝั่ง ได้น้ำมตัวเข้าหาด้วยกันจนเกิดเป็นลักษณะของอุโมงค์ที่ถูกเรียกขานให้เป็น “อุโมงค์โกงกาง” ที่มีทัศนียภาพที่สวยงาม และร่มรื่น

ภาพ: ลอดอุโมงค์โกงกาง

2) โกงกางนวดฝ่าเท้า

กิจกรรมนวดฝ่าเท้าบนรากโกงกาง เป็นกิจกรรมการนำคุณสมบัติของต้นโกงกาง ที่มีลักษณะต้นใหญ่ รากใหญ่ มีความเหนียว สามารถรับน้ำหนักได้ดี จนนำมาเป็นกิจกรรมนวดฝ่าเท้า โดยการปีนป่ายหรือเดินบนรากโกงกาง สามารถคลายความปวดเมื่อยลำได้ดี

ภาพ: นวดฝ่าเท้าบนรากโกงกาง

3) ลานหอยกัน (ล่อแก)

หอยกัน ภาษาถิ่นมลายูเรียกว่า ล่อแก พบอยู่ในแม่น้ำลำคลองทั่วไป สามารถหาได้ด้วยวิธีการรม ซึ่งมีลักษณะตัวโตเต็มที่ ขนาดประมาณฝ่ามือ นำมาแกงหรือต้มจิ้มน้ำจิ้ม

ภาพ: หาหอยกัน (ล่อแก)

4) จุดชมวิว 180 องศา

จุดชมวิว 180 องศา มีลักษณะเป็นแพไม้ไผ่ต่อกัน สร้างขึ้นโดยชุมชน สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 50 คน เพื่อใช้เป็นจุดพักผ่อนชมวิว อาทิ บริเวณซากเรือโบราณ เส้นแบ่งระหว่างอ่าวไทย กับอ่าวปัตตานี และสุสานเดิมของเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

ภาพ: นั่งพักผ่อน มุมมอง 180 องศา

5) เกาะนก

เกาะนก ที่มีต้นไม้ใหญ่ที่เต็มไปด้วยนกจำนวนมาก อาทิ นกกระยาง นกกาน้ำ เป็นต้น โดยบรรดานกต่าง ๆ จะออกโฉบบินหากินในยามเช้า และกลับคืนรังในยามเย็น

ภาพ: ชมนก

6) ชมพระอาทิตย์ตกดิน

เมื่อถึงช่วงยามเย็นจะออกเรือ เพื่อชมพระอาทิตย์ตกดิน ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สร้างเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งได้

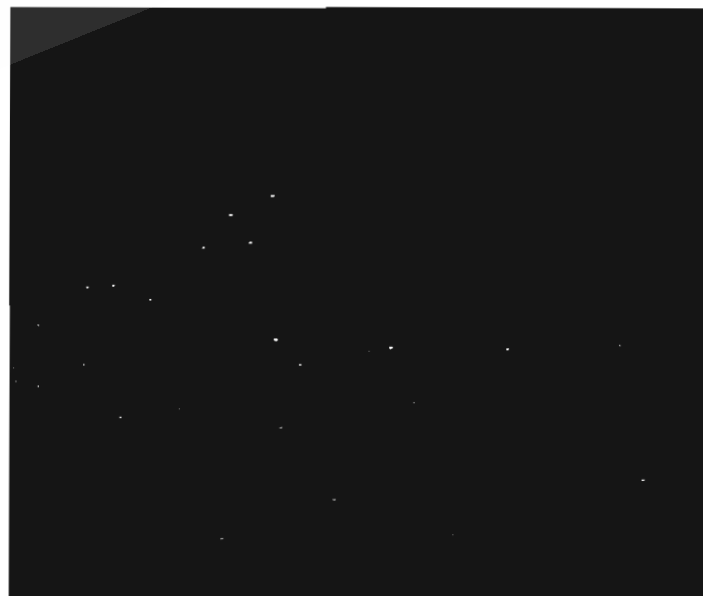

ภาพ: นั่งเรือชมอาทิตย์อัสดง

<http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/566897>

7) การชมหิ่งห้อย

กิจกรรมชมหิ่งห้อย ในบริเวณอ่าวบางปูที่มีหิ่งห้อยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศในบริเวณอ่าวบางปู

ภาพ: คำคืนล่องเรือชมหิ่งห้อย

<https://province.mots.go.th/ewtadmin/ewt/pattani/>

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มงานสนับสนุนวิชาการ หน่วยบัณฑิตศึกษา โทรศัพท์ ๕๐๑๓๗

ที่ มอ ๕๐๕/ว

วันที่ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ดร.จิรัชยา เจียวีกัก

ด้วยนางสาวฮาริยานี เจ๊ะโตะ รหัสประจำตัว ๖๐๒๐๒๐๑๑๒๒ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี” โดยมี ดร.ณรรช หลักชัยกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ของ นางสาวฮาริยานี เจ๊ะโตะ โดยนักศึกษาจะประสานงานกับท่านด้วยตัวเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

(ดร.วรรณกร ลิขิตปัญญาโชติ)

รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มงานสนับสนุนวิชาการ หน่วยบัณฑิตศึกษา โทรศัพท์ ๓๐๓๗

ที่ มอ ๔๐๔/ว ๐๗๓

วันที่ 9๓ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ดร.กันยปริน ทองสามสี

ด้วยนางสาวอาริยานี เจ๊ะโซ๊ะ รหัสประจำตัว ๖๐๒๐๒๐๖๒๒ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี” โดยมี ดร.ณรรช หลักชัยกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ของ นางสาวอาริยานี เจ๊ะโซ๊ะ โดยนักศึกษาวillประสานงานกับท่านด้วยตัวเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

(ดร.วรวณกร ลิขิตปัญญาโชติ)
รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มงานสนับสนุนวิชาการ หน่วยบัณฑิตศึกษา โทรศัพท์ ๓๐๓๓๗
 ที่ มอ ๕๐๕/ว วันที่ กันยายน ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ดร.รุศตา แก้วแสงอ่อน

ด้วยนางสาวฮาริยานี เจ๊ะใช้๊ะ รหัสประจำตัว ๖๐๒๐๒๒๐๖๒๒ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี” โดยมี ดร.ณรรช หลีกชัยกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในกาครั้งนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ของ นางสาวฮาริยานี เจ๊ะใช้๊ะ โดยนักศึกษาจะประสานงานกับท่านด้วยตัวเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

(ดร.วรรณกร ลิขิตปัญญโชติ)
 รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ที่ ศธ ๐๕๒๑๑.๒๐๓/ ๑ ๕๕๕

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ๙๔๐๐๐

๑๓ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษากับข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ประธานกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ด้วยนางสาวอารียานี เจ๊ะเ็ชะ รหัสประจำตัว ๖๐๒๐๒๐๐๖๒๒ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี” โดยมี ดร.ณรรช หลักชัยกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในกรณี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขออนุญาตให้ นางสาวอารียานี เจ๊ะเ็ชะ สัมภาษณ์ท่านเพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนท่องเที่ยวบางปู โดยนักศึกษาจะประสานงานกับท่านด้วยตัวเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.จรรณกร ลิขิตปิยัญโชติ)

รองคณบดีวิจัยและบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะ

โทร. ๐ ๗๓๓๓ ๓๓๐๔

โทรสาร ๐ ๗๓๓๓ ๒๒๓๒

ที่ ศธ ๐๕๒๑.๒.๐๓/ ๑๘ ๖๖๑

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ๙๕๐๐๐

๑๗ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ท่านคณบดีบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ด้วยนางสาวอารียานี เจ๊ะไซ๊ะ รหัสประจำตัว ๖๐๒๐๒๐๖๒๒ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี" โดยมี ดร.ณรรช หลักชัยกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขออนุญาตให้ นางสาวอารียานี เจ๊ะไซ๊ะ สัมภาษณ์ท่านเพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนท่องเที่ยวบางปู โดยนักศึกษาจะประสานงานกับท่านด้วยตัวเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.วรรณกร ลิขิตปัญญาไต้)

รองคณบดีวิจัยและบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานเลขาธิการคณะ

โทร. ๐ ๗๖๓๓๓ ๑๑๐๕

โทรสาร ๐ ๗๖๓๓๓ ๒๒๐๒๑

ที่ ศธ ๐๕๒๓.๒.๐๓/ ๘ ๙๙๖

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ๙๔๐๐๐

๑๓ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษานำข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน เจ้าหน้าที่พัฒนาการเทศบาล ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ด้วยนางสาวอารียานี เจ๊ะโซ๊ะ รหัสประจำตัว ๖๐๒๐๒๒๐๖๒๒ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี” โดยมี ดร.ณรรช หลีกชัยกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขออนุญาตให้ นางสาวอารียานี เจ๊ะโซ๊ะ สัมภาษณ์ท่านเพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนท่องเที่ยวบางปู โดยนักศึกษาจะประสานงานกับท่านด้วยตัวเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.วรรณกร ลิขิตปัญญาโชติ)

รองคณบดีวิจัยและบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะ

โทร. ๐ ๙๓๓๓๓ ๑๓๐๔

โทรสาร ๐ ๙๓๓๓๓ ๒๒๓๒

ที่ ศธ ๐๕๒๑.๒.๐๓/ ๖ ๘๘๑

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ๙๕๐๐๐

๑๗ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี

ด้วยนางสาวอาริยานี เจ๊ะไช๊ะ รหัสประจำตัว ๖๐๖๐๒๒๐๖๖๕๖ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “กลยุทธ์การบริการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี” โดยมี ดร.เนรช หลีกชัยกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขออนุญาตให้ นางสาวอาริยานี เจ๊ะไช๊ะ สัมภาษณ์ท่านเพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนท่องเที่ยวบางปู โดยนักศึกษาจะประสานงานกับท่านด้วยตัวเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.วรรณกร จิรัชิตินิโยทัยดี)

รองคณบดีฝ่ายและบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะ

โทร. ๐ ๗๓๓๓ ๓๓๐๔

โทรสาร ๐ ๗๓๓๓ ๒๒๓๒

ที่ ศธ ๐๕๒๑.๒.๐๓/ ๑ ๕๕๖๑

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ๙๕๐๐๐

๑๓ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ปลัดอำเภอ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ด้วยนางสาวอารียานี เจ๊ะไซ๊ะ รหัสประจำตัว ๖๐๒๐๒๒๐๖๒๒ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี" โดยมี ดร.ณรรช หลักชัยกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขออนุญาตให้ นางสาวอารียานี เจ๊ะไซ๊ะ สัมภาษณ์ท่านเพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนท่องเที่ยวบางปู โดยนักศึกษาจะประสานงานกับท่านด้วยตัวเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.วรรณกร ลิขิตปัญโญชาติ)

รองคณบดีวิจัยและบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะ

โทร. ๐ ๗๖๓๓๓ ๑๓๐๕

โทรสาร ๐ ๗๖๓๓๑ ๒๒๓๒๒

ภาคผนวก จ

หนังสือผลการพิจารณารับรองจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

บันทึกข้อความ

สำนักงาน กองบริการการศึกษาวิทยาเขตปัตตานี โทร. ๒๔๔๑

ที่ มอ ๐๐๑.๐๒/๕๐๗

วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอมอบเกียรติบัตรการเข้าร่วมอบรมหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ระหว่างวันที่ ๑๐-๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑

เรียน นางสาวฮาริยานี เจ๊ะไซ๊ะ

ตามที่ หน่วยส่งเสริมการวิจัย งานหลักสูตรและพัฒนาคณาจารย์ กองบริการการศึกษา วิทยาเขตปัตตานี จัดอบรมหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ประจำวิทยาเขตปัตตานี โดยแบ่งออกเป็น ๒ สาขา คือ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑ และ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และการศึกษา เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมมะเดื่อ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นั้น

ในการนี้ จึงขอมอบเกียรติบัตรเพื่อเป็นการรับรองการผ่านการอบรมหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ตามที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนทิรา ลีลาเกรียงศักดิ์)

รักษาการแทนรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาเขตปัตตานี

Prince of Songkla University
Pattani Campus

กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ขอขอบเกียรติบัตรฉบับนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

นางสาวฮาริยานี เจะโฮ๊ะ

ได้เข้าร่วมและผ่านการอบรมหลักสูตรจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

“Human Research Participant Protection Course”

วันศุกร์ที่ 11 พฤษภาคม 2561

ณ ห้องประชุมมะเดื่อ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Shah Tuzen

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชรีญา ไชยลังกา
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาเขตปัตตานี

Dr. Sirinanth

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต
รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนากิจการเพื่อสังคม

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน กองบริการการศึกษาวิทยาเขตปัตตานี โทร. ๒๕๔๑

ที่ มอ ๐๐๑.๐๒/๕๙๐

วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ผลการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เรียน นางสาวอารียานี เจ๊ะไซ๊ะ

ตามที่ท่านได้ยื่นเอกสารเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เรื่อง กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี (Participative Management Strategies of Bangpoo Tourism Community, Bangpoo Sub-district, Yaring District, Pattani Province) (เลขที่โครงการ REC Number : psu.pn.๒-๐๕๐/๖๑) นั้น

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และการศึกษา พระเจ้าวิทยาเขตปัตตานี ได้พิจารณาแล้ว มีมติรับรองโครงการวิจัยของท่าน แบบเร่งรัด และขอส่งหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนทิรา สีสากะรัมย์ศักดิ์)
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาเขตปัตตานี

สำเนาเรียน

๑. คณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์
๒. รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตปัตตานี

Pn2-C2/1.0

Certificate of Approval
The Research Ethics Committee for Humanities, Social Sciences and Education
Prince of Songkla University, Pattani Campus

REC Number : psu.pn.2-040/61

ชื่อโครงการ : กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง
จังหวัดปัตตานี

Project titled : Participative Management Strategies of Bangpoo Tourism Community, Bangpoo
Sub-district, Yaring District, Pattani Province

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย : นางสาวอาริยานี เจ๊ะโซ๊ะ

Principle Investigator : Miss Hareeyanee Chesoh

หน่วยงานที่สังกัด : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Affiliation of PI : Faculty of Humanities and Social Sciences

Co-investigators : -

Review Method : Expedited

Documents acceptances :

1. Submission Form
2. Self-Assessment Form
3. Information sheet for research participant
4. Research Project
5. Research tool

have been reviewed by the Human Research Ethics Committee in full compliance with the Declaration of Helsinki and the Belmont Report. Please submit the report at least once annually or submit the final report if finished.

T. Kaenin

Assoc. Prof. Dr. Theeraphong Kaenin

Chairman of Human Research Ethics Committee

Date of approval : 7 November 2018

Date of expiration : 7 November 2019

Research Unit, Curriculum and Faculty Development Office,
Educational Services Division, Prince of Songkla University, Pattani Campus
181 Charoenpradit Road, Ruesamitae, Muang, pattani 94000
Tel. +66-(0)7333 1251 Fax 66-(0)7333 1251

ภาคผนวก ฉ

หนังสือตอบรับการนำเสนอบทความวิจัยภาคบรรยาย

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

جامعة فطاني
มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
FATONI UNIVERSITY

ที่ น.พ.น.09.01 / ว 045

3 ธันวาคม 2561

เรื่อง ตอบรับการนำเสนอบทความ

เรียน คุณ ฮาริยาณี เจ๊ะโซ๊ะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1.กำหนดการ จำนวน 1 ชุด

ตามที่ท่านได้ส่งบทความเรื่อง "กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี" เพื่อนำเสนอในงานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 ประจำปี 2561 ในวันอังคาร ที่ 18 ธันวาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ตามรายละเอียดทราบแล้วนั้น

ในการนี้ สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ได้ดำเนินการกลั่นกรองคุณภาพบทความงานวิจัยตามกระบวนการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงตอบรับและขอเรียนเชิญท่านนำเสนอบทความดังกล่าวแบบบรรยาย (Oral) ในวันอังคาร ที่ 18 ธันวาคม 2561 ณ ห้องนำเสนอชั้น 2 อาคารเรียนรวมเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี หวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(ดร.อิสมาอีล ราว็อบ)

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

โทรศัพท์ 073 418 611-4 ต่อ 1416.08-1541-1419

20 ปี มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
kum.sas@fatoni.edu.my | www.fatoni.edu.my

ภาคผนวก ซ

เกียรติบัตรการนำเสนอบทความวิจัยภาคบรรยาย

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

Satani University
700 Decades of Building Peace and a Virtuous

สำนักงานวิจัยและพัฒนา
Office of Research and Development

4th National Conference

2018

**Interdisciplinary and
Islamization Integration**
Toward Sustainability in Building Peace and
Virtuous Society

ขอขอบเกียรติบัตรฉบับนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

ยาริยานี เจะไน๊ะ

ผู้นำเสนอผลงานวิชาการแบบบรรยาย (Oral Presentation)

ในเวทีนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2561

เรื่อง “การบูรณาการสหวิทยาการกับอิสลามานูวัตร์
สู่การสร้างสันติภาพและสังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน”

ณ อาคารเรียนรวมเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ขอให้ถวัลยศพรจากความรู้เพื่อเป็นประโยชน์แก่สังคมสืบไป

มอบให้ ณ วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2561

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชากรียา หมะ) (รองศาสตราจารย์ ดร. อีมาอิลุดดีน อะปะกับ)
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย อธิการบดี มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

ภาคผนวก ญ
เครื่องมือแบบสัมภาษณ์

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู
อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

สำหรับกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวบางปู

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้สร้างขึ้นเพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการท่องเที่ยวชุมชนบางปู ซึ่งเกี่ยวกับปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม และกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ซึ่งการตอบคำถามนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูล และจะเก็บเป็นความลับ ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายสิทธิและหากท่านไม่เต็มใจตอบคำถามข้อใด ก็สามารถข้ามข้อคำถามได้ ทั้งนี้ท่านสามารถสอบถามได้จากคุณ ฮาริยานี เจ๊ะไซ๊ะ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - นามสกุล.....
 เพศ.....อายุ.....ปี ศาสนา.....
 ระดับการศึกษา.....
 อาชีพ.....
 สถานภาพสมรส.....
 ตำแหน่งงาน.....
 เบอร์โทรศัพท์.....

ตอนที่ 2 ปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชน บางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ปัจจัยภายใน

ประเด็นเกี่ยวกับด้านผู้นำ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ การบริหาร คุณธรรมจริยธรรม และการตลาด

- การเริ่มดำเนินงานกลุ่มตั้งแต่เมื่อไหร่ และที่มาอย่างไร
- อะไรเป็นสาเหตุของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่ม
- ในการที่ท่านเป็นผู้นำสิ่งใดเป็นแรงกระตุ้น และผลักดันให้เกิดการพัฒนา
- มีหลักการบริหารงานกลุ่มแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างไร และแบ่งหน้าที่กันอย่างไร
- การบริหารแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มมีแนวทางอย่างไร
- มีการเตรียมงานด้านบุคคลากรทดแทนอย่างไรบ้าง
- มีการพัฒนาศักยภาพผู้นำ และสมาชิกกลุ่มอย่างไร
- การบริหารเรื่องการกระจายทรัพยากร แบ่งผลประโยชน์กันอย่างไร
- นำงบประมาณ และอุปกรณ์ที่ได้รับไปใช้อย่างไร และพัฒนากิจกรรมอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
- ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอย่างไรบ้าง
- การสนับสนุนงบประมาณกลุ่มเพียงพอหรือไม่เพียงพอมีการกู้ยืมทำอย่างไรให้ได้อีก
- การดำเนินงานกลุ่มประสบความสำเร็จในการบริหารแล้วหรือไม่ อย่างไร
- ปัจจัยภายใน ได้แก่ ผู้นำ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ การบริหาร และอื่น ๆ สิ่งใดเป็นสาเหตุและความสำคัญของการดำเนินงานกลุ่ม
- มีจุดแข็งที่ส่งผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน
- มีจุดอ่อนที่ส่งผลให้กลุ่มประสบความล้มเหลวในการดำเนินงาน
- ปัจจัยภายในเป็นอุปสรรคในการประสบความสำเร็จของกลุ่มอย่างไร
- กลุ่มมีอุปสรรคสิ่งใดที่ต้องเร่งแก้ไข และแก้ไขอย่างไร ให้เกิดโอกาสกับกลุ่ม

ปัจจัยภายนอก

1. ประเด็นเกี่ยวกับการเมือง

- ชุมชนจัดระบบความปลอดภัยอะไรบ้าง ให้แก่นักท่องเที่ยว
- มาตรการความปลอดภัยระบบแบบใดที่มีประสิทธิภาพ
- หน่วยงานมีความขัดแย้งกับพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างไร

2. ประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

- เทศกาลหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนมีอะไรบ้าง และส่งผลต่อการท่องเที่ยวอย่างไร
- ฤดูกาล (สภาพอากาศ) มีผลต่อการสร้างรายได้ได้อย่างไร
- การเพิ่มขึ้นของชุมชนท่องเที่ยวในละแวกใกล้เคียงส่งผลต่อการสร้างรายได้หรือไม่

อย่างไร

- ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชายแดนใต้ส่งผลต่อการสร้างรายได้ท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร
- สถิตินักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดปัตตานีมีจำนวนมาก มีความพร้อมให้บริการนักท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร
- ผลกระทบที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนมีอะไรบ้าง มีความพร้อมและเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

3. ประเด็นเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

- วัฒนธรรมที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสนใจท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร
- ภาษาเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารกันในการให้บริการอย่างไรบ้าง
- มีการสนับสนุนเกี่ยวกับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอย่างไรบ้าง
- กลุ่มได้นำภูมิปัญญามาใช้ควบคู่ในการท่องเที่ยวอะไรบ้าง อย่างไร

4. ประเด็นเกี่ยวกับเทคโนโลยี

- ในพื้นที่มีสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถใช้ในแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร
- เทคโนโลยีเข้ามาใหม่ ๆ ส่งผลกระทบต่อการทำงานท่องเที่ยวอย่างไร
- นำเทคโนโลยีอะไรบ้าง มาใช้ในการดำเนินงานแหล่งท่องเที่ยว
- การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีส่งผลดีหรือผลเสียกับการท่องเที่ยวอย่างไร

5. ประเด็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

- มีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของชุมชนบางปูอะไรบ้าง
- แหล่งท่องเที่ยวมีความสะอาดหรือไม่ และมีวิธีการจัดการกับขยะอย่างไร
- ภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสภาพให้คงทน สวยงาม หรือไม่ อย่างไร
- แหล่งท่องเที่ยวจากอดีตจนถึงปัจจุบันเกิดผลเสียกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอะไรบ้าง อย่างไร

6. ประเด็นเกี่ยวกับสื่อมวลชน

- กลุ่มมีความรอบรู้เกี่ยวกับสื่อในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวหรือไม่ ผ่านช่องทางไหนบ้าง
- สื่อมวลชนมีบทบาทในการแนะนำเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ 3 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

1. ประเด็นเกี่ยวกับการวางแผน

- มีการวางแผนร่วมกันในการจัดการท่องเที่ยวอย่างไร
- ต้องการวางแผนจัดการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง
- ต้องการวางแผนให้ผู้สนับสนุน ประชาชน และนักท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง
- อุปสรรคในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวมีหรือไม่ และมีวิธีจัดการอย่างไรบ้าง

2. ประเด็นเกี่ยวกับการตัดสินใจ
 - การมีส่วนร่วมตัดสินใจตั้งแต่เริ่มจนจบโครงการหรือไม่ อย่างไร และใครเป็นผู้ตัดสินใจคนสุดท้าย
 - วิธีจัดการกับการตัดสินใจที่แตกต่างกันเป็นอย่างไร
3. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดองค์การ
 - การแบ่งงานทำในการปฏิบัติเป็นอย่างไรบ้าง
 - มีปัญหาในการแบ่งงานทำหรือไม่ อย่างไร
4. ประเด็นเกี่ยวกับการประสานงาน
 - การมีส่วนร่วมประสานงานกับกลุ่มเป็นอย่างไรบ้าง
 - หากเกิดข้อผิดพลาดในการประสานงานจะมีวิธีการจัดการอย่างไร
5. ประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน
 - การดำเนินงาน และปฏิบัติงานกับสมาชิกเป็นอย่างไร
 - มีความชำนาญในการดำเนินงานหรือไม่
 - สมาชิกมีเพียงพอต่อการดำเนินงานหรือไม่
 - มีส่วนร่วมดำเนินงานเพื่อส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติในการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง
 - ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานมีหรือไม่ อย่างไร
6. ประเด็นเกี่ยวกับการรับผลประโยชน์
 - กลุ่มได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานอย่างไรบ้าง
 - กลุ่มได้รับผลเสียจากการดำเนินงานอย่างไรบ้าง
7. ประเด็นเกี่ยวกับการประเมินผล
 - มีความพอใจต่อนักท่องเที่ยวในการเข้าใช้บริการ และให้บริการหรือไม่ อย่างไร
 - ความพอใจในการมีส่วนร่วมของกลุ่มในการดำเนินงาน
 - ความพอใจกับการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอย่างไรบ้าง
 - การให้บริการท่องเที่ยวบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร
8. กระบวนการบริหารกลุ่มทั้งหมดข้อใดสำคัญที่สุดต่อการดำเนินงาน ทำไมถึงสำคัญและสำคัญอย่างไร
9. กระบวนการบริหารพัฒนาข้อใดที่กลุ่มไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะอะไร

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู
อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

.....
สำหรับตัวแทนผู้บริหารสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี, ตัวแทนที่ว่าการอำเภอ
ยะหริ่ง, ตัวแทนเทศบาลตำบลบางปู, กำนัน

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้สร้างขึ้นเพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเกี่ยวกับ
ปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู และ
กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอกลยุทธ์การบริหารแบบ
มีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ซึ่งการตอบคำถามนี้จะไม่ส่งผลต่อ
ผู้ให้ข้อมูล และจะเก็บเป็นความลับ ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายสิทธิ และหากท่านไม่เต็มใจตอบคำถามข้อใด ก็
สามารถข้ามคำถามได้ ทั้งนี้ท่านสามารถสอบถามได้จาก คุณ ฮาริยานี เจาะไช้ะ นักศึกษาหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - นามสกุล.....
เพศ.....อายุ.....ปี ศาสนา.....
ระดับการศึกษา.....
อาชีพ.....
สถานภาพสมรส.....
ตำแหน่งงาน.....
เบอร์โทรศัพท์.....

ตอนที่ 2 ปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ปัจจัยภายใน

ประเด็นเกี่ยวกับด้านผู้นำ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ การบริหาร คุณธรรมจริยธรรม และการตลาด

- การเริ่มสนับสนุนกลุ่มในการจัดการท่องเที่ยวตั้งแต่เมื่อไร ทำไมถึงได้สนับสนุนกลุ่มนี้
- การส่งเสริมในการพัฒนาศักยภาพของผู้นำ และสมาชิกเป็นอย่างไร
- ได้สนับสนุนผู้นำในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง
- มีการสนับสนุนงบประมาณอย่างไรในการนำไปใช้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- ระเบียบข้อบังคับ และระบบงบประมาณสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างไร
- สนับสนุนลดค่าใช้จ่ายในการบริหารงานหรือไม่ และใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดอย่างไรบ้าง
- จุดแข็งของการท่องเที่ยวพื้นที่นี้คืออะไร เป็นอย่างไร
- สิ่งใดที่คิดว่าชุมชนท่องเที่ยวแห่งนี้เป็นจุดอ่อนที่ควรสนับสนุนในการพัฒนาการท่องเที่ยว
- มีจุดอ่อนสิ่งใดที่เป็นอุปสรรคต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยว
- อุปสรรคในการสนับสนุนการดำเนินงานต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร
- สิ่งที่เป็นโอกาสที่ควรสนับสนุนกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพคืออะไร

ปัจจัยภายนอก

1. ประเด็นเกี่ยวกับการเมือง
 - หน่วยงาน/ท่านได้ส่งเสริมความปลอดภัยต่อการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างไรบ้าง
 - หน่วยงาน/ท่านได้อำนวยความสะดวกกับนักท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง
2. ประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจ
 - หน่วยงาน/ท่านส่งเสริมการสร้างรายได้ในพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง
 - หน่วยงาน/ท่านเทศกาลในชุมชนมีผลต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร
3. ประเด็นเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
 - หน่วยงาน/ท่านสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาในกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง
 - หน่วยงาน/ท่านได้ส่งเสริมภาษา อาหารการกิน และการแต่งกาย ต่อแหล่งท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง
4. ประเด็นเกี่ยวกับเทคโนโลยี
 - หน่วยงาน/ท่านส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีในการดำเนินงานหรือไม่ อย่างไร
 - หน่วยงาน/ท่านได้สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัยต่อแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร
 - หน่วยงาน/ท่านได้สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการบริหารของกลุ่มอะไรบ้าง อย่างไร

- หน่วยงาน/ท่านส่งเสริมการใช้บริการท่องเที่ยวผ่านเครือข่ายออนไลน์อย่างไรบ้าง
- 5. ประเด็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม
 - หน่วยงาน/ท่านส่งเสริมการอนุรักษ์พื้นที่พืชรพชากรรรมชาติ และสิ่งแวดลอมอยางไรบาง
 - หน่วยงาน/ท่านการสงเสริมความสะอาดต่อแหล่งท่องเที่ยวอยางไรบาง
- 6. ประเด็นเกี่ยวกับสื่อมวลชน
 - หน่วยงาน/ท่านมีส่วนร่วมสงเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักหรือไม้ อยางไร
 - หน่วยงาน/ท่านได้สงเสริมขอมูลชาวสารการท่องเที่ยวชองทางไหนบาง อยางไร

ตอนที่ 3 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

1. ประเด็นเกี่ยวกับการวางแผน
 - หน่วยงาน/ท่านมีการวางแผนสนับสนุนการท่องเที่ยวอยางไรบาง
2. ประเด็นเกี่ยวกับการตัดสินใจ
 - หน่วยงาน/ท่านตัดสินใจเลือกสนับสนุนพื้นที่ท่องเที่ยวนี้เพราะเหตุใด
3. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดองค์การ
 - หน่วยงาน/ท่านมีการแบ่งงานอยางไรให้การสนับสนุนเกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้
4. ประเด็นเกี่ยวกับการประสานงาน
 - หน่วยงาน/ท่านมีการประสานงานกับกลุมการท่องเที่ยวอยางไรบาง และมีอุปสรรคในการติดตอรหาวางกันหรือไม้
5. ประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน
 - หน่วยงาน/ท่านดำเนินงานสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยตรงหรือไม้ อยางไร
6. ประเด็นเกี่ยวกับการรับผลประโยชน์
 - หน่วยงาน/ท่านได้รับผลประโยชน์ในการสนับสนุนการท่องเที่ยวอยางไรบาง
 - กลุมชุมชนท่องเที่ยวได้รับความค้มนค่าในการดำเนินงานอยางไร และมีการกระจายทรัพยากรหรือไม้ อยางไร
7. ประเด็นเกี่ยวกับการประเมินผล
 - หน่วยงาน/ท่านมีการติดตาม ประเมินผลในการดำเนินงานของกลุมการท่องเที่ยวอยางไรบาง
 - หน่วยงาน/ท่านมีความพอใจกับผลการดำเนินงานการท่องเที่ยวหรือไม้ อยางไร
 - หน่วยงาน/ท่านมีความพอใจกับการเข้มาใช้บริการท่องเที่ยวหรือไม้ อยางไร
8. หน่วยงาน/ท่านคิดว่ากลุมได้มีส่วนร่วมสงเสริมอนุรักษ์ธรรมชาติในระดับใด เพราะอะไร
9. หน่วยงาน/ท่านคิดว่ากลุมได้นำไปปรับใช้ในการดำเนินงานหรือไม้ อยางไร

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

Prince of Songkla University
Pattani Campus

แบบสัมภาษณ์กิ่งโครงสร้าง

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

สำหรับประชาชน และนักท่องเที่ยว

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้สร้างขึ้นเพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการท่องเที่ยว ซึ่งเกี่ยวกับปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการประสานงานการดำเนินงาน และการประเมินผลผลิตหรือประเมินการท่องเที่ยวชุมชนบางปู และกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ซึ่งการตอบคำถามนี้จะไม่ส่งผลต่อผู้ให้ข้อมูล และจะเก็บเป็นความลับ ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายสิทธิ และหากท่านไม่เต็มใจตอบคำถามข้อใด ก็สามารถข้ามข้อคำถามได้ ทั้งนี้ท่านสามารถสอบถามได้จาก คุณ ฮาริยานี เจาะโชะ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - นามสกุล.....
 เพศ.....อายุ.....ปี ศาสนา.....
 ระดับการศึกษา.....
 อาชีพ.....
 สถานภาพสมรส.....
 ตำแหน่งงาน.....
 เบอร์โทรศัพท์.....

ตอนที่ 2 ปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชน
บางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ปัจจัยภายใน

ประเด็นเกี่ยวกับด้านผู้นำ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ การบริหาร คุณธรรมจริยธรรม และ
การตลาด

- แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจอย่างไรบ้าง
- ค่าใช้จ่ายมีความเหมาะสมในการใช้บริการท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร
- อุปกรณ์เครื่องใช้ที่ใช้บริการมีความปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร
- ไฟฟ้า ห้องน้ำ และโฮมสเตร์ มีความพร้อมและเพียงพอหรือไม่ อย่างไร
- มีการอนุรักษ์ทรัพยากร และทะนุถนอมการใช้หรือไม่ อย่างไร
- ชุมชนท่องเที่ยวมีจุดเด่นอะไรบ้างในการเข้าใช้บริการที่นี่
- จุดอ่อนที่พบในการใช้บริการ และควรพัฒนาการท่องเที่ยวในการให้บริการอย่างไรบ้าง
- มีอุปสรรคสิ่งใดที่คิดว่าส่งผลในการเข้ามาใช้บริการ
- โอกาสในพื้นที่ท่องเที่ยวที่ควรส่งเสริมคิดว่ามีหรือไม่ อย่างไรบ้าง

ปัจจัยภายนอก

1. ประเด็นเกี่ยวกับการเมือง
 - สิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวมีอะไรบ้าง เพียงพอหรือไม่
 - ควรเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าใช้บริการท่องเที่ยวอะไรบ้าง อย่างไร
2. ประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจ
 - มีการสนับสนุนใช้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนอะไรบ้าง อย่างไร
 - ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนมีความพร้อม และเพียงพอหรือไม่ อย่างไร
3. ประเด็นเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
 - วัฒนธรรมที่แตกต่างกันเป็นอุปสรรคต่อการเข้าใช้บริการหรือไม่ อย่างไร
 - ได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนท่องเที่ยวอะไรบ้าง อย่างไร
4. ประเด็นเกี่ยวกับเทคโนโลยี
 - สามารถเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ออนไลน์ต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร
 - แหล่งท่องเที่ยวมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยหรือไม่ และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีหรือไม่ อย่างไร
5. ประเด็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม
 - มีกฎระเบียบในแหล่งท่องเที่ยวอะไรบ้าง และมีส่วนร่วมใช้กฎระเบียบในแหล่งท่องเที่ยว
อย่างไรบ้าง
 - สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสมหรือไม่ และควรพัฒนาอย่างไรบ้าง
 - แหล่งท่องเที่ยวมีความสะอาดหรือไม่ และมีส่วนร่วมจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยว
อย่างไรบ้าง
 - ภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไรบ้าง

6. ประเด็นเกี่ยวกับสื่อมวลชน

- รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนท่องเที่ยวนี้จากไหน อย่างไรบ้าง
- มีส่วนร่วมนำเสนอข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง

ตอนที่ 3 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

1. ประเด็นเกี่ยวกับการวางแผน

- การวางแผนก่อนเข้ามาให้บริการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้เพื่ออะไร และคาดหวังอะไรจากการท่องเที่ยวครั้งนี้

2. ประเด็นเกี่ยวกับการตัดสินใจ

- เพราะเหตุใดถึงตัดสินใจเข้าให้บริการการท่องเที่ยวที่นี่ และจะกลับมาท่องเที่ยวอีกหรือไม่ เพราะอะไร

3. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดองค์การ

- การจัดระบบการบริการท่องเที่ยวของกลุ่มมีประสิทธิภาพหรือไม่ เพราะอะไร

4. ประเด็นเกี่ยวกับการประสานงาน

- การประสานงานกับกลุ่มเป็นอย่างไร มีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร

5. ประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน

- การดำเนินงานให้บริการท่องเที่ยวมีความสะดวกรวดเร็ว น่าประทับใจ และมีคุณภาพหรือไม่ อย่างไร

6. ประเด็นเกี่ยวกับการรับผลประโยชน์

- การใช้บริการท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์อย่างไรบ้าง
- การใช้บริการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่ อย่างไรบ้าง

7. ประเด็นเกี่ยวกับการประเมินผล

- มีความพอใจในการใช้บริการท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

8. สิ่งที่ได้จากการท่องเที่ยวในชุมชนคืออะไร

- สิ่งที่กลุ่มควรปรับปรุงพัฒนาหรือให้ดียิ่งขึ้นอย่างไร
- กลุ่มควรได้รับการพัฒนาในด้านใดมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ประวัติผู้วิจัย

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวฮาริยานี เจะโช๊ะ

รหัสประจำตัวนักศึกษา 6020220622

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	สถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	2560

ทุนการศึกษา

1. ทุนผลการเรียนดีเด่นเข้าศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปี 2560
2. ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ ประจำปีงบประมาณ 2562

การตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงาน

ฮาริยานี เจะโช๊ะ และณรรช หลักชัยกุล “กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี” ในวันอังคารที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2561 “การบูรณาการสหวิทยาการกับอิสลามานูวัตร์สู่การสร้างสันติภาพและสังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน” ในงานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 ณ อาคารเรียนรวมเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี.